

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โดย

นางสาวศิริประภา จังพานิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โดย

นางสาวศิริประภา จังพานิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE DEVELOPMENT OF A SUPPLEMENTARY READING BOOK TITLED
CHOOM CHON KON RAI KHING FOR MATTAYOMSAKSA 1 STUDENTS
OF SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE LEARNING AREA**

By

Miss Siraprapa Jangpanich

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Education Program in Teaching Social Studies

Department of the Curriculum and Instruction

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2014

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1” เสนอโดย นางสาวศิริประภา จังพานิช เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบุญ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา บัวสมบุญ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์)
...../...../.....

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์สมประสงค์ น่วมบุญลือ)
...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบุญ)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง)
...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา บัวสมบุญ)
...../...../.....

53262314: สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คำสำคัญ: หนังสืออ่านเพิ่มเติม/ ชุมชนคนไร่จิง

ศิริประภา จังพานิช: การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อ.ดร.มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์, ผศ.ดร.ปณัฐ กิจรุ่งเรือง และผศ.ดร.นุชบา บัวสมบูรณ์. 261 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ของโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยาที่กำลังศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการวิจัยคือแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและทดสอบหลังเรียน (The One-Group Pretest-Posttest Design) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง 3) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.80/84.48 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. ผลการเรียนรู้หลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2557

2. 3.

53262314: MAJOR: TEACHING IN SOCIAL STUDIES

KEYWORD: A SUPPLEMENTARY READING / CHOOM CHON KON RAI KHING

SIRAPRAPA JANGPANICH: THE DEVELOPMENT OF A SUPPLEMENTARY READING BOOK TITLED CHOOM CHON KON RAI KHING FOR MATTAYOMSAKSA 1 STUDENTS OF SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE LEARNING AREA. THESIS ADVISORS: MANASANAN NAMSOMBOON, Ph.D., ASST.PROF. PORANAT KITROONGRUENG, Ph.D., AND ASST.PROF. BUSABA BUASOMBOON, Ph.D. 261 pp.

The purposes of research were to: 1) develop a supplementary reading book titled Choom Chon Kon Rai Khing for Mattayomsaksa 1 students of Social Studies, religion and culture learning area with efficient criterion 85/85 2) compare the students' learning outcomes between the students' tested pretest and posttest using a supplementary reading book titled Choom Chon Kon Rai Khing for Mattayomsaksa 1 students of Social Studies, religion and culture learning area, and 3) study the Mattayomsaksa 1 students' opinions toward a supplementary reading book titled Choom Chon Kon Rai Khing for Mattayomsaksa 1 students of Social Studies, religion and culture learning area. The sample of this research consisted 35 students from the class of Mathayomsuksa 1/3 students studying in the semester during the academic year 2014 in Wat Rai Khing Wittaya School. The instruments employed to collect data were: 1) a supplementary reading book titled Choom Chon Kon Rai Khing for Mattayomsaksa 1 students of Social Studies, religion and culture learning area 2) lesson plans 3) an achievement test toward a pre-test and a post-test of using a supplementary reading book titled Choom Chon Kon Rai Khing for Mattayomsaksa 1 students of Social Studies, religion and culture learning area and 4) a questionnaire inquiring the students' opinions toward a supplementary reading book titled Choom Chon Kon Rai Khing for Mattayomsaksa 1 students of Social Studies, religion and culture learning area. The collected data was analyzed by mean ($\bar{X}$) standard deviation (S.D.) t-test dependent and content analysis.

The findings of the research were as follows :

1. The efficiency of a supplementary reading book titled Choom Chon Kon Rai Khing for Mattayomsaksa 1 students of Social Studies, religion and culture learning area, was found at the percentage of 88.80/84.48, which was in accordance with expected efficient criterion.
2. The students' learning outcomes between before and after using a supplementary reading book titled Choom Chon Kon Rai Khing for Mattayomsaksa 1 students of Social Studies, religion and culture learning area were significantly difference at the level of .05 significance which post-test scores were higher than pre-test scores.
3. The opinions of students towards a supplementary reading book titled Choom Chon Kon Rai Khing for Mattayomsaksa 1 students of Social Studies, religion and culture learning area, showed the highest level of agreements.

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic Year 2014

Thesis Advisors's signature 1. 2. 3.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความกรุณาจากอาจารย์ ดร. มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา บัวสมบูรณ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์สมประสงค์ น่วมบุญลือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบคุณทุกท่านในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร.อนันต์ ปันอินทร์ อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธิน อาจารย์ ดร.อิทธิมาศ มากจ้อย นายสัญญา สดล้าเลิศ และนายชลิต หนูนาค ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือวิจัย สำหรับการทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณชาวบ้าน ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับตำบลไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัย จนลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยาที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัย จนลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์ปัญญา โพธิ์มลิวัลย์ และอาจารย์อนงค์ นิมนอนงค์ ที่ให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอบคุณเพื่อนพี่ และน้องระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และบุคคลอันเป็นที่รักทุกท่านสำหรับความช่วยเหลือคำแนะนำ และกำลังใจที่มีให้มาเสมอ จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ที่อบรมสั่งสอน แนะนำ ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
กรอบแนวคิดการวิจัย	8
คำถามการวิจัย	11
วัตถุประสงค์การวิจัย	11
สมมติฐานการวิจัย	11
ขอบเขตการวิจัย	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	14
หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	15
แนวคิดเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม	23
ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม	23
ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม	24
องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม	26
รูปแบบการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม	29
ขั้นตอนการจัดทำรูปเล่มหนังสืออ่านเพิ่มเติม	31
หนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี	37
การหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม	42
การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม	45

บทที่	หน้า
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	52
ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์.....	52
ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์.....	53
ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์.....	55
ข้อมูลพื้นฐานของตำบลไร่จึง.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
ขอบเขตการวิจัย	72
แบบแผนการวิจัย.....	73
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การสร้างเครื่องมือใช้ในการวิจัย.....	74
หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	74
แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษาฯ เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	93
แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง.....	96
แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง	101
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	103
การวิเคราะห์ข้อมูล	104
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	111
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	112
ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	127

บทที่	หน้า
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	128
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	133
สรุปผลการวิจัย.....	134
อภิปรายผลการวิจัย.....	134
ข้อเสนอแนะ.....	142
ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้.....	142
ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	142
รายการอ้างอิง	144
ภาคผนวก	149
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	150
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	159
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	212
ภาคผนวก ง ตัวอย่างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	241
ประวัติผู้วิจัย	261

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 โครงสร้างเวลาเรียน หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3).....	19
2 แสดงโครงสร้างรายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์.....	22
3 แบบแผนการวิจัย.....	73
4 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบรายบุคคลหรือแบบหนึ่งต่อหนึ่ง.....	88
5 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบกลุ่มย่อย.....	89
6 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบภาคสนาม.....	90
7 วิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง.....	96
8 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย.....	108
9 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	127
10 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	128
11 ผลการศึกษาคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	129
12 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ	213

ตารางที่	หน้า
13 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง.....	221
14 คะแนนแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง.....	224
15 ผลการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ.....	225
16 ค่าประสิทธิภาพ (E_1/ E_2)ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 แบบรายบุคคล.....	230
17 ค่าประสิทธิภาพ (E_1/ E_2)ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 แบบรายกลุ่มเล็ก.....	231
18 ค่าประสิทธิภาพ (E_1/ E_2)ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 แบบภาคสนาม.....	232
19 ค่าประสิทธิภาพ (E_1/ E_2)ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน.....	234
20 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ.....	236
21 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ของ ผู้เชี่ยวชาญ.....	239

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษา เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการพัฒนาคน เพื่อดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางการแข่งขันภายใต้ความร่วมมือกันในโลกศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสาร และวิทยาการความรู้ต่างๆ ที่แพร่หลายทั่วถึงกันได้อย่างรวดเร็ว ไร้อาณาเขตขวางกั้น ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชว่า

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรม ของบุคคล สังคม และบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วน ล้วนพอเหมาะแก่กับทุกๆ ด้านสังคม และบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถ ธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด (พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช 2524, อ้างถึงใน กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา, 2551: 81)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดนโยบายทางการศึกษาไว้ในมาตราที่ 80 ว่ารัฐต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกระดับให้สอดคล้องและก้าวหน้าทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ รวมทั้งปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนค่านิยมที่เอื้อในศิลปวิทยาการต่างๆ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ จากเป้าหมายดังกล่าว จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาและการจัดการศึกษา รัฐจึงประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 3) ในมาตราที่ 7 มีสาระสำคัญบัญญัติว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความรู้เป็นสากล มีความสามารถในการประกอบอาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง จากเป้าหมายดังกล่าวจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาและการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาที่ผ่านมา เป็นการติดตามแนวทางประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ วิชาความรู้ต่างๆที่จัดให้เรียนนั้น จึงค่อนข้างโน้มเอียงไปในลักษณะที่เอื้ออำนวยแก่การดำรงชีวิตในสังคมชุมชนเมือง โดยยังมีการประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิตในชุมชนชนบทค่อนข้างน้อย ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนท้องถิ่นและชุมชนปรับตัวตามไม่ทัน บังเกิดผลเป็นปัญหาของชุมชนชนบท ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สภาพสังคม ความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม (ธำรงศักดิ์ ธำรงเลิศฤทธิ์, 2550: 2) ซึ่งสอดคล้องกับจักรภัทร พงศ์ภัทร(2546: 5-6) ที่กล่าวว่าเรื่องราวในแต่ละท้องถิ่นนั้นมีมากซึ่งแตกต่างตามสภาพภูมิศาสตร์และสังคมอันเป็นสิ่งที่น่าเรียนรู้ทั้งสิ้น แต่กลับถูกละเลยที่จะให้ความสำคัญในการจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนจนกลายเป็นปัญหาว่านักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวต่างๆมากมาย เรียนรู้เรื่องประเทศเพื่อนบ้านทั้งในเอเชียและยุโรป เรื่องผู้นำวีรบุรุษคนสำคัญ เรียนรู้ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของชาติอื่น แต่ไม่ได้เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองอย่างจริงจัง ทำให้ขาดความรู้เรื่องเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน ซึ่งเป็นผลทำให้ขาดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่ตนอยู่ไปโดยปริยาย ดังจะเห็นได้จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันนี้คนไทยตกอยู่ในภาวะกระแสทุนนิยม วัตถุนิยม ขาดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ขาดความรักและผูกพันในท้องถิ่น การยอมรับในภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นรากเหง้าแต่เดิมที่มีอยู่ หันไปรับวัฒนธรรมต่างชาติที่ไหลมาผ่านสื่อต่างๆโดยปราศจากการเลือกสรรกลั่นกรองเกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม (สำนักงานนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม, 2545: 1)

ปัญหาดังกล่าวเหล่านี้จะถูกแก้ไขลงได้ หากการจัดการเรียนการสอนคำนึงถึงสภาพปัญหาและความต้องการเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น ถ้ายิ่งเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมกันกำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนด้วยแล้ว จะส่งผลให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ลงด้วยดี และตรงตามความต้องการของท้องถิ่นมากขึ้น ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 (กระทรวงศึกษาธิการ 2546: 6) มาตรา 27วรรค 2 กำหนดให้สถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและความต้องการของท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังมีข้อบกพร่องบางประการ เช่น ความไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ และค่านิยม ทำให้นักเรียนไม่สนใจที่จะศึกษาเพราะเป็นเรื่องไกลตัว จึงทำให้ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชน สนองต่อหลักการในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551: 5) ที่ระบุว่าเป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็ก

และเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล รวมทั้งสนองต่อการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สอดคล้อง กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

การเรียนรู้เรื่องราวในท้องถิ่นตน จึงเป็นหนทางสำคัญยิ่งที่จะปลูกฝังนิสัยรักถิ่นให้ เกิดขึ้นในจิตใจของมนุษย์ เพราะเมื่อมนุษย์ได้เรียนรู้เรื่องท้องถิ่นของตน มีความรัก ศรัทธาท้องถิ่น ของตนแล้ว ก็จะปกป้องรักษาช่วยกันคิด ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นของตนให้มีความเจริญก้าวหน้า และน่าอยู่สำหรับทุกคน (จักรภัทร พงศ์ภัทร, 2546: 6) ซึ่งสอดคล้องกับถวัลย์ มาศจรัส (2539: 73) กล่าวว่าแต่ละท้องถิ่นล้วนมีตำนาน ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณีของตนเอง นอกจากนี้ ยังมีเรื่องราวอีกมากที่คนในท้องถิ่นเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา หากแต่สิ่งที่เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา เหล่านั้นล้วน แต่มีประวัติความเป็นมาที่ควรค่าแก่การศึกษา และเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นของตน

การจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยไม่แปลกแยกจากท้องถิ่นนั้น ครูต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอน จากการให้นักเรียนเรียนจากหนังสือเพียงเล่มเดียว ในห้องเรียนไปสู่การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น โดยเพิ่มเติมเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของ ตนเองทั้งด้านชีวิต เศรษฐกิจ อาชีพ และสังคมอย่างลึกซึ้ง ทั้งสามารถนำประสบการณ์เหล่านั้นมา พัฒนาความเป็นอยู่ในชีวิต อาชีพ และสังคมให้ดียิ่งขึ้น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555: 54) ทั้งนี้การถ่ายทอดเนื้อหาต่างๆ เพื่อให้เด็กเกิดทัศนคติต่อเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่เข้าถึงนักเรียนได้อย่างแท้จริง สามารถตอบสนอง ความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 38) ได้ กล่าวไว้ว่าสื่อการเรียนรู้จะเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก เพิ่มพูนทักษะ และประสบการณ์ มีอิทธิพลต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่อยู่ ใกล้เคียงตัวนักเรียนมาสู่การเรียนรู้ของนักเรียนได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 40) สนับสนุนให้โรงเรียนหรือท้องถิ่นผลิตสื่อการสอนโดยเปิด โอกาสให้สามารถพัฒนาหรือสร้างสื่อการเรียนขึ้นใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตหรือรายวิชาต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพท้องถิ่น

ปัจจุบันได้มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนอย่างรวดเร็ว ตามกระแสของเทคโนโลยี หรือยุคโลกาภิวัตน์ รูปแบบของสื่อการเรียนการสอนที่เปลี่ยนไปในลักษณะที่ทันสมัย การแสวงหา ความรู้หรือการติดตามอ่านเรื่องราวข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตจึงเป็นวิธีที่สะดวก ง่ายดาย รวดเร็ว และทันใจ เช่น คอมพิวเตอร์ ดาวเทียม ยุคการอ่านหนังสือจากหน้าจอคอมพิวเตอร์ หรือที่เรียกกัน

ว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในต่างประเทศ เนื่องจากการแพร่หลายของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่สามารถพกพาไปได้สะดวก อาทิ พ็อกเก็ต พีซี (Pocket PC) ปาล์ม โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต โน้ตบุ๊ก เป็นต้น ถึงแม้ปัจจุบันนี้นับว่าสื่อสมัยใหม่จะรุกแดนเข้ามาในอาณาจักรของหนังสือ แต่อย่างไรก็ตามสื่อเทคโนโลยีดังกล่าวก็มีข้อจำกัดหลายประการสำหรับผู้ที่อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายนักเรียนนั้นพบว่านักเรียนที่อยู่ในตัวเมืองหรือถิ่นที่เจริญแล้ว ย่อมได้เปรียบกว่านักเรียนที่อยู่ในชนบทในการแสวงหาความรู้ เพราะมีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยกว่านักเรียนที่อยู่ห่างไกลจากเมืองที่เป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีทั้งหลาย หนังสือจึงยังคงเป็นสื่อที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการแสวงหาความรู้ เพราะหนังสือเป็นเครื่องมือที่สะดวกที่สุด สามารถหาอ่านได้ทั่วไป ราคาถูกกว่าสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ อีกทั้งสื่อเหล่านั้นยังไม่สามารถทดแทนหนังสือได้หมด (รินฤทัย สัจจพันธุ์, 2544: 21)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และหนังสือ พบว่าหนังสือได้เปรียบกว่าทั้งเรื่องราคาถูกกว่า พกพาสะดวกกว่าไปกับเราได้ทุกที่ อ่านได้นานกว่าโดยไม่มีเวลาจำกัด อ่านซ้ำแล้วซ้ำเล่าได้เสมอ ใช้เวลากับการละเอียด อ่านได้ตามความพอใจและคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของหนังสือ นั่นคือให้สิ่งที่เรียกว่า “สุนทรีย์” แห่งการอ่าน ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่สื่อสมัยใหม่ไม่อาจทำได้ อีกทั้งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณสมบัติพกพาสะดวกในคอมพิวเตอร์ประเภทโน้ตบุ๊กหรือพ็อกเก็ตพีซี ยังมีราคาแพงมาก ต้องอาศัยแบตเตอรี่และผู้อ่านจำเป็นต้องมีความรู้ทักษะในการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต (สาริโจน์ เกษมสุขโชติกุล, 2552: 15) อย่างไรก็ตามความต้องการอ่านหนังสือในประเทศไทยยังคงมีอยู่เสมอ จะเห็นได้จากการจัดโครงการประกวดหนังสือดีเด่นขึ้นเป็นประจำทุกปีของกระทรวงศึกษาธิการ เพราะเล็งเห็นว่าแม้เทคโนโลยีจะก้าวหน้าไปมากเพียงมากเพียงใด หนังสือและการอ่านยังคงมีความสำคัญ เนื่องจากเป็นเครื่องช่วยพัฒนาความคิดและประหยัค่าใช้จ่ายกว่าการลงทุนหนังสือประเภทอื่น จึงเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเพื่อพัฒนาคุณภาพของหนังสือให้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555: 1) การอ่านหนังสือทำให้ผู้อ่านมีคลังข้อมูลอยู่ในสมอง เพราะการอ่านเป็นการรับสารผู้อ่านจะได้รับสาระความรู้ต่างๆทำให้เป็นผู้ที่ทันโลกทันเหตุการณ์อยู่เสมอ คลังข้อมูลนี้เป็นพื้นฐานแห่งความรู้ที่จะนำไปสู่การคิดได้คิดเป็นในโอกาสต่อไป การอ่านทำให้ผู้อ่านได้พัฒนาความคิด เนื่องจากการอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารที่มีความคิดเป็นแกนกลาง ขณะที่อ่านผู้อ่านจะต้องใช้สมองขบคิดพิจารณา ค้นหาความหมาย และทำความเข้าใจข้อความที่อ่านไปตามลำดับ ความสามารถในการอ่านนี้เป็นผลมาจากการฝึกสมอง ขณะที่อ่านทำให้เกิดพัฒนาการทางความคิด ผู้ที่อ่านหนังสือมากจึงมักเป็นปราชญ์หรือนักคิด การอ่านหนังสือทำให้ผู้อ่านได้พัฒนาการใช้จินตนาการ เพราะ

การอ่านทำให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิดอย่างอิสระสามารถสร้างภาพในใจของตนเองโดยการตีความจากภาษาของผู้เขียน ดังนั้นแม้จะอ่านหนังสือเล่มเดียวกัน แต่ผู้อ่านก็อาจมีภาพในใจที่แตกต่างกันไปตามจินตนาการของแต่ละคน

นอกจากนี้สื่อหนังสือยังมีอิทธิพลต่อภูมิปัญญาซึ่งเป็นองค์ความรู้ความสามารถ และทักษะของมนุษย์อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสรปรุงแต่งพัฒนาถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย ซึ่งภูมิปัญญานี้มีลักษณะเป็นองค์รวมมีคุณค่าทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในวิถีชีวิต โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่ออกมาขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคน (กรมวิชาการ, 2542: ก) อีกทั้งหนังสือยังเป็นเครื่องมือในการช่วยพัฒนาเด็ก เพราะการที่เด็กได้อ่านหนังสือจะทำให้เด็กมีความรู้ที่กว้างขวาง เกิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีเชาวน์ปัญหาไหวพริบดี และหนังสือยังเป็นอาหารสมองที่สำคัญยิ่งต่อเด็ก โดยเฉพาะวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยแห่งความต้องการเรียนรู้ในสิ่งแปลกใหม่ เรื่องราวที่น่าสนใจใกล้ชิดตัว และเป็นเรื่องที่อยู่ในประสบการณ์จริงประสบการณ์จริง (กรรชิต มนูญผล, 2547: 10)

การที่เด็กได้อ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัยจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาด้านสติปัญญาและอารมณ์เป็นอย่างดี เป็นวัยที่มีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสมอง นอกจากนั้นหนังสือยังเป็นเพื่อนแก้เหงา ช่วยทดแทนบางสิ่งที่เด็กขาดหายไป เช่น ความรู้สึกหว่าเหว มีปมด้อย ทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทางใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด และได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน (ภิญญาพร นิตยะประภา, 2543: 28) หนังสือจึงเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณค่ายิ่งในการที่จะพัฒนาเด็กในทุกๆด้าน การสร้างหนังสือสำหรับเด็กจึงเป็นทางเลือกหนึ่งของการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนในทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้หนังสือเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีบทบาทในทุกกลุ่มประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และสนับสนุนให้โรงเรียนหรือท้องถิ่นสามารถพัฒนาเลือกจัดทำหนังสือ สื่อต่างๆใช้ได้เอง (จินตนา ไบกาซูยี, 2534: 24)

ดังนั้นหนังสือจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิต เพราะจะทำให้มนุษย์มีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้อง เพื่อสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นทางการศึกษาจะเห็นว่าหนังสือเข้ามามีบทบาทความสำคัญอย่างยิ่ง กล่าวคือ การเรียนการสอนไม่ว่าจะระดับใดจะขาดหนังสือเสียไม่ได้ แต่การจัดการเรียนการสอนจะให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นนั้น นักเรียนควรจะได้อ่านหนังสืออื่นๆ นอกจากหนังสือเรียนด้วย ซึ่งได้แก่

หนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทต่างๆ เช่น หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสืออ่านประกอบ และหนังสืออ่านนอกเวลา เป็นต้น

การจัดการศึกษานอกจากต้องพัฒนานักเรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายที่กำหนดร่วมกันระดับชาติตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง ตลอดจนเกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553: 23) ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนเกี่ยวกับท้องถิ่นนี้ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่นักเรียนต้องรู้เรื่องราวในท้องถิ่นของตนอย่างละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งผู้สอนอาจพัฒนาสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยการนำเรื่องราวในท้องถิ่นที่นักเรียนควรรู้มาจัดระบบระเบียบ เพื่อให้ นักเรียนศึกษาค้นคว้าหรือเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคลด้วยตนเอง

จากผลการสำรวจข้อมูลภูมิถิ่นตามทะเบียนบ้านของนักเรียนโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา ประจำปีการศึกษา 2556 พบว่านักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลไร่จิงมีเพียงร้อยละ 4.77 และนักเรียนที่มีภูมิลำเนานอกเขตตำบลไร่จิงร้อยละ 95.23 จำแนกเป็นตำบลอื่นๆ ในอำเภอสามพรานร้อยละ 25.26 อำเภออื่นๆ ในจังหวัดนครปฐมร้อยละ 42.74 และต่างจังหวัดร้อยละ 35.23 (สารสนเทศงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา, 2556: 6) ประกอบกับข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการประกัน ภายนอกกรอบสาม โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา กล่าวว่าสถานศึกษาควรจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ให้ครอบคลุมทุกเรื่องในท้องถิ่น นำมาจัดระบบและขั้นตอนในการนำมาใช้จัดการเรียนการสอน โดยนำมาบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ (รายงานผลการประเมินภายนอกกรอบสาม, 2555: 3) อีกทั้งผลการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมของอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ปรากฏอยู่เพียง ฉบับเดียวเท่านั้น ในงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ภูมิปัญญาช่างทำ เกร็ดเพลงของอำเภอสามพรานเท่านั้น (เอกพล เรื่องสกุล, 2549: ก) แสดงให้เห็นว่าสื่อเป็นกลางในการ ถ่ายทอดเรื่องราวของท้องถิ่นไร่จิงยังคงมีไม่เพียงพอที่จะให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในท้องถิ่น

ตำบลไร่จิงเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความสำคัญยาวนาน ตั้งแต่ในสมัยพระเจ้าอยู่หัว บรมโกศแห่งกรุงศรีอยุธยา มีปรากฏหลักฐานทางด้านโบราณสถานที่สำคัญ คือ วัดท่าพุด ด้วยเหตุที่ตั้งบริเวณที่ราบลุ่ม ดินอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านและมีลำคลองหลายสาย จึงทำให้มีชาวจีนจำนวนมากอพยพตั้งถิ่นฐานบริเวณริมแม่น้ำอยู่ร่วมกับชาวไทยที่ตั้งถิ่นฐานอยู่เดิม เป็นจำนวนมาก โดยมีศาสนสถานที่เป็นศูนย์รวมจิตใจ คือ วัดไร่จิงและวัดท่าพุด และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่เป็นที่เคารพนับถือและหล่อหลอมคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียว คือ หลวงพ่อวัดไร่จิงที่มีตำนาน

ความเชื่อต่างๆที่เล่าสืบทอดต่อกันมา เมื่อมีผู้คนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ก่อให้เกิดความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ได้แก่ เกรอดเพล เป็นเครื่องเล่นชนิดหนึ่งซึ่งทำขึ้นด้วยเครื่องขึ้นไม้ไผ่เหลาให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก จากนั้นจะมีการวางตำแหน่งเพื่อบากไม้ เสร็จแล้วนำมาประกอบได้อย่างแนบเนียน ช่างแทงหยวกสำหรับประดับเมรุซึ่งอาจเป็นช่างช่วงสุดท้ายของจังหวัด นครปฐมก็อาจเป็นได้และหัตถกรรมจากเตยหนาม ปัจจุบันมีการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมแทนพื้นที่การเกษตรบางส่วน ก่อให้เกิดประชาชนถิ่นอื่นได้เข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น เพื่อประกอบอาชีพรับจ้าง ส่งผลให้มีประชากรหนาแน่นจนทำให้ตำบลไร่จึงได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองไร่จึง (เทศบาลเมืองไร่จึง, 2554: 7-8) จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาพบว่าตำบลไร่จึงเป็นตำบลที่มีความสำคัญทางด้านที่ตั้งภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิตบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ควรค่าแก่การอนุรักษ์แก่ชนรุ่นหลังสืบไป แต่ข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนตำบลไร่จึงนั้น มีอยู่กระจัดกระจาย ยังไม่ได้รับการรวบรวมเรียบเรียงให้สมบูรณ์ เพื่อสะดวกแก่การให้ชนรุ่นหลังเรียนรู้ต่อไป สำหรับให้นักเรียนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในท้องถิ่น

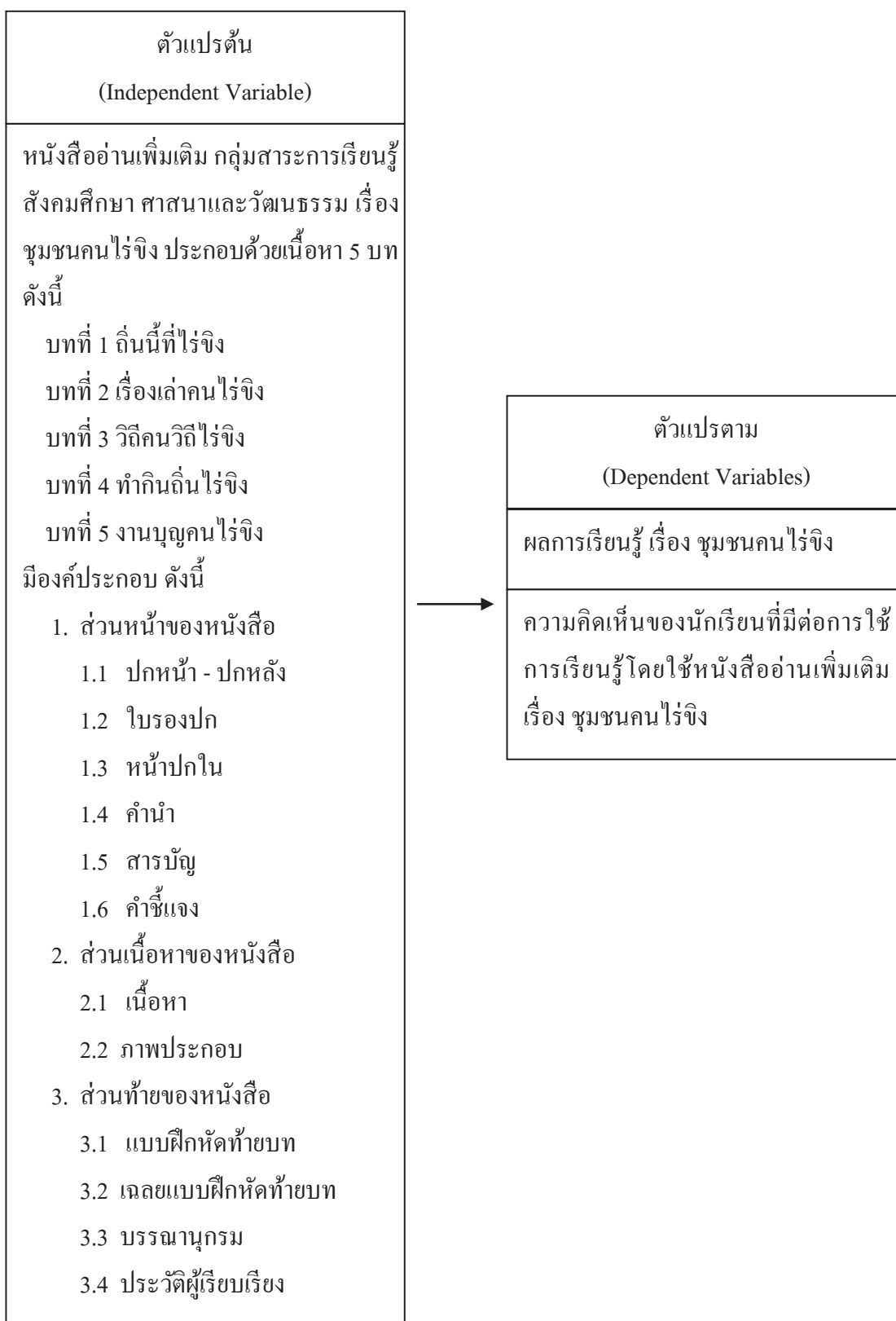
ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมขึ้น โดยกำหนดกระบวนการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เริ่มจากการสำรวจลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากครูและนักเรียน การศึกษาสภาพชุมชนตำบลไร่จึงจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยและการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ อีกทั้งมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาด้วยการจัดสนทนากลุ่มจากกลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น จากนั้นนำเนื้อหาที่ได้มาจัดทำรูปเล่มซึ่งผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดของจินตนา ไบกาซูชิ ประกอบด้วย 1) กำหนดประเภทหนังสือ 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย 4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน 5) กำหนดเนื้อหา/หัวเรื่อง /ชื่อเรื่อง 6) กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง 7) กำหนดแนวการเขียน 8) กำหนด/ศึกษาแหล่งข้อมูลศึกษาค้นคว้าอ้างอิง 9) กำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากนั้นจึงทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมมีคุณภาพใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่เรื่องราวของตำบลไร่จึง ให้นักเรียนเกิดความรู้ถึงภูมิหลังความเป็นมา เข้าใจลักษณะภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ การปกครอง สถานที่สำคัญ อาชีพ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัย นอกจากนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังที่จะให้นักเรียนเกิดความรักและหวงแหน ตลอดจนความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จะได้ช่วยกันอนุรักษ์จรรโลงไว้ในสิ่งที่ตั้งมาให้คงอยู่สืบไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดการศึกษานอกจากต้องพัฒนานักเรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายที่กำหนดร่วมกันระดับชาติตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น เพื่อให้ นักเรียน ได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง ตลอดจนเกิดความรัก ความผูกพัน และความภาคภูมิใจในท้องถิ่น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553: 23) โดยการ นำเรื่องราวในท้องถิ่นที่นักเรียนควรรู้มาจัดระบบระเบียบ เพื่อให้ นักเรียนศึกษา ค้นคว้าหรือเรียนรู้ ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคล นอกจากนี้หนังสืออ่านเพิ่มเติมบางเล่มเปิดโอกาสให้ นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้ระหว่าง การอ่านหนังสือ โดยการทำแบบฝึกหัดท้ายบทที่มี แทรกในเนื้อหาแต่ละบท แสดงให้เห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยเพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมให้ นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (อมรา ชวนขยัน, 2553: 115-116)

นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 สาระ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ร่วมกันใน สังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายปรับตนเองกับบริบท สภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1-2) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย กำหนดขั้นตอนในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เริ่มจากการสำรวจลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากครูและนักเรียน การศึกษาสภาพชุมชนตำบลไร่จิงจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยและการเก็บข้อมูล ภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ อีกทั้งมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาด้วยการจัดสนทนากลุ่ม จากกลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น จากนั้นนำเนื้อหาที่ได้มาจัดทำรูปเล่มซึ่งผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดของจินตนา ไบกาซุย (2536: 149-171) ประกอบด้วย 1) กำหนดประเภทหนังสือ 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย 4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน 5) กำหนดเนื้อหา/หัวเรื่อง / ชื่อเรื่อง 6) กำหนด โครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง 7) กำหนดแนวการเขียน 8) กำหนด/ศึกษาแหล่งข้อมูลศึกษาค้นคว้าอ้างอิง 9) กำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไป ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Tryout) แบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) และแบบภาคสนาม (Field Tryout) จากนั้นจึงทดลอง ใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ

วัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จึง ได้มีการจัดเนื้อหาให้ครอบคลุมกับสาระทั้ง 5 สาระ เพื่อให้บูรณาการ และสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 ถิ่นนี้ที่ไร่จึง (สาระภูมิศาสตร์) บทที่ 2 เรื่องเล่าคนไร่จึง (สาระประวัติศาสตร์) บทที่ 3 วิถีคนไร่จึง (สาระหน้าที่พลเมืองฯ) บทที่ 4 ทำกินถิ่นไร่จึง (สาระเศรษฐศาสตร์) และบทที่ 5 งานบุญคนไร่จึง (สาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม) สำหรับด้านองค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม จากนักวิชาการด้านการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก (กัญญาพร นิตยประภา, 2543; ถวัลย์ มาศจรัส, 2538; จินตนา ไบกาซูยี, 2542) และงานวิจัยด้านการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษา (โสภา สุขวิทยากรณ์, 2551; อมรา ชวนขยัน, 2552 และภาวณี ด้านศิริวานิชย์, 2553) ประกอบด้วยส่วนหน้าของหนังสือ ได้แก่ ปกหน้า-ปกหลัง ใบรองปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ คำชี้แจง ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ได้แก่ เนื้อหาและภาพประกอบ ส่วนท้ายของหนังสือ ได้แก่ แบบฝึกหัดท้ายบท เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท บรรณานุกรม และประวัติผู้เรียบเรียง ดังแสดงไว้ในแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 หรือไม่
2. ผลการเรียนรู้หลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังจากการใช้หนังสือเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85
2. ผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง หลังการใช้หนังสือเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

ขอบเขตการวิจัย

1. ตัวแปรที่ศึกษา สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย
 - 1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ

1.2.1 ผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

1.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 15 ห้องเรียน รวม 661 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ของโรงเรียน วัดไร่จิงวิทยาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. เนื้อหา

ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้บริบทพื้นที่ตำบลไร่จิง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยกำหนดเนื้อหาในการนำมาพัฒนาเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ดังนี้

3.1 ลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่จิง (สาระภูมิศาสตร์)

3.2 ประวัติความเป็นมาและสถานที่สำคัญของตำบลไร่จิง (สาระประวัติศาสตร์)

3.3 รูปแบบการปกครอง วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบุคคลสำคัญของตำบลไร่จิง (สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต)

3.4 อาชีพของคนไร่จิงจากอดีตสู่ปัจจุบัน (สาระเศรษฐศาสตร์)

3.5 ความเชื่อและประเพณีที่สำคัญของคนไร่จิง (สาระศาสนา ศิลธรรม และ จริยธรรม)

4. ระยะเวลาที่ใช้ทดลอง

การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ในคาบเรียนรายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ เป็นเวลาจำนวน 10 สัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง หมายถึง หนังสือเสริมหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับบริบทของตำบลไร่จิง มีองค์ประกอบ คือ ส่วนหน้าของหนังสือ ประกอบด้วย ปกหน้า-ปกหลัง ใบรองปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ คำชี้แจง ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ประกอบด้วย เนื้อหา ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่จิง 2) ประวัติความเป็นมาของตำบลไร่จิง 3) วิถีชีวิตของคนไร่จิง และ

บุคคลสำคัญของตำบลไฉฉิง 4) อาชีพของคนไฉฉิงจากอดีตสู่ปัจจุบัน และ 5) ศรัทธาความเชื่อและประเพณีที่สำคัญของคนไฉฉิง ภาพประกอบ และส่วนท้ายของหนังสือ ประกอบด้วย แบบฝึกหัดท้ายบท เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท บรรณานุกรมและประวัติผู้เรียบเรียง โดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

2. การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง กระบวนการดำเนินการเพื่อให้ได้สื่อสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับความรู้ตำบลไฉฉิง โดยกำหนดขั้นตอน 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไฉฉิงแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ การศึกษาข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนตำบลไฉฉิง และลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไฉฉิงโดยวิธีการสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่ม และการจัดทำรูปเล่มและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม และขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไฉฉิง

3. ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไฉฉิง โดยวัดและประเมินผลระหว่างเรียนและหลังจากการเรียนรู้ ซึ่งตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 85/85

85 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมได้ถูกต้อง

85 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมได้ถูกต้อง

4. ผลการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบ เรื่อง ชุมชนคนไฉฉิงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นปรนัย 4 ตัวเลือก เพื่อวัดความรู้จากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไฉฉิง ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งวัดได้จากการทำแบบทดสอบก่อนและหลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

5. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงความรู้สึกลึกซึ้งของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไฉฉิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา ด้านภาพประกอบ ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท และด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม

6. ชุมชนไฉฉิง หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยในบริเวณพื้นที่ตำบลไฉฉิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมที่มีแบบแผนปฏิบัติหล่อหลอมกันมาตั้งแต่อดีต มีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมร่วมกัน จนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

7. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดไฉฉิงวิทยา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

1. หลักสูตร โรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. แนวคิดเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

2.1 ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

2.2 ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

2.3 องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

2.4 รูปแบบการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

2.5 ขั้นตอนการจัดทำรูปเล่มหนังสืออ่านเพิ่มเติม

2.6 หนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี

2.7 การหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

2.8 การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

3.1 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์

3.2 ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์

3.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

4. ข้อมูลพื้นฐานของตำบลไร่จิง

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
(ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

วิสัยทัศน์

หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาค้นคว้า การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ (โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา, 2554: 1)

หลักการ

หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) มีหลักการที่สำคัญ (โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา, 2554: 1) ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษา สำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดหมาย

หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดกับนักเรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา, 2554: 1) ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา, 2554: 4) ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆไว้ (โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา, 2554: 5) ดังนี้

ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะ และความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

เศรษฐกิจศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากรและภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณภาพนักเรียน จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ได้เรียนรู้และพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณได้รับการพัฒนาแนวคิด และขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ในโลก ได้แก่ เอเชียโอเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ในด้านศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ได้รับการพัฒนาแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต และวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม (โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา, 2554: 5)

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา, 2554: 6)

โครงสร้างเวลาเรียนหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3)

ตารางที่ 1 โครงสร้างเวลาเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)

รหัสวิชา	รายวิชา/กิจกรรม	จำนวน หน่วยกิต	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1			
ส21101	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.5	60
ส21102	ประวัติศาสตร์	0.5	20
ส21103	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.5	60
ส21104	ประวัติศาสตร์	0.5	20

ตารางที่ 1 โครงสร้างเวลาเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) (ต่อ)

รหัสวิชา	รายวิชา/กิจกรรม	จำนวน หน่วยกิต	เวลาเรียน (ชั่วโมง)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2			
ส22101	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.5	60
ส22102	ประวัติศาสตร์	0.5	20
ส22103	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.5	60
ส22104	ประวัติศาสตร์	0.5	20
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3			
ส23101	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.5	60
ส23102	ประวัติศาสตร์	0.5	20
ส23103	สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.5	60
ส23104	ประวัติศาสตร์	0.5	20

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 23-29) กล่าวว่าไว้ว่าการจัดการเรียนรู้สาระ
ท้องถิ่น โรงเรียนสามารถนำไปปฏิบัติเป็นแนวทางการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้
ความเข้าใจในเรื่องเหล่านั้นในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคมนั้นๆ โดยสิ่งที่นักเรียนต้องเรียนรู้เกี่ยวกับ
ท้องถิ่นสามารถสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาพื้นฐานทั้งใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ หรือหากเห็นว่า
มีสิ่งสำคัญต้องการจะเน้นและแยกสอนเป็นการเฉพาะก็สามารถเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมได้ แต่ไม่ว่า
จะเป็นในลักษณะใดก็อยู่ในหลักสูตรสถานศึกษาทั้งสิ้น มิใช่แยกหลักสูตรสถานศึกษาและ
หลักสูตรท้องถิ่นแยกออกจากกัน ทั้งนี้โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยาได้นำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมาสร้าง
เป็นหน่วยการเรียนรู้สอดแทรกเข้าไปในรายวิชาพื้นฐานในแต่ละระดับชั้น เพื่อต้องการเน้นให้
นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและความรักในท้องถิ่นของตำบลไร่จิง โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้
พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชน
คนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชา ส21104
ประวัติศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียดของคำอธิบายรายวิชาและโครงสร้างรายวิชา ดังนี้

คำอธิบายรายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

เวลาเรียน 20 ชั่วโมง

ศึกษาความหมาย ความสำคัญของประวัติศาสตร์และวิธีการทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนเรื่องราวในตำบไล้จริง นำวิธีการทางประวัติศาสตร์สืบค้นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ไทยที่มีอยู่ในท้องถิ่นตนเอง (สมัยใดก็ได้ เช่น สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์) ตัวอย่างการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยสมัยสุโขทัย ทั้งหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง โดยใช้ทักษะการวิเคราะห์ การตีความ การแยกแยะ การวินิจฉัย การสร้างความรู้ใหม่ การให้เหตุผล การสำรวจ การรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจ และเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ในการดำเนินชีวิต สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สืบค้นเรื่องราวในท้องถิ่นของตนเอง (ความรู้ใหม่ที่ตนสืบค้นได้) และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยในสมัยสุโขทัยจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และสมัยประวัติศาสตร์เกี่ยวกับรัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ฟูนัน ศรีวิชัย ตามพรลิงค์ ทวารวดี รัฐไทยในดินแดนไทยไทยช่วงก่อนพุทธศตวรรษที่ 18 เช่น ละโว้ ศรีภูมิชัย นครศรีธรรมราช และพัฒนาการของรัฐไทยในสมัยสุโขทัยในด้านต่างๆ เกี่ยวกับการสถาปนาอาณาจักร ปัจจัยที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองทั้งปัจจัยภายในและภายนอก พัฒนาการด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งความเสื่อมของอาณาจักรสุโขทัย ศึกษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย ได้แก่ ภาษา วรรณกรรม ประเพณี ศิลปกรรม ประเพณี ศิลปกรรม ประเพณี การชลประทาน เครื่องสังคโลก ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญ อิทธิพลของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาสมัยสุโขทัยที่มีต่อสังคมไทยในปัจจุบัน โดยใช้ทักษะการรวบรวมหลักฐาน การตรวจสอบข้อเท็จจริง การวิเคราะห์ การวิพากษ์ข้อมูล การตีความ การให้เหตุผล การสังเคราะห์ การนำเสนอด้วยวิธีการต่าง ๆ (เช่น การทำผังความคิด การจัดนิทรรศการ) ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย เห็นแบบอย่างการกระทำความดีของบรรพบุรุษที่ได้ปกป้องชาติด้วยความเสียสละ เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในชาติ วัฒนธรรมไทย และภูมิปัญญาไทย (โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา, 2554: 31-32)

สรุปมาตรฐานตัวชี้วัดชั้นปี

ส 4.1 ม.1/2

ส 4.2 ม.1/3

ส 4.3 ม.1/1, ม.1/2, ม.1/3

รวม 5 ตัวชี้วัด

ตารางที่ 2 แสดงโครงสร้างรายวิชา ส 21104 ประวัติศาสตร์

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

จำนวน 20 ชั่วโมง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ตัวชี้วัด	จำนวน ชั่วโมง	คะแนน		
				ร	ป	รวม
1	วิธีการทางประวัติศาสตร์	ส 4.1 ม.1/3	2	10	5	15
2	ก่อนสุโขทัย	ส 4.3 ม.1/1 , ม.1/2	3	10	5	15
3	อาณาจักรสุโขทัย	ส 4.3 ม.1/2	3	15	5	20
4	ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย	ส 4.3 ม.1/3	2	10	5	15
5	ชุมชนคนไร่จิง	ส 4.1 ม.1/3	10	20	15	35
รวม				100		

ผู้วิจัยได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังกล่าว เพื่อให้ให้นักเรียนใช้ประกอบการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ซึ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่โรงเรียนเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเห็นคุณค่า เกิดความรักภาคภูมิใจ ผูกพัน และหวงแหนในตำบลไร่จิง จากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือ อ่านเพิ่มเติมสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น บูรณาการเชื่อมโยงกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ได้นำมาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจตระหนัก และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ (งานบุญคนไร่จิง)

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมได้นำมาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข และมาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (วิถีคนวิถีไร่จิง และถิ่นนี้ที่ไร่จิง)

สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ ได้นำมาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภคการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ (ทำกินถิ่นไร่จิง)

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ได้นำมาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ (เรื่องเล่าคนไร่จิง)

สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ ได้นำมาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนมาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ถิ่นนี้ที่ไร่จิง)

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง เป็นสื่อที่รวบรวมเรื่องราวท้องถิ่นของชุมชนตำบลไร่จิงที่บูรณาการเชื่อมโยงกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์นอกเหนือหลักสูตร โดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทั้งในและนอกเวลาเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน สร้างความเพลิดเพลิน ตลอดจนเกิดความรักและผูกพันในท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสือเสริมประสบการณ์ เป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการ อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ แต่ไม่ได้กำหนดให้เป็นหนังสือเรียน ช่วยให้นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเกิดความสนุกสนาน เสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน และช่วยเพิ่มพูนความรู้ ได้แก่ 1) หนังสืออ่านนอกเวลา 2) หนังสืออ่านเพิ่มเติม 3) หนังสืออุทิศ และ 4) หนังสือส่งเสริมการอ่าน (กรมวิชาการ, 2538: 53) สำหรับในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยขอใช้คำว่า “หนังสืออ่านเพิ่มเติม” ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม (Supplementary Book หรือ Supplementary Reading) ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2538: 3), ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 20), จินตนา ใบกาชุย (2542: 6) และ สุคนธ์ สันทพานนท์ (2553: 148) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ทำนองเดียวกัน คือ หนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล ซึ่งหนังสือประเภทนี้ เคยเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

สมพร จารุณัฐ (2541:3) ได้กล่าวว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นหนังสือที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตร เนื้อหาเจาะลึกในความรู้เฉพาะวิชาเพิ่มเติมให้กว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ใช้ประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527: 3) ได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าเป็นหนังสือที่นักเรียนอ่านแล้วได้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งลึกซึ้ง และกว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นการเสริมเนื้อหาที่มีอยู่ในหนังสือเรียน หนังสือเหล่านี้อาจเขียนขึ้นตามหลักสูตร หรือมีสาระเกี่ยวข้องและเสริมหลักสูตรก็ได้

บันลือ พุกกะวัน (2533: 58-59) ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือ วัสดุการอ่านประเภทหนึ่งที่มีใช้หนังสือแบบเรียน แต่เป็นหนังสือนักเรียนสามารถเลือกอ่านได้ ทั้งในเวลาและนอกเวลาเรียน ซึ่งนักเรียนอาจใช้ได้หลายลักษณะ เช่น อ่านเพื่อค้นคว้าหาคำตอบ อ่านเพื่อขยายประสบการณ์ให้ลึกซึ้งเฉพาะเรื่อง อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน และอ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Good, 1973: 187 อ้างถึงในนุชนารถ ยิ้มจันทร์, 2546: 9) ได้กล่าวว่า เป็นหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน และให้ความรู้เพิ่มเติมเสริมสร้างประสบการณ์ของนักเรียน

กล่าวโดยสรุปหนังสืออ่านเพิ่มเติม หมายถึง หนังสือที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตร จัดทำขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับวัย ความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล และอ่านได้ทั้งในเวลาและนอกเวลาเรียน โดยมีเนื้อหาสาระอิงหลักสูตร มีเนื้อหา กว้างขวางและลึกซึ้ง เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ สร้างความเพลิดเพลินและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

สมพร จารุณัฐ (2541: 5-8) ได้เสนอลักษณะสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. ส่งเสริมความรู้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความรู้หรือทักษะ ความคิดรวบยอด หลักการ หรือทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งหรือหลายเรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในการดำรงชีวิต การศึกษาหาความรู้ รวมทั้งก่อให้เกิดความเจริญอกงาม และพัฒนาการด้านต่าง ๆ
2. ส่งเสริมสติปัญญา หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรส่งเสริมเปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้พัฒนาทักษะการสังเกต ดีความ เปรียบเทียบ ใช้เหตุและผล จำแนกแจกแจง วิเคราะห์ ประเมินค่า ตลอดจนสามารถนำความรู้ และทักษะเหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาต่างๆ

3. ส่งเสริมเจตคติที่เหมาะสม หนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกจากเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ ส่งเสริมสติปัญญาแล้ว ยังควรสอดแทรกแนวความคิดที่ช่วยให้ผู้อ่านเกิดเจตคติที่เหมาะสมในการนำความรู้นั้นไปใช้ตามแนวทางที่พึงประสงค์ เป็นประโยชน์แก่ตนและส่วนรวม

4. ส่งเสริมความเข้าใจ หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรเสนอเนื้อหาสาระในลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเรื่องราวได้ กล่าวคือ ใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ทางด้านการใช้ภาษาของผู้อ่าน เสนอเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของความรู้ตามพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้อ่านให้ตัวอย่างเหมาะสม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีหรือเรื่องส่งเสริมความเข้าใจอื่น เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม อภิธานศัพท์ เป็นต้น

5. ส่งเสริมการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ ผู้เขียนควรพิจารณาเรื่องราวที่เสนอความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน สอดแทรกคำถามย่อยต่างๆ ตลอดจนเสนอแนะหนังสืออื่นๆ ที่ผู้อ่านอาจไปศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งได้ตามความสนใจ

จินตนา ไบกาซูยี (2542: 28-30) ได้กล่าวไว้ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหา มีวัตถุประสงค์และแก่นเรื่องบ่งบอกอย่างชัดเจน
2. เนื้อหา ต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับวัย และความสนใจ
3. หนังสือควรมีรูปภาพเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ต้องเหมาะสมกับวัยของเด็ก
4. รูปแบบ เนื้อหา มีได้หลายแบบ เช่น เรื่องสั้น สารคดี บทความ บทละคร ฯลฯ เมื่อเลือกใช้แบบใดจะต้องใช้ให้ถูกต้องไม่ปะปนสับสน ควรใช้ให้กลมกลืนกันไป มีหลักในการเลือกรูปแบบการเสนอเรื่อง เน้นว่าให้ผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กอ่านเข้าใจง่ายและรู้เรื่องเร็วที่สุด

5. ส่วนภาษา ใช้ภาษาที่ง่ายๆ ถูกต้อง เหมาะสม สั้นกระชับใจความ สละสลวย เป็นภาษาที่ดี ใช้ประโยคสั้นๆ ไม่ซับซ้อน

6. ลักษณะการเขียนประโยค ต้องให้เหมาะสมกับวัย แต่หนังสือสำหรับวัยเกินกว่า 11 ปี ใช้ประโยคยาวขึ้น ประโยคที่ซับซ้อนเขียนเรื่องได้ยาวขึ้นและมีหลายย่อหน้าได้ในหนึ่งหน้า โดยมีภาพประกอบไม่มากนัก

7. รูปเล่มมี 2 แบบ คือ แนวตั้ง (Upright Side) และแนวนอน (Oblong Side)

8. ทยอยเล่มอาจมีกิจกรรมบางอย่างที่เหมาะสมกับวัย เช่น คำยาก คำถาม คำตอบ คำอธิบายศัพท์

สรุปได้ว่า ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดี เป็นหนังสือที่เขียนขึ้นโดยต้องคำนึงถึงพัฒนาการ วัย ความสนใจ สติปัญญา และความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ การใช้ภาษาต้องถูกต้องชัดเจน เนื้อหาสนุกสนาน ชวนให้ติดตาม รูปเล่ม ภาพประกอบ ตัวอักษรให้เหมาะสมกับวัยและ

ความชอบของเด็ก มีความสวยงามชัดเจน น่าสนใจช่วยให้เด็กมีนิสัยรักหนังสือ อยากอ่านหนังสือ ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีคนคอยบังคับให้อ่าน และเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ความคิด เจตคติที่ดีสำหรับเด็ก เพื่อที่จะนำไปประพุดติและปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง

องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

กรมวิชาการ (2545: 42-43); จินตนา ไบภาซูย์ (2542: 204-213) กล่าวถึงองค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ทำนองเดียวกัน ซึ่งแบ่งรายละเอียดออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนหน้าของหนังสือ ส่วนเนื้อหา และส่วนท้ายของหนังสือ ดังนี้

1. ส่วนหน้าของหนังสือ ประกอบด้วย

1.1 หน้าปก (Front Cover) เป็นสิ่งแรกที่ชักจูงให้ผู้อ่านอยากอ่าน ดังนั้นปกจึงมีความสำคัญทั้งในด้านความคงทนงดงามและมีเสน่ห์เร้าใจ เพราะฉะนั้นจะต้องมีภาพที่น่าสนใจ และสีสันสวยสะดุดตาชักชวนให้ติดตามเรื่องราวภายในเล่ม รวมทั้งชื่อหนังสือและชื่อผู้เขียนด้วย

1.2 ปกด้านหลัง (End-Paper) คือ ส่วนหลังของปกหน้าอาจทิ้งวางไว้หรือใส่รายละเอียด เช่น จำนวนที่พิมพ์ปีที่พิมพ์ สำนักพิมพ์

1.3 ใบรองปกหน้าปก (Fly-Leaf) ในหน้านี้ไม่นิยมใส่สิ่งใด

1.4 หน้าปกใน (Title Page) เป็นหน้าที่สำคัญมักอยู่ด้านขวา จะมีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้เขียนภาพ ผู้จัดพิมพ์ และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหนังสือ

1.5 หน้าลิขสิทธิ์ (Copyright Page) อยู่ด้านหลังของปกในจะบอกให้ทราบเกี่ยวกับลิขสิทธิ์การพิมพ์ ข้อความจะจัดไว้ด้านบนของหน้า ตอนกลาง หรือตอนล่างของหน้าได้ตามแต่จะออกแบบ

1.6 หน้าคำนำ คำชี้แจง หรือบทนำ (Preface, Foreword, Introduction) เป็นหน้าที่ผู้เขียนแสดงจุดประสงค์หรือสาระประโยชน์ของหนังสือ ประวัติความเป็นมาหรือคำชี้แจงการใช้หนังสือแบบนี้

1.7 หน้าสารบัญ (Content Page) หน้านี้อ้างอิงด้านซ้ายมือหรือขวามือแล้ว แต่หน้าจะว่าง แต่ควรให้ต่อจากหน้าคำนำ ในหน้านี้บรรจุบัญชีหัวเรื่องหรือบทที่ปรากฏอยู่ในหนังสือ พร้อมทั้งระบุหน้าไว้ด้วย เพื่อสะดวกแก่ผู้อ่านสามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการ

2. ส่วนเนื้อหาของหนังสือ

หน้าแรกของเนื้อหามักอยู่ด้านขวามือ จัดเรียงลำดับตั้งแต่ 1 จนถึงหน้าสุดท้ายในกรณีหนังสืออ่านประกอบที่มีเนื้อหามาก ต้องแบ่งออกเป็นบทๆ ต้องคำนึงถึงตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

ตำแหน่งขอบท จะอยู่กลางหน้าโดยเว้นหรือปล่อยว่างด้านบนไว้ยูริมขวามือสุด หรือซ้ายมือสุดอยู่ตรงกลางย่อได้ เมื่อกำหนดบทแรก บทต่อไปให้เหมือนกันทุกบทจนจบเล่ม

การจัดวางขอบท จะจัดวางให้บรรทัดแรกเป็นขอบทที่ 1 แล้วชื่อเรื่อง อยู่ถัดลงมาอีก บรรทัด บทต่อไปต้องวางให้เหมือนกัน

หน้าเนื้อหา ซึ่งต่อจากหน้าแรกของเนื้อหา มักจะอยู่ด้านซ้าย (หน้าเลขคู่) และหน้า ถัดไปให้เรียงลำดับตามเลขหน้า โดยกำหนดให้หน้าขวามือเป็นหน้าเลขคี่ และหน้าซ้ายมือเป็นหน้า เลขคู่

ภาพประกอบ เป็นส่วนเสริมให้การนำเสนอเนื้อหาสาระสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยใน เรื่องราวที่นำเสนอชัดเจนครบถ้วน เพิ่มความสบายตาในการอ่าน ซึ่งการจัดหน้าแต่ละหน้าของ หนังสือสำหรับเด็กจะต้องจัดภาพให้เป็นส่วนของเนื้อหา โดยจัดภาพให้อยู่ครึ่งหนึ่ง (1/2) หน้า หรือ เป็นหนึ่งในสี่ (1/4) ของหน้า ซึ่งการใช้ข้อความบรรยายภาพ (Caption) หนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภท สารคดี จะต้องกำหนดตัวอักษร การวางตำแหน่งภาพ คำบรรยายให้มีระบบตลอดทั้งเล่ม ทั้งพิจารณา ตามหลักของความเหมาะสม เรียบง่าย สะดวกแก่การอ่าน และสะดวก

3. ส่วนท้ายของหนังสือหรือส่วนหลัง

มีการจัดรูปแบบที่นิยมจัดทำ ได้แก่ หน้าบรรณานุกรม มีรายชื่อหนังสืออ้างอิง คำอธิบายศัพท์ ดัชนีเรื่อง ดัชนีภาพ ปกหลัง (Back Cover) อาจทิ้งว่างไว้ แต่ปัจจุบันจะมีภาพประกอบ เป็นส่วนหนึ่งของปกหน้า เพื่อสร้างความน่าสนใจ

กัญญาพร นิตยประภา (2543: 76-77); ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 74-75) ได้กล่าวถึง ส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไว้ทำนองเดียวกัน ดังนี้

1. ใบหุ้มปก (Jacket) คือ ส่วนที่ทำหน้าที่หุ้มปกหนังสือ บนใบหุ้มปกนี้จะมีภาพสวยๆ ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องในหนังสือ มีชื่อผู้เขียนภาพประกอบอยู่ด้วย ภาพบนใบหุ้มปกของหนังสือบางเล่ม อาจเหมือนกับภาพปกนอกก็ได้

2. ปกนอก (Cover) อาจเป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้ บนปกของหนังสือเด็กจะมีภาพ สวยๆ ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องของหนังสือ ผู้วาดภาพประกอบจะเลือกภาพที่เด่นและดึงดูดความสนใจ ของเด็ก จะมีชื่อผู้เขียนและผู้วาดภาพประกอบอยู่ด้วย

3. ใบรองปก (End Papers) จะเป็นหน้าว่าง ใบรองปกมีทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

4. หน้าชื่อเรื่อง (Half Title page) หน้านี้จะมีชื่อหนังสือปรากฏอยู่เท่านั้น หนังสือบาง เล่มจะตัดส่วนนี้ออกไป

5. หน้าปกใน (Title Page) เป็นหน้าสำคัญ เนื่องจากบรรณารักษ์จะอาศัยหน้านี้ ทำบัตรรายการและเขียนบรรณานุกรม หน้าปกใน ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้วาดภาพประกอบ ชื่อชุดผู้จัดพิมพ์หรือสำนักพิมพ์ สถานที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์

6. หน้าลิขสิทธิ์ (Copyright Page) อยู่ด้านหลังของหน้าปกในจะบอกให้ทราบว่าหนังสือเล่มนี้ได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์เมื่อใด

7. หน้าคำอุทิศ (Dedication) จะเป็นหน้าที่ผู้เขียนกล่าวแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ

8. หน้าคำนำ คำชี้แจง (Preface, Introduction) เป็นคำที่ผู้เขียนกล่าวแสดงจุดประสงค์และสาระประโยชน์ของหนังสือ หรือแนะนำการใช้หนังสือนี้

9. หน้าสารบัญ (Content) เป็นหน้าที่แสดงให้ทราบว่าเนื้อเรื่องหนังสือนั้น แต่ละบทอยู่หน้าใด

10. เนื้อเรื่อง (Text) หน้าแรกของเนื้อเรื่องจะเป็นหน้าขวามือ แต่หนังสือที่พิมพ์สองหน้าก็อาจเริ่มจากหน้าซ้ายซ้ายมือ และภาพประกอบ

11. อภิธานศัพท์ (Glossary) สำหรับหนังสือเด็กที่มีคำศัพท์เฉพาะเป็นจำนวนมาก ควรอธิบายคำศัพท์เรียงตามลำดับอักษรไว้ด้วย เพื่อช่วยให้เด็กอ่านเนื้อเรื่องได้เข้าใจยิ่งขึ้น

12. หน้าแสดงกิจกรรม เป็นหน้าที่ให้เด็กได้ฝึกเขียนรูป ระบายสี หรือมีแบบฝึกหัดช่วยให้เข้าใจในเนื้อเรื่องดีขึ้น อาจอยู่ท้ายบทหรือท้ายเล่ม

รายละเอียดเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีครบทุกองค์ประกอบ แล้วแต่จะพิจารณาตามความเหมาะสม

จากการศึกษางานวิจัยด้านการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 5 เล่ม ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ปรากฏในงานวิจัยมาทำการสังเคราะห์เพื่อนำมาเลือกใช้ในการงานวิจัย ดังนี้

นิรันดร์ เนตรภักดี (2547: 34) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ชุมชนของเรา: อำเภอ บัวใหญ่ โดยมีองค์ประกอบของหนังสือ ได้แก่ 1) ปกหน้า-ปกหลัง 2) คำนำ 3) สารบัญ 4) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 5) เนื้อหาและภาพประกอบ 6) แบบฝึกหัดท้ายบท และ 7) ประวัติผู้เรียบเรียง

สุพรรณิ สุตะวงศ์ (2550: 62) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณเชียงแสน โดยมีองค์ประกอบของหนังสือ ได้แก่ 1) ปกหน้า-ปกหลัง 2) คำนำ 3) สารบัญ 4) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 5) เนื้อหาและภาพประกอบ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) แบบฝึกหัดท้ายบท 8) เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท และ 9) ประวัติผู้เรียบเรียง

โสภา สุขวิทยาภรณ์ (2551: 7) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เรื่องเล่าจากเต่าวังตะเคียน โดยมีองค์ประกอบของหนังสือได้แก่ 1) ปกหน้า-ปกหลัง 2) คำนำ 3) สารบัญ 4) คำชี้แจง 5) เนื้อหาและภาพประกอบ 6) แบบฝึกหัด และ 7) ประวัติผู้เรียบเรียง

อมรา ชวนขยัน (2552: 7) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาล ตำบลหนองขาว โดยมีองค์ประกอบของหนังสือ ได้แก่ 1) ปกหน้า-ปกหลัง 2) คำนำ 3) สารบัญ 4) คำชี้แจง 5) จุดประสงค์ 6) เนื้อหาและภาพประกอบ 7) กิจกรรมเสนอแนะ 8) แบบฝึกหัดท้ายบท 9) แบบฝึกหัดทดสอบหลังเรียน 10) บรรณานุกรม และ 11) เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท

ภาวณี ดำนศิริวานิชย์ (2553: 7) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเครื่อง โดยมีองค์ประกอบของหนังสือ ได้แก่ 1) ปกหน้า-ปกหลัง 2) คำนำ 3) สารบัญ 4) คำชี้แจง 5) เนื้อหาและภาพประกอบ 6) แบบฝึกหัดท้ายบท 7) เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท และ 8) ประวัติผู้เรียบเรียง

สรุปได้ว่าองค์ประกอบหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประกอบด้วยรายละเอียดเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหน้าหนังสือ ประกอบด้วย ใบหุ้มปก ปกหน้า ใบรองปก หน้าชื่อเรื่อง หน้าปกใน หน้าลิขสิทธิ์ คำนำ คำชี้แจง หรือบทนำ คำอุทิศ สารบัญ ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ประกอบด้วย เนื้อหาและภาพประกอบ ซึ่งต้องกำหนดตัวอักษรให้เหมาะสมกับวัย และส่วนท้ายของหนังสือ ประกอบด้วย บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ หน้าแสดงกิจกรรม ดัชนีเรื่อง ดัชนีภาพ หน้าของคณะกรรมการจัดทำหนังสือ หน้าประกาศการใช้หนังสือ และปกหลัง โดยรายละเอียดที่กล่าวมาเหล่านี้ ไม่จำเป็นต้องมีครบทุกองค์ประกอบ แล้วแต่จะพิจารณาตามความเหมาะสม ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกองค์ประกอบของหนังสือจากที่นักวิชาการกล่าวข้างต้น และปรากฏส่วนมากจากการสังเคราะห์งานวิจัยมาใช้ ดังนี้

1. ส่วนหน้าของหนังสือ ประกอบด้วย ปกหน้า ใบรองปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ คำชี้แจง
2. ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ประกอบด้วย เนื้อหาและภาพประกอบ
3. ส่วนท้ายของหนังสือ ประกอบด้วย แบบฝึกหัดท้ายบท เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท บรรณานุกรม ประวัติผู้เรียบเรียง และปกหลัง

รูปแบบการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงประเภทการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

สมพร จารุณัฐ (2534: 70-71) ได้อธิบายเกี่ยวกับรูปแบบของการเขียนหนังสือว่าจัดทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เขียน จุดมุ่งหมาย และธรรมชาติของเนื้อหาสาระของหนังสือ ตลอดจนวัยและประสบการณ์ของผู้อ่าน โดยจำแนกประเภทดังนี้

1. รูปแบบเรียงความ คือ การเขียนเล่าเรื่องเพื่อบอกเรื่องราวที่มีลำดับต่อเนื่องของเหตุการณ์และเรื่องราวเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถแยกประเภทย่อยไปอีกอีกหลายรูปแบบ เช่น การเขียนอธิบาย การเขียนบรรยาย การเขียนอภิปราย การเขียนเปรียบเทียบ การเขียนสืบค้น การเขียนพรรณนา เป็นต้น

2. รูปแบบนิทาน

3. รูปแบบนิยาย

4. รูปแบบคำประพันธ์

ศุภนันทา ศุภนทรประเสริฐ (2547: 73-74) อธิบายประเภทหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้อาจเขียนได้หลายลักษณะตามความเหมาะสมของนักเรียน หรือตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. เขียนในลักษณะบันเทิงคดี เป็นการเขียนที่มุ่งให้ผู้อ่านเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน บันเทิงคดีสำหรับเด็กอาจเขียนได้หลายแนว เช่น นิทาน เรื่องสั้น นวนิยาย เรื่องแปลการ์ตูน

2. เขียนในลักษณะสารคดี เป็นการเขียนที่มุ่งให้ผู้อ่านได้ความรู้และข้อเท็จจริงต่างๆ จากการอ่านสารคดีสำหรับเด็ก ก็คือ การนำสาระความรู้ในเนื้อหาวิชามาเรียบเรียงเป็นความเรียงให้มีความยากง่ายเหมาะสมแก่วัยเด็ก

3. เขียนในลักษณะร้อยกรอง ทั้งหนังสือที่เขียนในลักษณะบันเทิงคดีหรือสารคดีสามารถนำมาแต่งด้วยบทร้อยกรองเป็นเรื่องราวได้ นอกจากจะเป็นร้อยกรองเชิงสารคดีและบันเทิงคดีแล้ว ร้อยกรองสำหรับเด็กโดยเฉพาะอาจแต่งขึ้นเพื่อมุ่งให้เด็กได้รับรสไพเราะในการอ่านสนุกสนานและปลูกฝังนิสัยรักการอ่านได้ เช่น เพลงปลอบเด็ก เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการเล่นปริศนาคำทาย บทกลอนสอนใจ เป็นต้น

จากรูปแบบการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมข้างต้น สรุปได้ว่า ประเภทการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ บันเทิงคดี สารคดี และร้อยกรอง ซึ่งรูปแบบของการเขียนหนังสือจัดทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบเรียงความ รูปแบบนิทาน รูปแบบนิยาย และรูปแบบคำประพันธ์ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยเลือกใช้การเขียนลักษณะสารคดี ซึ่งมีเนื้อหาจากเรื่องจริงเป็นหลัก มุ่งให้ผู้อ่านได้ความรู้และข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นจุดประสงค์สำคัญ ดังนั้นรูปแบบที่เหมาะสมการเขียนลักษณะสารคดี คือ รูปแบบเรียงความ เป็นการเขียนเล่าเรื่องราวเนื่องจากการเขียนที่ให้สาระความรู้กับนักเรียน มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย จึงเหมาะสมสำหรับหนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างมาก

ขั้นตอนการจัดทำรูปเล่มหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

จินตนา ใบกาชูปี (2536: 149-179) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้

1. กำหนดประเภทหนังสือ

ต้องวางแผนกำหนดล่วงหน้าว่า หนังสือที่เขียนอยู่ในประเภทใด เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมหรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน พิจารณาถึงความถนัดความชำนาญ หนังสือมีรูปลักษณะและประโยชน์การใช้สอยอย่างไร โดยคำนึงถึงความสนใจของผู้อ่านด้วย

2. กำหนดจุดประสงค์

ผู้เขียนต้องตั้งจุดประสงค์ว่าต้องการให้ผู้อ่านได้รับความรู้ความคิดทักษะและประโยชน์อะไร หรือสิ่งที่ควรเน้นหรือสมบัติเด่นๆของสิ่งที่จะเขียนด้วยการกำหนดจุดประสงค์เป็นเหมือนทิศทางชี้แนวการเขียน จุดประสงค์มักปรากฏอยู่ในคำนำหรือคำชี้แจงของผู้เขียน

3. กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย

ผู้เขียนจะต้องรู้ว่าผู้อ่านคือใคร มีคุณสมบัติ วิทยุติ ระดับสติปัญญา ความรู้ และประสบการณ์เดิม การแบ่งกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในระบบโรงเรียน แบ่งออกย่อย ได้ดังนี้

3.1 กลุ่มวัยเริ่มเรียน 0-5 ปี

3.2 กลุ่มวัยเรียนประถมศึกษาตอนต้น 6-8 ปี

3.3 กลุ่มวัยเรียนประถมศึกษาตอนปลาย 9-11 ปี

3.4 กลุ่มวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น)

3.5 กลุ่มวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 15-18 ปี (วัยรุ่น)

4. ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน

เด็กในแต่ละช่วงวัยนั้นมีความสนใจและความต้องการอ่านหนังสือที่แตกต่างกัน ผู้เขียนจำเป็นต้องยังต้องรู้ความสนใจ ความต้องการอ่านของเด็กในแต่ละวัย ความสามารถในการอ่าน การใช้ภาษาของเด็ก ตลอดจนความสั้นยาวของเรื่อง จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ความสนใจ และแนวการอ่านหนังสือของกลุ่มวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น) ซึ่งนักวิชาการด้านการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก ได้กล่าวถึงความสนใจในการอ่านของเด็กในช่วงอายุ 12-14 ปี ดังนี้

กัญญาพร นิตยประภา (2534: 28) ได้กล่าวถึง ความสนใจในการอ่านหนังสือสำหรับเด็กวัยมัธยมศึกษา(อายุ 13-18 ปี) ว่าวัยรุ่นทั้งชายและหญิงให้ความสนใจที่จะอ่านหนังสือประเภท

สารคดีมากกว่าหนังสือบันเทิงคดี แต่หนังสือสารคดีก็ต้องจำเป็นจัดทำขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของเด็กด้วย เช่น เลือกรื่องราวที่น่าสนใจใกล้ตัว และเป็นเรื่องที่อยู่ในประสบการณ์จริง มาเป็นประเด็นในการเขียนเรื่องที่ใกล้ตัวเกินไปเด็กจะไม่เกิดความรู้สึกร่วม

กรรจิต มนูญผล (2547: 10) ได้กล่าวถึง ความสนใจในการอ่านของเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี (วัยนักอ่านมืออาชีพ) เป็นวัยแห่งความต้องการ และแสวงหาต้องการที่จะรัก และได้รับความรัก ต้องการที่จะประสบความสำเร็จ รวมทั้งการยอมรับจากเพื่อนๆ ต้องการความเป็นอิสระ ปราศจากการควบคุม จากความต้องการดังกล่าวส่งผลต่อการอ่านของเด็ก คือ เด็กผู้ชายจะชอบเรื่องราวผจญภัย ลึกลับ ซับซ้อน ช่อนเงื่อน ชีวิตประวัติ ประวัติศาสตร์ การประดิษฐ์ของเล่น เครื่องยนต์กลไก ส่วนเด็กผู้หญิงชอบอ่านเรื่องชีวิตในบ้าน รูปแบบการดำเนินชีวิต ความรักสะท้อนอารมณ์

นอกจากนี้จากการประชุมปฏิบัติการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ(ประสานมิตร) ร่วมกับ UNESCO ระหว่างวันที่ 18-28 พฤษภาคม 2523 นั้น (อ้างถึงในถวัลย์ มาศจรัส 2538: 28) กล่าวถึงการเขียนเรื่องให้เด็กอายุ 12-16 ปีสนใจอ่าน ต้องใช้เทคนิคและกรรมวิธีเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ เด็กวัยนี้ชอบอ่านเรื่องยาว เรื่องที่มีเนื้อหาสาระสมจริง

จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น) มีความสนใจแนวการอ่านหนังสือในแนวเรื่องราวผจญภัย ประวัติศาสตร์ รูปแบบการดำเนินชีวิต โดยชอบอ่านประเภทสารคดีที่มีเรื่องราวที่น่าสนใจใกล้ตัว มีเนื้อหาสาระสมจริง

5. กำหนดเนื้อหา/หัวข้อ/ชื่อเรื่อง

การกำหนดชื่อเรื่องจะเกี่ยวข้องไปถึงหัวข้อเรื่องที่จะเขียน และขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง หลักการสำคัญ คือ ชื่อเรื่องควรมีความสอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง และโครงสร้างเนื้อหาเรื่อง เพื่อว่าเมื่อผู้อ่านเห็นชื่อเรื่อง ก็สามารถคาดคะเนได้ว่าเนื้อหาภายในเป็นอะไร

6. การกำหนดโครงสร้าง/โครงเรื่อง

โครงสร้างเนื้อหา คือ การกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะเขียนให้มีระบบลำดับความคิด หรือวิธีการเรียบเรียงความคิด ความสัมพันธ์ของความคิด หรือตามวัตถุประสงค์ของการเขียนต้องคำนึงถึงโครงสร้างเนื้อหาทางวิชาการ เป็นรากฐานสำคัญจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้และเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ง่ายขึ้น โครงสร้างของหนังสืออ่านเพิ่มเติมไม่ควรหนาเกินไป ควรประกอบด้วย บทนำ เนื้อเรื่องที่แบ่งออกเป็นบท และภาคผนวก

บทนำ อาจเป็นบทย่อของเนื้อหาสาระหรือบทสังเขปของหนังสือ เพื่อให้ผู้อ่านรู้ว่าตนจะอ่านเรื่องใด ผู้เขียนอาจบอกขอบข่ายของเนื้อหา บอกสาเหตุแรงจูงใจที่เขียนเรื่องนี้ วัตถุประสงค์ของการเขียน และแนวทางการศึกษา

เนื้อเรื่อง มักแบ่งเป็นบท เป็นตอน เป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย และย่อหน้า เนื้อหาสาระนี้ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว มีความถูกต้องตามหลักวิชาการสาขานั้นๆ มีการจัดลำดับตามเหตุการณ์ มีการจัดลำดับเนื้อหาสาระตามโครงสร้าง มีการจัดลำดับตามเกณฑ์ของผู้เขียนที่กำหนดไว้ มีการจัดลำดับตามเหตุการณ์ มีการจัดลำดับเปรียบเทียบความเหมือน-แตกต่าง มีการจัดลำดับตามเหตุผล เนื้อหามีความทันสมัย มีแหล่งอ้างอิง สาระความรู้ละเอียดพอเหมาะกับการประกอบการ สติปัญญาของผู้อ่าน เนื้อหาต้องไม่ขัดกับศีลธรรม จริยธรรม ประเพณี และความมั่นคงของสังคม ในโครงสร้างของบทหนึ่ง ๆ ควรประกอบด้วย บทนำเรื่อง เนื้อเรื่อง และจบด้วยบทสรุปความ ในการเสนอเนื้อหาควรมีการยกตัวอย่างประกอบอย่างเหมาะสม ภาพประกอบอาจเป็นภาพถ่าย หรือภาพวาด ควรมีความเหมาะสมและเกี่ยวข้องกับเนื้อหา มีขนาดเหมาะสม ชัดเจน กิจกรรมท้ายบท ควรส่งเสริมความรู้ที่กล่าวมาแล้วในบท เพื่อช่วยให้ผู้อ่านมีความคิดกว้างขึ้น ซึ่งอาจเป็นคำถามชวนคิดให้นำความรู้ไปกับสิ่งอื่นๆ หรือไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

7. กำหนดแนวการเขียน

แนวการเขียน บางที่เรียกว่าท่วงทำนอง การเขียนโวหารหรือการเสนอเนื้อหาของกรเขียนข้อความต่างๆ หมายถึง วิธีเรียบเรียงข้อความให้สอดคล้องกับเนื้อหาเรื่อง จนผู้อ่านสามารถรับและเข้าใจได้ถึงสาระที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อในข้อความนั้นๆ แนวการเขียนมีหลายแบบ ผู้เขียนจะต้องกำหนดวิธีการเขียนเนื้อหาของตนไว้ล่วงหน้าเสียก่อน จะได้ยึดถือเป็นแนวในการเขียนให้สม่ำเสมอตลอดทั้งเล่ม ไม่เปลี่ยนแปลงไปมาจนเกิดความสับสนแก่ผู้อ่าน จนไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ สำหรับแนวการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภทสารคดีนั้น นิยมเขียนออกมาเป็นความเรียง ซึ่งเป็นแนวการเขียนที่ใช้ลักษณะการเรียบเรียงข้อความเป็นเรื่องราว โดยใช้ภาษาที่ใช้พูดกันอย่างธรรมดา เพื่อให้ข้อความนั้นๆ เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับแสดงความรู้สึก ความต้องการ และความคิดให้ผู้อื่นทราบ

8. กำหนด/ศึกษาแหล่งค้นคว้าอ้างอิง

ก่อนลงมือเขียนผู้เขียนจะต้องอ่านและค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆ การจัดระบบข้อมูล ซึ่งนำไปสู่การเรียบเรียงและการนำเสนอเรื่อง การเขียนบันทึกในสิ่งที่อ่านและค้นคว้าสิ่งที่ควรบันทึกไว้ ได้แก่ ชื่อหัวเรื่องสำหรับอ้างอิง เนื้อเรื่อง วันเดือนปี และแหล่งข้อมูล ควรเลือกแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ

9. การกำหนดลักษณะรูปแบบและต้นฉบับ ซึ่งกระทรวงศึกษา (2545: 41-44) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการกำหนดออกแบบลักษณะรูปแบบ ดังนี้

9.1 รูปแบบมาตรฐานของหนังสือ หนังสือที่พบเห็นทั่วไปจะมีลักษณะแตกต่างออกไปหลายขนาด ได้แก่ 1) ขนาด 8 หน้ายก หรือขนาด 18.5×26 เซนติเมตร 2) ขนาด 16 หน้ายก

หมายถึง หนังสือที่มีขนาด 13×18.5 เซนติเมตร และ3) ขนาด 16 หน้ายกพิเศษ หมายถึง หนังสือที่มีขนาด 14.6×21 เซนติเมตร

9.2 จำนวนหน้าของหนังสือ หนังสือจะมีความหนาหรือบางขึ้นอยู่กับกระดาษที่ใช้พิมพ์ และจำนวนหน้าของหนังสือ ควรสัมพันธ์กับอายุและวัยของผู้อ่าน มีหลักปฏิบัติดังนี้

วัย 0-5 ปี ประมาณ 4-5 หน้า หรือ 8-16 หน้า (ขนาด 8 หน้ายก) แนวตั้ง-นอน

วัย 6-11 ปี ประมาณ 8-24 หน้า (ขนาด 8 หน้ายก) หรือประมาณ 16-32 หน้า

วัย 12-14 ปี ประมาณ 50-100 หน้า (ขนาด 16 หน้ายกพิเศษ) หรือขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก โดยส่วนมากนิยมพิมพ์ในงานเขียนประเภทสารคดี

9.3 ขนาดตัวอักษร ควรมีความสัมพันธ์กับวัยของผู้อ่านด้วยเช่นกัน ควรมีความสัมพันธ์กับวัยของผู้อ่านด้วยเช่นกัน ได้แก่ 1) ก่อนวัยเรียน-ประถมศึกษาตอนต้น ใช้ประมาณ 24-32 พ้อยท์ 2) ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ใช้ประมาณ 18-20 พ้อยท์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้ประมาณ 16 พ้อยท์ และ 3) ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้ประมาณไม่ต่ำกว่า 14 พ้อยท์

9.4 ชนิดของกระดาษที่นิยมใช้ในการพิมพ์ ได้แก่ 1) กระดาษบุรุษ เนื้อกระดาษผลิตจากเยื่อไม้ป็น บางใช้ทำหนังสือพิมพ์ 2) กระดาษปอนด์ เป็นกระดาษที่ไม่ได้เคลือบผิวหน้า มีสีขาวสว่าง พิมพ์สีก็เหมาะหรือจะสีเดียวก็ได้ มีหลายรูปแบบแบ่งตามน้ำหนัก 3) เป็นกระดาษอาร์ต เป็นกระดาษที่เนื้อแน่น หนา เคลือบผิวหน้าด้วยสารเคมี จึงมีความมัน ถ้าหนามากขึ้นก็จะใช้ทำปกอย่างปกพ็อกเก็ตบุ๊กทั่วไป นอกจากนี้กระดาษ ศรีกัลยาณบุตร (2550: 171-172) ได้กล่าวถึงกระดาษอีกชนิดหนึ่งกำลังเป็นที่นิยมกันมาก คือ กระดาษถนอมสายตา คุณภาพของเนื้อกระดาษซัฟหมักได้ดี มีความหนากว่ากระดาษปกติเล็กน้อย แต่น้ำหนักเบา สีของกระดาษจะออกสีเหลืองนวล อ่านแล้วสบายตา เพราะว่ามันลดการสะท้อนแสง มักนำมาใช้กับหนังสือที่มีเนื้อหาต้องอ่านมากๆ ถึงจะมีภาพสีก็ไม่ได้เพี้ยน มีราคาสูงกว่ากระดาษปอนด์นิดหน่อย แต่ถ้าพิมพ์จำนวนมากๆ ราคาที่แทบจะเท่ากัน

9.5 ภาพประกอบ เป็นเครื่องช่วยในการอ่านต้องสอดคล้องกับเนื้อหา ควรจัดวางให้อยู่ต่อเนื่องในบริเวณเดียวกับข้อความ ถ้าต้องการภาพที่แสดงโครงสร้างภายนอกควรใช้ภาพถ่าย หากต้องการภาพที่มีรายละเอียดควรใช้ภาพวาด ภาพสีจะดึงดูดความสนใจของคนอ่านได้มากกว่าภาพขาวดำ การเตรียมภาพประกอบทำได้หลายวิธี เช่น การถ่ายภาพขึ้นใหม่ การวาดภาพใหม่ การถ่ายภาพจากหนังสือ ซึ่งอารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2550: 110) ได้กล่าวถึงข้อดีของการใช้ภาพประกอบ คือ ช่วยเรียกความสนใจและทำให้ผู้อ่านอยากติดตามเนื้อหาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะภาพที่เป็นภาพถ่ายที่ทำให้เนื้อหาที่มีความน่าเชื่อถือและชัดเจน

9.6 การจัดรูปเล่ม และการจัดหน้า ต้องรู้หลักการเบื้องต้นในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ การออกแบบองค์ประกอบของหนังสือและส่วนประกอบของหนังสือตลอดทั้งเล่ม

9.6.1 หลักการเบื้องต้นในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2550: 122-135) ได้กล่าวถึงหลักการจำเป็นในออกแบบของสื่อสิ่งพิมพ์พื้นฐาน สรุปได้ดังนี้

1. หลักการเบื้องต้นที่เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภาพรวมของผลงาน ได้แก่ 1) เอกภาพ คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางด้านเนื้อหา ภาพ และข้อความทำหน้าที่สอดคล้องกันและส่งเสริมกันและกัน 2) การเน้นและสร้างลำดับความสำคัญ เป็นการสร้างจุดเด่นจุดสนใจทำให้ผลงานการออกแบบดูน่าสนใจยิ่งขึ้น และ 3) สัดส่วน เป็นการกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆในเรื่องของขนาด เพื่อเป็นการสร้างความน่าสนใจแก่สื่อสิ่งพิมพ์

2. หลักการเบื้องต้นที่เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยต่างๆ ภายในงานออกแบบ ได้แก่ 1) ขนาด โดยทั่วไปองค์ประกอบขนาดใหญ่กว่าย่อมได้รับความสนใจจากผู้ดูก่อนองค์ประกอบที่มีขนาดเล็ก ในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์นั้น ควรมีขนาดลดหลั่นไปตามลำดับ 2) ความสมดุล การจัดวางองค์ประกอบทั้งหมดในหน้ากระดาษนั้นจะต้องไม่ดูเอนเอียงหรือหนักไปด้านใดด้านหนึ่ง 3) ทิศทางและการเคลื่อนไหว โดยทั่วไปสายตาของผู้อ่านจะมองดูหน้ากระดาษจากบนลงล่าง และการอ่านจากด้านซ้ายไปด้านขวา การจัดองค์ประกอบที่สอดคล้องกับธรรมชาติการมองเห็นนี้ นับเป็นทางเลือกหนึ่งในการควบคุมการรับรู้สื่อสิ่งพิมพ์ให้เป็นไปตามต้องการ 4) ความขัดแย้ง เป็นหลักการที่ได้รับความนิยมใช้ในการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ความขัดแย้งโดยขนาด ความขัดแย้งโดยน้ำหนักหรือความเข้ม และ 5) จังหวะ ลีลา และการซ้ำ เป็นการจัดวางองค์ประกอบหลายๆชิ้นที่มีลักษณะเหมือนกัน โดยกำหนดตำแหน่งให้เกิดช่องว่างเป็นช่วงๆ ตอนๆ

9.6.2 หลักการจัดวางองค์ประกอบในส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือ ซึ่งอารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2550: 176-186) กล่าวไว้ดังนี้

1. ปกหน้าของหนังสือ ต้องดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็น ซึ่งการออกแบบส่วนต่างๆ ในหน้าปกหนังสือ ประกอบด้วย 1) ชื่อหนังสือ จะเป็นคำหรือวลี มักมีขนาดไม่เล็กกว่า 72 พ้อยท์ 2) ชื่อผู้แต่ง ขนาดตัวอักษรควรจะมีขนาดเล็กกว่าตัวอักษรอย่างน้อยครึ่งหนึ่ง เพื่อไม่ให้แย่งความเด่นซึ่งกันและกัน 3) ภาพประกอบหน้าปก ต้องมีลักษณะดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็น ซึ่งจะมีการใช้ภาพเหมือนจริง ภาพวาด หรือภาพสัญลักษณ์

2. หน้าชื่อเรื่อง มักกำหนดอยู่ด้านขวาของหนังสือเสมอ เนื่องจากเป็นหน้าที่เด่นและได้รับความสำคัญจากผู้อ่านมากกว่าด้านซ้าย ส่วนใหญ่จะออกแบบในแนวเรียบง่าย

3. หน้าลิขสิทธิ์ ในการออกแบบหน้านี้ควรเน้นความเรียบง่าย

4. หน้าคำนำ มักเขียนใช้ตัวอักษรขนาดเดียวกับตัวพิมพ์เนื้อเรื่อง มีการจัดที่ดูเรียบง่ายสุภาพ ซึ่งหน้าแรกของคำนำจะต้องเป็นหน้าขวามือของหนังสือเสมอ

5. หน้าสารบัญ ในการออกแบบหน้าสารบัญ จะมีเฉพาะส่วนที่เป็นชื่อตอนและเลขหน้า ไม่ควรมีองค์ประกอบใดๆ เพราะจะทำให้หน้ากระดาคูกรก ใช้ตัวอักษรขนาดเดียวกับตัวพิมพ์เนื้อเรื่องประมาณ 12-16 พ้อยท์ มีการจัดที่ดูเรียบง่ายสุภาพ ซึ่งหน้าแรกของคำนำจะต้องเป็นหน้าขวามือของหนังสือเสมอ

6. หน้าเนื้อหา ในหนังสือที่มีภาพประกอบหน้าเรื่อง ตำแหน่งของภาพนี้ควรจะได้รับ การจัดวางให้อยู่ใกล้เคียงกับเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาพมากที่สุด นอกจากนี้ควรมีการใส่คำบรรยายประกอบภาพเสมอ เพื่อเป็นการช่วยลดความน่าเบื่อของเนื้อเรื่องที่ยาวต่อเนื่องกัน และช่วยดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน โดยคำบรรยายภาพก็มักจะเป็นตัวอักษรที่มีความแตกต่างจากตัวเนื้อเรื่อง บางครั้งก็นิยมใช้เป็นตัวเอียง ตำแหน่งของคำบรรยายภาพก็ควรที่จะอยู่ใต้หรืออยู่ใกล้ภาพที่จะบรรยายให้มากที่สุด การจัดองค์ประกอบหน้าเนื้อหา นี้ มักมีความหลากหลายในแต่ละหน้า แต่ละหน้าอาจมีพื้นที่ที่เป็นภาพประกอบและเนื้อหาแตกต่างกัน

7. หน้าบรรณานุกรม เป็นหน้าที่ควรออกแบบเรียบง่าย ใช้ตัวอักษรที่มีขนาดเดียวกับตัวพิมพ์ที่ใช้นเนื้อเรื่อง หน้าแรกของบรรณานุกรมต้องเป็นหน้าขวาเสมอ

นอกจากนี้อารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2550: 65-66) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานที่ควรคำนึงในการออกแบบหนังสือหนังสือ ได้แก่ 1) สี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ การวางตัวอักษรสีบนพื้นสีจะส่งผลที่ทำให้ตัวอักษรดูใหญ่หรือเล็กกว่าความเป็นจริง เนื่องจากการส่งเสริมหรือการทอนการเจิดจ้าของสีที่เกิดขึ้น คู่สีที่ง่ายแก่การอ่าน ได้แก่ ตัวอักษรสีดำบนพื้นสีเหลือง ตัวอักษรสีเขียวบนพื้นสีเหลือง และตัวอักษรสีแดงบนพื้นสีเหลือง 2) ช่องไฟ การปรับแนวบรรทัด โดยปกติตัวพิมพ์ที่เป็นข้อความเนื้อหาจะมีช่องว่างในช่วง -3 ถึง +3 พ้อยท์ ซึ่งจะเป็นระยะที่ผู้อ่านจะรู้สึกว่าการเว้นช่องว่างผิดปกติ การปรับแนวบรรทัด ในการจัดพิมพ์หนังสือที่มีภาพประกอบนั้น ใช้การจัดพิมพ์แบบเรียงรอบ คือ เป็นการเรียงโดยรักษาแนวให้ขนานกับขอบภาพ

สรุปได้ว่าการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมและจัดทำรูปเล่ม มีขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดประเภทหนังสือ 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย 4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน 5) กำหนดเนื้อหา / หัวเรื่อง / ชื่อเรื่อง 6) กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/ โครงเรื่อง 7) กำหนดแนวการเขียน 8) กำหนด/ศึกษาแหล่งข้อมูลศึกษาค้นคว้าอ้างอิง 9) กำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับ ในงานวิจัยนี้ได้ยึดแนวคิดของจินตนา ไบกาซูยี เป็นหลักในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งในขั้นตอนศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่านได้เพิ่มการศึกษา

ความต้องการลักษณะของหนังสือของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครูเพื่อให้เกิดการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้ ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครู และท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มเป้าหมายผู้อ่านอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น) ดังนั้นผู้วิจัยเลือกพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นของนักเรียน เป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว และอยู่ในประสบการณ์จริงของนักเรียน สอดคล้องกับความสนใจแนวการอ่านหนังสือของเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้การแนวการเขียนรูปแบบเรียงความ เป็นการเขียนเล่าเรื่อง มีเนื้อหามาจากเรื่องจริงเป็นหลัก มุ่งให้ผู้อ่านได้ความรู้ ข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นจุดประสงค์สำคัญ และในการจัดทำรูปเล่มผู้วิจัยกำหนดลักษณะรูปเล่มขนาด 16 หน้ายกพิเศษ หรือขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก ซึ่งเป็นขนาดที่นิยมใช้กับงานเขียนประเภทสารคดี ใช้กระดาษถนอมสายตาในการพิมพ์ เนื่องด้วย กระดาษชนิดนี้ลดการสะท้อนแสงเวลาอ่าน ทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วสบายตา จำนวนประมาณ 50-100 หน้า ตัวอักษรขนาดที่ใช้พิมพ์เนื้อหา มีขนาด 16 พ้อยท์ และเน้นการใช้ภาพประกอบที่เป็นภาพสี เพื่อดึงดูดความสนใจของคนอ่าน โดยในการออกแบบหนังสือได้ยึด หลักการเบื้องต้นที่เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภาพรวมของผลงาน ได้แก่ 1) เอกภาพ 2) การเน้นและสร้างลำดับความสำคัญ และ 3) สัดส่วนและหลักการเบื้องต้นที่เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยต่างๆ ภายในงานออกแบบ ได้แก่ 1) ขนาด 2) ความสมดุล 3) ทิศทางและการเคลื่อนไหว 4) ความขัดแย้ง และ 5) จังหวะ ลีลา และการซ้ำ รวมทั้งหลักการจัดวางองค์ประกอบในส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือ เพื่อให้หนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มีรูปเล่มที่น่าอ่าน และดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

หนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี

จากการศึกษาความสนใจแนวการอ่านหนังสือของเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี พบว่ามีความสนใจอ่านงานเขียนสารคดีที่มีเรื่องราวน่าสนใจใกล้ตัว มีเนื้อหาสาระสมจริง ซึ่งการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี มีนักวิชาการด้านการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก กล่าวไว้ดังนี้

ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภทสารคดี (Non-Fiction) ไว้ดังนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 120), ครรชิต มนูญผล (2547: 13-14) ได้ให้ความหมายสารคดีไว้ทำนองเดียวกันคือ งานเขียนที่ยึดถือเรื่องราวจากความจริงนำมาเขียน เพื่อมุ่งแสดงความรู้ ความจริง ทัศนะ ความคิดเห็นเป็นหลักด้วย การจัดระเบียบความในการนำเสนอผสมผสานกับศิลปะในการถ่ายทอดต่อการสนใจใฝ่รู้ของผู้อ่าน เพื่อเกิดคุณค่าทางด้านปัญญา

จักรภัทร พงศ์ภัทระ (2546: 16) ได้ให้ความหมายของสารคดี คือ เรื่องที่เขียนขึ้นจากความเป็นจริงมิใช่มาจากจินตนาการ เป็นงานเขียนที่ยึดเรื่องราวความเป็นจริงนำมาเขียน เพื่อมุ่งแสดงความรู้ ความจริง ทัศนะ ความคิดเห็นเป็นหลัก ด้วยการจัดระเบียบความคิดในการนำเสนอผสมผสานในการถ่ายทอดต่อการสนใจใฝ่รู้ของผู้อ่าน เพื่อให้เกิดคุณค่าทางปัญญาด้วยการใช้ภาษาลำนวนที่คมคายชวนให้ติดตามอ่าน

มานพ ถนอมศรี (2546: 64) กล่าวว่าสารคดี คือหนังสือที่เขียนและจัดทำขึ้นเพื่อเสนอเนื้อหาสาระ ความรอบรู้ต่างๆ มักมีเนื้อหาสาระที่เกิดขึ้นจากความเป็นจริง มีแหล่งที่มาอย่างถูกต้องสามารถใช้อ้างอิงเป็นความรู้ได้ มักถ่ายทอดเป็นความเรียงหรือร้อยแก้ว โดยใช้คำสำนวนที่เข้าใจง่าย ครอบคลุมเนื้อหา และมีความเพลิดเพลินในการอ่าน โดยทั่วไปจะไม่กำหนดตัวละคร บทบาท และความสะเทือนใจ แต่อาจวางความคิดรวบยอดไว้เป็นเป้าหมายสุดท้ายในการอ่านได้

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภทสารคดี (Non-Fiction) เป็นงานเขียนที่มีเนื้อหาสาระจากความเป็นจริง มีแหล่งที่มาถูกต้องสามารถใช้อ้างอิงเป็นความรู้ได้ ส่วนมากถ่ายทอดเป็นความเรียงหรือร้อยแก้ว โดยใช้คำสำนวนที่เข้าใจง่าย คมคายชวนให้ติดตามอ่าน และเกิดความเพลิดเพลิน โดยมุ่งแสดงความรู้ ความจริง ทัศนะ ความคิดเห็นเป็นหลัก เพื่อให้ผู้อ่านเกิดคุณค่าทางด้านปัญญา

ประเภทของหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี

นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึง ประเภทของหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี ดังนี้ สมพร จารุณัฐ (2541: 30-33) ได้แบ่งหนังสือสารคดี ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. หนังสือสารคดีให้ความรู้ เป็นหนังสือที่ให้อ่านแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นที่มีต่อสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ส่งเสริมให้อ่านความคิดเชิงวิพากษ์ วิจักษ์ วิเคราะห์ และประเมินค่าของเรื่องที่อ่าน เกิดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ และการใช้ภาษา การสร้างเจตคติค่านิยมด้วย และเกิดความเพลิดเพลิน
2. หนังสือสารคดีชีวประวัติ เป็นชีวประวัติของบุคคลสำคัญ ช่วยให้อ่านได้เรียนรู้ และเข้าใจความรู้ตื้นลึกถึก เจตคติ หรืออคติของบุคคลต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้เรียนรู้ปัญหา การต่อสู้ ความเข้มแข็งและความอ่อนแอของบุคคลอื่น ช่วยให้สามารถเข้าใจความคิด ความสนใจ

และความต้องการของตนเอง เกิดแรงบันดาลใจ จินตนาการ และความใฝ่ฝันเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต และการเลือกดำเนินชีวิตในอดีตและอาชีพในอนาคต

มานพ ถนอมศรี (2546: 64-65) ได้แบ่งประเภทหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภทสารคดีไว้ทำนองเดียวกัน โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สารคดีท่องเที่ยว เป็นงานเขียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อชักชวนโน้มน้าวให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมและคล้อยตามการท่องเที่ยวสถานที่นั้น โดยแสดงบรรยากาศของการท่องเที่ยวที่สนุกสนาน มีเรื่องราวที่น่าสนใจ มีภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายของบรรยากาศ และสถานที่อย่างชัดเจน นอกจากนั้นแสดงรายละเอียดของการเดินทาง ค่าใช้จ่ายและที่พัก

2. สารคดีชีวประวัติ เป็นงานเขียนที่ขึ้นเพื่อเสนอเรื่องราวของบุคคลที่สร้างคุณความดีแก่สังคมและประเทศชาติ โดยที่เจ้าของชีวประวัตินั้นอาจเสียชีวิตไปแล้วหรือยังมีชีวิตอยู่ก็ได้ เพื่อเป็นอนุสรณ์และตัวอย่างแก่คนรุ่นหลัง ซึ่งการเขียนสารคดีชีวประวัตินี้ จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลและเรื่องราวของเจ้าของชีวประวัติอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานที่กระทำต่อสังคม

3. สารคดีทั่วไป เป็นงานเขียนที่แสดงเรื่องราวที่เป็นความรู้ในด้านต่างๆ รวมไปถึงสารคดีถึงวิชาการต่างๆด้วย สารคดีทั่วไปให้เสรีภาพในการนำเสนอแก่ผู้เขียนอย่างกว้างขวาง ต้องการแสดงเรื่องใดก็สามารถกำหนดไว้ในสารคดีที่เขียนขึ้นในแต่ละเรื่องได้ และนิยมนำเสนอภาพประกอบที่เป็นภาพถ่ายมากกว่าภาพวาด เนื่องจากจะให้ความรู้สึกจริงจังใหม่และทันสมัย

สรุปได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี สามารถแบ่งได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่นำมาใช้ในการจำแนก โดยหากใช้เนื้อหาเป็นเกณฑ์ในการจำแนก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ หนังสือสารคดีที่ให้ความรู้ที่เสนอนำความรู้เรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และหนังสือสารคดีประเภทชีวประวัติ ที่นำเสนอเรื่องราวของบุคคลที่สร้างคุณความดีแก่สังคมและประเทศชาติ

แหล่งข้อมูลในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี

สารคดี เป็นงานเขียนที่มีเนื้อหาจากความเป็นจริง จึงจำเป็นต้องมีการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการเขียนให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ใช้อ้างอิงเป็นความรู้ได้ มีนักวิชาการหลายท่าน กล่าวถึงแหล่งข้อมูลในการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภทสารคดี ดังนี้

ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 61-63) และมานพ ถนอมศรี (2546: 69-71) ได้แบ่งประเภทแหล่งข้อมูลสำหรับการเขียนสารคดีไว้ทำนองเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) หรือเรียกว่าข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลที่ผู้เขียนได้จากการพบปะพูดคุย สัมภาษณ์ สังเกตผู้คน เหตุการณ์ และสถานที่จริงของเรื่องราวที่จะเขียน ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิหรือข้อมูลภาคสนามที่ได้ควรจัดเก็บอย่างเป็นระบบ โดยจัดหมวดหมู่บอกระยะเวลา

ของการได้รับข้อมูลกำกับไว้อย่างชัดเจน และข้อมูลปฐมภูมิหรือข้อมูลภาคสนามจะเป็นข้อมูลที่ดี ถูกต้อง เมื่อได้มีการตรวจสอบกับข้อมูลอ้างอิง หรือจากการสอบถาม สัมภาษณ์ผู้คนจำนวนมาก เมื่อนำมาใช้ก็ควรบอกแหล่งข้อมูลทุกครั้งด้วย นอกจากนี้ข้อมูลปฐมภูมิหรือข้อมูลภาคสนาม มีความสำคัญในการเขียนสารคดีเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะให้เรื่องราวต่างๆที่เป็นปัจจุบัน ที่สุดแล้ว ยังให้ภาพที่ผู้เขียนสามารถถ่ายมาประกอบสารคดีให้จริงจัง สนุกสนาน และงดงามมากยิ่งขึ้น

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) หรือเรียกว่าข้อมูลอ้างอิง เป็นข้อมูลที่ได้จาก เอกสารและสื่อทัศนอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีผู้ทำไว้ก่อน เช่น ตำราวิชาการ สื่อ และสิ่งพิมพ์อื่นๆ

การเขียนหนังสือสารคดีที่ดีนั้น ควรมีข้อมูลทั้งสองอย่างผสมผสานกันอยู่ ไม่ควรมี เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่น ตลอดเรื่องมีแต่ข้อมูลปฐมภูมิหรือข้อมูลภาคสนาม ก็จะทำให้สารคดียังไม่ความน่าเชื่อถือ แต่ถ้ามีเฉพาะข้อมูลทุติยภูมิหรือข้อมูลอ้างอิง ก็อาจจะทำให้ สารคดีนั้นคาดเคลื่อนจากความเป็นจริงที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาได้

สรุปได้ว่าแหล่งข้อมูลในการเขียนสารคดี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) หรือข้อมูลภาคสนาม และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) หรือข้อมูลอ้างอิง ในงานเขียนสารคดีควรใช้ข้อมูลทั้งสองอย่างผสมผสานกัน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนด ขั้นตอนการเก็บข้อมูล สำหรับนำมาใช้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยการเก็บ ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์ พูดคุย การสังเกตสภาพชุมชน และข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษา ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำบลไร่จิง นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับ สภาพการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น สำหรับมาใช้ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้

องค์ประกอบการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภทสารคดี

ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 122-124) ได้กล่าวถึงการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภท สารคดี ควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ เนื้อหา ภาษา และภาพประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

1. เนื้อหา รูปแบบการเขียนสารคดีที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากเรื่องสั้นหรือนวนิยาย จะผสมผสานระหว่างจินตนาการกับเนื้อหาสาระใช้ภาษาหลากหลาย แต่การเขียนสารคดี ต้องมีที่มา จากเรื่องจริงไม่ใช่จินตนาการ โดยเนื้อหาของสารคดี มีหน้าที่ดำเนินเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ อธิบายรายละเอียดของเรื่อง แสดงความคิดรวบยอด เพื่อให้ความรู้ ความเพลิดเพลินและสนุกสนาน แก่ผู้อ่าน (มานพ ถนอมศรี, 2546: 71) ซึ่งในการเขียนสารคดีจึงต้องยึดหลัก ได้แก่ 1) เป็นงานเขียน

ที่มุ่งแสดงข้อมูล 2) ให้ความรู้แก่ผู้อ่าน 3) สารและเรื่องราวสามารถตรวจสอบได้ และ 4) มีแง่คิดต่อผู้อ่านในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง

2. ภาษาสารคดี งานเขียนสารคดีเด่นที่ข้อมูล ซึ่งงานเขียนสารคดีที่ดี คือ การนำเสนอข้อมูลให้น่าสนใจ สนุกสนานเพลิดเพลิน โดยทั่วไปแล้วสารคดีนิยมเขียนในแบบร้อยแก้ว การใช้ภาษาในสารคดีมักเป็นไปในลักษณะเรียงความธรรมดาที่เพียงแต่สื่อความหมายและบอกเล่าเนื้อหาเรื่องราวตามข้อมูลที่ได้รับมาอย่างละเอียดเข้าใจง่าย (มานพ ถนอมศรี, 2546: 71) ซึ่งปกติการเขียนสารคดีจะใช้ภาษาที่เป็นแบบแผนเป็นหลักในการเขียน

ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 123) ได้กล่าวถึงวิธีการตรวจสอบการใช้ภาษาในงานเขียนนั้นเป็นภาษาที่มีแบบแผนหรือไม่ ดังนี้

- 2.1 เป็นคำสุภาพ
- 2.2 ใช้ภาษาที่มีศักดิ์ของคำระดับเดียวกัน ไม่นำภาษาแสดงมาใช้ปะปนในงานเขียน
- 2.3 ไม่มีการตัดหรือลดทอนรูปประโยค
- 2.4 น้ำเสียงของคำ มีลักษณะเคร่งครึม เป็นกลางไม่ตลก เยาะเย้ย ถากถาง
- 2.5 ภาษาจะไม่แสดงออกถึงความรุนแรง
- 2.6 หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาที่เป็นโวหารยืดยาว
- 2.7 มีความเคร่งครัดและรักษามาตรฐานของภาษา

ในงานเขียนสารคดีนั้น ควรเลือกภาษาให้เหมาะสมกับประเภทของงานเขียน ใช้ภาษาที่มีแบบแผน และผู้เขียนสามารถขัดเกลาภาษาให้นุ่มนวลน่าอ่านด้วย

3. ภาพประกอบ มีความสำคัญทัดเทียมไม่แตกต่างไปจากเนื้อหา นั่นคือ ช่วยขยายและส่งเสริมให้เนื้อหา มีความชัดเจนสมบูรณ์มากขึ้น แสดงรายละเอียดบางอย่างที่ไม่สามารถบรรยายได้ด้วยตัวอักษร แสดงความถูกต้องแม่นยำของเวลา เพิ่มให้งานเขียนมีความสมบูรณ์ น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น และเป็นด่านแรกของการโน้มน้าวความสนใจให้ผู้อ่าน

ถวัลย์ มาศจรัส (2538: 124) ได้กล่าวถึงภาพถ่ายที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 3.1 เสริมให้เนื้อหาเด่นชัดยิ่งขึ้น
- 3.2 ภาพกับเนื้อหาเป็นเรื่องเดียวกัน
- 3.3 เป็นภาพถ่ายเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลโดยตรงหรือคัดลอกจากภาพ ในอดีตที่เกี่ยวข้องเนื้อหา
- 3.4 มีมุมถ่ายหลายๆมุมทั้งมุมกว้าง (เพื่อแสดงเรื่องราว) มุมแคบ (เพื่อเน้นความสำคัญ) มุมสูง (เพื่อให้แปลกตา) มุมต่ำ (เพื่อแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่)
- 3.5 ถ้าใช้ภาพเขียนประกอบ ต้องเขียนถูกต้องตามความเป็นจริง

3.6 มีคำบรรยายภาพที่ถูกต้องชัดเจน

มานพ ถนอมศรี (2546: 35) กล่าวถึงภาพประกอบหนังสือสารคดี แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ภาพวาด นิยมทำกันมากที่สุด คือ เด็กเล็กใช้ภาพวาดแบบการ์ตูน ส่วนเด็กโตใช้ภาพวาดแบบเหมือนจริงและภาพถ่าย นิยมทำกันในหนังสือสำหรับเด็กโตจนถึงผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังนำแผนภูมิงานกราฟิกประกอบในส่วนต่างๆ ที่จำเป็นด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของหนังสือสารคดีแต่ละเล่ม

สรุปได้ว่าการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภทสารคดีนั้น ควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) เนื้อหาที่เป็นเรื่องจริง ให้ความรู้ ความเพลิดเพลิน และสนุกสนานแก่ผู้อ่าน 2) ใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน และ 3) ภาพประกอบ มีทั้งภาพวาดและภาพถ่าย ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องชุมชนคนไร่จึงครั้งนี้ ผู้วิจัยตระหนักถึงองค์ประกอบเหล่านี้ เพื่อให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยด้านเนื้อหา มีการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ด้านภาษาที่ใช้รูปแบบเรียงความเป็นการเล่าเรื่องราวท้องถิ่น และด้านภาพประกอบ ใช้ภาพวาดแบบเหมือนจริงและภาพถ่าย มาช่วยส่งเสริมให้เนื้อหา มีความชัดเจนสมบูรณ์มากขึ้น

การหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การผลิตสื่อการเรียนรู้ ก่อนนำไปใช้จริงจะต้องนำสื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นไปทดสอบประสิทธิภาพ เพื่อดูว่าสื่อการเรียนรู้นั้น ทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ มีประสิทธิภาพในการช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ในที่นี้สื่อการเรียนรู้คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงการหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้ ดังนี้

ความหมายของการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556: 7) ได้ให้ความหมายของการนำสื่อการเรียนรู้ไปทดสอบด้วยกระบวนการสองขั้นตอน คือ การทดสอบประสิทธิภาพการใช้เบื้องต้น (Try Out) และทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial Run) เพื่อหาคุณภาพของสื่อตามขั้นตอนที่กำหนดใน 3 ประเด็น ได้แก่ การทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น การช่วยให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนและทำแบบประเมินสุดท้ายได้ดี และการทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ นำผลที่ได้มาปรับปรุง ซึ่งในการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ ต้องตั้งไว้ครั้งแรกครั้งเดียว เพื่อปรับปรุงคุณภาพให้ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำที่ตั้งไว้ จะตั้งเกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพไว้ต่างกันไม่ได้

เกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556: 9-10) เป็นระดับประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ กระทำได้โดยประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท ได้แก่

1. ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง กำหนดค่าเป็น E_1 = Efficiency of Process คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ เป็นการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนได้กำหนดไว้

2. ประเมินพฤติกรรมสุดท้าย กำหนดค่าเป็น E_2 = Efficiency of Product คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เป็นการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียน

ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ เป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พอใจ โดยกำหนดให้ผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อร้อยละของการประเมินหลังเรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 ซึ่งในการที่จะกำหนดเกณฑ์ E_1/E_2 ให้มีค่าเท่าใดนั้น ให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาตามความพึงพอใจ โดยพิจารณาจากพิสัยการเรียนรู้ได้แก่ เนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำ (พุทธิพิสัย) จะตั้งไว้ที่ 90/90 , 85/85 , 80/80 ส่วนเนื้อหาที่เป็นจิตพิสัยจะต้องใช้เวลาไปฝึกฝนและพัฒนา ให้ตั้งไว้ที่ 80/80 , 75/75 แต่ไม่ต่ำกว่า 75/75 เพราะเป็นระดับความพอใจที่ต่ำสุด จึงไม่ควรตั้งเกณฑ์ต่ำกว่านี้

ขั้นตอนการทดลองหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556: 11-12) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการทดลองหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทดลองประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1) เป็นการทดสอบประสิทธิภาพที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้กับผู้เรียน 1-3 คน โดยผู้เรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน ตามลำดับหลังจากที่คำนวณหาประสิทธิภาพเสร็จแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น ถ้าเวลาไม่อำนวยและสภาพการณ์ไม่เหมาะสมก็ทดลองกับผู้เรียนอ่อนหรือปานกลางก็ได้ โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวนี้นี้ จะได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มากแต่เมื่อปรับปรุงแล้วคะแนนจะสูงขึ้นอีก

ขั้นที่ 2 การทดลองประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1:10) เป็นการทดสอบประสิทธิภาพที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้กับผู้เรียน 6-10 คน โดยแต่ละผู้เรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน แล้วนำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้แล้ว หากไม่ถึงเกณฑ์ต้อง

ปรับปรุงเนื้อหาสาระ กิจกรรมระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนให้ดีขึ้น ในครั้งนี้คะแนนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าเกณฑ์

ขั้นที่ 3 การทดลองประสิทธิภาพภาคสนาม (1:100) เป็นการทดสอบประสิทธิภาพที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อการเรียนรู้กับผู้เรียนทั้งชั้น (ปกติให้ใช้กับผู้เรียน 30 คน แต่ในโรงเรียนขนาดเล็กก่อนๆ โลมให้ใช้กับเด็กนักเรียน 15 คนขึ้นไป) โดยคณะผู้เรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน แล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ หากไม่ถึงเกณฑ์ต้องปรับปรุงเนื้อหาสาระ กิจกรรมระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนให้ดีขึ้น แล้วนำไปทดสอบประสิทธิภาพซ้ำกับนักเรียนต่างกลุ่ม อาจทดสอบประสิทธิภาพ 2-3 ครั้ง จนได้ค่าประสิทธิภาพถึงเกณฑ์ขั้นต่ำปกติไม่น่าจะทดสอบค่าประสิทธิภาพเกินสามครั้ง ด้วยเหตุนี้ขั้นทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามจึงแทนด้วย 1:100

การตีความผลการคำนวณเกณฑ์ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556: 11) ได้กล่าวว่าความคลาดเคลื่อนของผลลัพธ์ให้มีความคลาดเคลื่อนของผลลัพธ์ได้ไม่เกิน .05 (ร้อยละ 5) จากช่วงค่าไปสูง $= \pm 2.5$ นั้นให้ผลลัพธ์ของค่า E_1 หรือ E_2 ที่ถือเป็นไปตามเกณฑ์ มีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่เกิน 2.5% และสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่เกิน 2.5 นอกจากนี้ สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544: 60) กล่าวว่าไว้ว่าเมื่อทดลองแล้วให้นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลต้องนำมาเทียบค่าระหว่างผลประสิทธิภาพจากการทดลองที่ได้รับกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพื่อดูว่าสมควรที่จะยอมรับประสิทธิภาพหรือไม่ โดยให้ถือค่าความแปรปรวนระหว่าง 2.5-5 % นั่นคือ ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 5% แต่โดยปกติจะกำหนดไว้ 2.5% ฉะนั้นการยอมรับประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้จึงมี 3 ระดับ คือ ประสิทธิภาพที่ได้สูงกว่าเกณฑ์ เท่ากับเกณฑ์ และต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ระหว่าง 2.5-5%

ดังนั้นสื่อการเรียนรู้ได้รับการออกแบบและพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ค่า E_1 หรือ E_2 ที่คำนวณได้จากการทดสอบประสิทธิภาพ จะต้องใกล้เคียงกันและห่างกันไม่เกิน 5% ซึ่งหากคะแนน E_1 หรือ E_2 ห่างกันเกิน 5% แสดงว่ากิจกรรมที่ให้นักเรียนทำกับการสอบหลังเรียนไม่สมดุลกัน เช่น ค่า E_1 มากกว่าค่า E_2 แสดงว่างานที่สอบหมายอาจจะง่ายกว่าการสอบ หรือหากค่า E_2 มากกว่าค่า E_1 แสดงว่าการสอบง่ายกว่าหรือไม่สมดุลกับงานที่มอบหมายให้ทำ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับแก้ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2545: 64) ได้กำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับว่าสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยที่ค่า E_1 / E_2 ต้องไม่ต่างกันเกินกว่าร้อยละ 5

สรุปได้ว่าการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ เป็นการนำสื่อการเรียนรู้ไปทดสอบด้วย กระบวนการสองขั้นตอน คือ การทดสอบประสิทธิภาพการใช้เบื้องต้น (Try Out) ประกอบด้วยขั้นที่ 1 ทดลองแบบเดี่ยว (1:1) ขั้นที่ 2 ทดลองแบบกลุ่ม (1:3) ขั้นที่ 3 ทดสอบภาคสนาม (1:100) และการ ทดสอบประสิทธิภาพสอนจริง (Trial Run) เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุง ซึ่งในการกำหนดเกณฑ์ ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ ให้ผู้สอนเป็นผู้พิจารณาจากพิสัยการเรียนรู้ โดยค่า E_1 หรือ E_2 ที่คำนวณ ได้จากการทดสอบประสิทธิภาพมีค่าความคลาดเคลื่อนจากเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ระหว่างร้อยละ 2.5-5 % และ ค่า E_1 / E_2 ต้องไม่ต่างกันเกินกว่าร้อยละ 5 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ค่าประสิทธิภาพของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง มีเนื้อหาเป็นเรื่องราวท้องถิ่นไร่จึง ซึ่งเป็นด้านความรู้ความจำ (พุทธิพิสัย) ผู้วิจัยจึงตั้งค่าประสิทธิภาพ ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไว้ที่เกณฑ์ 85/85

การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม

หนังสืออ่านเพิ่มเติมจัดอยู่ในหนังสือเสริมประสบการณ์ประเภทหนึ่ง ดังนั้นสามารถใช้ หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์แนวทางในการประเมินหนังสือเสริมประสบการณ์

นักวิชาการหลายท่าน ให้แนวคิดในการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งนำไปเป็นแนวทางในการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ (2545: 14-28) กำหนดไว้ดังนี้

1. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับเนื้อหา มีประเด็นที่ควรจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของ หนังสือหลายแง่มุม ดังต่อไปนี้

1.1 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ ผู้เขียนจำเป็นจะต้องกำหนดจุดประสงค์ใน การเขียนหนังสือให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้อ่านได้ความรู้ ความคิด ทักษะและเจตคติอย่างไรสัมพันธ์ กับจุดประสงค์หรือไม่ ผู้เขียนได้นำเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกันนำเสนอไว้หรือไม่

1.2 เนื้อหาถูกต้อง ส่วนประกอบที่สำคัญของหนังสือ คือ ส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระ ของหนังสือจะต้องถูกต้องอย่างปราศจากข้อสงสัย โดยเฉพาะหนังสือที่ให้ความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการ และทฤษฎีต่างๆ เนื้อหาจะต้องถูกต้องตามหลักวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่งอย่างชัดเจน เนื้อหาจะต้องเหมาะสมในแง่ที่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ปราศจากอคติ ไม่กระทบกระเทือน ผู้ใดหรือองค์กรใดให้เกิดความเสื่อมเสีย ไม่ขัดต่อระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรมและสังคม เป็นต้น

1.3 เนื้อหาที่น่าสนใจพอเหมาะ เนื้อหาสาระของหนังสือไม่ว่าจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้อง กับรายละเอียดความรู้ ความคิดรวบยอด หลักการ ทฤษฎี ทักษะ แนวความคิด ตลอดจนตัวอย่าง ประกอบเรื่อง ต้องมีความน่าสนใจพอเหมาะแก่วัย ประสบการณ์และความสามารถทางสติปัญญา

ของผู้่านที่จะได้รับ ในเรื่องนี้จำเป็นที่ผู้เขียนจะต้องกำหนดกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายให้ถ่องแท้ว่ามี ความรู้และประสบการณ์พื้นฐานมาก่อนอย่างไร มีความสามารถที่จะทำความเข้าใจ ความรู้ที่เสนอ ในหนังสือได้หรือไม่ คุณสมบัติของกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายจะช่วยเป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณา เนื้อหาสาระ มีความพอเหมาะคือไม่มากเกินไปหรือง่ายเกินไปสำหรับผู้่าน

1.4 เนื้อหาสั้นยาวพอเหมาะเนื้อหาสาระของหนังสือที่ดูเหมือนว่าน่าจะง่ายพอเหมาะ กับผู้อ่าน ถ้ายืดยาวเยิ่นเย้อจนอาจเกิดความสับสน หรือห้วนสั้นเกินไปจนอาจจะลำบากแก่การ ตีความ ก็ยังถือว่าไม่เหมาะสมเมื่อผู้เขียนกำหนดวัตถุประสงค์ของการเขียนหนังสือไว้ชัดเจน สามารถกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่เพียงพอ และจำเป็นในการบรรลุจุดประสงค์เหล่านั้นได้ ทำให้ มีหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาไม่ให้เนื้อหาสั้นเกินไปจนผู้อ่านมาสามารถเกิดความรู้ ความเข้าใจดียิ่งขึ้น กลับสับสน และกลายเป็นไม่เข้าใจในที่สุด

1.5 เนื้อหา ประกอบด้วย ตัวอย่างที่เหมาะสมการเสนอตัวอย่างเป็นวิธีที่ดีในการ ช่วยสร้างความเข้าใจ แต่ถ้าเป็นตัวอย่างที่ไม่เกี่ยวข้องหรือไม่เหมาะสมก็อาจเกิดความเข้าใจผิดได้ และถ้าให้ตัวอย่างน้อยเกินไปก็อาจไม่เพียงพอจะช่วยให้เกิดความเข้าใจ ความคิดรวบยอดต่าง ๆ แต่ถ้ามากเกินไปก็อาจเกิดความจำเอนหรือทำให้เกิดไขว้เขว นอกจากนี้ยังควรพิจารณาด้วยว่า ตัวอย่างที่ผู้เขียนเสนอเป็นตัวอย่างที่พอเหมาะแก่คุณภาพ ประสิทธิภาพ และสภาพแวดล้อมของ ผู้อ่าน ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่สมจริงด้วย

2. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเสนอเนื้อหา หลักเกณฑ์นี้สามารถจำแนกเป็นหลักเกณฑ์ ย่อยได้ 2 ลักษณะคือ

2.1 หลักส่งเสริมความเข้าใจ ข้อความที่เสนอเป็นเรื่องราวหรือหนังสือที่จะช่วย ผู้อ่านให้สามารถตีความหมายเกิดความเข้าใจ รวมถึงเข้าใจถึงความคิดต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว และ ถูกต้องนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยส่วนประกอบของหนังสือมาเป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณา หนังสือด้วย ดังต่อไปนี้

2.1.1 โครงสร้างของข้อความ ในการแสดงเนื้อหาสาระเรื่องใด เพื่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ อะไร อย่างไร ถ้าผู้เขียนพิจารณานำเสนอในโครงสร้างที่เหมาะสมเข้าใจได้ง่าย เช่น ในบางกรณีควรนำเสนอด้วยการอธิบายความในบางกรณีควรนำเสนอ

2.1.2 โครงสร้างทางวิชาการ ในศาสตร์สาขาใดมักจะมีโครงสร้างเฉพาะตัว ถ้าผู้เขียนเสนอเนื้อหาสาระให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสม ก็จะช่วยให้ทำความเข้าใจ ง่ายขึ้น เสนอความรู้ย่อยๆ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดระดับหนึ่ง ซึ่งจำเป็นจะต้องเข้าใจก่อนที่จะ เข้าใจความคิดรวบยอดที่ใหญ่หรือกว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นลำดับไปจนถึงขั้นเกิดการถ่ายโอนความรู้ จนสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้ เป็นต้น

2.1.3 เอกภาพ สัมพันธภาพและจุดเน้น งานเขียนได้กล่าวถึงเนื้อหาสาระตรงตามจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระได้จัดความสำคัญโยงเข้าหาจากเรื่องหนึ่งไปสู่อีกเรื่องหนึ่งได้เหมาะสมหรือไม่ ผู้เขียนได้เสนอให้ผู้อ่านทราบถึงความสำคัญของเรื่องหรือจับประเด็นความสำคัญของเรื่องไว้หรือไม่

2.2 หลักส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เขียนสามารถพิจารณาเลือกใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่จะส่งสัญญาณไปยังผู้อ่าน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถตีความหมายเกิดความรู้ความเข้าใจในสาระความรู้ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านอย่างถูกต้องและรวดเร็วได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

2.2.1 บอกจุดประสงค์ของเรื่องที่อ่าน จะเป็นการสะดวกแก่ผู้อ่านมาก หากสามารถรู้ได้ทันทีว่าผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องใด อย่างไรก็ตามการบอกจุดประสงค์ให้ผู้อ่านทราบแต่ต้น ทำให้การอ่านมีจุดมุ่งหมาย สามารถมุ่งความสนใจไปที่ประเด็นความสำคัญของเรื่อง ซึ่งเป็นเป้าหมายของการอ่าน ช่วยลดการเดาและความกระวนกระวายใจของผู้อ่านในขณะนั้นด้วย

2.2.2 มีบทนำเรื่อง ช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบก่อนลงมืออ่านเรื่องที่จะอ่านหรือศึกษาต่อไปนั้นเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง ผู้เขียนอาจเสนอบทนำเรื่องได้หลากหลายรูปแบบ เช่น เป็นความเรียง กล่าวถึงเรื่องที่ผู้อ่านกำลังศึกษาต่อไป เป็นรายการหัวข้อเรื่องสาระรายละเอียด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับกรอบความคิดนำเรื่องนั้นที่ผู้อ่านกำลังจะอ่านต่อไป

2.2.3 มีคำถามนำเรื่องหรือคำถามตามเรื่อง ซึ่งคำถามนำเรื่องทำหน้าที่เช่นเดียวกับจุดประสงค์และช่วยให้ผู้อ่านได้ทดสอบความเข้าใจ สามารถตีความและเข้าถึงเรื่องที่อ่านเพียงไร ส่วนคำถามตามเรื่อง มักจะอยู่ตอนจบเรื่องหรือจบบท ช่วยให้ผู้อ่านทดสอบความเข้าใจเรื่องภายหลัง จากการอ่านจบตอนหรือจบบทไปแล้ว คำถามอยู่ระหว่างบทได้ตามความจำเป็น คำถามเหล่านี้มักจะถามตามสาระที่เป็นใจความสำคัญของเรื่อง เท่ากับผู้อ่านให้จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านผู้สอนเองมักจะใช้คำถามเหล่านี้ตรวจสอบว่านักเรียนเข้าใจเรื่องถูกต้องแล้วยัง

2.2.4 มีสรุปตอนท้ายเรื่อง บทสรุปท้ายเรื่องมีความสำคัญ และค่อนข้างจำเป็นสำหรับสาระความรู้ที่ค่อนข้างยาว ยาก และซับซ้อน ช่วยผู้อ่านให้สามารถจับประเด็นความสำคัญได้ถูกต้อง บางครั้งผู้เขียนอาจจำเป็นที่จะต้องสรุปใจความสำคัญของสาระความรู้ในระหว่างบทหรือเมื่อผู้อ่านอ่านจบเรื่องหนึ่ง หรือความคิดหนึ่งไปแล้วซึ่งจำเป็นที่ผู้อ่านจะต้องเข้าใจให้ถูกต้องเสียก่อนที่จะอ่านและทำความเข้าใจความคิดที่มากขึ้นต่อไป

2.2.5 มีการกำหนดหัวข้อที่เหมาะสม การกำหนดหัวเรื่องใหญ่ และหัวเรื่องย่อย ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถแยกแยะเรื่องเป็นประเด็นเป็นหมวดหมู่ได้ตามลำดับ ไม่เกิดความสับสน หลักเกณฑ์สำคัญในเรื่องนี้ ก็คือหัวเรื่องจะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาภายในหัวเรื่อง

นั้นๆ และควรตั้งชื่อหัวเรื่องให้สื่อความหมายที่ชัดเจนว่าผู้เขียนกำลังกล่าวเรื่องอะไรในลักษณะที่แคบ และเฉพาะเจาะจงพอสมควรที่จะนำผู้อ่านให้มุ่งความสนใจไปในเรื่องนั้น

2.2.6 มีการกล่าวเน้นความสัมพันธ์ อาจจำเป็นที่ผู้เขียนจะต้องย้าให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญของสาระรายละเอียด และประเด็นความคิดแต่ละขั้นตอนเป็นลำดับไป ตั้งแต่ความคิดย่อยๆ จนเป็นความคิดความเข้าใจที่กว้างขวางขึ้น วิธีการกล่าวเน้นความสำคัญเรื่องเช่นนี้ เป็นการช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้อ่าน มิให้อ่านเพลินจนจับความสำคัญไม่ได้

2.2.7 มีการใช้ภาพประกอบอาจเป็นภาพวาด ภาพถ่าย แผนผัง แผนภูมิ แผนที่ ตาราง กราฟต่างๆ เพื่อช่วยความเข้าใจของผู้อ่านต่อเรื่องที่อ่าน หรือช่วยสรุปความช่วยเปรียบเทียบตามความเหมาะสม ภาพประกอบจำเป็นจะต้องถูกต้องชัดเจนและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.8 มีกิจกรรมท้ายบท แม้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมจะมุ่งเน้นให้ผู้อ่านศึกษาด้วยตัวเองยิ่งกว่าหนังสือเรียน ซึ่งจะมีผู้สอนช่วยในการทำความเข้าใจใกล้ชิดแล้ว กิจกรรมที่มีประโยชน์ในหนังสือเสริมประสบการณ์ อาจช่วยส่งเสริมความรู้ และความคิดของนักเรียนให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น กล่าวคือ กิจกรรมท้ายบทอาจเป็นคำถามประเภทกระตุ้นความคิดให้ไกลออกไปจากเรื่องที่อ่าน ช่วยให้นำความเรื่องที่อ่านไปแล้วไปเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน หรือไปแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ผู้สอนอาจจำแนกความคิดจากกิจกรรมไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกัน ส่งเสริมให้นักเรียนได้ความรู้ความคิด ทักษะเพิ่มขึ้น

2.2.9 มีการเสนอรายชื่อหนังสืออ้างอิงหรือสำหรับอ่านเพิ่มเติม ผู้เขียนควรระบุรายชื่อหนังสือที่ค้นคว้าประกอบการเขียนหนังสือของตน และควรเสนอแนะรายชื่อหนังสือที่ผู้อ่านอาจจะไปศึกษาเพิ่มเติมได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อผู้สอนและนักเรียนจะได้สามารถไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ตามความสนใจ นับเป็นการส่งเสริมให้เกิดการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ให้เกิดความรู้ความเข้าใจกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.2.10 มีการใช้เทคนิคเกี่ยวกับตัวอักษร จัดพิมพ์ประเภทหนังสือ และขนาดของตัวอักษร รวมทั้งขนาดของเล่มหนังสือ การจัดวางหน้าหนังสือและภาพประกอบมีส่วนช่วยส่งเสริมหรือขัดขวางการทำความเข้าใจเรื่องของผู้อ่านด้วย จึงเป็นหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการตรวจพิจารณาหนังสือ ถือว่าหลักการข้อนี้เป็นเงื่อนไขที่ผู้จัดทำหนังสือจะต้องพิจารณาจัดทำให้เหมาะสม ในลักษณะที่ช่วยส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของผู้อ่านด้วย

3. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษา การใช้ภาษาเป็นเรื่องที่สำคัญมากเรื่องหนึ่งสามารถจำแนกเป็นหลักเกณฑ์กว้างๆ สำหรับตรวจพิจารณาคุณภาพของหนังสือได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ศัพท์ ดันเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านไม่ค่อยเข้าใจเรื่องที่ตนอ่าน คือ ไม่เข้าใจ คำศัพท์ของผู้เขียนใช้ ผู้เขียนจึงจำเป็นต้องพิจารณาความสามารถผู้อ่านในเรื่องนี้ให้รอบคอบ หนังสือที่ให้ความรู้เนื้อหาเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะสาขานั้น ผู้เขียนจะหลีกเลี่ยงการใช้ศัพท์เทคนิค ได้ยาก จึงจำเป็นต้องให้คำจำกัดความเสียก่อน หรือหยาบยักศัพท์เฉพาะที่ผู้อ่านจำเป็นต้องเข้าใจ เสียก่อนอ่านเรื่อง มาอธิบายให้เข้าใจหรือมีการอธิบายความหมายของศัพท์เฉพาะนั้นไว้หนังสือ เพื่อช่วยผู้อ่านทำความเข้าใจเรื่องด้วย

3.2 การใช้ภาษาโดยทั่วไป โดยผู้อ่านจะสามารถเข้าใจประโยค หรือประโยคที่มี เนื้อความอย่างเดียว ได้ง่ายกว่าเอกรรพประโยค หรือประโยคเนื้อความรวมหลายอย่าง หรือประโยค ที่ประกอบด้วยเอกรรพประโยคซ้อนกันอยู่ ประโยคบอกเล่าเข้าใจง่ายกว่าประโยคปฏิเสธหรือปฏิเสธ ซ้อนปฏิเสธ เป็นต้น ในเรื่องการใช้ภาษานี้ผู้เขียนต้องระมัดระวังใช้ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจน สละสลวย เข้าใจง่าย การอธิบายความกะทัดรัด ไม่เยิ่นเย้อ ซ้ำซ้อน วกวน

3.3 การใช้คำหรือวลีเชื่อมประโยค วลีหรือคำที่ขยายความ เชื่อมข้อความหรือ ประโยค ไม่ว่าจะเป็นคำวิเศษณ์ คำบุพบท หรือคำสันธานก็ตาม ล้วนสื่อความหมายเฉพาะของมันเอง ซึ่งใช้อย่างถูกต้องและถูกที่แล้ว จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของข้อความหรือสาระของผู้เขียน ประสงค์จะสื่อความได้เป็นอย่างดี เช่น กับ แก่ แต่ ต่อ หรือ และ จึง แล้ว...ก็ แล้ว..จึง พอ...แล้ว จึงแม้ว่า ถ้า...ก็ แต่ว่า มิฉะนั้น เพราะฉะนั้น เพราะว่า ดังนั้น หรือไมก็ เป็นต้น ถ้าผู้เขียนใช้ไม่ถูกต้องก็มี ผลทำให้ผู้อ่านสับสนได้เหมือนกัน

4. หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับคุณประโยชน์ หนังสือในฐานะที่เป็นสื่อการเรียนการสอน ควรทำหน้าที่พัฒนาทั้งความรู้ ความคิด และเจตคติ ตลอดจนค่านิยมให้เกิดแก่ผู้อ่าน ด้วยหนังสือที่ เพียงแต่รวบรวมรายละเอียดข้อมูลต่างๆ โดยปราศจากการชี้นำหรือแนวทางแก่ผู้อ่านในการคิด วิเคราะห์ เลือกรับ เปรียบเทียบ นำไปใช้ สังเคราะห์ เป็นต้น แล้วดูเหมือนจะส่งเสริมการเรียนรู้ ในระดับความเข้าใจเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงควรกำหนดจุดประสงค์ของการเขียนหนังสือไว้ให้ แน่ชัด แต่ต้นว่าจะให้ผู้อ่านได้พัฒนาความรู้ ความคิด เจตคติ และค่านิยมไปถึงระดับใด ผู้เขียนควร ตั้งจุดประสงค์ให้ผู้อ่านให้ประโยชน์จากการอ่านสูงกว่าระดับได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริง คือได้พัฒนา ความคิดและสติปัญญาด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตของผู้อ่านได้ดีกว่าคุณค่าสาระที่ ผู้อ่านได้จากการอ่านหนังสือ จึงเป็นหลักเกณฑ์อีกประการหนึ่งที่ใช้ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสม และคุณประโยชน์ของหนังสือนั้น

5. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความน่าสนใจ คุณสมบัติอีกประการหนึ่งของหนังสือคือความ น่าสนใจ หนังสือที่ดีควรมีลักษณะที่ดึงดูดผู้อ่านให้ติดตามอ่าน ซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้หนังสือ น่าสนใจทั้งสิ้น ในที่นี้จะเสนอลักษณะอื่นๆ เพิ่มเติม คือ

5.1 บอกความสำคัญของเรื่อง ผู้เขียนควรบอกให้ผู้อ่านทราบด้วยว่าเรื่องที่กำลังอ่านนั้น มีความสำคัญอย่างไรแก่ผู้อ่าน เช่น มีความจำเป็นหรือมีประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตเป็นพื้นฐานความรู้ที่จำเป็นสำหรับการศึกษาเรื่องนั้น หรือเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป หรือมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องอื่นหรือวิชาอื่น ทำให้ผู้ศึกษานั้นเรื่องนั้นๆ อย่างมีความหมายยิ่งขึ้น

5.2 สร้างความสัมพันธ์กับผู้อ่าน การอ่านหนังสือนับว่าเป็นการสื่อสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านนั่นเอง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนและผู้อ่านอาจมีลักษณะเป็นกันเอง หรือห่างเหินก็ได้ขึ้นอยู่กับผู้เขียน หนังสือที่ผู้เขียนสามารถทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับผู้เขียนเกิดความรู้สึกว่าผู้เขียนขึ้นสำหรับตนอ่านด้วยความเข้าใจ จะช่วยให้ผู้อ่านให้ศึกษาด้วยความสบายใจ ลดความเครียดและช่วยสร้างความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ในขณะที่อ่าน แทนที่จะรู้สึกเหมือนผู้เขียนและหนังสือคือผู้ทรงความรู้สูงสุด และเป็นคัมภีร์ที่ผู้อ่านจะคิดผิดแปลกไปไม่ได้

คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ (2546: 13-15) ได้กำหนดประเด็นการประเมินหนังสือประเภทสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (อายุ12-14ปี) ดังนี้

1. ด้านรูปเล่ม ประกอบด้วยประเด็นย่อย ดังนี้
 - 1.1 ขนาดของเล่มเหมาะสมกับผู้อ่าน
 - 1.2 รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน
 - 1.3 การออกแบบน่าสนใจ
 - 1.4 การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา
 - 1.5 ส่วนประกอบของหนังสือตรงตามประเภทของหนังสือ
 - 1.6 กระดาษคุณภาพดี
 - 1.7 ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน
 - 1.8 การเข้าเล่มแข็งแรงทนทาน
2. การจัดหน้า ประกอบด้วยประเด็นย่อย ดังนี้
 - 2.1 การจัดวางภาพประกอบและตัวอักษรเหมาะสม
 - 2.2 ภาพประกอบส่งเสริมจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้อ่าน
 - 2.3 ภาพประกอบช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น
 - 2.4 ภาพประกอบมีคำบรรยายสั้น ๆ
 - 2.5 ภาพประกอบน่าสนใจ
 - 2.6 ภาพประกอบให้ข้อเท็จจริงถูกต้อง
 - 2.7 ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน
 - 2.8 ปริมาณภาพประกอบเหมาะสมกับเนื้อหา

3. เนื้อหา ประกอบด้วยประเด็นย่อย ดังนี้
 - 3.1 เนื้อหาให้ความรู้ถูกต้อง
 - 3.2 เนื้อหาให้ความรู้ทันสมัย
 - 3.3 เนื้อหาให้ความรู้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน
 - 3.4 เนื้อหาส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม
 - 3.5 เนื้อหามีส่วนส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรม
 - 3.6 เนื้อหาส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - 3.7 เนื้อหามีความยาวเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน
4. แนวการเขียน
 - 4.1 การนำเสนอความคิดชัดเจน
 - 4.2 การนำเสนอลำดับเป็นขั้นตอน
 - 4.3 การนำเสนอน่าสนใจ
 - 4.4 การนำเสนอแบ่งเป็นบทอย่างเหมาะสม
 - 4.5 วิธีการนำเสนอเหมาะสมกับความสนใจของผู้อ่าน
5. ภาษา
 - 5.1 ภาษาสละสลวย
 - 5.2 ภาษาชัดเจนเข้าใจง่าย
 - 5.3 ภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน
 - 5.4 การใช้โวหารเหมาะสมกับเนื้อหา
 - 5.6 การยกตัวอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย
 - 5.7 ภาษาที่ใช้ถูกต้อง

สรุปได้ว่าหลักเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจำแนกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) หลักเกณฑ์การประเมินด้านคุณภาพของเนื้อหาของหนังสือ ได้แก่ ความถูกต้องของเนื้อหา เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การใช้ภาษา การนำเสนอเนื้อหา ความน่าสนใจ แนวการเขียน 2) หลักเกณฑ์การประเมินลักษณะกายภาพของหนังสือ ได้แก่ ด้านการจัดหน้า ภาพประกอบ กิจกรรมท้ายบท และ 3) หลักเกณฑ์การประเมินด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม

การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมต้องคำนึงถึงหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) (อ้างถึงใน สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2545: 121-123) เป็นทฤษฎีทางสังคมวิทยาประเภทจุลภาค ซึ่งได้รับการคิดและพัฒนาจากนักสังคมวิทยาอเมริกา 3 ท่านคือ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey), วิลเลียม ไอ โทมัส (William I. Thomas), จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด (George Herbert Mead) ซึ่งในบรรดานักทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์นี้ จอร์จ เฮอร์เบิร์ต มีด เติบโตเต็มที่ ซึ่งมีสาระสำคัญว่า “ความคิด ประสบการณ์ และพฤติกรรมมีส่วนสำคัญต่อสังคม มนุษย์สร้างความสัมพันธ์ผ่านระบบสัญลักษณ์ คือ ภาษา

สัญลักษณ์ ไม่ได้หมายถึงวัตถุหรือเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังอาจหมายถึงการกระทำจากวัตถุและเหตุการณ์นั้นด้วย เช่น คำว่าแก้ว เมื่อพูดถึงแก้ว นอกจากหมายถึงที่นั่นแล้วยังแสดงถึงการนั่งทำทางที่นั่น การครอบครองตำแหน่งอีกด้วย ดังนั้นสัญลักษณ์จึงหมายถึง วิธีการที่มนุษย์ปฏิสัมพันธ์อย่างมีความหมายกับธรรมชาติและบริบททางสังคม ถ้าไม่มีสัญลักษณ์มนุษย์จะมีปฏิสัมพันธ์กันไม่ได้ และจะไม่มีคำว่าสังคมเกิดขึ้นมาสัญลักษณ์ไม่ใช่สัญชาตญาณมันเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เมื่อมีปฏิสัมพันธ์โดยใช้สัญลักษณ์ มนุษย์จะไม่ใช้สัญชาตญาณในการสร้างพฤติกรรม เพื่อความอยู่รอด มนุษย์จึงสร้างระบบสัญลักษณ์ขึ้นมาและต้องอยู่ในโลกแห่งการตีความหมาย (World of Meaning) คือ การตีความหมายต่อสิ่งกระตุ้นและตอบสนองต่อสิ่งนั้น ชีวิตในสังคมสามารถดำเนินไปได้ ถ้าการตีความสัญลักษณ์ร่วมมาใช้โดยสมาชิกในสังคมร่วมกัน แต่ถ้าไม่ก็สื่อสารกันไม่ได้ ดังนั้นสัญลักษณ์ร่วม (Common Symbols) จึงเป็นวิธีเดียวที่มนุษย์จะปฏิสัมพันธ์กันได้

นักสังคมวิทยาได้แบ่งการกระทำระหว่างกันทางสัญลักษณ์ออกจากการกระทำระหว่างพฤติกรรม โดยการกระทำระหว่างกันทางสัญลักษณ์มีการถ่ายทอดความคิดกันด้วย การกระทำระหว่างกันทางพฤติกรรมไม่มีการถ่ายทอดทางความคิด มนุษย์เป็นผู้รู้จักใช้สัญลักษณ์ในการสร้างบำรุง รักษา และพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม และยังใช้สัญลักษณ์ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งสู่ชนรุ่นต่อไป โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดจากการให้ความหมายการเรียนรู้ความหมาย และการตีความหมายก่อนการตอบสนอง

จากทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ามนุษย์ใช้การสื่อสาร ทำทาง สัญลักษณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สื่อสารเรื่องราวของชุมชนไร่จึงความเป็นมาจากอดีตสู่ปัจจุบัน โดยใช้สื่อในการถ่ายทอด คือหนังสือที่ได้มีการเรียบเรียงภาษา ออกแบบตัวอักษรและภาพประกอบ เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ความรัก และหวงแหนในชุมชนไร่จึงมากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์

เพียเจต์ (Piaget) (อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2553: 64 - 66) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็ก ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามลำดับวัยต่างๆ เป็นลำดับขั้นพัฒนาการเป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ควรที่จะเร่งเด็กให้ข้ามพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง เพราะจะทำให้เกิดผลเสียแก่เด็ก แต่การจัดประสบการณ์ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่เด็กกำลังจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่า สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามเพียเจต์เน้นความสำคัญของการเข้าใจธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กมากกว่าการกระตุ้นเด็กให้มีพัฒนาการเร็วขึ้น

ทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามวัยต่างๆ เป็นลำดับขั้น

1.1 ขั้นรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (Sensorimotor Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 0-2 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับ การรับรู้และการกระทำ เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และยังไม่สามารถเข้าใจความคิดเห็นของเด็กได้

1.2 ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Peroperational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 2-7 ปี ความคิดของเด็กวัยนี้ขึ้นอยู่กับ การรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถที่จะใช้เหตุผลอย่างลึกซึ้ง แต่สามารถเรียนรู้ และใช้สัญลักษณ์ได้ การใช้ภาษาแบ่งเป็นขั้นตอนย่อยๆ 2 ขั้น คือ

1.2.1 ขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด (Pre-Conceptual Intellectual Period) เป็นขั้นพัฒนาการช่วงอายุ 2-4 ปี

1.2.2 ขั้นการคิดด้วยความเข้าใจของตนเอง (Intuitive Thinking Period) เป็นขั้นพัฒนาการช่วงอายุ 4-7 ปี

1.3 ขั้นการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 7-11 ปี เป็นขั้นที่การคิดของเด็กไม่ขึ้นอยู่กับ การรับรู้จากอุปวาทณ์ เด็กสามารถสร้างภาพในใจสามารถคิดย้อนกลับได้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตัวเลขและสิ่งต่างๆ ได้

1.4 ขั้นการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Period) เป็นขั้นพัฒนาการในช่วงอายุ 11-15 ปี เด็กสามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ และสามารถคิดตั้งสมมติฐานและใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้

2. ภาษาและกระบวนการคิดของเด็กแตกต่างจากผู้ใหญ่

3. กระบวนการทางสติปัญญา มีลักษณะเด่น ดังนี้

3.1 การซึมซับหรือการดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการทางสมองในการรับประสบการณ์ เรื่องราว และข้อมูลต่าง ๆ เข้ามาสะสมเก็บไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

3.2 การปรับและจัดระบบ (Accommodation) คือ กระบวนการทางสมองในการปรับประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากันเป็นระบบ หรือเครือข่ายทางปัญญาที่ตนสามารถเข้าใจได้ เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาใหม่ขึ้น

3.3 การเกิดความสมดุล (Equilibration) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากขั้นของการปรับ หากการปรับเป็นไปอย่างผสมผสานกลมกลืนก็จะก่อให้เกิดสภาพที่มีความสมดุลขึ้น หากบุคคลไม่สามารถปรับประสบการณ์ใหม่และประสบการณ์เดิมให้เข้ากันได้ ก็จะเกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญารึ้นในตัวบุคคล

หลักการจัดการศึกษา / การสอน

1. ในการพัฒนาเด็ก ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กและจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการนั้น ไม่ควรบังคับให้เด็กเรียนในสิ่งที่ยังไม่พร้อมหรือยากเกินตามพัฒนาการวัยของตน เพราะจะก่อให้เกิดเจตคติไม่ดีได้

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากวัยของตน สามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงขึ้นได้

1.2 เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการที่แตกต่างกันถึงแม้อายุจะเท่ากัน ดังนั้นจึงไม่ควรเปรียบเทียบเด็ก ควรให้เด็กมีอิสระที่จะเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของเขาไปตามระดับพัฒนาการของเขา

1.3 ในการสอนควรใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมเพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจลักษณะต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แม้ในพัฒนาการช่วงการคิดแบบรูปนามเด็กจะสามารถสร้างภาพในใจได้ แต่การสอนที่ใช้อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรมจะช่วยให้เด็กเข้าใจแจ่มชัดขึ้น

2. การให้ความสนใจและสังเกตเด็กอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้ได้ทราบลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก

3. ในการสอนเด็กเล็กๆ เด็กจะรับรู้ส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย ดังนั้นครูจึงควรสอนภาพรวมก่อนแล้วจึงแยกสอนทีละส่วน

4. ในการสอนสิ่งใดให้กับเด็ก ควรเริ่มจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อน แล้ว จึงเสนอสิ่งใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเก่า การทำเช่นนี้จะช่วยให้กระบวนการซึมซับ และ จัดระบบความรู้ของเด็กเป็นไปด้วยดี

5. การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหลายๆ ช่วย让孩子ดูดซับข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กอันเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทาง สติปัญญาของเด็ก

จากทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ (Intellectual Development Theory) ที่กล่าวมาข้างต้น ได้นำหลักการมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก ช่วงอายุ 12 –14 ปี ซึ่งกำลังระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้หนังสือเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง มีความสอดคล้องกับวัย ความต้องการของนักเรียน และการเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนไร่จึง ด้วย การศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น เป็นการปรับและจัดระบบ กระบวนการทางสติปัญญา โดยนักเรียนมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น จัดเป็นประสบการณ์ เดิมมาเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่ คือ ความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนได้จากอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ เข้ากันอย่างเป็นระบบ กลายเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้น นอกจากนี้ด้านองค์ประกอบของหนังสือ อ่านเพิ่มเติมที่ใช้ภาพวาดลายเส้น และภาพถ่ายจากของจริงที่เป็นรูปธรรมประกอบกับเนื้อหาใน หนังสืออ่านเพิ่มเติม จะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวชุมชนไร่จึงชัดเจนยิ่งขึ้น

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

บรูเนอร์ (Bruner) (อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2553: 66-68) บรูเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจและการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตนเอง (discover learning) แนวคิดที่สำคัญของบรูเนอร์ มีดังนี้

1. การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทาง ปัญญาของเด็ก มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2. การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของ นักเรียน และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิด ประสิทธิภาพ

3. การคิดแบบหยั่งรู้ (Intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างเป็นอิสระที่สามารถช่วยพัฒนา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

4. แรงจูงใจภายใน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

5. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ขั้นใหญ่ ๆ คือ

5.1 ขั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือ ขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การเรียนรู้เกิดจากการกระทำจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี

5.2 ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพแทนของจริงได้

5.3 ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อน และเป็นนามธรรมได้

6. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

7. การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุด คือ การให้นักเรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
หลักการจัดการศึกษา/การสอน

1. กระบวนการศึกษาค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดีมีความหมายสำหรับนักเรียน

2. การวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมเป็นสิ่งที่จะต้องทำก่อนการสอน

3. การจัดหลักสูตรแบบเกลียว (Spiral Curriculum) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสอนเนื้อหาหรือความคิดรวบยอดเดียวกันแก่นักเรียนทุกวัยได้ โดยต้องจัดเนื้อหาความคิดรวบยอดและวิธีสอนให้เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน

4. ในการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างคิดอิสระให้มาก เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

5. การสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เป็นสิ่งที่จำเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่นักเรียน

6. การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

7. การสอนความคิดรวบยอดเป็นให้นักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น

8. การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ที่กล่าวมาข้างต้น ได้นำหลักการมาใช้ในการงานวิจัยครั้งนี้ โดยการให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนไร่จิง ด้วยการศึกษาด้วยตนเองจากการอ่านผ่านสื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้ผ่านการอ่าน ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างคิดอิสระ และความคิดสร้างสรรค์

ข้อมูลพื้นฐานของตำบลไร่จึง

ด้านสภาพภูมิศาสตร์

เทศบาลเมืองไร่จึง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (2554: 7-8) ได้สรุปถึงสภาพภูมิศาสตร์ของตำบลไร่จึง ดังนี้

1. ที่ตั้ง ตำบลไร่จึงตั้งอยู่สภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มกว้างใหญ่มีที่ดินอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านและมีลำคลองหลายสาย จึงเหมาะสมแก่การประกอบอาชีพ ทางด้านเกษตรกรรม แบ่งพื้นที่ของตำบล ออกเป็น 2 ส่วน คือ ทิศเหนือของแม่น้ำท่าจีน และทิศใต้ของแม่น้ำท่าจีน ซึ่งทิศเหนือของแม่น้ำท่าจีน การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนมากเป็นสวนผลไม้และที่อยู่อาศัย ทิศใต้ของแม่น้ำท่าจีน มีการใช้ประโยชน์ที่ดินคือ ปลูกข้าว สวนผลไม้ ที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรม ปัจจุบันพื้นที่ทางการเกษตรจึงลดลงมากเนื่องจากการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม หมู่บ้านจัดสรรและอาคารพาณิชย์ ต่างๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก

2. อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลบางกระทิก, ตำบลบางเตย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลอ้อมใหญ่, ตำบลท่าข้าม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลกระทุ่มล้ม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลท่าตลาด, ตำบลทรงคนอง

3. ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยสภาพพื้นที่ของตำบลไร่จึงเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำท่าจีนผ่านกลางตำบล จึงมีลำคลองสาธารณะจำนวน 20 คลอง ความยาวรวมประมาณ 41,640 เมตร

4. ประชากร มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 16,527 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรถึงเดือนตุลาคม 2555 รวมทั้งสิ้น 24,256 คน เป็นเพศชาย 11,565 คน และเพศหญิง 12,691 คน มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว ไม่นับรวมจำนวนประชากรแฝง ซึ่งประกอบด้วยประชากรจากภูมิภาคต่างๆ

ด้านประวัติความเป็นมา

วัดไร่จึง (2553: 1-2) ตำบลไร่จึงตั้งขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏแน่ชัด ทราบเพียงว่ามีราษฎรชาวจีนมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนเป็นจำนวนมาก และนิยมปลูกจิงกั่นอย่างแพร่หลาย จนเป็นที่มาของหมู่บ้านหรือชุมชนในแถบนั้นว่า “ไร่จึง” จากประวัติวัดไร่จึงซึ่งสร้างขึ้นเมื่อปีพุทธศ.2394 ตรงกับต้นรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งราชวงศ์จักรี โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) เจ้าอาวาสวัดศาลาปูน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครั้นดำรงสมณศักดิ์พระธรรมราชาวัตร เมื่อการสร้างอุโบสถเสร็จลง ท่านได้อัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งจากกรุงเก่ามาประดิษฐานเป็น

พระประธานประจำอุโบสถสืบมา และชื่อว่า“วัดไร่จิง” ก็เป็นชื่อที่ตั้งตามชื่อชุมชนในขณะนั้น แสดงว่าชุมชนไร่จิงเกิดขึ้นก่อนนานแล้วโดยในช่วงเวลานั้นอาจเป็นเพียงหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อสภาพเป็นตำบล ในปี พ.ศ. 2440 ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ ร.ศ.116 และได้รวมกับตำบลท่าพุด ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ สืบค้นได้ว่ามีมาก่อน พ.ศ.2281 ทำให้ตำบลไร่จิงมีประวัติเก่าแก่ในภาพรวมไม่น้อยกว่า พ.ศ.2281

ด้านการปกครอง

เทศบาลเมืองไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (2554: 5-6) ตำบลไร่จิงได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลไร่จิง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2538 ภายหลังที่ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 111 ตอน 53 ลงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2537 โดยมีนายชาติ สุขาววร กำนันตำบลไร่จิง เป็นประธานกรรมการบริหารคนแรก และนายยอด คำทวี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 เป็นประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคนแรก ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมืองไร่จิง เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ.2551 โดยมีนายจรัส ตั้งตระกูลธรรม นายกเทศมนตรีเมืองไร่จิงมาจนถึงปัจจุบัน

ด้านการประกอบอาชีพ

เทศบาลเมืองไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (2554: 11) ได้สรุปถึงด้านการประกอบอาชีพของประชากรไว้ว่า เดิมประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรประกอบอาชีพทำนา และสวนผลไม้ ปัจจุบันเนื่องจากเป็นพื้นที่ในเขตปริมณฑล จึงมีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นทำให้มีโรงงานอุตสาหกรรมแทน และเกิดการจ้างงานตามมา ประชาชนอื่นได้เข้ามาอยู่อาศัย เพิ่มมากขึ้นเพื่อประกอบอาชีพรับจ้าง ส่งผลให้ประชากรหนาแน่น การก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมและบ้านพักห้องเช่าเกิดขึ้นจำนวนมาก โดยมีข้อมูลร้อยละของการประกอบอาชีพในชุมชนได้ดังนี้ อาชีพรับจ้าง 50 % อาชีพเกษตรกร 30 % อาชีพค้าขาย 10% และอาชีพรับราชการ 10 %

ด้านศาสนาและความเชื่อ

ด้านศาสนาและความเชื่อของประชาชนตำบลไร่จิงพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งตำบลไร่จิงประกอบด้วยวัดจำนวนสองแห่ง คือ วัดไร่จิงและวัดท่าพุด เป็นสถานที่เคารพสักการะและยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวตำบลไร่จิงและประชาชนทั่วไป (เทศบาลเมืองไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, 2554: 13)

1. วัดไร่ขิง แต่เดิมเป็นวัดราษฎร์เล็กๆแห่งหนึ่ง ตั้งติดอยู่ริมแม่น้ำนครชัยศรี(ท่าจีน) สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรีชนิดสามัญ เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ.2553 วัดไร่ขิงปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ 51 หมู่ที่ 2 ตำบลไร่ขิง อำเภอสสามพราน จังหวัด นครปฐม มีพื้นที่วัดและพื้นที่ธรณีสงฆ์รวม 244 ไร่ 89 ตารางวา ลักษณะพื้นที่ของวัดเป็นรูปสี่เหลี่ยม ในอดีตเมื่อมีชุมชนหนาแน่นมากยิ่งขึ้นจึงได้มีการสร้างวัดเพื่อเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน ดังนั้นวัดจึงได้ชื่อตามชื่อของหมู่บ้าน หรือชุมชนว่า “วัดไร่ขิง” สืบมาในราวปีพ.ศ.2446 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร เสด็จตรวจเยี่ยม วัดในเขตอำเภอสสามพราน สมเด็จพระเจ้าได้เสด็จมาที่วัดไร่ขิงและทรงตั้งชื่อใหม่ว่า “วัดมงคลจินดาราม” ทั้งทรงใส่ลงเล็บชื่อเดิมต่อท้ายจึงกลายเป็น “วัดมงคลจินดาราม(ไร่ขิง)” เมื่อเวลาผ่านพ้นมานานคงเป็น เพราะความกร่อนของภาษาจีนทำให้วงเล็บหายไปเหลือเพียงคำว่า“ไร่ขิง” ต่อท้ายคำว่า“มงคลจินดาราม” จึงต้องเขียนว่า “วัดมงคลจินดาราม-ไร่ขิง” แต่ในทางราชการยังคงใช้ชื่อเดิมเพียงว่า “วัดไร่ขิง” สืบมาจนทุกวันนี้ ประวัติการสร้างวัดไร่ขิง คนรุ่นเก่าได้เล่าสืบต่อกันมาว่าสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2394 ซึ่งอยู่ระหว่างปลายรัชกาลที่ 3 กับต้นรัชกาลที่ 4 โดยสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก ป.ธ.3) ซึ่งเป็นชาวเมือง นครชัยศรี มณฑลนครชัยศรี เมื่อครั้งที่ท่านได้รับแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะชั้นผู้ใหญ่ที่ “พระธรรม ราชานุวัตร”ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดศาลาปูนวรวิหาร รูปที่ 5 ต่อมาท่านได้กลับมาสร้างวัดไร่ขิง และวัดดอนหวาย ซึ่งเป็นบ้านโยมบิดาและมารดาของท่าน ปัจจุบันวัดไร่ขิง เป็นวัดที่มีผู้คนแห่แหน มากราบสักการะองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงทุกวันเป็นจำนวนมาก

องค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง 4 ศอก 2 นิ้วเศษ สูง 4 ศอก 16 นิ้วเศษ ประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชี 5 ชั้น เบื้องหน้าผ้าทิพย์ปูทอดลงมาองค์หลวงพ่อ วัดไร่ขิง ประดิษฐานเป็นพระประธานอยู่ภายในอุโบสถหันพระพักตร์ไปทางทิศอุดร(ทิศเหนือ) ซึ่ง หน้าวัดมีแม่น้ำนครชัยศรีหรือแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน จากหนังสือประวัติของวัดไร่ขิงได้กล่าวไว้ว่า สมเด็จพระพุฒาจารย์(พุก) ได้อัญเชิญมาจากวัดศาลาปูน โดยนำล่องมาทางน้ำด้วยการทำแพไม้ไผ่ หรือที่เรียกกันว่าแพลูกบวกรอรับองค์พระปฏิมากรณ์ เมื่อถึงหน้าวัดไร่ขิงจึงได้อัญเชิญขึ้นประดิษฐาน ไว้ภายในอุโบสถ ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ซึ่งเป็นวันสงกรานต์พอดีจึงมีประชาชนจำนวนมาก มาชุมนุมกัน ในขณะที่อัญเชิญองค์หลวงพ่อขึ้นจากแพสู่ปะรำพิธีได้เกิดอัศจรรย์แสงแดดที่แผดจ้า กลับพลันหายไป ความร้อนระอุในวันสงกรานต์ก็บังเกิดมีเมฆดำทะมึน ลมปั่นป่วน ฟ้าคะนอง บันดาล ให้มีฝนโปรยลงมาทำให้เกิดความเย็นฉ่ำ และเกิดความปีติยินดีกันโดยทั่วหน้า ประชาชนที่มาต่างก็พากันตั้งจิตอธิษฐานเป็นหนึ่งเดียวกันว่า “ หลวงพ่อจะทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ดับความร้อน ร้ายคลายความทุกข์ให้หมดไป ดุจสายฝนที่เมทนีดลให้ชุ่มฉ่ำเจริญงอกงามด้วยธัญญาหาร” ดังนั้น วันดังกล่าวที่ตรงกับวันสงกรานต์หรือวันขึ้นปีใหม่ของคนไทย ทางวัดจึงได้ถือเป็นวันสำคัญ

และได้จัดให้มีงานเทศกาลนมัสการปิดทองประจำปีหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง สืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้ (วัดไร่ขิง, 2553: 20-21)

2. วัดท่าพูด เป็นวัดเก่าแก่อายุกว่า 200 ปีจากหลักฐานจารึกบนแผ่นอิฐมอญบนผนัง พระอุโบสถ สันนิษฐานว่าสร้างสมัยอยุธยาตอนปลายประมาณสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ โดยกลุ่มคนที่อพยพโยกย้ายมาจากกรุงศรีอยุธยาเพื่อหลบภัยสงครามหลังเสียกรุงศรีอยุธยา พ.ศ.2310 และมาตั้งหลักแหล่งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน หลวงพ่อรดเจ้าอาวาสคนแรก เป็นอดีตพระราชาคณะกรุงศรีอยุธยา แม้ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจะนิมนต์ท่านให้เข้าไปจำพรรษาในเมืองหลวง เนื่องจากทรงฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีสมัยกรุงศรีอยุธยาและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาโดยสืบหาพระภิกษุสงฆ์ที่มาจากกรุงเก่านิมนต์เข้าไปจำพรรษาในกรุงธนบุรี แต่หลวงพ่อดำก็ประสงค์จะจำพรรษาที่วัดนี้ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงมีขัณฑ์และทรงพระราชทานสิ่งของหลายสิ่ง เช่น พระยานมาศ (คานหาม) กระโถนถมปัทม์ กาน้ำชา และเรือกัญญาจำนวนอีก 2 ลำ ในสมัยรัชกาลที่ 5 วัดท่าพูดเป็นที่รู้จักของเชื้อพระวงศ์ ได้แก่ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เนื่องจากในขณะนั้นมีเจ้าอาวาสใหญ่และรองเจ้าอาวาสใหญ่ที่มีชื่อเสียง คือ หลวงพ่อแก้วและหลวงพ่อดำ (โสภณ วารานนท์ และคณะ, 2540: 47)

ด้านประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม

เทศบาลเมืองไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม (2554: 13) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมประเพณี นอกจากตามวันเทศกาลต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา แล้ว เทศบาลเมืองไร่ขิงยังจัดกิจกรรมที่เป็นประเพณีประจำท้องถิ่น ได้แก่ การทำขวัญข้าวแม่โพสพ และการแข่งขันเรือยาว เพื่อเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริม ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยให้คงอยู่สืบไป

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลไร่ขิงนั้น มีภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านต่างๆ ที่สำคัญ มีดังนี้

1. เกรอดเพล คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 (2542: 118-120) กล่าวว่า เกรอดเพลเป็นเครื่องเล่นชนิดหนึ่งทำจากชิ้นไม้ไผ่เหลาให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมขนาดเล็กแล้วมีการวางตำแหน่งเพื่อบากไม้เสร็จแล้วนำมาประกอบได้อย่างแนบเนียนเป็นโต๊ะหรือเครื่องตั้งศพได้อย่างสวยงาม โดย ไม่ต้องใช้ตะปูเข้าช่วยแต่อย่างใด ผู้ที่ไม่มีความรู้ก็ไม่สามารถประกอบให้เป็นรูปทรงตามที่ต้องการได้ หรือหาก

ถอดเก็บก็ไม่สามารถทำได้เช่นกัน เกรอดเพลมีตำนานเล่าต่อกันมาว่า มีพระสงฆ์รูปหนึ่งชื่อ หลวงตาไฉยเป็นพระภิกษุวัดจำพรรษาอยู่วัดไพร อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐมหลวงตาไฉยได้นำรูปแบบการทำไม้สลักกล (เกรอดเพล) มาประยุกต์ทำเป็นของใช้ เช่น ธรรมมาศเทศน์ และเครื่องตั้งศพด้วยการใช้รูปแบบสลักกล ต่อมานายสว่าง ชูสุวรรณ เป็นช่างชาวท่าพุฒ อายุ 77 ปี ซึ่งได้ศึกษาเรียนรู้กับหลวงตาไฉย แล้วได้นำมาทำที่วัดท่าพุฒ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จนกระทั่งในปี พ.ศ.2545 ได้รับคัดเลือกจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมให้เป็นศิลปินดีเด่นจังหวัดนครปฐม สาขาช่างฝีมือ (การทำเกรอดเพล) จากนั้นได้ถ่ายทอดความรู้มายุทธอด โพธิ์แดง เป็นผู้สืบทอดการทำเครื่องเล่นเกรอดเพล เป็นคนต่อมา

2. งานแทงหยวก นายบุญปลูก พลอดจินดาได้รับคัดเลือกจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมให้เป็นศิลปินดีเด่นจังหวัดนครปฐม ปีพ.ศ. 2545 สาขาช่างทัศนศิลป์ (ช่างแทงหยวก) งานแทงหยวกนั้นเป็นภูมิปัญญาไทยแขนงหนึ่งซึ่งใช้ประดับมรุกลอยเป็นมรุชั่วคราว สามารถถอดเก็บได้ในงานศพ โดยได้รับการถ่ายทอดจากปู่และใช้วิชานี้เลี้ยงครอบครัว มีลูกๆ คอยเป็นลูกมือช่วยในงานนี้มาตลอด วัสดุที่สำคัญในงานนี้ ได้แก่ ต้นกล้วยน้ำว้าหรือกล้วยตานีที่ยังเป็นสาวหรือยังไม่ตกเครือ(มีลูก) โดยนำมาลอกเอากาบออก เพื่อใช้ในการแทงเป็นลวดลายต่างๆ เช่น ลายพินปลา ลายพินสาม ลายพินห้า เป็นต้น จากนั้นใช้มีดแหลมเล็กมีความคมสองด้านแทงลงไปจนจบลายโดยไม่ต้องยกมือออกเลย นอกจากนี้บางลายสามารถนำมาใช้ได้ทั้งสองแถบ เสร็จแล้วนำเอากะดาษอังกฤษสีต่างๆมารองพื้นด้านหลัง เพื่อขับให้ตัวลวดลายดูเด่นชัดและงดงามยิ่งขึ้น จากนั้นนำเข้าประกอบกับเสาเชิงตะกอนเพื่อบดบังเหล็กภายในที่รองรับโลงศพ ผลงานของท่านทำมานานถึง 50 กว่าปี ในปัจจุบันมีมรุเผาศพถาวรเกือบทุกวัด การแทงหยวกประดับมรุจึงลดน้อยลงอย่างมากจนเกือบไม่มี ท่านและลูกๆ อาจเป็นช่วงช่วงสุดท้ายของจังหวัดนครปฐมก็อาจเป็นไปได้ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542, 2542: 120-121)

3. หัตถกรรมพื้นบ้าน (เครื่องใช้จากการจักสานเดยหนาม)

3.1 การสานเลื่อเดย นางกรอง เดชชานา อายุ 72 ปี อยู่บ้านเลขที่ 12 หมู่ที่ 10 ตำบลไร่จิง ได้อนุรักษ์การสานเลื่อเดยไว้ให้สูญหายไปและสืบทอดให้ลูกหลาน วัสดุที่ใช้ได้แก่ ใบเดยหนามโดยนำใบเดยที่ตัดได้นั้น มาแบ่งเป็นสี่เส้นเท่าๆกัน ไปตากแดดไว้ 3-4 วัน แล้วนำมาขูดหรือรีดโดยใช้ไม้ไผ่เหลาแบนขูดให้เรียบ ขูดประมาณ 2 -3 ครั้ง จากนั้นนำมาสานลวดลายที่สานใช้แบบลายขัดธรรมดาจนได้ขนาดที่ต้องการ เช่น 4 คืบหรือ 6 คืบ (เทศบาลเมืองไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, 2554: 14)

3.2 การสานเลื่อยเตย ป่ากลุ่ม จันทบุรีบำรุง อายุ 72 ปี อยู่บ้านเลขที่ 8 หมู่ที่ 11 ตำบลไรรัง ได้อนุรักษ์การสานหมอนเตยไว้ให้สูญหายไปและสืบทอดให้ลูกหลาน วัสดุที่ใช้ได้แก่ ใบเตยหนาม ใบมะพร้าวหรือเส้นเอ็น และกาบหมาก เมื่อตัดใบเตยหนามจะต้องชักหนามออกโดยใช้ใบมะพร้าว หรือเส้นเอ็นทำเป็นบ่วงคล้องนิ้วมือชักจากโคนใบไปจนถึงปลายใบ นำไปตากแดดไว้ 2-3 วัน แล้วนำมาชุบหรือรีดโดยใช้ไม้ไผ่เหลาแบนชุบให้เรียบ ชุบประมาณ 2-3 ครั้ง จากนั้นนำมาสานเป็นรูปทรงกระบอกด้วยลายธรรมดา ด้านในยึดด้วยใบตองตากแห้งปิดหัวท้ายด้วยกาบหมากตัดตามขนาด (เทศบาลเมืองไรรัง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, 2554: 14)

ด้านตำนาน ภาษา และวรรณกรรม

ตำบลไรรังนั้น ทุกวันนี้ตำนานหลวงพ่อดำไรรังนั้นจากคำบอกเล่าสืบต่อกันมาหรือที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” มีหลายตำนาน ดังนี้

ตำนานที่ 1 ครั้งเมื่อสมเด็จพระพุฒาจารย์(พุก)ชาวเมืองนครชัยศรี ได้มาตรวจเยี่ยมวัดในเขตอำเภอสามพราน ได้เข้าไปในพระอุโบสถวัดไรรัง หลังจากกราบพระประธานแล้ว มีความเห็นว่าพระประธานมีขนาดเล็กเกินไป จึงบอกให้ท่านเจ้าอาวาสพร้อมชาวบ้านไปอัญเชิญมาจากวัดศาลาปูนฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยวางลงบนแบบไม้ไผ่และนำล่องมาตามลำน้ำ จากนั้นอัญเชิญขึ้นประดิษฐานในพระอุโบสถ ตรงกับวันพระขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 วันสงกรานต์พอดิ

ตำนานที่ 2 วัดไรรังสร้างเมื่อปีกุน พ.ศ. 2394 ตรงกับปีสุตท้ายในรัชกาลที่ 3 ต้นปีในรัชกาลที่ 4 สมเด็จพระพุฒาจารย์ (พุก) ซึ่งเป็นชาวเมืองนครชัยศรี ในขณะนั้นดำรงสมณศักดิ์เป็น “พระธรรมราชาวัตร” เป็นพระราชาคณะปกครองที่วัดศาลาปูนวรวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กลับมาสร้างวัดที่บ้านเกิดของตนที่ไรรัง เมื่อสร้างอุโบสถเสร็จแล้วจึงได้อัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญองค์หนึ่งจากกรุงเก่า (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) มาเพื่อประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถ แต่การสร้างยังไม่เสร็จสมบูรณ์ท่านได้มรณภาพเสียก่อน ส่วนงานที่เหลืออยู่พระธรรมราชาวัตร (อาจนุทโชโต) หลานชายของท่านจึงดำเนินงานต่อจนเรียบร้อย และบูรณะดูแลมาโดยตลอดจนถึงแก่มรณภาพ

ตำนานที่ 3 ตามตำนานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับมีพระพุทธรูปลอยน้ำมา 5 องค์ก็มี 3 องค์ก็มีโดยเฉพาะในเรื่องที่เล่าว่ามี 5 องค์นั้น ตรงกับคำว่า “ปัญจภาติ ปาฏิหาริยกลินธุโน” ซึ่งได้มีการเล่าเป็นตำนานว่า ในกาลครั้งหนึ่งมีพี่น้องชาวเมืองเหนือ 5 คน ได้บวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาจนสำเร็จเป็นพระอริยบุคคล ชั้นโสดาบัน มีฤทธิ์อำนาจทางจิตมากได้พร้อมใจกันตั้งสัตย์อธิษฐานว่า เกิดมาชาตินี้จะขอบำเพ็ญบารมีช่วยให้สัตว์โลกได้พ้นทุกข์ แม้จะตายไปแล้วก็จะขอสร้างบารมีช่วยสัตว์โลกให้ได้พ้นทุกข์ต่อไปจนกว่าจะถึงพระนิพพาน ครั้นพระอริยบุคคล

ทั้ง 5 องค์ได้ดับขันธไปแล้ว ก็เข้าไปสถิตในพระพุทธรูปทั้ง 5 องค์จะมีความปรารถนาที่จะช่วยคนทางเมืองได้ที่อยู่ติดแม่น้ำให้ได้พันทุกข์ จึงได้พากันลอยน้ำลงมาตามลำน้ำทั้ง 5 สาย เมื่อชาวบ้านตามเมืองที่อยู่ริมแม่น้ำเห็นเข้า จึงได้อัญเชิญและประดิษฐานไว้ตามวัดต่างๆ มีดังนี้ พระพุทธรูปองค์แรกลอยไปตามแม่น้ำบางปะกง ขึ้นสถิตที่วัดโสธรวรวิหาร เมืองแปดริ้ว จังหวัดฉะเชิงเทรา เรียกกันว่า “หลวงพ่อโสธร” พระพุทธรูปองค์ที่ 2 ลอยไปตามแม่น้ำนครชัยศรี(ท่าจีน) ขึ้นสถิตที่วัดไร่จิง เมืองนครชัยศรี เรียกกันว่า “หลวงพ่อวัดไร่จิง” พระพุทธรูปองค์ที่ 3 ลอยไปตามแม่น้ำเจ้าพระยา ขึ้นสถิตที่วัดบางพลี เรียกกันว่า “หลวงพ่อวัดบางพลี” แต่บางตำนานก็ว่า หลวงพ่อวัดบางพลีเป็นองค์แรกในจำนวน 5 องค์ จึงเรียกว่า “หลวงพ่อวัดบางพลี” พระพุทธรูปองค์ที่ 4 ลอยไปตามแม่น้ำแม่กลอง ขึ้นสถิตที่วัดบ้านแหลม เมืองแม่กลอง เรียกว่า “หลวงพ่อวัดบ้านแหลม” พระพุทธรูปองค์ที่ 5 ลอยไปตามแม่น้ำเพชรบุรีขึ้นสถิตที่วัดเขาตะเคราเมืองเพชรบุรี เรียกว่า “หลวงพ่อวัดเขาตะเครา” ส่วนตำนานของเมืองนครปฐมนั้นเล่าว่ามีพระ 3 องค์ลอยน้ำมาพร้อมกันและแสดงปาฏิหาริย์เข้าไปยังบ้านศรีมหาโพธิ์ ซึ่งมีต้นโพธิ์ใหญ่อยู่ จึงได้เรียกตำบลนั้นว่า “บางพระ” พระพุทธรูป 3 องค์ลอยไปจนถึงปากน้ำท่าจีนแล้วกลับลอยทวนน้ำขึ้นมาใหม่จึงเรียกตำบลนั้นว่า “สามพระทวน” หรือ “สามทวน” แต่เนื่องจากตำบลที่ชาวบ้านพากันไปชักพระขึ้นฝั่งเพื่อขึ้นประดิษฐาน ณ หมู่บ้านของตน แต่ทำไม่สำเร็จ ต้องเปียกฝนและตากแดดตากลมจึงได้ชื่อว่า “บ้านลานตากฟ้า” และ “บ้านตากแดด” ในที่สุดพระพุทธรูปองค์แรกจึงยอมสถิต ณ วัดไร่จิงเรียกกันว่า “หลวงพ่อวัดไร่จิง” ส่วนองค์ที่ 2 ลอยน้ำไปแล้วสถิตขึ้นที่วัดบ้านแหลมจังหวัดสมุทรสงคราม เรียกว่า “หลวงพ่อวัดบ้านแหลม” และองค์ที่ 3 ลอยตามน้ำไปตามจังหวัดเพชรบุรี แล้วขึ้นสถิตที่วัดเขาตะเครา เรียกว่า “หลวงพ่อวัดเขาตะเครา” (วัดไร่จิง, 2553: 25-26)

สรุปได้ว่าตำบลไร่จิงเป็นชุมชนที่ตั้งบริเวณที่ราบลุ่มดินอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านและมีลำคลองหลายสาย จึงมีผู้คนทั้งชาวไทยและจีนตั้งถิ่นฐานอาศัยมาช้านาน ตั้งแต่ในสมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศแห่งกรุงศรีอยุธยา โดยมีวัดท่าพุดเป็นหลักฐานทางด้านโบราณสถานที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพนับถือและหล่อหลอมคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียวคือ หลวงพ่อวัดไร่จิง ก่อให้เกิดความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาได้แก่ เกร็ดเพลงงานแหงหยวก และหัตถกรรมจากเตยหนาม อีกทั้งยังมีตำนานความเชื่อต่าง ๆ ที่เล่าสืบทอดต่อกันมาจึงควรค่าแก่ชนรุ่นหลังเรียนรู้สืบต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

สมถวิล ศรีอ่อน (2546: 51-53) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง สืบสานงานอาชีพท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สืบสานงานอาชีพท้องถิ่น ใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้สอน และนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สืบสานงานอาชีพท้องถิ่น โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหนังสือ คือ ศึกษาเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม หาประสิทธิภาพของหนังสือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาอาชีพในท้องถิ่นจำนวน 5 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนหนังสือ จำนวน 3 คน 3) ผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 20 คน และนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสืบสานงานอาชีพท้องถิ่น 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องสืบสานงานอาชีพท้องถิ่น จำนวน 4 ฉบับ สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนหนังสือ ผู้สอน และนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาด้านเนื้อหาและด้านการเขียนหนังสือ ผู้สอนและนักเรียนมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาใช้ภาษาของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สืบสานงานอาชีพท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดสมุทรสาคร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการจัดภาพและรูปเล่ม ผู้เชี่ยวชาญด้านการเขียนและผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นในด้านการจัดภาพและรูปเล่มอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านประโยชน์ในการนำไปใช้ ทุกกลุ่มมีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

นุชนารถ ยิ้มจันทร์ (2546: 52-59) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องฮีตสิบสองในวิถีชีวิตชาวศรีสะเกษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องฮีตสิบสองในวิถีชีวิตชาวศรีสะเกษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดศรีสะเกษ ขั้นตอนการพัฒนาหนังสือ คือ ศึกษาเอกสาร เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมแต่ไม่เต็มเวลา และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ นำข้อมูลวิเคราะห์สังเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม หาประสิทธิภาพของหนังสือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาจำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหนังสือ จำนวน

3 คน ผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประเมินคุณภาพหนังสือ จำนวน 30 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดศรีสะเกษ ประเมินคุณภาพหนังสือ จำนวน 200 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ฮิตสิบสองในวิถีชีวิตชาวศรีสะเกษ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก 4) แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้สอนวิชาสังคมศึกษา 5) แบบสอบถามความคิดเห็นจากนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมในด้านเนื้อหาสาระมีความถูกต้องร้อยละ 99.00 2) คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหนังสือมีระดับคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี 3) คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ประเมินโดยผู้สอนมีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี 4) คุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ประเมินโดยนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี

นิรันดร์ เนตรภักดี (2547: 51-52) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนของเรา : อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ช่วงชั้นที่ 3) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนของเรา : อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ช่วงชั้นที่ 3) ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ช่วงชั้นที่ 3) ที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนของเรา : อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนของเรา : อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหนังสือ คือ ศึกษาเอกสาร เก็บข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์สังเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม หาประสิทธิภาพของหนังสือ และทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล 2 (สหกรณ์สมทบ) อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 34 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนของเรา : อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ผลการวิจัย 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนของเรา:จังหวัดนครราชสีมาที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 84.00/80.95 2) นักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องชุมชนของเรา : อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 91.18 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ช่วงชั้นที่ 3) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนของเรา : อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด

เจนวิทย์ อุตสวิโร (2548: 47-51) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สโดยผู้สตุล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสตุล มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสตุล และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้สอน และนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สโดยผู้สตุล โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหนังสือคือ ศึกษาเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหาประสิทธิภาพของหนังสือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหนังสือ จำนวน 3 คน 3) ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 14 คน 4) นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 120 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสตุล 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีความเห็นว่าเนื้อหาส่วนใหญ่มีความถูกต้อง 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหนังสือ ผู้สอน และนักเรียน มีความคิดเห็นว่าคุณภาพของหนังสือมีความเหมาะสมในระดับมาก

รัตนา ศรีตระกูล (2549: 97-103) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าโง้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความมีวินัย สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม และ 4) เพื่อศึกษาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหนังสือ คือ ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญหาประสิทธิภาพของหนังสือ และทดลองใช้หนังสือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 17 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย จำนวน 5 เรื่อง 2) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องความมีวินัย เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 4) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนและ 5) แบบประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย จำนวน 30 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม

เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90.12/82.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความมีวินัย สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ.01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีความพึงพอใจในระดับมาก และ 4) ผลการประเมินพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นไปในทางบวกอยู่ในระดับมาก

สุพรรณิ สุตะวงศ์ (2550: 51-52) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องเมืองโบราณเชียงแสน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องเมืองโบราณเชียงแสน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณเชียงแสน 3) เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเมืองโบราณเชียงแสนสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหนังสือ คือ ศึกษาเอกสาร เก็บข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์สังเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม หาประสิทธิภาพของหนังสือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก จำนวน 5 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนจำนวน 3 ท่าน นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม 3) แบบฝึกหัด เรื่อง เมืองโบราณเชียงแสน สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 ข้อ 4) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ 5) แบบตรวจหนังสือเสริมประสบการณ์ ผลการวิจัย 1) ผู้เชี่ยวชาญระบุความเห็น ว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณเชียงแสนผ่านการประเมินคุณภาพของหนังสือให้เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ 1 ได้ 2) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องเมืองโบราณเชียงแสน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.72/82.25 สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด 80/80 3) จากผลทดสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนจำนวน 30 คนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณเชียงแสน ด้านประสิทธิภาพของหนังสือมีคุณภาพอยู่ระดับ 5 ร้อยละ 55.11 หมายถึงมีคุณภาพดีมาก

โสภา สุขวิทยากรณ์ (2551: 63-65) ได้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม สารภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาสังคมศึกษา เรื่อง เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม สารภูมิปัญญา วิชาสังคมศึกษา เรื่อง เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนการเรียนกับหลังการเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสารภูมิปัญญาท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาหนังสือ คือ ศึกษาเอกสาร เก็บข้อมูลภาคสนาม วิเคราะห์สังเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม หาประสิทธิภาพของหนังสือ และทดลองใช้หนังสือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านวังตะเคียน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ 3) แผนการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติมสารภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาสังคมศึกษาเรื่องเรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 80.00/79.87 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสารภูมิปัญญาท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อมรา ขวนขันธ์ (2552: 154-156) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาว มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาว สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 2) ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาว 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องแหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาว ขั้นตอนการพัฒนาหนังสือ ศึกษาเอกสาร เก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 13 คน วิเคราะห์สังเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม หาประสิทธิภาพของหนังสือ และทดลองใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลหนองขาว 2) แบบทดสอบหลังเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนวิสุทธิรังษี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 45 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องแหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาวที่สร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 93.19/83.11 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลการเรียนรู้ของนักเรียนหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องแหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาว มีค่าร้อยละ 83.11 ซึ่งสูงกว่า

เกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 75 และ 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องแหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ภาวณี ด้านศิระวานิชย์ (2553: 73-74) ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเครื่อง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเครื่อง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเครื่อง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเครื่อง ขั้นตอนการพัฒนาหนังสือคือ ศึกษาเอกสาร เก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีความรู้ จำนวน 41 คน และจัดประเด็นสนทนากลุ่มกลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชนจำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา วิเคราะห์สังเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ หาประสิทธิภาพของหนังสือและทดลองใช้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชะอวดวิทยาคาร จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องย่าถิ่นแดนเครื่อง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อน-หลังเรียน แบบปรนัย 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเครื่อง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่สร้างขึ้น มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.24/80.72 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) นักเรียนมีผลการเรียนรู้ก่อนและหลังอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องย่าถิ่นแดนเครื่อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยผลการเรียนรู้หลังอ่านสูงกว่าก่อนอ่าน และ 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องย่าถิ่นแดนเครื่อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นการวิจัยประเภทวิจัยและพัฒนา (R&D) ส่วนใหญ่ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลเอกสาร 2) เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ และการจัดสนทนากลุ่มผู้รู้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 3) วิเคราะห์สังเคราะห์มาเรียบเรียงเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม 4) หาประสิทธิภาพของหนังสือ โดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญทางการพัฒนาหนังสือ ผู้สอน และนักเรียน และ 5) การทดลองใช้กับนักเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังจากการอ่านหนังสือ และสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยจากงานวิจัยดังกล่าวมีผลการวิจัยเป็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ผลสัมฤทธิ์หลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสูงขึ้น และผลการประเมินด้านความคิดเห็น พบว่าผู้ประเมินและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสือ

อ่านเพิ่มเติมนั้นอยู่ในระดับมากหรือมากที่สุด นอกจากนี้หนังสืออ่านเพิ่มเติมบางเล่มเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้ ระหว่างการอ่านหนังสือโดยการทำแบบฝึกหัดท้ายบทที่มีแทรกในเนื้อหาแต่ละบท แสดงให้เห็นว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาขั้นตอนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ยังไม่ปรากฏในประเด็นการสำรวจลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากนักเรียนและครู สำหรับนำมาใช้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำมาขั้นตอนดังกล่าวมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สนองความต้องการของนักเรียน ครู และท้องถิ่นอย่างแท้จริง สำหรับนำมาใช้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

สรุป

จากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เสริมสร้างประสบการณ์นอกเหนือจากหลักสูตร ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ และความต้องการของตนสนองความอยากรู้อยากเห็นมีจินตนาการ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มสูงขึ้น ในงานวิจัยการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิง สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนไร่จิง และลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง มีขั้นตอน คือ 1) การศึกษาหลักสูตร หนังสือตำรา งานวิจัย 2) สำรวจลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม 3) เก็บข้อมูลภาคสนาม และ 4) จัดสนทนากลุ่มจากผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ส่วนที่ 2 การจัดทำรูปเล่มและหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีขั้นตอน คือ 1) กำหนดประเภทหนังสือ 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย 4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน 5) กำหนดเนื้อหา/หัวเรื่อง/ชื่อเรื่อง 6) กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง 7) กำหนดแนวการเขียน 8) กำหนด/ศึกษาแหล่งข้อมูลศึกษาค้นคว้าอ้างอิง 9) กำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Tryout) แบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) และแบบภาคสนาม (Field Tryout) ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Designs) โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนตำบลไร่จิง และลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง มีขั้นตอนคือ 1) การศึกษาหลักสูตร หนังสือ ตำรา งานวิจัย 2) สำรวจลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม 3) เก็บข้อมูลภาคสนาม และ 4) จัดสนทนากลุ่มจากผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

1.2 การจัดทำรูปเล่มและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีขั้นตอนคือ 1) กำหนดประเภทหนังสือ 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย 4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน 5) กำหนดเนื้อหา/หัวเรื่อง /ชื่อเรื่อง 6) กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง 7) กำหนดแนวการเขียน 8) กำหนด/ศึกษาแหล่งข้อมูลศึกษาค้นคว้าอ้างอิง 9) กำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Tryout) แบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) และแบบภาคสนาม (Field Tryout)

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 15 ห้องเรียน รวม 661 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ของโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ

2.2.1 ผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

2.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

3. เนื้อหา

ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้พื้นที่ตำบลไร่จิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีเนื้อหาในการนำมาพัฒนาเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ดังนี้

3.1 ลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่จิง (สาระภูมิศาสตร์)

3.2 ประวัติความเป็นมาของตำบลไร่จิง และสถานที่สำคัญของตำบลไร่จิง (สาระประวัติศาสตร์)

3.3 รูปแบบการปกครอง วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบุคคลสำคัญของตำบลไร่จิง (สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต)

3.4 อาชีพของคนไร่จิงจากอดีตสู่ปัจจุบัน (สาระเศรษฐศาสตร์)

3.5 ความเชื่อและประเพณีที่สำคัญของคนไร่จิง (สาระศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม)

4. ระยะเวลาที่ใช้ทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ในคาบเรียนรายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ เป็นเวลาจำนวน 10 สัปดาห์

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ตามแผนการวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและทดสอบ หลังเรียน (The One-Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 144) มีดังนี้

ตารางที่ 3 แบบแผนการวิจัย

ทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ก่อนใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม	ทดลอง	ทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง หลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม
T ₁	X	T ₂

เมื่อ T₁ หมายถึง การทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ก่อนใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม
 X หมายถึง การใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง
 T₂ หมายถึง การทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง หลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย 5 บท เพื่อให้ครอบคลุม 5 สาระ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้

บทที่ 1 ถิ่นนี้ที่ไร่จิง	(สาระภูมิศาสตร์)
บทที่ 2 เรื่องเล่าคนไร่จิง	(สาระประวัติศาสตร์)
บทที่ 3 วิถีคนวิถีไร่จิง	(สาระหน้าที่พลเมือง ฯ)
บทที่ 4 ทำกินถิ่นไร่จิง	(สาระเศรษฐศาสตร์)
บทที่ 5 งานบุญคนไร่จิง	(สาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม)

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องถิ่นนี้ไร่จิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องเรื่องเล่าคนไร่จิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องวิถีคนวิถีไร่จิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องทำกินถิ่นไร่จิง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องงานบุญคนไร่จิง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

3. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ฉบับเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดค่าคะแนนคือ ตอบถูก 1 คะแนน ถ้าตอบผิด 0 คะแนน

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งมีประเด็นการประเมินตามแบบของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ 1) ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ 2) ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา 3) ด้านภาพประกอบ 4) ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท และ 5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม จำนวน 1 ข้อ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย 5 บท เพื่อให้ครอบคลุม 5 สาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.2 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ในประเด็นดังนี้ 1) ความหมาย ลักษณะและองค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม 2) รูปแบบการเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมประเภท

สารคดี 3) ขั้นตอนการสร้าง ออกแบบ และจัดทำรูปเล่มหนังสืออ่านเพิ่มเติม 4) การหาประสิทธิภาพ หนังสืออ่านเพิ่มเติม 5) การประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม 6) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้มีคุณภาพและเหมาะสมกับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.3 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตำบลไร่จิง จากเอกสารที่เกี่ยวข้องตำบลไร่จิง ประกอบด้วย หนังสือวัฒนธรรมสามพราน หนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกสิทธิ์และภูมิปัญญา จังหวัดนครปฐม หนังสือตำนานประวัติวัดไร่จิง หลักสูตร โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา และสภาพของชุมชน ไร่จิง นำมากำหนดเป็นหัวข้อเรื่องของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยกำหนดหัวข้อเรื่องหลักให้ครอบคลุมกับ 5 สาระ ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่จิง (สาระภูมิศาสตร์) 2) ประวัติความเป็นมาของตำบลไร่จิง (สาระประวัติศาสตร์) 3) รูปแบบการปกครอง วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น และบุคคลสำคัญของตำบล ไร่จิง (สาระหน้าที่พลเมือง ฯ) 4) อาชีพของคนไร่จิงจากอดีตสู่ปัจจุบัน (สาระเศรษฐศาสตร์) 5) ความเชื่อและประเพณีที่สำคัญของคนไร่จิง (สาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม)

1.4 การสัมภาษณ์นักเรียนและครูเกี่ยวกับลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สัมภาษณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จำนวน 15 คน โดยจำแนกกลุ่มนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 5 คน และครู จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะ ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครู ดังนี้

คุณสมบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในการจำแนกกลุ่มนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนจากระดับผลการเรียนเฉลี่ย รายวิชากลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ครอบคลุมกับกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน ดังนี้

กลุ่มนักเรียนเก่ง คือ กลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย รายวิชากลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับ 3.00-4.00

กลุ่มนักเรียนปานกลาง คือ กลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับ 2.00-2.99

กลุ่มนักเรียนอ่อน คือ กลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย รายวิชากลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับต่ำกว่า 2.00

คุณสมบัติของครู ซึ่งมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนด ดังนี้ เป็นครูที่มีประสบการณ์ การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นระยะไม่น้อยกว่า 15 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีสาระท้องถิ่นไว้จึงสอดคล้องกับการจัด การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.4.1 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะของหนังสือ อ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สำรวจพื้นที่ตำบลไร่จิง และศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ และการเก็บ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยลักษณะของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามด้านสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ชื่อ-สกุล และอายุ จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อคำถามสำหรับนักเรียน จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ สิ่งที่นักเรียนอยากรู้ในบริเวณ ชุมชนไร่จิง ประกอบด้วยอะไรบ้าง

2. ข้อคำถามสำหรับครู จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ด้านเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติม และด้านลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง เสนออาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะว่าควรปรับข้อคำถาม ให้มีความชัดเจน สั้น และกระชับมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิง มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิงที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้สัมภาษณ์กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครูโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา

1.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการถอดแบบบันทึกเสียง มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มากำหนดเป็นประเด็นคำถาม เพื่อนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามต่อไป

1.5 การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้าน และผู้นำชุมชน ซึ่งมี คุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

พระสงฆ์ ซึ่งต้องอาศัยหรือจำพรรษาอยู่ในตำบลไร่จิง เป็นเจ้าอาวาสวัด และ รองเจ้าอาวาสในตำบลไร่จิง เป็นระยะไม่น้อยกว่า 30 ปี

ผู้รู้ในท้องถิ่น ซึ่งต้องเกิดและอาศัยอยู่ในตำบลไร่จิง เป็นระยะไม่น้อยกว่า 30 ปี เป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องจากท้องถิ่นในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น หรือผู้ที่นักวิชาการที่แต่งตำรา เอกสารเกี่ยวกับตำบลไร่จิง

ชาวบ้าน ซึ่งเป็นคนที่มีพื้นเพเป็นคนตำบลไร่จิงเดิม ต้องเกิดอาศัยอยู่ในตำบลไร่จิง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 ปี

ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นคนที่มีพื้นเพเป็นคนตำบลไร่จิงเดิม ต้องเกิดอาศัยอยู่ในตำบลไร่จิง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 ปี เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีตำบลไร่จิง เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.5.1 ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนตำบลไร่จิง มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีจากหนังสือเกี่ยวกับการสร้างแบบสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งกำหนดขอบเขตของเนื้อหาจากโครงเรื่องที่น่ามาใช้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยลักษณะของแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนไร่จิง มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามด้านสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์ เกี่ยวกับเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่นของตำบลไร่จิง มีประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ด้านลักษณะทางกายภาพ

- 1.1 ที่ตั้ง ขนาด อาณาเขตของตำบลไ้ริง มีลักษณะอย่างไร
- 1.2 สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ตำบลไ้ริง มีลักษณะเป็นอย่างไร
- 1.3 ทรัพยากรธรรมชาติสัตว์น้ำ และพืชน้ำของตำบลไ้ริงที่พบหายาก หรือสูญพันธุ์ไปแล้ว มีอะไรบ้าง

2. ด้านประวัติความเป็นมา

- 2.1 การตั้งถิ่นฐานของชาวไ้ริงเข้ามาอาศัยตั้งแต่สมัยใด และตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณใด
- 2.2 ภูมินามของชื่อหมู่บ้านในตำบลไ้ริง มีอะไรบ้าง และมีที่มาอย่างไร
- 2.3 ตำนานที่สำคัญของตำบลไ้ริง มีอะไรบ้าง และมีความเป็นมาอย่างไร
- 2.4 วัดไ้ริงและวัดท่าพุด มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

3. ด้านวิถีชีวิต

- 3.1 รูปแบบการปกครองของตำบลไ้ริงในอดีต-ปัจจุบันมีลักษณะการปกครองอย่างไร
- 3.2 จากสภาพภูมิศาสตร์ส่งผลให้ชาวไ้ริง มีความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตอย่างไร
- 3.3 ความเชื่อของชาวไ้ริงมีอะไรบ้าง และมีความเป็นมาอย่างไร
- 3.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไ้ริง มีอะไรบ้าง และมีขั้นตอนการทำอย่างไร

4. ด้านบุคคลที่สำคัญ

- 4.1 หลวงพ่อแก้ว มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไ้ริงในเรื่องใด
- 4.2 หลวงพ่อชื่น มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไ้ริงในเรื่องใด
- 4.3 พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไ้ริงในเรื่องใด
- 4.4 ครูภูมิปัญญาที่สำคัญของตำบลไ้ริง

1. นายบุญปลูก ปลอดจินดา (ช่างแทงหยวก) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร้จิงในเรื่องใด

2. นายสว่าง ชูสุวรรณ (ช่างทำเครื่องเล่นเถรอตเพล) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร้จิงในเรื่องใด

3. นายบุญรอด โพธิ์แดง (ช่างทำเครื่องเล่นเถรอตเพล) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร้จิงในเรื่องใด

5. ด้านอาชีพที่สำคัญ

5.1 อาชีพทำนาของชาวไร้จิง มีลักษณะอย่างไร

5.2 อาชีพทำสวนผลไม้ มีลักษณะอย่างไร

5.3 การค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าของชาวไร้จิงที่ตลาดท่าเกวียน มีลักษณะอย่างไร

6. ประเพณีที่สำคัญ

6.1 งานประจำปีของหลวงพ่อดาวไร้จิง และวัดท่าพุดมีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร

6.2 ประเพณีการทำขวัญข้าวมีความเป็นมา และวิธีปฏิบัติอย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างข้อมูลท้องถิ่นไร้จิง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมคำถามครอบคลุมกับหัวข้อเรื่องที่ได้จากการสัมภาษณ์ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างข้อมูลท้องถิ่นไร้จิงมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างข้อมูลท้องถิ่นไร้จิงที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้สัมภาษณ์เก็บข้อมูลภาคสนามต่อไป

1.5.2 ขั้นตอนในการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. สร้างความไว้วางใจโดยการพูดคุยซึ่งกันและกัน โดยพูดคุยสนทนาเรื่องราวทั่วไปให้ภาษาให้เหมาะกับผู้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูปประกอบการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทีละประเด็น และมีการสรุปสาระสำคัญที่ได้ก่อนเริ่มต้นสัมภาษณ์ประเด็นใหม่

3. เมื่อสัมภาษณ์ครบทุกประเด็นผู้สัมภาษณ์ ทบทวน สรุปสาระสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ และแสดงความขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์

1.5.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการถอดแบบบันทึกเสียงมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับนำมาใช้ตรวจสอบความถูกต้องจากการจัดสนทนากลุ่มต่อไป

1.6 จัดสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบเนื้อหาความถูกต้องของข้อมูลเกี่ยวกับตำบลไร่จึง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย การสำรวจพื้นที่ และการสัมภาษณ์รวบรวมวิเคราะห์ร่วมกับผู้ร่วมจัดสนทนากลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน จำนวน 10 คน จากประเด็นการจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลตำบลไร่จึง

1.6.1 ขั้นตอนการสร้างแบบประเด็นสนทนากลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี จากหนังสือเกี่ยวกับการจัดประเด็นสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบประเด็นสนทนากลุ่ม ซึ่งกำหนดขอบเขตของเนื้อหาจากโครงเรื่องที่นำมาใช้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยลักษณะของแบบประเด็นสนทนากลุ่ม เรื่อง ข้อมูลท้องถิ่นไร่จึง มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนตำบลไร่จึง ดังนี้

1. ด้านลักษณะทางกายภาพ

1.1 ที่ตั้ง ขนาด อาณาเขตของตำบลไร่จึง มีลักษณะอย่างไร

1.2 สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของตำบลไร่จึง มีลักษณะเป็นอย่างไร

1.3 ทรัพยากรธรรมชาติสัตว์น้ำ และพืชน้ำของตำบลไร่จึงที่พบหาขายหรือสูญพันธุ์ไปแล้ว มีอะไรบ้าง

2. ด้านประวัติความเป็นมา

2.1 การตั้งถิ่นฐานของชาวไร่จึงเข้ามาอาศัยตั้งแต่สมัยใด และตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณใด

2.2 ภูมินามของชื่อหมู่บ้านในตำบลไร่จึง มีอะไรบ้าง และมีที่มาอย่างไร

2.3 ตำนานที่สำคัญของตำบลไร่จึงมีอะไรบ้างและมีความเป็นมาอย่างไร

2.4 วัดไร่จึงและวัดท่าพุด มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

3. ด้านวิถีชีวิต

- 3.1 รูปแบบการปกครองของตำบลไ้จิงในอดีต-ปัจจุบัน มีลักษณะการปกครองอย่างไร
- 3.2 จากสภาพภูมิศาสตร์ส่งผลให้ชาวไ้จิง มีความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตอย่างไร
- 3.3 ความเชื่อของชาวไ้จิงมีอะไรบ้าง และมีความเป็นมาอย่างไร
- 3.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไ้จิง มีอะไรบ้าง และมีขั้นตอนการทำอย่างไร

4. ด้านบุคคลที่สำคัญ

- 4.1 หลวงพ่อแก้ว มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไ้จิงในเรื่องใด
- 4.2 หลวงพ่อชื่น มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไ้จิงในเรื่องใด
- 4.3 พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไ้จิงในเรื่องใด
- 4.5 ครูภูมิปัญญาที่สำคัญของตำบลไ้จิง
1. นายบุญปลูก ปลอดจินดา (ช่างแทงหยวก) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไ้จิงในเรื่องใด
 2. นายสว่าง ชูสุวรรณ (ช่างทำเครื่องเล่นเถรอดเพล) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไ้จิงในเรื่องใด
 3. นายบุญรอด โพธิ์แดง (ช่างทำเครื่องเล่นเถรอดเพล) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไ้จิงในเรื่องใด

5. ด้านอาชีพที่สำคัญ

- 5.1 อาชีพทำนาของชาวไ้จิง มีลักษณะอย่างไร
- 5.2 อาชีพทำสวนผลไม้ มีลักษณะอย่างไร
- 5.3 การค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าของชาวไ้จิงที่ตลาดท่าเกวียน มีลักษณะอย่างไร

6. ประเพณีที่สำคัญ

- 6.1 งานประจำปีของหลวงพ่อดไ้จิง และวัดท่าพุดมีความสำคัญและความเป็นมาอย่างไร

6.2 ประเพณีการทำวิจัยข้ามมีความเป็นมา และวิธีปฏิบัติอย่างไร

ตอนที่ 3 ประเด็นที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่มเพื่อรับทราบข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบประเด็นสนทนากลุ่มข้อมูลท้องถิ่นไร่จึง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะว่าควรปรับแก้การใช้คำถามให้มีความชัดเจนมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบประเด็นสนทนากลุ่มข้อมูลท้องถิ่นไร่จึง มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบประเด็นสนทนากลุ่มข้อมูลท้องถิ่นไร่จึงที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปจัดประเด็นสนทนากลุ่มต่อไป

1.6.3 ขั้นตอนในการจัดสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1. ผู้วิจัยแนะนำวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งขออนุญาตใช้เครื่องมือประกอบการจัดประเด็นสนทนากลุ่ม เช่น กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง บันทึกกระหว่างการดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม

2. สร้างบรรยากาศความไว้วางใจให้ผู้เข้าร่วมสนทนารู้สึกสบายใจ และไว้วางใจที่จะแสดงความคิดเห็น

3. ดำเนินการสนทนากลุ่มตามประเด็นการจัดสนทนากลุ่ม

4. ผู้วิจัยทบทวนสรุปประเด็นที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประเด็นการจัดสนทนากลุ่ม และแสดงความขอบคุณผู้เข้าร่วมประเด็นการจัดสนทนากลุ่ม

1.6.4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการการจัดสนทนากลุ่ม และการถอดเทปบันทึกเสียง มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบเนื้อหาความถูกต้องของข้อมูลเกี่ยวกับตำบลไร่จึง มาใช้ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง ต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปขั้นตอนการได้มาของข้อมูลท้องถิ่นไร่จึง สำหรับนำมาใช้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้ 1) เริ่มจากการศึกษาข้อมูลตำบลไร่จึงจากเอกสาร ตำราต่างๆ นำมากำหนดเป็นหัวข้อเรื่องหลักในหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้ครอบคลุมกับ 5 สาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 2) การสัมภาษณ์นักเรียนและครูเกี่ยวกับลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องชุมชนคนไร่จึง ทั้งด้านเนื้อหาที่น่าสนใจและรูปแบบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม 3) การเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสำรวจพื้นที่และการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ 4) การจัดสนทนากลุ่มตรวจสอบเนื้อหาความถูกต้องของข้อมูลเกี่ยวกับตำบลไร่จึง โดยใช้แบบประเด็นสนทนากลุ่มข้อมูล

ท้องถิ่นไร่จึง ซึ่งในทุกขั้นตอนนี้ทำให้ได้ข้อมูลท้องถิ่น ไร่จึงที่ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครู และท้องถิ่น อีกทั้งมีความถูกต้องสำหรับนำมาจัดทำรูปเล่มหนังสืออ่านเพิ่มเติมขั้นตอนต่อไป

1.7 การจัดทำรูปเล่มหนังสืออ่านเพิ่มเติม ในงานวิจัยนี้ได้ยึดแนวคิดขั้นตอนการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมของจินตนา ไบกาซูยี เป็นหลักในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งมีการลำดับขั้นตอนให้สอดคล้องกับงานวิจัย โดยในขั้นตอนศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน ผู้วิจัยได้เพิ่มการสำรวจลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครู โดยใช้การสัมภาษณ์เพื่อให้การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้ ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครู และท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

1.7.1 กำหนดประเภทหนังสือ

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเลือกรูปแบบประเภทสารคดี เนื่องจากผู้วิจัยมีจุดประสงค์มุ่งที่จะให้สารประโยชน์ และความรู้เป็นสำคัญ

1.7.2 กำหนดจุดประสงค์

ผู้วิจัยได้กำหนดจุดประสงค์ ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เสริมสร้างประสบการณ์นอกเหนือจากหลักสูตรเกี่ยวกับเรื่องราวของท้องถิ่น ไร่จึง โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวในของไร่จึง ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนมีเจตคติที่ดี เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นไร่จึง

1.7.3 กำหนดระดับผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้ใช้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งอยู่ในกลุ่มช่วงอายุระหว่าง 12 -14 ปี (ก่อนวัยรุ่น)

1.7.4 ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครูมาใช้สร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมตรงตามความต้องการของนักเรียน ครู และชุมชนมากยิ่งขึ้น

1.7.5 กำหนดเนื้อหา/หัวเรื่อง/ชื่อเรื่อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหา/หัวเรื่องโดยมีการบูรณาการ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทั้ง 5 สาระ สำหรับนำมาใช้ในการพัฒนา

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย

1. ลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่จิง
2. ประวัติความเป็นมาของตำบลไร่จิง
3. วิถีชีวิต ภูมิปัญญาของคนไร่จิง
4. บุคคลสำคัญของตำบลไร่จิงในอดีต
5. อาชีพของคนไร่จิงจากอดีตสู่ปัจจุบัน
6. ความเชื่อ และประเพณีที่สำคัญของคนไร่จิง

1.7.6 กำหนดแหล่งข้อมูลศึกษาค้นคว้าอ้างอิง

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ตำราเอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำบลไร่จิง งานวิจัยด้านการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม และแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสำรวจพื้นที่ในตำบลไร่จิง การสัมภาษณ์ผู้รู้ในท้องถิ่น พระสงฆ์ ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน นอกจากนี้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่รวบรวมได้โดยการจัดสนทนากลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เรียบเรียง จัดระเบียบข้อมูล เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1.7.7 กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง

โดยจัดแบ่งเนื้อหาเป็นบท มีการบูรณาการ 5 สาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ โดยตั้งชื่อเรื่องแต่ละบทให้สัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

1. ส่วนหน้าของหนังสือ ประกอบด้วย
 - 1.1 ปกหน้า - ปกหลัง
 - 1.2 ใบบรองปก
 - 1.3 หน้าปกใน
 - 1.4 คำนำ
 - 1.5 สารบัญ
 - 1.6 คำชี้แจง
2. ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ประกอบด้วย
 - 2.1 เนื้อหาและภาพประกอบ

- บทที่ 1 ถิ่นที่ไร่จึง (สารภูมิศาสตร์)
 บทที่ 2 เรื่องเล่าคนไร่จึง (สารประวัติศาสตร์)
 บทที่ 3 วิถีคนไร่จึง (สารหน้าที่พลเมือง ฯ)
 บทที่ 4 ทำกินถิ่นไร่จึง (สารเศรษฐศาสตร์)
 บทที่ 5 งานบุญคนไร่จึง (สารศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม)

3. ส่วนท้ายของหนังสือ ประกอบด้วย

- 3.1 แบบฝึกหัดท้ายบท
 3.2 เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท
 3.3 บรรณานุกรม
 3.4 ประวัติผู้เรียบเรียง

1.7.8 กำหนดแนวการเขียน

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้วิธีการเขียนแบบเรียงความ เป็นการเขียนเล่าเรื่อง เนื่องจากเป็นวิธีการเขียนที่ใ้หม่งสาระความรู้กับนักเรียน มีความยากง่ายเหมาะสมกับวัย นำเสนอเนื้อหาแก่ผู้อ่านจะได้เกิดความเพลิดเพลิน และคล้อยตามไปกับผู้วิจัย

1.7.9 กำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับ

โดยงานวิจัยนี้ได้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประเภทสารคดี สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงกำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับดังนี้ ในรูปเล่มขนาด 16 หน้ากพิเศษ หรือ 14.6×21 เซนติเมตร ใช้กระดาษถนอมสายตาในการพิมพ์ มีความยาวประมาณ 50 - 100 หน้า ใช้ตัวอักษรขนาด 16 พ้อยท์ ในการพิมพ์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และมีภาพประกอบที่เน้นภาพถ่ายจากของจริง และภาพวาดลายเส้น

1.8 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาเสร็จสมบูรณ์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ออกเสนอแนะ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ออกเสนอแนะว่าด้านลักษณะรูปเล่มการพิมพ์ ควรปรับการจัดข้อความในบางหน้าไม่ให้น่าสนใจเกินไป ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา ควรปรับการใช้ภาษาในบางเรื่องให้มีความสละสลวยขึ้นและเพิ่มเติมสรุปท้ายบทในแต่ละบท ด้านภาพประกอบ ควรปรับภาพบางภาพที่ไม่ชัดเจน มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.9 การตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษา จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตหนังสือจำนวน 1 คน โดยใช้แบบตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักเกณฑ์

การตรวจหนังสือเสริมประสบการณ์ของกรมวิชาการ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตหนังสือ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษา จำนวน 1 คน มีคุณสมบัติ คือ ต้องเป็นนักเขียนที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยด้านภาษาไทย หรือผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ด้านภาษาไทย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตหนังสือ (Lay Out) จำนวน 1 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ ต้องเป็นบรรณาธิการหนังสือของสำนักพิมพ์ หรือนักวิชาการที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดพิมพ์ รูปเล่มหนังสือ

1.9.1 ขั้นตอนการสร้างแบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งยึดตามหลักเกณฑ์การประเมินหนังสือเสริมประสบการณ์ของกรมวิชาการ โดยลักษณะของแบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การประเมินคุณภาพเนื้อหา แบ่งเป็นด้านเนื้อหา ด้านการเสนอเนื้อหา และด้านการใช้ภาษา ด้านที่ 2 การประเมินด้านกายภาพของหนังสือ แบ่งเป็นด้านองค์ประกอบอื่นของหนังสือ และด้านการจัดวางรูปเล่มหนังสือ ด้านที่ 3 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขั้นตอนที่ 3 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรทำแรงงาในหัวข้อรายการประเมิน และควรปรับภาษาในข้อความบางข้อให้ชัดเจนมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิงที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้

ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาจำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตหนังสือจำนวน 1 คนที่คุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนด ตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมในคราวเดียวกัน

1.9.2 ผลการประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษา จำนวน 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตหนังสือ จำนวน 1 คน มีผลปรากฏว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.00 - 5.00 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 (ดังภาคผนวก ก หน้า 225 - 229) ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมมากกว่า 3.50 ดังนั้นแสดงว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความถูกต้องสมบูรณ์และนำไปใช้ได้

1.10 นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อปรับปรุงหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่าด้านการประเมินคุณภาพเนื้อหา ควรปรับข้อความไม่ให้แน่นจนเกินไปในบางหน้า ด้านการประเมินด้านกายภาพของหนังสือและด้านการจัดวางรูปเล่มหนังสือ ควรปรับแบบฝึกหัดมีเน้นความหลากหลายมากกว่านี้ และการวางภาพบางภาพควรมีการเกริ่นนำบอกกว่าให้ทราบว่าเป็นเรื่องใด

1.11 หาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติในการจำแนกกลุ่มนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนจากระดับผลการเรียนเฉลี่ย รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักเรียนมีความสามารถละกัน ดังนี้

กลุ่มนักเรียนเก่ง คือ กลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับ 3.00-4.00

กลุ่มนักเรียนปานกลาง คือ กลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับ 2.00-2.99

กลุ่มนักเรียนอ่อน คือ กลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเฉลี่ย รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับต่ำกว่า 2.00

โดยมีขั้นตอนหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพแบบรายบุคคล (Individual Tryout) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 1 คน จำนวนทั้งหมด 3 คน และสัมภาษณ์เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา ความยากง่ายของภาษา ความเหมาะสมของการผลิตรูปเล่ม และคำนวณหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดเกณฑ์เท่ากับ 85/85 ตามที่กำหนดไว้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบรายบุคคล หรือแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (Individual Tryout หรือ One to One Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน มีค่าประสิทธิภาพปรากฏผลดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบรายบุคคล หรือแบบหนึ่งต่อหนึ่ง

คะแนน	จำนวน คน	จำนวนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ประสิทธิภาพ
แบบฝึกหัดหลังใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม	3	25	20.33	2.08	81.33
ผลการเรียนรู้หลังใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม	3	30	24.00	4.58	80.00

จากตารางที่ 4 แสดงการทดสอบหาค่าประสิทธิภาพแบบรายบุคคล หรือแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (Individual Tryout หรือ One to One Tryout) ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.33/80.00 (ดังภาคผนวก ค หน้า 230) พบข้อควรปรับปรุงแก้ไข คือ หัวข้อเรื่องควรมีสัตว์ และควรเพิ่มจำนวนภาพประกอบมากขึ้น ผู้วิจัยจึงแก้ไขโดยการปรับปรุงหัวข้อเรื่องแต่ละบทให้มีสัตว์ น่าสนใจ และเพิ่มจำนวนภาพประกอบมากขึ้น เพื่อขยายความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีค่าเท่ากับ 81.33/80.00 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 85/85 ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพที่ยอมรับให้ถือค่าความแปรปรวนระหว่าง 2.5-5% นั่นคือ ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 5% และค่า E_1 หรือ E_2 ที่คำนวณได้จากการทดสอบประสิทธิภาพจะต้องใกล้เคียงกันและห่างกันไม่เกิน 5% (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544: 60) ดังนั้นค่าประสิทธิภาพแบบรายบุคคลจึงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. การหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย (Small Group Tryout) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ เก่ง ปานกลาง อ่อนระดับละ 3 คน จำนวนทั้งหมด 9 คน และสัมภาษณ์เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา

ความยากง่ายของภาษา ความเหมาะสมของการผลิตรูปเล่ม และคำนวณหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกำหนดเกณฑ์เท่ากับ 85/85 ตามที่กำหนดไว้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบกลุ่มย่อย (Small Group Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 3 คน จำนวนทั้งหมด 9 คน มีค่าประสิทธิภาพปรากฏผลดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบกลุ่มย่อย

คะแนน	จำนวน คน	จำนวนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ประสิทธิภาพ
แบบฝึกหัดหลังใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม	9	25	21.00	3.16	84.00
ผลการเรียนรู้หลังใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม	9	30	24.33	3.16	81.11

จากตารางที่ 5 แสดงการทดสอบหาค่าประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย (Small Group Tryout) ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.00/81.11 (ดังภาคผนวก ก หน้า 231) พบข้อควรปรับปรุงแก้ไข คือ การจัดรูปเล่มควรมีสีสันแบ่งแยกแต่ละบทชัดเจน และหัวข้อชื่อหนังสือหน้าปกควรใช้สีให้โดดเด่น นอกจากนี้การนำเสนอเนื้อหา มีการใช้คำบางคำที่นักเรียนเข้าใจ ผู้วิจัยจึงแก้ไขโดยการปรับปรุงการจัดรูปเล่มมีการใช้สีสันทันแบ่งแยกแต่ละบทชัดเจน หัวข้อ ชื่อหนังสือหน้าปกควรใช้สีให้โดดเด่นมากยิ่งขึ้น และแก้ไขคำหรือประโยคที่นักเรียนไม่ค่อยเข้าใจ ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีค่าเท่ากับ 84.00/81.11 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 85/85 ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพที่ยอมรับให้ถือค่าความแปรปรวนระหว่าง 2.5-5% นั่นคือ ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 5% และค่า E_1 หรือ E_2 ที่คำนวณได้จากการทดสอบประสิทธิภาพ จะต้องใกล้เคียงกันและห่างกันไม่เกิน 5% (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544: 60) ดังนั้นค่าประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย จึงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

3. การหาประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (Field Tryout) นำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 10 คน จำนวนทั้งหมด 30 คน และสัมภาษณ์เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา ความยากง่ายของภาษา ความเหมาะสมของการผลิตรูปเล่ม และกำหนดหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งกำหนดเกณฑ์เท่ากับ 85/85 ตามที่กำหนดไว้

ผลการค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบภาคสนาม (Field Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 10 คน จำนวนทั้งหมด 30 คน มีค่าประสิทธิภาพปรากฏผลดังตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบภาคสนาม

คะแนน	จำนวน คน	จำนวนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ประสิทธิภาพ
แบบฝึกหัดหลังใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม	30	25	21.53	2.45	86.13
ผลการเรียนรู้หลังใช้ หนังสืออ่านเพิ่มเติม	30	30	24.10	2.71	80.33

จากตารางที่ 6 แสดงการทดสอบหาค่าประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (Field Tryout) ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.13/80.33 (ดังภาคผนวก ก หน้า 232-233) พบข้อควรปรับปรุงแก้ไข คือ ภาพประกอบบางภาพมีขนาดเล็กเกินไปและไม่ชัดเจน และมีการปรับเปลี่ยนใช้ภาพวาดลายเส้นแทน และการจัดรูปเล่มได้เพิ่มแถบสีหมายเลขหน้า แบ่งแยกเนื้อหาแต่ละบทอย่างชัดเจน ให้ง่ายต่อการเปิดอ่าน ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม มีค่าเท่ากับ 86.13/80.33 ซึ่งค่า E_1 สูงกว่าเกณฑ์ แต่ค่า E_2 ยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 85/85 ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพที่ยอมรับให้ถือค่าความแปรปรวนระหว่าง 2.5-5% นั่นคือ ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 5% (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544: 60) ดังนั้นค่าประสิทธิภาพแบบภาคสนาม จึงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แต่ในครั้งนี้อาณา E_1 และ E_2 ห่างกันเกิน 5% แสดงว่ากิจกรรมที่ให้นักเรียนทำกับการ

สอบหลังเรียนไม่สมดุลกัน โดยค่า E_1 มากกว่าค่า E_2 นั่นคือ งานที่สอบหมายอาจจะง่ายกว่าการสอบ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556: 11) แสดงว่าแบบฝึกหัดท้ายบทง่ายเกินไป เนื่องจากค่า E_1 หรือ E_2 ที่คำนวณได้จากการทดสอบประสิทธิภาพ จะต้องใกล้เคียงกันและห่างกันไม่เกิน 5% ดังนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบฝึกหัดท้ายบทให้มีความยากมากขึ้น จากนั้นผู้วิจัยจึงนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.12 นำหนังสืออ่านเพิ่มเติม มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

จากขั้นตอนการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สรุปเป็นแผนภูมิที่ 2 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงขั้นตอนการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย 5 แผน ใช้เวลาสอน 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 10 คาบเรียน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.2 ศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยแบ่งเนื้อหาภายในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็น 5 เรื่อง เพื่อนำมาสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ถิ่นนี้ที่ไร่จิง 2) เรื่องเล่าคนไร่จิง 3) วิถีคนวิถีไร่จิง 4) ทำกินถิ่นไร่จิง และ 5) งานบุญคนไร่จิง

2.3 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง จำนวน 5 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ถิ่นนี้ที่ไร่จิง จำนวน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เรื่องเล่าคนไร่จิง จำนวน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วิถีคนวิถีไร่จิง จำนวน 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ทำกินถิ่นไร่จิง จำนวน 2 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง งานบุญคนไร่จิง จำนวน 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะว่ากิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนควรมีความชัดเจน และควรปรับกิจกรรมชั้นนำสู่บทเรียนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีค่าความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ดังนี้

- + 1 แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 0 ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์
- 1 แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์

โดยพิจารณาจากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

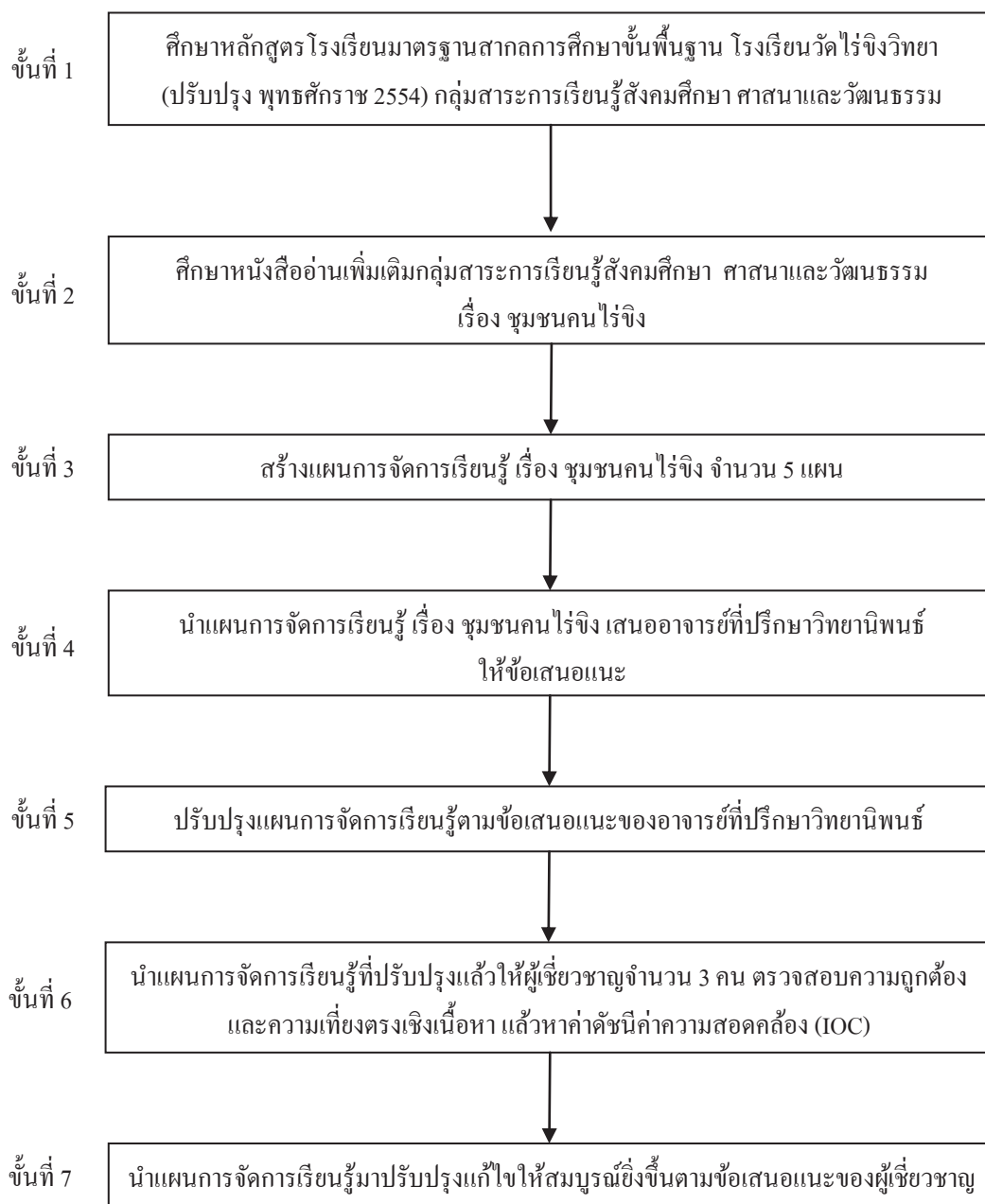
เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับ
จุดประสงค์การเรียนรู้

$\sum R$ หมายถึง ผลคะแนนรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ ได้เท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ค หน้า 236-238)

2.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะว่าการเขียนข้อสรุปทั่วไปควรเขียนให้ชัดเจนและเป็นเหตุเป็นผลกัน ปรับจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง งานบุญคนไร่จึงให้สัมพันธ์กัน และเพิ่มขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนบันทึกสาระสำคัญลงในสมุดในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

จากขั้นตอนการสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ สรุปเป็นแผนภูมิที่ 3 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ เรื่อง หุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

3. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดค่าคะแนน คือ ตอบถูก 1 คะแนน ถ้าตอบผิด 0 คะแนน โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

3.1 ศึกษาหลักสูตรหลักสูตร โรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ เนื้อหา และการวัดประเมินผล

3.2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

3.3 ศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยแบ่งเนื้อหาภายในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็น 5 เรื่อง เพื่อนำมาสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ถิ่นที่ไร่จิง 2) เรื่องเล่าคนไร่จิง 3) วิถีคนไร่จิง 4) ทำกินถิ่นไร่จิง และ 5) งานบุญคนไร่จิง

3.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ตามระดับความรู้ของนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยตามแนวคิดของเบนจามิน บลูม (Bloom 's Taxonomy, 2001) จำนวน 30 ข้อ ให้ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และครอบคลุมเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติม ดังตารางวิเคราะห์ข้อสอบ ดังนี้

ตารางที่ 7 ตารางวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

ผลการเรียนรู้	ความรู้ ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	การวิเคราะห์	การประเมินค่า	การสร้างสรรค์	รวม
บทที่ 1 ถิ่นที่ไร่จิง							
1) บอกที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลไร่จิงได้	1						1
2) อธิบายลักษณะการปกครองของตำบลไร่จิงได้		1					1
3) อธิบายลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติของตำบลไร่จิงได้		1				1	2

ตารางที่ 7 ตารางวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง (ต่อ)

ผลการเรียนรู้	ความรู้ ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	การวิเคราะห์	การประเมินค่า	การสร้างสรรค์	รวม
บทที่ 1 ถิ่นนี้ที่ไร่จิง							
4) นักเรียนวิเคราะห์ภูมิประเทศ ภูมิอากาศของตำบลไร่จิงที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต				1		1	2
5) อธิบายทรัพยากรธรรมชาติของตำบลไร่จิงได้		1					1
6) นักเรียนอธิบายลักษณะและสภาพทั่วไปทางสังคม การศึกษา ศาสนา อาชีพของประชากรในตำบลไร่จิงได้		1					1
บทที่ 2 เรื่องเล่าคนไร่จิง							
7) อธิบายประวัติความเป็นมา ภูมินาม ตำนานที่สำคัญของตำบลไร่จิงได้	1	1					2
8) วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบลไร่จิงในอดีตได้	1			2			3
บทที่ 3 วิถีคนไร่จิง							
9) อธิบายวิถีชีวิต ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้คนตำบลไร่จิงได้	1	1					2
10) วิเคราะห์ปัจจัยส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตและปัจจุบันตำบลไร่จิงได้				1			1
11) ยกตัวอย่างและวิเคราะห์ผลงานบุคคลที่สำคัญของตำบลไร่จิงได้	1			2			3
บทที่ 4 ทำกินถิ่นไร่จิง							
12) ระบุอาชีพที่สำคัญในท้องถิ่นได้	1			1			2
13) อธิบายการเปลี่ยนแปลงของอาชีพในอดีตและปัจจุบันของตำบลไร่จิงได้		1		1		1	3

ตารางที่ 7 ตารางวิเคราะห์แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง (ต่อ)

ผลการเรียนรู้	ความรู้ ความจำ	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	การวิเคราะห์	การประเมินค่า	การสร้างสรรค์	รวม
บทที่ 5 งานบุญคนไร่จิง							
14) อธิบายความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถานในท้องถิ่นตำบลไร่จิงได้		1		1	1		3
15) บอกคุณค่าของของศาสนสถานที่สำคัญในท้องถิ่นตำบลไร่จิงได้			1	1			2
16) อธิบายประเพณีที่สำคัญตำบลไร่จิงได้			1				1
รวม	6	8	2	10	1	3	30

ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องออกแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้จำนวนทั้งสิ้น 60 ข้อ เพื่อนำไปหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงคัดเลือกข้อสอบที่ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดให้คงเหลือ 30 ข้อ

3.5 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรออกข้อสอบให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และควรปรับข้อคำถามและตัวเลือกคำตอบให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.6 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องรายข้อของแบบทดสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่า ข้อสอบมีความเที่ยงตรง ถ้าข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) น้อยกว่า 0.50 จะต้องนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ข้อสอบจำนวน 30 ข้อ โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดตรงจุดประสงค์ข้อนั้น

ให้คะแนน 0 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดตรงจุดประสงค์ข้อนั้นหรือไม่

ให้คะแนน - 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่ตรงจุดประสงค์ข้อนั้น

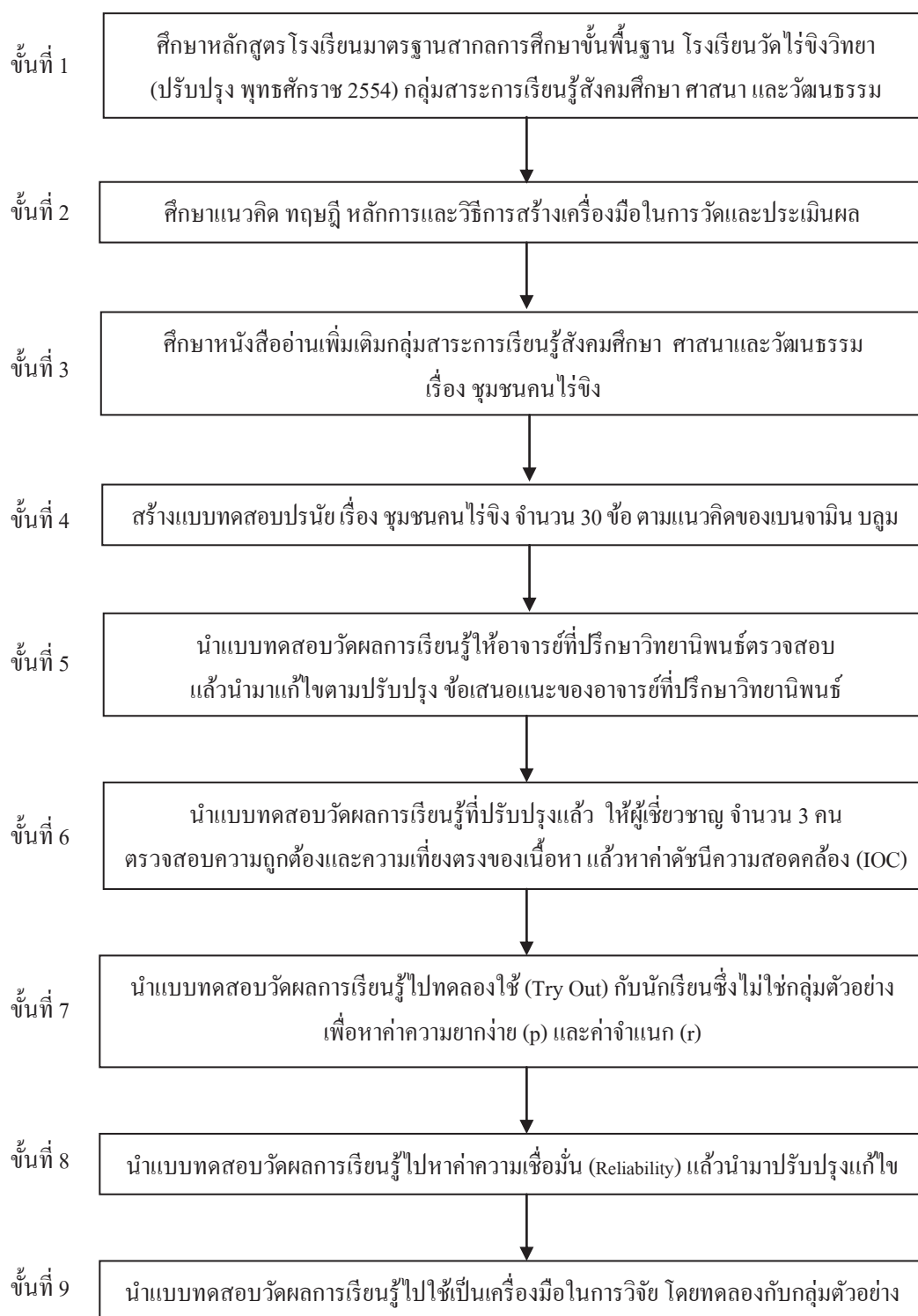
โดยผลของการหาดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญโดยมีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ได้ค่าสูงสุดเท่ากับ 1.00 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.67 (ดังภาคผนวก ค หน้า 213-220)

3.7 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่ได้จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลอง (Tryout) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ที่ไม่ใช่กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ได้ค่าระหว่าง 0.23–1.00 (ดังภาคผนวก ค หน้า 221-223) โดยใช้เกณฑ์ความยากง่าย 0.20 – 0.80 และเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบได้ค่าระหว่าง 0.20-0.47 โดยใช้เกณฑ์ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (มาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 186-188) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ให้คงเหลือ 30 ข้อตามพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยที่กำหนดไว้

3.8 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่คัดเลือกแล้วจำนวน 30 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR - 20 ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง เท่ากับ 0.95 เพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป

3.9 นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

จากขั้นตอนการสร้างการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สรุปเป็นแผนภูมิที่ 4 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไทยจิง สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามด้านสถานภาพและข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุ เพศ จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งมีประเด็นการประเมิน ตามแบบของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ด้านเนื้อหาการใช้ภาษา ด้านลักษณะรูปเล่ม และการพิมพ์ ภาพประกอบ แบบฝึกหัดท้ายบท และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ลิเคอร์ธ ดังนี้

- 5 หมายถึง มากที่สุด
- 4 หมายถึง มาก
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม จำนวน 1 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม และหลักเกณฑ์การให้คะแนนจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม

4.2 ร่างแบบสอบถามโดยมีประเภทของคำถามทั้งคำถามปลายเปิดและคำถาม ปลายปิด โครงสร้างของแบบสอบถาม

4.3 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมแล้วไป ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

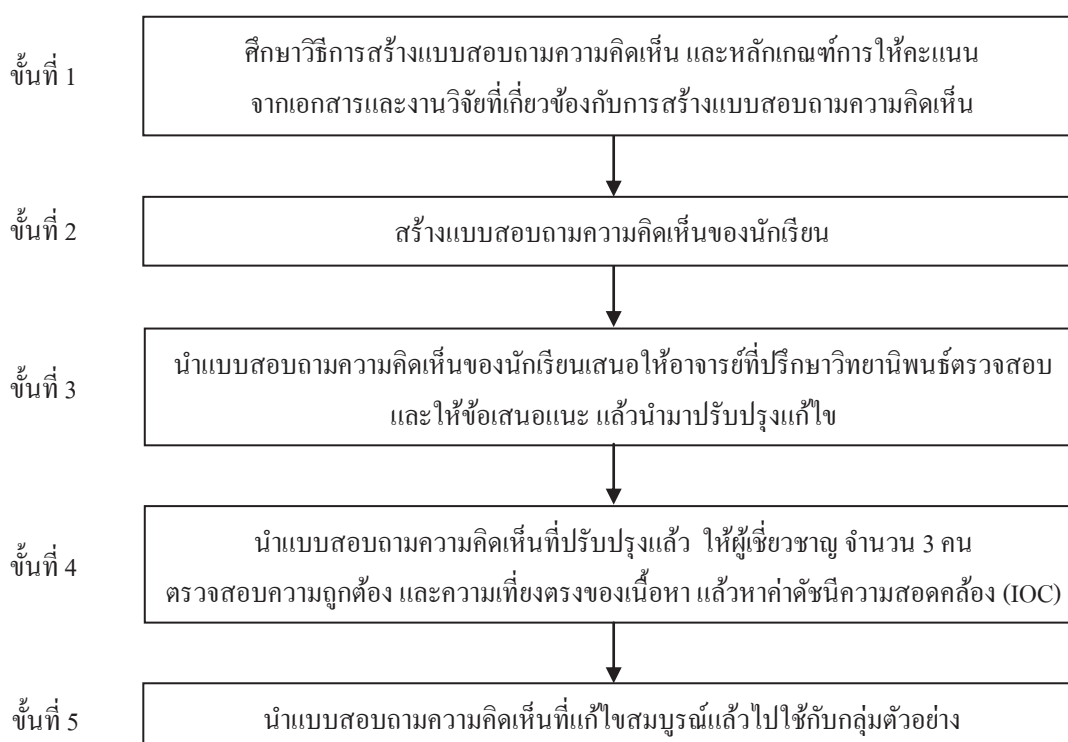
4.4 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน เพื่อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของ ข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) เป็นรายชื่อ โดยมีเกณฑ์ ดังนี้

- ให้คะแนน + 1 แน่ใจว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์
- ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์
- ให้คะแนน - 1 แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์

ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องกันในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งหาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ ได้เท่ากับ 1.00 (ดังภาคผนวก ก หน้า 239-240)

4.5 นำแบบสอบถามที่แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

จากขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็น สรุปเป็นแผนภูมิที่ 5 ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 แสดงขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการทดลอง เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สร้างเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบ วัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

1.2 ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียน (Pretest) เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน และเก็บผลการทดสอบไปเปรียบเทียบกับผลการทดสอบหลังเรียน (Posttest)

2. ขั้นการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้สร้างไว้ จำนวน 5 แผน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยแนะนำการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 35 คน ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกทำการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีช่วงอายุ 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น) ตามแนวคิดของครุฑิต มนูญผล (2547: 10) ที่กล่าวถึงความสนใจแนวการอ่านหนังสือของเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น) นั้น ชอบอ่านประเภทสารคดีที่มีเรื่องราวน่าสนใจใกล้ตัว มีเนื้อหาสาระสมจริง พร้อมทั้งอธิบายแนวทางในการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง เป็นเวลา 1 ชั่วโมง

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ในคาบเรียนรายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่วิจัยสร้างขึ้นร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ถิ่นนี้ที่ไร่จิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เรื่องเล่าคนไร่จิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วิถีคนวิถีไร่จิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ทำกินถิ่นไร่จิง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง งานบุญคนไร่จิง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

2.3 นักเรียนมีอิสระการทำแบบฝึกหัดทำแบบทดสอบหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยสามารถเลือกทำหลังจากการอ่านหนังสือจบแต่ละบท และทำแบบฝึกหัดทุกครั้งจนครบ 5 บท หรือทำแบบฝึกหัดทำแบบทดสอบ หลังจากอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมจบแล้วทั้งเล่ม จากนั้นส่งสมุดแบบฝึกหัด และผู้วิจัยบันทึกคะแนนเก็บไว้

3. ขั้นหลังการทดลอง เป็นขั้นที่ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน (Posttest) ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำ เป็นเวลา 1 ชั่วโมงและเก็บผลการทดสอบ จากนั้นนำแบบสอบถาม

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้นักเรียนทำ โดยสอบถามความคิดเห็นในส่วนของความเข้าใจ 1) ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ 2) ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา 3) ด้านภาพประกอบ 4) ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท และ 5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึงไปสอบถามนักเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ตรวจสอบหาคุณภาพและประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1.1 ตรวจสอบหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ใช้แนวคิดของเบสท์ (Best 1986: 195 อ้างถึงใน มาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 167) ในการให้ความหมายของค่าที่ประเมิน ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายความว่า มากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายความว่า มาก

2.50 – 3.49 หมายความว่า ปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายความว่า น้อย

1.00 – 1.49 หมายความว่า น้อยที่สุด

ผู้วิจัยตั้งเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไว้ที่มากกว่าหรือเท่ากับ 3.50

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการนำมาใช้พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความ

1.1.2 ตรวจสอบหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556: 10) ดังนี้

85 ตัวแรก หมายถึง การหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการประเมินจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งหมดคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 85

$$\text{สูตรที่ 1} \quad E_1 = \frac{\sum x}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 = ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

$\sum x$ = คะแนนรวมของแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

N = จำนวนนักเรียน

A = คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดระหว่างเรียนท้ายหน่วยการเรียนรู้

85 ตัวหลัง หมายถึง การหาประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยการประเมินจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 85

$$\text{สูตรที่ 2} \quad E_2 = \frac{\sum y}{N} \times 100$$

เมื่อ E_2 = ประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม

$\sum y$ = คะแนนรวมของการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนทุกคน

N = จำนวนนักเรียน

B = คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

1.2 ตรวจสอบหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

1.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ดังนี้

1.3.1 ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

1.3.2 ตรวจสอบความยากง่าย (p) คือ คุณสมบัติของเครื่องมือแบบทดสอบที่วัดความรู้ (Knowledge) ที่ระบุว่าข้อสอบนั้นยากง่ายเพียงใด ใช้สัญลักษณ์ p แทนที่กำหนดค่าความยากง่าย คือ 0.20-0.80 ถ้าค่าความยากง่าย น้อยกว่า 0.20 ถือว่าข้อคำถามนั้นยากเกินไป และถ้าค่าความยากง่าย มากกว่า 0.80 ถือว่าข้อคำถามนั้นง่ายเกินไป (มาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 188)

1.3.3 ตรวจสอบอำนาจจำแนก (r) คือ คุณสมบัติของเครื่องมือแบบทดสอบที่วัดความรู้ (Knowledge) ที่จำแนกเด็กเก่งและเด็กอ่อนได้ ใช้สัญลักษณ์ r แทนที่กำหนดค่าอำนาจจำแนก คือ 0.20 ขึ้นไป ถ้าค่าอำนาจจำแนกน้อยกว่า 0.20 ถือว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถจำแนกเด็กเก่งและเด็กอ่อนได้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 186)

1.3.4 ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ซึ่งงานวิจัยนี้ใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson)

1.4 ตรวจสอบคุณภาพของของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 ตรวจสอบหาคุณภาพและประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2

2.2 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบแบบ t-test dependent

2.3 การแปลค่าจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.3.1 ข้อมูลด้านสถานภาพและข้อมูลทั่วไป ใช้การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ (%)

2.3.2 ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และตอนที่ 3 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความ ซึ่งผู้วิจัยนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและได้ใช้แนวคิดของเบสท์ (Best 1986: 195 อ้างถึงในมาเรียม นิลพันธุ์, 2551: 196) ในการให้ความหมายของค่าที่ประเมิน ได้ดังนี้

- 4.50 – 5.00 หมายความว่า เหมาะสมมากที่สุด
 3.50 – 4.49 หมายความว่า เหมาะสมมาก
 2.50 – 3.49 หมายความว่า เหมาะสมปานกลาง
 1.50 – 2.49 หมายความว่า เหมาะสมน้อย
 1.00 – 1.49 หมายความว่า เหมาะสมน้อยที่สุด

สรุป

การวิจัย เรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนและหลังเรียน (The One-Group Pretest- Posttest Designs) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียน วัดไร่จิงวิทยา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ที่เรียนรายวิชา ส21104 ประวัติศาสตร์ จำนวน 35 คน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งนี้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ผลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากนั้นนำมาหาค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยใช้ค่าการหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t – test) แบบ dependent และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) สรุปวิธีดำเนินการวิจัย ดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตารางที่ 8 ตารางสรุปวิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/การวิเคราะห์
1. เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จึงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์	- ศึกษาหลักสูตร เอกสาร ตำรา และงานวิจัย	- หลักสูตร - หลักสูตรสถานศึกษา - เอกสารที่เกี่ยวข้อง	- หลักสูตรเอกสาร ตำรา และงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)
	- การสัมภาษณ์ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องชุมชนคนไร่จึง	- ครู จำนวน 10 คน - นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดไร่จึงวิทยา เก่ง ปานกลาง อ่อน จำนวน 15 คน	- แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
	- การสำรวจพื้นที่ - การสัมภาษณ์ - การจัดสนทนากลุ่ม	- กลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น และชาวบ้านซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์	- แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง - แบบประเด็นสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ(%) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
	- พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม	-	- หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องชุมชนคนไร่จึง
	- ตรวจสอบคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม	- ผู้เชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษา จำนวน 1 คน - ผู้เชี่ยวชาญด้านการผลิตหนังสือ จำนวน 1 คน	- แบบประเมินคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตารางที่ 8 ตารางสรุปวิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/การวิเคราะห์
1. เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์	- หาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบบรายบุคคล (Individual Tryout)	- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 1 คน จำนวน 3 คน	- หนังสืออ่านเพิ่มเติม - แบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
	- หาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบบกลุ่มย่อย (Small Group Tryout)	- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 3 คน จำนวน 9 คน	- หนังสืออ่านเพิ่มเติม - แบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
	- หาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมแบบภาคสนาม (Field Tryout)	- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ เก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 10 คน จำนวน 30 คน	- หนังสืออ่านเพิ่มเติม - แบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังจากการใช้หนังสือเพิ่มเติมเรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	- ทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนเรียน - ทดสอบโดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน	- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 35 คน ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียน วัดไร่จิงวิทยา	- หนังสืออ่านเพิ่มเติม - แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่องชุมชนคนไร่จิง - แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิง

ตารางที่ 8 ตารางสรุปวิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ/การวิเคราะห์
			วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบแบบ t-test dependent
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องชุมชนคนไร่จิง	- สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องชุมชนคนไร่จิง	- นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 35 คน	- แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผนการวิจัยก่อนทดลอง (Pre Experimental Designs) โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดไร่จิง วิทยาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างข้อมูล ท้องถิ่นไร่จิง 3) แบบประเด็นสนทนากลุ่มข้อมูลท้องถิ่นไร่จิง 4) แบบประเมินคุณภาพของ หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ) 5) หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 6) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 7) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 8) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชน คนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและมีผลการ วิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

**ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขอนำเสนอเป็น 4
ประเด็น ประกอบด้วย 1.1) ผลการศึกษาลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียน และครู 1.2) ผลการศึกษา
ข้อมูลท้องถิ่นไร่จิงจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน 1.3) ผลการศึกษา
ข้อมูลท้องถิ่นไร่จิงจากการสนทนากลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ชาวบ้านและผู้นำชุมชน 1.4) ผลการ
วิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 รายละเอียดแต่ละประเด็น
มีดังนี้

**1.1 ผลการศึกษาลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง**

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นผลการสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
ค่าร้อยละ (%) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กับ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คนและครู 10 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1.1.1 ผลการศึกษาลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
มีผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนที่ให้การสัมภาษณ์โดยใช้
ค่าร้อยละ (%) ประกอบด้วย กลุ่มนักเรียนแบบความสามารถเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 5 คน
รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 เป็นเพศชาย จำนวน
7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านเนื้อหาที่น่าสนใจ
ที่ควรนำมาใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม และด้านลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่นักเรียนต้องการ
ให้ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
ชุมชน คนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความ มีผลการ
วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาที่น่าสนใจที่ควรนำมาใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

พบว่า 1.1 ด้านลักษณะทางกายภาพของตำบลไ้จิงที่นักเรียนสนใจอยากรู้ ได้แก่ อาณาเขต/ทำเลที่ตั้ง/สถานที่สำคัญ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และทรัพยากรธรรมชาติของตำบลไ้จิง 1.2 ด้านประวัติความเป็นมาของตำบลไ้จิงที่นักเรียนสนใจอยากรู้ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาวไ้จิง ภูมินามของชุมชนในตำบลไ้จิง ประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญในตำบลไ้จิง เช่น ประวัติความเป็นมาของวัดไ้จิง ประวัติความเป็นมาของวัดท่าพุด 1.3 ด้านวิถีชีวิตของคนไ้จิงที่นักเรียนสนใจอยากรู้ ได้แก่ รูปแบบการปกครองในอดีต-ปัจจุบันของไ้จิง การใช้ชีวิตของชาวไ้จิงในอดีต และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของชาวไ้จิง 1.4 ด้านบุคคลสำคัญที่นักเรียนสนใจอยากรู้ ได้แก่ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) 1.5 ด้านอาชีพที่สำคัญของคนตำบลไ้จิงที่นักเรียนสนใจอยากรู้ ได้แก่ อาชีพดั้งเดิมที่สำคัญของชาวไ้จิงในอดีต 1.6 ด้านความเชื่อและประเพณีที่สำคัญที่นักเรียนสนใจอยากรู้ ได้แก่ ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดำไ้จิง ตำนานหลวงพ่อดำไ้จิง งานประจำปีหลวงพ่อดำไ้จิง และประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่น

2. ด้านลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไ้จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า 2.1 ด้านขนาดรูปเล่ม ควรมีขนาดพกพาได้สะดวก 2.2 ด้านรูปแบบและขนาดตัวอักษร รูปแบบตัวอักษร ขนาด 16 พ้อยซ์ มีสีสัน 2.3 ด้านรูปแบบภาพหน้าปก ภาพวาดลายเส้นมีสีสันสวยงาม 2.4 ด้านรูปแบบของแบบฝึกหัดท้ายบทหลากหลายรูปแบบ ไม่ยากเกินไป เช่น จับคู่ ถูคิด โยงเส้น ปริศนาอักษรไขว้ เติมคำตอบขึ้นอยู่กับเนื้อหา

1.1.2 ผลการศึกษาลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไ้จิง สำหรับครู มีผลการสัมภาษณ์ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูที่มีประสบการณ์การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นระยะไม่น้อยกว่า 15 ปี โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 เป็นเพศชาย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 มีประสบการณ์การสอนโดยเฉลี่ย 29 ปี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับด้านเนื้อหาที่น่าสนใจที่ควรนำมาใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม และด้านลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ครูต้องการให้ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไ้จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาที่น่าสนใจที่ควรนำมาใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไ้จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า 1.1 ด้านลักษณะทางกายภาพของตำบลไ้จิงที่นักเรียนควรรู้ ได้แก่ อาณาเขต/ทำเลที่ตั้ง/สถานที่สำคัญ

ลักษณะภูมิประเทศ (การเปลี่ยนแปลงลักษณะภูมิประเทศบริเวณแม่น้ำท่าจีน) ลักษณะภูมิอากาศและ
ทรัพยากรธรรมชาติของตำบลไทรงาม ได้แก่ สัตว์น้ำที่อาศัยในแม่น้ำท่าจีนและพรรณไม้น้ำ 1.2 ด้าน
ประวัติความเป็นมาของตำบลไทรงามที่นักเรียนควรรู้ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานของชาวไทรงามการตั้งถิ่นฐาน
ของกลุ่มคนจีนและคนไทยในตำบลไทรงาม ภูมินามที่สำคัญของชุมชนตำบลไทรงาม ได้แก่ ชื่อหมู่บ้าน
ต่าง ๆ ประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญในตำบลไทรงาม เช่น วัดไทรงาม วัดท่าพุด พระจุฬามณี
และตำนานของตำบลไทรงาม เช่น ตำนานวัดไทรงาม ตำนานวัดท่าพุด 1.3 ด้านวิถีชีวิตของชาวไทรงามที่
นักเรียนควรรู้ ได้แก่ รูปแบบการปกครองในอดีต-ปัจจุบันของไทรงาม การใช้ชีวิตของชาวไทรงามในอดีต
การคมนาคม ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญของชาวไทรงาม ได้แก่ การทำเถรอดเพล หัตถกรรม
จากเตย และงานแทงหยวก 1.4 ด้านบุคคลสำคัญที่นักเรียนควรรู้ ได้แก่ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์
(ปัญญา อินทปญฺโญ) ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับ การยกย่องของตำบลไทรงาม ได้แก่ นายบุญปลูก
ปลอดจินดา (ช่างแทงหยวก) นายสว่าง ชูสุวรรณ (ช่างทำเถรอดเพล) นายบุญรอด โพธิ์แดง(ช่างทำ
เถรอดเพล) 1.5 ด้านอาชีพที่สำคัญของคนตำบลไทรงามที่นักเรียนควรรู้ ได้แก่ อาชีพที่สำคัญของกลุ่มคน
ไทรงามในอดีตถึงปัจจุบัน ได้แก่ การทำนา การทำสวน และการค้าขาย และ 1.6 ด้านความเชื่อและ
ประเพณีที่สำคัญที่นักเรียนควรรู้ ได้แก่ ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดำไทรงาม ได้แก่ ตำนานหลวง
พ่อดำไทรงาม ตำนานพื้จุก-พื้เกล็ด งานประจำปีหลวงพ่อดำไทรงาม และประเพณีที่สำคัญในท้องถิ่น

2. ด้านลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไทรงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า 2.1 ด้านขนาดรูปเล่ม
ควรมีขนาดพกพาได้สะดวก 2.2 ด้านรูปแบบและขนาดตัวอักษร รูปแบบตัวอักษร ขนาด 16 พ้อยซ์
มีสีสัน 2.3 ด้านรูปแบบภาพหน้าปก ภาพวาดลายเส้นมีสีสันสวยงาม ภาพประกอบควรเน้นภาพถ่าย
เสมือนจริง และ 2.4 ด้านรูปแบบของแบบฝึกหัดท้ายบทหลากหลายรูปแบบ เช่น จับคู่ ถูคิดโยงเส้น
ปริศนาอักษรไขว้ เติมคำตอบ ขึ้นอยู่กับเนื้อหา

จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชน
คนไทรงามที่ได้จากนักเรียนและครูจำนวน 10 คน มาวิเคราะห์สรุปหัวข้อเรื่องและลักษณะของ
หนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยภาพรวม

สรุปผลการศึกษาลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไทรงาม

ด้านเนื้อหาที่น่าสนใจที่ควรนำมาใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไทรงาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดังนี้

1. ลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่จึง ประกอบด้วย
 - 1.1 อาณาเขตที่ตั้งของตำบลไร่จึง
 - 1.2 ลักษณะภูมิประเทศ/ภูมิอากาศของตำบลไร่จึง
 - 1.3 ทรัพยากรธรรมชาติของตำบลไร่จึง (สัตว์น้ำ และพืชน้ำ)
2. ด้านประวัติความเป็นมา ประกอบด้วย
 - 2.1 การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มคนในไร่จึง
 - 2.2 ภูมินามของชุมชนในตำบลไร่จึง
 - 2.3 ตำนานที่สำคัญของชาวไร่จึง
 - 2.4 ประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญในตำบลไร่จึง ได้แก่ วัดไร่จึง
วัดท่าพุด และตลาดท่าเกวียน
3. ด้านวิถีชีวิตของชาวไร่จึง ประกอบด้วย
 - 3.1 รูปแบบการปกครองของตำบลไร่จึงในอดีต-ปัจจุบัน
 - 3.2 ความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไร่จึง
 - 3.3 ความเชื่อของชาวไร่จึง
 - 3.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไร่จึง
4. บุคคลสำคัญของตำบลไร่จึง ประกอบด้วย
 - 4.1 หลวงพ่อแก้วและหลวงพ่อชิน (อดีตเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาสวัดท่าพุด)
 - 4.2 พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) (อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่จึง)
 - 4.3 ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการยกย่องของตำบลไร่จึง ได้แก่ นายบุญปลูก
ปลอดจินดา (ช่างแทงหยวก) นายสว่าง ชูสุวรรณ (ช่างทำเถรอดเพล) และนายบุญรอด โพธิ์แดง
(ช่างทำเถรอดเพล)
5. อาชีพที่สำคัญในอดีตถึงปัจจุบันของชาวไร่จึง ประกอบด้วย
 - 5.1 อาชีพทำนา
 - 5.2 อาชีพทำสวนผลไม้
 - 5.3 อาชีพการค้าขาย (ตลาดท่าเกวียน)
6. ประเพณีที่สำคัญของชาวไร่จึง ประกอบด้วย
 - 6.1 งานประจำปีของวัดไร่จึงและวัดท่าพุด
 - 6.2 ประเพณีการทำขวัญข้าว

ด้านลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดังนี้

1. ด้านขนาดรูปเล่ม ควรมีความหนาพอได้สะดวก(พ็อกเก็ตบุ๊ก) ขนาดแบบเรียนขนาดกลาง 14.8 x 20 เซนติเมตร
2. ด้านรูปแบบและขนาดตัวอักษร รูปแบบตัวอักษร ขนาด 16 พอยท์ มีสีสันทนสวยงามแบ่งแยกเนื้อหาแต่ละบท
3. ด้านรูปแบบภาพหน้าปก ภาพวาดลายเส้นมีสีสันทนสวยงาม ภาพประกอบ ควรเน้นภาพถ่ายเสมือนจริง
4. ด้านรูปแบบของแบบฝึกหัดท้ายบทหลากหลายรูปแบบ เช่น จับคู่ ถูกลัดโยงเส้น ปริศนาอักษรไขว้ เติมคำตอบขึ้นอยู่กับเนื้อหาไม่ยากจนเกินไป

1.2 ผลการศึกษาข้อมูลท้องถิ่นไร่จิงจากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น และชาวบ้าน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ เป็นผลการสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ (%) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (%) โดยผู้ให้การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 34 คน เป็นเพศชาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 55.88 และเป็นเพศหญิง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 44.11

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลของตำบลไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อนำไปใช้เป็นเนื้อหาในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอเป็น 6 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ด้านลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่จิง ประเด็นที่ 2 ด้านประวัติความเป็นมาของตำบลไร่จิง ประเด็นที่ 3 ด้านวิถีชีวิตของชาวไร่จิง ประเด็นที่ 4 ด้านบุคคลที่สำคัญของตำบลไร่จิง ประเด็นที่ 5 ด้านอาชีพที่สำคัญของตำบลไร่จิง และประเด็นที่ 6 ด้านประเพณีที่สำคัญของชาวไร่จิง

ประเด็นที่ 1 ด้านลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่จิง สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า ตำบลไร่จิงเป็นดินแดนที่มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่มและมีภูมิอากาศที่เอื้อประโยชน์แก่การตั้งถิ่นฐาน โดยมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านกลางพื้นที่หล่อเลี้ยงชาวไร่จิงมาหลายชั่วอายุคน ส่งผลให้อุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาตินานาชนิด ดังตัวอย่างของการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การที่แม่น้ำท่าจีนไหลผ่านพื้นที่กลางตำบลไฉ้จึงทำให้พื้นดินบริเวณริมตลิ่งสองชายฝั่งเกิดเป็นฝั่งคุ้ง คือ พื้นที่ริมตลิ่งที่ถูกน้ำไหลกัดเซาะเกิดการพังทลาย และฝั่งแหลมหรือฝั่งเลน คือ พื้นที่น้ำพัดพาตะกอนของดินเลนมาทับถมงอกออกมา เรียกว่า ตะกอนหัวหาด...”

(นางอารยา ทองปรีชา)

“...สภาพอากาศของตำบลไฉ้จึงฤดูฝนจะมีฝนตกชุก ฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน ส่วนฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด เพราะที่ตั้งตำบลไฉ้จึงอยู่ใกล้กับปากอ่าวไทย...”

(นางนฤมล วัฒนพิทักษ์พงษ์)

“...อดีตตำบลไฉ้จึงอุดมสมบูรณ์ไปด้วยสัตว์น้ำจืด ได้แก่ ปลาเสือ ปลานู ปลากระทิง ปลาหลด ปลากระโทง และสัตว์น้ำกร่อย ได้แก่ ปลาตีน ปลากระพงขาว ปูทะเล กุ้งเคย แต่ปัจจุบันสัตว์น้ำกร่อยบางชนิดได้สูญพันธุ์จากแม่น้ำท่าจีน เพราะการสร้างเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรีขึ้น เพื่อปล่อยน้ำจืดคั้นน้ำเค็มลงสู่ทะเลทำให้น้ำเค็มขึ้นมาไม่ถึง...”

(นายศักดิ์ชัย เทพเจริญนิรันดร์)

“...กุ้งก้ามกรามเคยมีชุกชุมมากในแม่น้ำท่าจีน ถึงขนาดใช้มือเปล่าจับได้ตามโคนสะพาน หรือขอนไม้ๆ กุ้งก้ามกรามได้สูญพันธุ์จากแม่น้ำท่าจีนไปหมดเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา...”

(นายวิรัตน์ สงกา)

“...พืชที่มักพบตามแนวชายตลิ่งตลอดริมสองฝั่งแม่น้ำ ได้แก่ ต้นอ้อ ต้นลำเจียก ต้นหนามหมอ ต้นเตยหนาม ชาวบ้านเรียกว่า ชายเฟื้อยซึ่งมีประโยชน์มาก เช่น ใช้กันตลิ่งพังจากคลื่นเรือ เป็นแหล่งอาศัยของปลานานาชนิด ปัจจุบันพื้นที่บริเวณริมหน้าหมู่บ้านแต่ละหลังมักปลูกผักบุ้งจีนไว้ขายฝั่งแม่น้ำเพื่อจำหน่าย...”

(นางเรืองทิพย์ จันทิสา)

“...ชายเฟื้อยที่ขึ้นตามริมตลิ่งสามารถนำมาใช้รักษาโรค ได้แก่ ต้นเหงือกปลาหมอ น้ำจืด คัมภีร์ใช้รักษาโรคผิวหนัง ผื่นคัน กลากเกลื้อน ผลมะกอกน้ำต้องจะมีรสหวานชุ่มคอแก้กระหายน้ำ นำมาใช้ในการรักษาโรคตาปลา โรคผิวหนังเรื้อรัง โดยนำผลมาเผาตำผสมน้ำมันพืช หรือนำผลสดขยี้ทาก็สามารถรักษาอาการแก้ปวดตามข้อและกล้ามเนื้อ...”

(นายวิรัตน์ สงกา)

ประเด็นที่ 2 ด้านประวัติความเป็นมาของตำบลไฉ้จึง สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า ตำบลไฉ้จึงเป็นชุมชนที่เก่าแก่จากหลักฐานที่มาของภูมินามหมู่บ้าน ตำนานวัดท่าพุด และตำนานหลวงพ่อวัดไฉ้จึง เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธาของคนในชุมชน ดังตัวอย่างของการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ครั้งเมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ได้มีชาวกรุงศรีอยุธยาอพยพลี้ภัยสงครามมาตั้งถิ่นฐานเนื่องจากการพบหลักฐานจารึกบนก้อนอิฐมอญที่พบบริเวณอุโบสถวัดท่าพุดและใบเสมาที่ทำด้วยหินทรายสีแดงบริเวณรอบๆอุโบสถนั้นเป็นศิลปะสมัยกรุงศรีอยุธยา ต่อมาเริ่มมีคนจีนส่วนใหญ่จะเป็นชาวแต้จิ๋วมักจะเป็นผู้ขายเดินทางเข้ามาจากการติดต่อค้าขายทางเรือแล้วได้แต่งงานกับหญิงไทยจึงได้ตั้งถิ่นฐานพื้นที่ฝั่งเกาะ...”

(นายสัญญา สุดล้ำเลิศ)

“...ตำบลไร่จึง ตั้งขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏแน่ชัด ทราบเพียงว่ามีชาวจีนมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน และได้ประกอบอาชีพปลูกขิง เนื่องจากมีพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปลูกขิงและทำกันเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ราษฎรบริเวณใกล้เคียง เรียกพื้นที่ติดปากกันว่าตำบลไร่จึง...”

(นายมานะ เกียรติวิ)

“...หมู่บ้านคลองท่าพูด มีตำนานเล่าสืบต่อกันมาหลายตำนาน ได้แก่ ตำนานแรกเดิมบริเวณนี้เป็นทำนามีชาวบ้านมาดักใช้กันมากทำให้เกิดการพบปะพูดคุยกัน ต่อมาเมื่อมีการสร้างวัดซึ่งมีทำน้านี้อยู่ จึงเรียกชื่อว่าวัดท่าพูด และเกิดเป็นหมู่บ้านขึ้น เรียกว่าหมู่บ้านท่าพูด เนื่องจากการพูดคุยกันของชาวบ้านนั่นเอง...”

(นายวิรัตน์ น้อยประชา)

“...หมู่บ้านท่าเกวียน มีเรื่องเล่าว่าสมัยก่อนการคมนาคมจะใช้เกวียนบรรทุกข้าว สินค้าต่างๆ มาถ่วงลงที่ทำน้าของหมู่บ้าน เพื่อจะนำสินค้าไปขายซึ่งแต่เดิมเป็นตลาดบริเวณนี้ จึงได้ชื่อว่าบ้านท่าเกวียน...”

(นางพวงกาญจน์ กระจุกกาญจน์)

“...ตำนานวัดท่าพูด มีตำนานเล่าสืบต่อกันมาว่า มีพี่น้องสองคนนั่งฟังจอมปลวกอยู่ พอพี่ชายนอนหลับไป น้องชายมองเห็นตัวแมงควาเรืองกลานออกมาจากจอมพี่ชาย และกลานหายเข้าไปในจอมปลวก ต่อมาตนเองก็นอนหลับแล้วฝันว่ามีภูติมาบอกที่ซ่อนขุมทรัพย์ และขอให้ขุดเอาสมบัติมาขายเพื่อนำเงินมาสร้างวัดพอตื่นขึ้นมาสองพี่น้องจึงชวนกันมาขุดดูที่จอมปลวกและพบทรัพย์สมบัติจำนวนมาก จึงเอามาขายเพื่อนำเงินมาสร้างวัดและตั้งชื่อว่าวัดเจตคุติ ต่อมาจึงเรียกเพี้ยนมาเป็นวัดตะพูดและวัดท่าพูดในปัจจุบัน...”

(นายมานะ เกียรติวิ)

“...ตำนานหลวงพ่อดำไร่จึง มีตำนานเล่าสืบต่อกันมาหลายตำนาน ตำนานที่ 1 เล่าว่ามีพระพุทธรูปลอยน้ำห้วงค้ตรงกับคำว่าปัญจะภาติปาฏิหาริยะกระสินธุ์โน พระพุทธรูปทั้งห้าองค์นั้นลอยน้ำไปทางใต้ตามแม่น้ำทั้ง 5 สาย ชาวบ้านชาวเมืองตามริมแม่น้ำเห็นพระพุทธรูปทั้ง 5 องค์ลอยน้ำมาก็พากันเลื่อมใส จึงพากันอาราธนาให้ขึ้นสถิตอยู่ตามวัดต่างๆ ได้แก่ พระพุทธรูปองค์แรก ลอยตามลำน้ำท่าจีน ได้รับการอัญเชิญขึ้นสถิต ณ วัดไร่จึง เรียกกันว่าหลวงพ่อดำไร่จึง องค์ที่ 2 ลอยตามลำน้ำเจ้าพระยา เรียกกันว่า หลวงพ่อโต วัดบางพลี องค์ที่ 3 ลอยตามลำน้ำแม่กลอง เรียกกันว่า หลวงพ่อดำวัดบ้านแหลม องค์ที่ 4 ลอยตามลำน้ำเพชรบุรี เรียกกันว่า หลวงพ่อดำวัดเขาตะเครา และองค์ที่ 5 ลอยมาตามลำน้ำบางปะกง เรียกกันว่า หลวงพ่อโสธร...”

(พระครูธีรวัฒน์ ปัญญาธิโร)

“...ตำนานหลวงพ่อดำไร่จึง ซึ่งเป็นตำนานของชาวนครปฐมเล่าว่าพระพุทธรูปลอยน้ำมาสามองค์แสดงปาฏิหาริย์ลอยไปยังบ้านศรีมหาโพธิ์ ซึ่งมีต้นโพธิ์ใหญ่ จึงเรียกตำบลนั้นว่า “บางพระ” จากนั้นพระพุทธรูปสามองค์นี้ลอยน้ำขึ้นไปจนถึงปากแม่น้ำท่าจีนแล้วกลับลอยทวนน้ำขึ้นมา จึงเรียกตำบลนั้นว่าสามประทวนหรือสามปทวน ตำบลที่ชาวบ้านชวนกันลงไปชักพระขึ้นแต่ไม่สำเร็จ ชาวบ้านพากัน เปียก หนาวได้ขึ้นมาตากแดดตากลม จึงเรียกว่า “ลานตากฟ้า” และ “บ้านตากแดด” ซึ่งปัจจุบันตำบลนี้อยู่ในอำเภอนครชัยศรี ครั้นถึงตำบลไร่จึง พระพุทธรูปองค์แรกคือหลวงพ่อดำไร่จึง องค์ที่สองคือหลวงพ่อดำวัดบ้านแหลม องค์ที่สามคือหลวงพ่อดำเขาตะเครา...”

(นายพรเทพ ปัดวิ)

ประเด็นที่ 3 ด้านวิถีชีวิตของชาวไร่จึง สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่าชาวไร่จึงอยู่กันอย่างเรียบง่ายผูกพันกับแม่น้ำท่าจีน อีกทั้งมีความเชื่อซึ่งหล่อหลอมกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำธรรมชาติมาทำให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านความคิด ประโยชน์ และความสวยงาม ดังตัวอย่างของการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ในอดีตการสัญจรไปมาของชาวไร่จึงใช้เรือเป็นพาหนะ ซึ่งลักษณะของเรือแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะการใช้งาน เรือแบ่งเป็นสองชนิด คือ เรือขุดเป็นเรือที่ทำจากไม้ทั้งคัน ส่วนใหญ่จะเป็นไม้สัก ไม้ตะเคียน เรือชนิดนี้จะไม่มีกระดูกงูตรงกลางลำเรือ เช่น เรือมาด เรือหมู เรือหางยาง และเรือต่อเป็นเรือที่ประกอบจากไม้เป็นชิ้นๆ ตรงกลางมีกระดูกงูเป็นตัวยึดส่วนประกอบต่าง ๆ ของลำเรือ เช่น เรือสำปั้น เรือเอี่ยมจุ่น เรืออีแปะ เรือแท็กซี่ หรือเรือลากจูง และเรือบริษัท หรือเรือเมล์...”

(นางประจวบ สงกา)

“...ความเชื่อชาวไร่จึงมีในอดีตที่ยังสืบทอดกันมาในปัจจุบันยังคงพบเห็นได้ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องศาลพระภูมิ ศาลตายาย โดยศาลตายายจะแตกต่างจากศาลพระภูมิ คือ ศาลตายายจะมีเสา 4 ต้น และจะตั้งกว่าศาลพระภูมิ ตัวเรือนจะเป็นบ้านทรงไทยขนาดเล็ก มีตุ๊กตาตาข่ายวางไว้ในบ้านตามความเชื่อศาลตายายเป็นศาลของเจ้าของที่ ส่วนศาลพระภูมิเป็นศาลของเทวดาที่ดูแลรักษาที่แห่งนี้ มีลักษณะตั้งอยู่บนแท่นที่ยกจากพื้นในระดับสายตา ศาลตายายมักตั้งคู่กับศาลพระภูมิ เครื่องเช่น ไหว้ก็จะเหมือนกับศาลพระภูมิ แต่ศาลตายายจะจตุรูป 9 ดอก ส่วนศาลพระภูมิจะจตุรูป 5 ดอก...”

(นางรำพึง สุวรรณพงศ์)

“...ความเชื่อเรื่องการเสี่ยงทายการไฉ้หมจูก โกะ และเกละ โดยเชื่อว่าหากเด็กมีอาการเจ็บป่วยจะต้องมีพิธีกรรมเสี่ยงทาย โดยให้เด็กคนนั้นเลือกหยิบตุ๊กตาเสี่ยงทายที่ไฉ้หมแบบต่างๆ เด็กก็ต้องไฉ้ทรงผมเดียวกับตุ๊กตาที่เสี่ยงทายนั้น จะทำให้เด็กหายจากอาการเจ็บป่วย จากนั้นเมื่อเด็กอายุ 7 ขวบ หรือมากกว่านั้น จะมีการโกนผมจูกชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นเสมือนการตัดสิ่งไม่ดี หรือขจัดโรคภัยออกไป แม้ในปัจจุบันความเชื่อนี้ยังคงพบอยู่...”

(นายเชาว์ จินดาวงศ์)

“...ความเชื่อเรื่องแม่ย่านางเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สถิตอยู่บนหัวเรือ ซึ่งเป็นผู้นำโชคหรือความหายนะมาสู่เรือตนได้ ชาวไร่จึงจะบูชาแม่ย่านางเฉพาะเรือใหญ่เท่านั้น โดยก่อนที่จะออกเรือชาวบ้านก็ต้องไหว้แม่ย่านางทุกครั้ง เครื่องเช่น ไหว้แม่ย่านาง ประกอบด้วย ผ้าสี นามะพร้าวอ่อน ไข่ต้ม บายศรี ปัจจุบันความเชื่อในเรื่องนี้ได้เลือนหายไปแล้ว...”

(เรือตรีประสิทธิ์ ทองวงษ์)

“...เธรดเพล เป็นเครื่องเล่นโบราณชนิดหนึ่งทำจากไม้เหลาเป็นแท่งสี่เหลี่ยมท่อน จากนั้นนำมาบากเป็นสลักกลในแต่ละชิ้นตามที่แบบกำหนดเอาไว้ แล้วนำมาประกอบเข้าด้วยกันอย่างสนิท ซึ่งการวางสลักไขว้กัน จนเป็นรูปทรงคล้ายเครื่องหมายกากบาท มีลักษณะพิเศษ คือ ตอนถอดออกจะถอดง่าย แต่พอใส่เข้าไปใหม่จะสับสนว่าจะใส่กลับเข้าดังเดิมได้อย่างไร คนเล่นจึง่วนเล่นเพลินจนลืมเวลา ถึงขนาดกล่าวกันว่าถ้าเป็นพระก็เล่นกันแต่เช้าจนลืมฉันเพลกันเลยทีเดียว จึงเป็นชื่อเรียกของเครื่องเล่นชนิดนี้ว่าเธรดเพลสืบทอด...”

(นายบุญรอด โพธิ์แดง)

“...หัตถกรรมจากเตาหมาน มีการนำใบเตาหมานมาสานทำเป็นเครื่องใช้ภายในครัวเรือน ได้แก่ เสื้อเตาหมานการสานเสื้อเตา จะเริ่มสานจากกลางเสื้อออกไปเรื่อย ๆ ให้เกิดเป็นลวดลายโดยใช้การสานแบบลายซัดธรรมดา จนกระทั่งใบเตาหมานถึงปลายใบสานต่อไม่ได้ จึงจะมีการต่อเตาโดยการนำใบเตาหมานใบใหม่ซ้อนทับใบเดิม ในอดีตในทุกบ้านมักใช้เวลาหลังจากการเก็บเกี่ยวทำเสื้อเตา หมอนเตาไว้ใช้เอง...”

(นางกลุ่ม จันทร์บำรุง)

“...งานแทงหยวก ใช้ด้นกล้วยน้ำว้าที่ยังเป็นสาวหรือยังไม่ตกเครือ เพราะหยวกกล้วยจะไม่แข็งจนเกินไป นำมาลอกเอากาบออก จากนั้นใช้มีดแหลมเล็กที่มีความคมสองด้านแทงลงไปเป็นลวดลายต่าง ๆ ลายที่นิยม ได้แก่ ลายฟันปลา ลายฟันสาม ลายฟันหั่ว จะเห็นว่าการแทงหยวกต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญของช่างเป็นอย่างมาก จากนั้นนำหยวกกล้วยที่แกะเป็นลายเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทาด้วยน้ำผสมสีผสมอาหารตามสีที่ต้องการ เจียวด้วยเหล้าขาว ราดด้วยน้ำสะอาดจะกลายเป็นสีเกาะตามลายที่แทง นำกระดาษอังกฤษสีต่าง ๆ มารองพื้นด้านหลัง เพื่อขับให้ตัวลวดลายดูเด่นชัดงดงามยิ่งขึ้น...”

(นายวิรัตน์ น้อยประชา)

ประเด็นที่ 4 ด้านบุคคลที่สำคัญของตำบลไร่จึง สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่าตำบลไร่จึงมีปราชญ์ท้องถิ่น เป็นแบบอย่างที่ดีที่ช่วยพัฒนาชุมชนให้จึงให้เจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน ดังตัวอย่างของการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...หลวงพ่อก้าวเป็นชาวท่าพูดโดยกำเนิด ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดท่าพูดในสมัยปลายรัชกาลที่ 5 เชี่ยวชาญทางด้านวิปัสสนากรรมฐาน สามารถพยากรณ์เหตุการณ์ล่วงหน้าได้อย่างตาเห็น มีความสามารถในการเขียนลายรดน้ำและจิตรกรรมฝาผนัง หลวงพ่อก้าวท่านได้มรณภาพราวปี พ.ศ. 2465 ส่วนประวัติหลวงพ่อก้าวขึ้นได้ร่วมกับหลวงพ่อก้าวปกครองวัดท่าพูด โดยที่หลวงพ่อก้าวขึ้นนั้นเป็นรองเจ้าอาวาส ท่านเป็นพระที่มีบารมีสูงระหว่างที่นั่งทำวัตรในอุโบสถนั้น ท่านจะนั่งสงบนิ่งเป็นสง่า นอกจากนั้นท่านยังทำหน้าที่สั่งสอนญาติโยมอยู่ตลอดเวลา จนทำให้ท่านเป็นที่เคารพของชาวบ้านในละแวกนั้นมาก หลวงพ่อก้าวท่านได้มรณภาพราวปี พ.ศ. 2474-2475...”

(พระสังเวช เกวสโก (สุจิตฺตฺล))

“...พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ อดีตเจ้าอาวาสวัดไร่จึงพระอารามหลวง ท่านเป็นพระสงฆ์ที่มีบุคลิกน่าศรัทธา มีกิริยาอาการงดงาม ดวงตา และรอยยิ้มแสดงถึงความมีเมตตา “รู้จักพอ ก่อสุขทุกสถาน” คือคำพูดที่ดีปากท่านสม่ำเสมอ และท่านเป็นพระนักปฏิบัติ นักพัฒนา และนักการศึกษา ท่านได้สร้างคุณประโยชน์ไว้มากมายได้จัดสร้างโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ และโรงเรียนวัดไร่จึง...”

(พระพิมลสมณคุณ)

ประเด็นที่ 5 ด้านอาชีพที่สำคัญของตำบลไร่จึง สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่าอาชีพสำคัญของชุมชนไร่จึงเป็นอาชีพหลักของคนไทย ได้แก่ การทำนา ทำสวน โดยมีตลาดท่าเกวียนเป็นแหล่งซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าชุมชนในไร่จึง ตำบลไร่จึงจึงเป็นชุมชนที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจตั้งแต่อดีตสืบจนปัจจุบัน ดังตัวอย่างของการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...การทำนาของชาวไร่จึง พื้นที่ทำนาส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณชายฝั่งตลิ่งชันหรือฝั่งทุ่ง ในอดีตการทำนาเน้นพึ่งพาธรรมชาติจะทำปีละครั้ง เรียกว่า นาปี เนื่องจากไม่มีการจัดการน้ำหรือการชลประทานที่ดี พันธุ์ข้าวที่ชาวนานิยมใช้ ได้แก่ พันธุ์เหลืองดงจัน พันธุ์ขาวมอญ และพันธุ์เหลืองหอม ชาวไร่จึงจะเริ่มทำนาหลังจากงานประจำปีหลวงพ่อดำไร่จึง ...”

(นายเชาว์ จินดาวงศ์)

“...การทำสวนในพื้นที่ฝั่งเกาะนี้นำแนวคิดมาจากคนจีนแต่จิว เป็นวิธีการทำสวนแบบยกร่อง ด้วยการขุดดินยกร่องขึ้นมาเป็นสันยาวขนานกันหลายร่อง พื้นที่ระหว่างร่อง เรียกว่า ท้องร่องหรืออกร่อง ชาวนาปลูกไม้ผลบนหลังร่อง มีการทำคันสวน เรียกว่า คันล้อม ใช้เป็นที่กั้นน้ำไม่ให้เข้าท่วมสวน และสามารถเก็บน้ำไว้ใช้ในสวน ด้วยการใช้ท่อทำจากต้นตาลหรือต้นมะพร้าวทะเลงไส้ออก เป็นรูกลวงแล้วฝังท่อไว้ในท้องร่องตรงมุมท้ายสวน อุดด้วยท่อนไม้ที่เหลาให้พอดีกับปากท่อเรียกว่าลูกท่อ เพื่อกักเก็บระบายน้ำตามที่ต้องการเป็นทางระบายน้ำเข้าอกร่องสวน โดยสวนที่มีคันล้อมแปลงหนึ่ง ๆ เรียกว่า ขนดสวน ...”

(นายมานะ เกียรทวิ)

“...ในอดีตตำบลไร่จึงนี้เป็นสภาพสองน้ำ คือ มีทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม ดังนั้นพอน้ำเค็มขึ้น ชาวนาก็จะปล่อยน้ำเข้าสวนอยู่ราวหนึ่งถึงสองวัน แล้วปล่อยน้ำเค็มออกจากสวนจนแห้ง สวนจะมีจีเกื้อขาวติดอยู่ จากนั้นรอให้ฝนตกชะเกลือให้ซึมลงดิน เพื่อเป็นการเพิ่มแร่ธาตุ ด้วยเหตุนี้เองทำให้ผลไม้มีรสชาติดีกว่าที่อื่น โดยเฉพาะส้มโอที่สร้างชื่อเสียงให้กับอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมจนถึงทุกวันนี้ ...”

(นายสัญญา สุดล้ำเลิศ)

“...ตลาดท่าเกวียน เป็นตลาดใหญ่ศูนย์กลางการค้าแห่งเดียวของชาวไร่จึง บริเวณนี้จะมีเกวียนลากข้าวมาขายให้คนจีนในตลาดแล้วซื้อของจากตลาดกลับไปใช้ในการดำรงชีวิต อีกทั้งยังเป็นท่าเรือโดยสารของบริษัทสุพรรณขนส่ง ซึ่งทำให้ตลาดท่าเกวียนเป็นตลาดที่มีความเจริญมากกว่าตลาดคอนหวาย ต่อมามีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคม โดยเฉพาะการสร้างถนนซึ่งมีความสะดวกรวดเร็วกว่าทางเรือ อีกทั้งถูกหลานหันไปประกอบอาชีพอื่น เช่น รับราชการจึงไม่มีคนสืบทอดกิจการ ในที่สุดตลาดท่าเกวียนจึงเล็กลงไป...”

(นางกมลรัตน์ ศรีพัฒน์พงศ์)

ประเด็นที่ 6 ด้านประเพณีที่สำคัญของชาวไร่จึง สรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่าประเพณีของชาวไร่จึง เกิดจากความเชื่อ ความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อองค์หลวงพ่อดำไร่จึง และหลวงพ่อดำทำพุด อันเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่อย่างแนบแน่นตลอดมา ซึ่งสะท้อนผ่านออกมาในรูปแบบของประเพณี ได้แก่ งานนมัสการหลวงพ่อดำไร่จึง และงานประจำปีหลวงพ่อดำทำพุด ดังตัวอย่างของการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...ด้านงานประจำปีของหลวงพ่อดำไร่จึง และวัดทำพุด พบว่างานประจำปีของวัดไร่จึงและวัดทำพุด จะอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน ทั้งนี้เนื่องจากเป็นช่วงว่างหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ เพราะชาวไร่จึงส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา...”

(นางวันดี ธนธนานนท์)

“...การจัดงานประจำปีหลวงพ่อวัดไร่ขิงจะจัดขึ้นกลางเดือน 5 ขึ้น 13 ค่ำถ้าขึ้น 14 ค่ำ มีติดต่อกัน 9 วัน 9 คืน ในช่วงก่อนเริ่มงานนมัสการหลวงพ่อวัดไร่ขิง 1 วัน จะมีการจัดประเพณีแห่หลวงพ่อวัดไร่ขิงทางน้ำ ด้วยความเชื่อของชาวไร่ขิงว่าวันที่ชาวบ้านทำพิธีอัญเชิญหลวงพ่อขึ้นจากแพไม้ไผ่ ตรงกับวันพระขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 ซึ่งเป็นวันสงกรานต์ มีชาวบ้านมาร่วมงานเป็นจำนวนมาก ขณะที่กำลังอัญเชิญหลวงพ่อขึ้นจากแพสู่ประรำพิธีนั้น ได้เกิดเหตุการณ์เป็นที่อัศจรรย์ยิ่งนัก เพราะแสงแดดที่แผดจ้าพลันหายไป บังเกิดเป็นเมฆดำทะมึนลมปั่นป่วน ฟ้าคะนองกึกก้อง ฝนโปรยปรายลงมายังความล่ำเ็นกันทั่วหน้าทุกคนในที่นั้นเกิดความปีติโสมนัสยิ่งนัก...”

(นางนฤมล วัฒนพิทักษ์พงษ์)

“...งานประจำปีวัดท่าพูด มีการจัดงานประจำปีขึ้นทุกปี โดยจะจัดขึ้นกลางเดือน 3 นับตามปฏิทินจันทรคติ การจัดงานจะจัดขึ้น 3 วัน 3 คืน แต่ห้ามนำวัวมาเล่นเด็ดขาด เพราะมีความเชื่อว่าหลวงพ่อไม่ชอบเสียงดัง...”

(นายวิรัตน์ น้อยประชา)

1.3 ผลการศึกษาข้อมูลท้องถิ่นไร่ขิงจากการสนทนากลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นผลการสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ(%) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้การสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าร้อยละ(%) โดยผู้ให้การสัมภาษณ์ ประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้าน รวมทั้งสิ้น 10 คน เป็นเพศชาย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 และเป็นเพศหญิงจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่ม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องที่ได้จากการสัมภาษณ์ และเพิ่มเติมข้อมูลของตำบลไร่ขิงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สำหรับนำไปใช้เป็นเนื้อหาในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอเป็น 6 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ด้านลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่ขิง ประเด็นที่ 2 ด้านประวัติความเป็นมาของตำบลไร่ขิง ประเด็นที่ 3 ด้านวิถีชีวิตของชาวไร่ขิง ประเด็นที่ 4 ด้านบุคคลที่สำคัญของตำบลไร่ขิง ประเด็นที่ 5 ด้านอาชีพที่สำคัญของตำบลไร่ขิง และประเด็นที่ 6 ด้านประเพณีที่สำคัญของชาวไร่ขิง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกับผลจากการสัมภาษณ์ในด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านประวัติความเป็นมา ด้านวิถีชีวิต ด้านบุคคลที่สำคัญ ด้านอาชีพที่สำคัญ และด้านประเพณีที่สำคัญของตำบลไร่ขิง โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นรายประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านลักษณะทางกายภาพของตำบลไร่จึง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมความรู้ในเรื่องดังนี้ 1. แม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญต่อลักษณะภูมิประเทศวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไร่จึงเป็นอย่างมาก 2. สาเหตุการสูญพันธุ์ของกิ้งก่ามกรม 3. ลักษณะและประโยชน์ของพรรณไม้น้ำ และ 4. ต้นมะพูด ซึ่งปัจจุบันยังคงมีให้เห็นอยู่บริเวณข้างอุโบสถวัดท่าพูด ดังตัวอย่างของการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

“...แม่น้ำท่าจีน เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญต่อลักษณะภูมิประเทศ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวไร่จึงเป็นอย่างมาก นับเป็นแม่น้ำที่มีชื่อเรียกมากที่สุดในไทย เริ่มตั้งแต่แยกออกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดชัยนาท เรียกว่าแม่น้ำมะขามเฒ่าไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เรียกว่า แม่น้ำสุพรรณบุรี ไหลผ่านจังหวัดนครปฐม เรียกว่า แม่น้ำนครชัยศรี และไหลผ่านจังหวัดสมุทรสาคร เรียกว่า แม่น้ำท่าจีน ชาวไร่จึงมักจะเรียกแม่น้ำสายนี้ว่าแม่น้ำท่าจีน เพราะตำบลไร่จึง อำเภอสามพราน อยู่ติดกับจังหวัดสมุทรสาคร...”

(นายสัญญา สุดล้ำเลิศ)

“...กิ้งก่ามกรมได้สูญพันธุ์จากแม่น้ำท่าจีนไปหมดเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา จากสาเหตุหลายประการ เช่น การทำประมงมากเกินไป การทำประมงผิดวิธี และมลภาวะทางน้ำเป็นพิษ เป็นต้น...”

(นายวิรัตน์ สงกา)

“...ต้นมะพูดมากจึงเป็นที่มาของภูมินามท่าพูด ปัจจุบันยังคงมีต้นมะพูดให้เราเห็นอยู่บริเวณข้างอุโบสถวัดท่าพูด...”

(นายมานะ เกียรทวิ)

ประเด็นที่ 2 ด้านประวัติความเป็นมาของตำบลไร่จึง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมความรู้ในเรื่องดังนี้ 1. ภูมินามของชื่อหมู่บ้านในตำบลไร่จึง ได้แก่ หมู่บ้านบ้านฉาง หรือบ้านคลองฉาง หมู่บ้านบ้านบางยาง และหมู่บ้านคลองผีเสื้อ 2. ตำนานพื้จุก-พื้เกละ 3. ประวัติความเป็นมาของวัดท่าพูด บริเวณที่พระอาจารย์รดพาผู้คนหนีพม่ามาตั้งชุมชนที่บริเวณหนองรี ซึ่งปัจจุบันบางส่วนของที่ตั้งโรงงานที่นอนโลดส์ ดังตัวอย่างของการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

“...หมู่บ้านบ้านฉาง หรือบ้านคลองฉาง มีเรื่องเล่าว่าสมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีกองทัพมอญมารุกรานราชบุรียกกองทัพมาตีเมืองทางแถบนี้ ชาวบ้านได้เตรียมการต่อสู้และสร้างฉางไว้เพื่อเก็บเสบียงอาหาร คลองนี้จึงได้ชื่อว่าคลองฉาง ส่วนบริเวณที่สร้างฉางเก็บเสบียงอาหาร...”

(นายชาติรี สุขถาวร)

“...หมู่บ้านบางยาง มีเรื่องเล่าว่าที่ปากคลองนี้เคยมีคันยางใหญ่ขึ้นอยู่ต้นหนึ่ง และขณะนั้นหมู่บ้านนี้ยังไม่มีชื่อเรียกเป็นทางการ ต่อมาทางราชการจึงตั้งชื่อหมู่บ้านว่าบ้านบางยาง...”

(นายพนธ์ ฟ้าประชา)

“...หมู่บ้านคลองผีเสื้อ มีเรื่องเล่าว่าแต่ก่อนบริเวณนี้เป็นที่ดอน และมีผีเสื้ออยู่จำนวนมาก ต่อมาชาวบ้านได้ช่วยกันขุดคลองขึ้นเพื่อใช้น้ำในการเพาะปลูก จึงเรียกชื่อว่า คลองผีเสื้อ...”

(นายมานะ เกียรทวิ)

ประเด็นที่ 3 ด้านวิถีชีวิตของชาวไร่จิง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมความรู้ในเรื่องดังนี้ 1. ลักษณะของเรือขุดและเรือต่อแต่ละชนิด 2. ความเชื่อการบูชารูปปั้นเงาะคู่และ ความเชื่อเจ้าแม่ปากคลอง 3. ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดำไร่จิงเกี่ยวกับการยกลูกให้หลวงพ่อดำไร่จิงและการบอกกล่าวหลวงพ่อดำไร่จิงก่อนการจัดงานบุญ การแก้บนหลวงพ่อดำไร่จิง 4. ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดำทำพุด และ 5. ภูมิปัญญาเถรอดเพลมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าสลักกลบางกอก ดังตัวอย่างของการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

“...ชาวไร่จิงมีความเชื่อด้านผีจุก- พี่แกละ มีเรื่องเล่าว่ามีเด็กสองคนมีชื่อว่าจุกและแกละ จะอาศัยอยู่ด้านหลังพระอุโบสถที่ประดิษฐาน องค์หลวงพ่อดำไร่จิง คอยทำหน้าที่ดูแลปรนนิบัติ รักษาความปลอดภัยให้กับหลวงพ่อดำไร่จิง นอกจากนี้เมื่อเวลาชาวบ้านทำสิ่งของหาย จะตั้งจิตระลึกบนบานต่อพี่จุก- พี่แกละให้ช่วยหาสิ่งของนั้น ให้เมื่อพบแล้วจะมีการนำสิ่งของมาถวาย ได้แก่ ขนม น้ำแดง ของเล่น ที่บริเวณด้านหลังพระอุโบสถ...”

(นายพรเทพ ปัตถิ)

“...บริเวณที่พระอาจารย์รดพาผู้คนหนีพม่ามาตั้งชุมชนที่บริเวณหนองรี ปัจจุบันหนองรีกลายเป็นบางส่วนของที่ตั้งโรงงานที่นอน โลตัส...”

(นายมานะ เกียรทวิ)

“...การบูชารูปปั้นเงาะคู่เป็นรูปปั้นที่มีลักษณะเป็นเด็กผู้ชาย ตัวสีดำ ผมหยิกใส่ชุดสีแดง มีไว้บูชาเกี่ยวกับการค้าขายทางน้ำ เพื่อให้กิจการค้าขายคล่องตัว และเจริญรุ่งเรือง...”

(นางประจวบ สงกา)

“...ความเชื่อเจ้าแม่ปากคลอง เชื่อกันว่าเป็นเจ้าแม่ที่คุ้มครอง ดูแลแม่น้ำท่าจีน ชาวไร่จิงเชื่อว่าเจ้าแม่ปากคลองนั้นมีตัวตนเป็นจระเข้อาศัยในแม่น้ำ โดยในอดีตศาลเจ้าแม่ปากคลองตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำในหมู่บ้านคลองบางยาง แต่ปัจจุบันไม่มีศาลเจ้าแม่ตั้งอยู่แล้ว...”

(นายศักดิ์ชัย อ้นคง)

“...ชาวไร่จิงยังมีความเชื่อว่าหากบ้านใดมีการจัดงานบุญ เช่น งานบวช งานแต่งงาน เจ้าของงานจะต้องบอกกล่าวหลวงพ่อดำไร่จิงด้วยการเตรียมเครื่องเซ่นคาวหวาน ตั้งโต๊ะกลางแจ้ง วางหมอนอิง 1 ใบ สีใดก็ได้ ยกเว้นสีดำไว้บนโต๊ะ พร้อมกางร่มไว้ที่โต๊ะ จากนั้นเจ้าของงานจะจุดธูปกล่าวบอกแก่หลวงพ่อดำไร่จิง...”

(นายพรเทพ ปัตถิ)

“...เมื่อบนบานศาลกล่าวแล้วจากหลวงพ่อดำไร่จิงสมปรารถนา ก็จะนำสิ่งของมาแก้บน ได้แก่ ประทัด ด้วยความเชื่อว่าจะให้มีชื่อเสียงดังกึกก้อง ละครยก ละครร้า เพื่อให้หลวงพ่อดำสนุกสนาน ว้าวและพวงมาลัย มีความเชื่อว่าหลวงพ่อดำ...”

(นายพรเทพ ปัตถิ)

“...ความศักดิ์สิทธิ์ของหลวงพ่อดำทำพุดในโบสถ์ มีความเชื่อในการบนบาน เรื่องขอให้ไม่ถูกเกณฑ์ทหาร ของที่ใช้ในการแก้บนจะต้องเป็นหัวหมู 2 หัว ไข่ไก่ต้ม กล้วย 2 หวี อ้อย และมะพร้าว...”

(นายบุญรอด โพธิ์แดง)

“...เถรอดเพลมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าสลักกลบางกอก ซึ่งการทำเถรอดเพลว่าไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มตั้งแต่เมื่อใด อย่างไรก็ตามก็ตีจากหลักฐานพบว่าที่วัดไทร อำเภอนครชัยศรี มีเครื่องตั้งเป็นแท่นสำหรับวางโลงศพตั้งสวดพระอภิธรรม อันเป็นผลงานของหลวงตาไฉย วัดไทร อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม...”

(นายสัญญา สุดล้ำเลิศ)

ประเด็นที่ 4 ด้านบุคคลที่สำคัญของตำบลไไร่จึง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมความรู้ในเรื่องประวัติพระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) ได้รับการยกย่องจากชาวไไร่จึงว่าเปรียบเสมือนนักบุญแห่งลุ่มน้ำท่าจีน ดังตัวอย่างของการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

“...พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) ได้รับการยกย่องจากชาวไไร่จึงว่าเปรียบเสมือนนักบุญแห่งลุ่มน้ำท่าจีน...”

(พระครูธีรวัฒน์ ปัญญาธิโร)

ประเด็นที่ 5 ด้านอาชีพที่สำคัญของตำบลไไร่จึง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมความรู้ในเรื่องดังนี้ 1. ความเชื่อและพิธีกรรมในการทำนา 2. ความเชื่อและพิธีกรรมในการทำนา 3. สาเหตุที่ตลาดท่าเกวียนจึงล้มเลิกไป ดังตัวอย่างของการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

“...การทำนาในอดีตต้องมีการดูฤกษ์ยาม การทำนาชาวนาต้องการให้ผลผลิตของตนเจริญงอกงามได้ผลผลิตที่ดี เพราะมีความเชื่อว่าถ้าทำในวันดีแล้วข้าวจะได้ผลดี...”

(นางประจวบ สงกา)

“...อดีตการทำนาต้องใช้ควายเป็นแรงงานที่สำคัญ จึงมีความเชื่อเรื่องควาย ไม่ฆ่าควาย ไม่ขายควายวันเสาร์ ตลอดจนพิธีการทำขวัญควาย มีการใช้น้ำมันตำรดควาย แล้วนำสายสิญจน์มาคล้องที่เข่าเพื่อเรียกขวัญควาย ปัจจุบันความเชื่อดังกล่าวได้สูญหายไป...”

(นางประจวบ สงกา)

“...เมื่อข้าวออกรวงสุกเหลืองอร่ามเต็มที่นาชาวนาจะเอาแรงคนในหมู่บ้านมาช่วยลงแขกเกี่ยวข้าวการเอาแรงนั้น คือ การที่สมาชิกร่วมมือร่วมใจกันช่วยเหลืองานต่างๆ โดยไม่คิดค่าจ้าง ...”

(นายมานะ เกียรทวิ)

“...หลังจากเกิดน้ำท่วมใหญ่ในปี พ.ศ. 2485 ชาวนาบ้านเรียกว่า “น้ำล้างโลก” ชาวนาบ้านฝั่งเกาะจึงเปลี่ยนจากการทำนาไปทำสวนแทน...”

(นายศักดิ์ชัย อ้นคง)

“...ความเชื่อศาลเจ้าของสวนจะมีอยู่ทุกสวน จะตั้งอยู่ที่ทิศตะวันออกเฉียงเหนือของสวน การตั้งศาลจะมีหมอดังศาลเป็นผู้ตั้ง ลักษณะของศาลเจ้าของสวนมีหลายแบบทั้งลักษณะแบบบ้านทรงไทยภายในมีรูปปั้นตากับยาย หรือทำด้วยกระบอกไม้ไผ่แล้วผูกผ้าสามสี ส่วนของที่ใส่เช่น ไห้วจะเป็นอาหารคาวหวาน และผลไม้ที่มาจากสวนเท่านั้น เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้มีผลผลิตจำนวนมาก...”

(นายวิรัตน์ น้อยประชา)

“...สาเหตุที่ตลาดท่าเกวียนจึงล้มเลิกที่สำคัญอีกสาเหตุ คือ ลูกหลานหัน ไปประกอบอาชีพอื่น เช่น รับราชการจึงไม่มีคนสืบทอดกิจการ...”

(นายพยนต์ จำประชา)

ประเด็นที่ 6 ด้านประเพณีที่สำคัญของชาวไร่จิง ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมความรู้ในเรื่องดังนี้ 1. ประเพณีการไหว้เจ้า ซึ่งชาวไร่จิงส่วนหนึ่งเป็นคนไทยมีเชื้อสายจีน 2. ศาลแป๊ะกง หรือศาลอากง ดังตัวอย่างของการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

“...ชาวไร่จิงเป็นคนไทยมีเชื้อสายจีน จึงมีประเพณีการไหว้เจ้า ตามความเชื่อที่จะต้องไหว้เจ้าที่ และไหว้บรรพบุรุษเพื่อความเป็นสิริมงคลนำมาซึ่งความสุขความเจริญแก่ครอบครัว โดยเครื่องเซ่นสำหรับไหว้เจ้าที่จัดเป็น 1 ชุด เครื่องเซ่นสำหรับบรรพบุรุษจะจัดเป็นอีก ชุดต่างหากจะไหว้ในตอนเช้าโดยไหว้เจ้าที่ก่อน ช่วงสายจึงจะไหว้บรรพบุรุษ ซึ่งของไหว้นั้นจะมีของหวานของหวาน ผลไม้ และเครื่องคัม สำหรับการไหว้บรรพบุรุษจะมีธรรมเนียมว่าต้องให้มีของน้ำ 1 อย่าง ซึ่งในปีหนึ่งจะมีการไหว้เจ้า 8 ครั้ง เรียกว่า แป๊ะจ้อย...”

(นายวิรัตน์ น้อยประชา)

“... ศาลแป๊ะกงหรือศาลอากง ตั้งอยู่บริเวณตลาดท่าเกวียน ภายในศาลเจ้ามีรูปเทพเจ้าจีน มีหน้าตาเกรงขาม ถือได้ว่าเป็นผู้คอยดูแลปกป้องคนในพื้นที่ให้อยู่เย็นเป็นสุข การประกอบพิธีกรรมตรงกับเทศกาลตรุษจีนการไหว้เทพตามธรรมเนียมจีน มีการจัดอาหารคาว หวาน ผลไม้ เผากระดาษเงิน กระดาษทองให้แก่เทพเจ้า ซึ่งปัจจุบันศาลเจ้านี้ได้สูญหายไปพร้อมกับตลาดท่าเกวียน...”

(นายสัญญา สุดล้ำเลิศ)

1.4 ผลการวิเคราะห์ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำมาทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างได้ศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้นำผลจากการทำแบบฝึกหัดหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม และผลคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่ามีประสิทธิภาพปรากฏผลดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คะแนน	จำนวนคน	จำนวนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ประสิทธิภาพ
แบบฝึกหัด หลังการใช้	35	25	22.20	1.37	88.80
ผลการเรียนรู้ หลังการใช้	35	30	25.34	1.71	84.48

จากตารางที่ 9 พบว่า คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมทั้ง 5 บท มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.20 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 88.80 ส่วนคะแนนของนักเรียนทั้งหมดที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.34 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.48 แสดงว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.80/84.48 (ดังภาคผนวก ค หน้า 234-235) ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพที่ยอมรับให้ถือค่าความแปรปรวนระหว่าง 2.5-5% นั่นคือ ประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 5% และค่า E_1 หรือ E_2 ที่คำนวณได้จากการทดสอบประสิทธิภาพ จะต้องใกล้เคียงกันและห่างกันไม่เกิน 5% (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544: 60) ดังนั้นค่าประสิทธิภาพจึงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 85/85 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มทดลอง	จำนวนคน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	t	p
ทดสอบก่อนเรียน	35	30	16.29	2.38	20.52	0.00
ทดสอบหลังเรียน	35	30	25.34	1.71		

จากตารางที่ 10 พบว่าคะแนนผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{x} = 25.34$, S.D = 1.71) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{x} = 16.29$, S.D = 2.38) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 คนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ปรากฏผลดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1) ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์				
1.1) ลักษณะปกหนังสือน่าสนใจ	4.74	0.51	มากที่สุด	6
1.2) ชื่อเรื่องชวนให้อยากรู้อยากอ่านเนื้อเรื่อง	4.66	0.48	มากที่สุด	7
1.3) ขนาดและความหนาของหนังสือ	4.83	0.38	มากที่สุด	2
1.4) รูปเล่มสวยงาม สะดวกในการเปิดอ่าน	4.83	0.38	มากที่สุด	2
1.5) ขนาดตัวอักษรสีตัวพิมพ์ชัดเจน อ่านง่าย	4.77	0.43	มากที่สุด	5
1.6) คุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์	4.86	0.36	มากที่สุด	1
1.7) การจัดข้อความ รูปภาพอ่านง่ายสบายตา	4.83	0.38	มากที่สุด	2
รวมด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์	4.79	0.42	มากที่สุด	(2)
2) ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา				
2.1) จัดลำดับเนื้อหาง่ายต่อการทำความเข้าใจ	4.63	0.55	มากที่สุด	3
2.2) เนื้อหาแต่ละบทน่าสนใจชวนให้ติดตาม	4.66	0.48	มากที่สุด	2
2.3) ความยาวแต่ละเรื่องเหมาะสมกับวัย	4.57	0.56	มากที่สุด	4
2.4) การใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย	4.80	0.41	มากที่สุด	1
รวมด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา	4.66	0.50	มากที่สุด	(5)
3) ด้านภาพประกอบ				
3.1) ภาพประกอบสี สีสันสวยงามชัดเจนสื่อให้ เข้าใจง่าย สอดคล้องกับเนื้อหา	4.83	0.38	มากที่สุด	3
3.2) ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับ หน้ากระดาษ และขนาดของตัวอักษร	4.86	0.36	มากที่สุด	2
3.3) ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา	4.91	0.28	มากที่สุด	1
3.4) คำอธิบายภาพ ทำให้เข้าใจภาพ และเนื้อหามากยิ่งขึ้น	4.77	0.43	มากที่สุด	4

ตารางที่ 11 ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
(ต่อ)

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
3) ด้านภาพประกอบ (ต่อ)				
3.5) ภาพประกอบดึงดูดความสนใจอยากอ่าน เนื้อเรื่อง	4.77	0.52	มากที่สุด	4
รวมด้านภาพประกอบ	4.82	0.40	มากที่สุด	(1)
4) ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท				
4.1) ส่งเสริมความรู้ และทักษะการคิดได้ หลากหลาย	4.69	0.47	มากที่สุด	2
4.2) ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา มากยิ่งขึ้น	4.79	0.41	มากที่สุด	1
รวมด้านแบบฝึกหัดท้ายบท	4.74	0.44	มากที่สุด	(3)
5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ				
5.1) ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่น	4.71	0.52	มากที่สุด	3
5.2) ปลุกฝังให้เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.71	0.46	มากที่สุด	3
5.3) ปลุกฝังให้นักเรียนเกิดความรักและภูมิใจ ในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.74	0.44	มากที่สุด	1
5.4) ช่วยเสริมสร้างนิสัยค้นคว้าหาความรู้ และรักการอ่าน	4.71	0.46	มากที่สุด	3
5.5) สามารถนำความรู้ที่ได้จากหนังสือไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.74	0.44	มากที่สุด	1
รวมด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.73	0.46	มากที่สุด	(4)
รวมทั้งฉบับ	4.76	0.44	มากที่สุด	

จากตารางที่ 11 พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึงโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.76$, S.D.= 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านภาพประกอบ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ($\bar{x} = 4.82$, S.D.= 0.40) รองลงมาด้าน ลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่สอง ($\bar{x} = 4.79$, S.D.= 0.42) ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่สาม ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.44) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่สี่ ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.46) และด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{x} = 4.66$, S.D.= 0.50) ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านภาพประกอบ นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา ($\bar{x} = 4.91$, S.D.= 0.28) รองลงมาขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับหน้ากระดาษ และขนาดของตัวอักษร ($\bar{x} = 4.86$, S.D.= 0.36) ภาพประกอบสีสันสวยงามชัดเจนสื่อให้เข้าใจง่ายสอดคล้องกับเนื้อหา ($\bar{x} = 4.83$, S.D.= 0.38) คำอธิบายภาพทำให้เข้าใจภาพและเนื้อหามากยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.77$, S.D.= 0.43) และภาพประกอบดึงดูดความสนใจอยากอ่านเนื้อเรื่อง ($\bar{x} = 4.77$, S.D.= 0.52) ตามลำดับ

ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์ ($\bar{x} = 4.86$, S.D. = 0.36) รองลงมาขนาดและความหนาของหนังสือ ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.38) รูปเล่มสวยงาม สะดวกในการเปิดอ่าน ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.38) การจัดข้อความ รูปภาพอ่านง่ายสบายตา ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.38) ขนาดตัวอักษรสีตัวพิมพ์ชัดเจน อ่านง่าย ($\bar{x} = 4.77$, S.D. = 0.43) ลักษณะปกหนังสือน่าสนใจ ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.51) และชื่อเรื่องชวนให้อยากรู้อยากอ่านเนื้อเรื่อง ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ

ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ แบบฝึกหัดส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.41) และส่งเสริมความรู้ และทักษะการคิดได้หลากหลาย ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ

ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.73$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ปลุกฝังให้นักเรียนเกิดความรักและภูมิใจในภูมิปัญญา

และวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.44) สามารถนำความรู้ที่ได้จากหนังสือไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.44) รองลงมาช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราว ความเป็นมาของท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.52) ปลุกฝังให้เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.46) และช่วยเสริมสร้างนิสัยค้นคว้าหาความรู้และรักการอ่าน ($\bar{x} = 4.71$, S.D. = 0.46) ตามลำดับ

ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียง ลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.41) รองลงมาเนื้อหาแต่ละบทน่าสนใจชวนให้ติดตาม ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = 0.48) จัดลำดับ เนื้อหาง่ายต่อการทำความเข้าใจ ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = 0.55) และความยาวแต่ละเรื่องเหมาะสมกับวัย ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น มีการจัดทำรูปเล่มได้น่าอ่าน ภาพประกอบชัดเจน การจัดข้อความ รูปภาพอ่านง่ายสบายตา รวมทั้งกระดาษที่ใช้ช่วยให้รู้สึกสบายตา สามารถช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่น และส่งเสริมให้เกิดความรักและภูมิใจในภูมิปัญญา และวัฒนธรรม ท้องถิ่นไร่จิงได้เป็นอย่างดี และมีข้อเสนอแนะว่าให้มีแบบฝึกทำแบบทบทวนในแต่ละบทมีจำนวนเพิ่มขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังจากการใช้หนังสือเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยาที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 15 ห้องเรียน รวม 661 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 ของโรงเรียนวัดไร่จิงวิทยาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและทดสอบหลังเรียน (The One-Group Pretest-Posttest Designs) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย 5 บท ได้แก่ บทที่ 1 ถิ่นนี้ที่ไร่จิง บทที่ 2 เรื่องเล่าคนไร่จิง บทที่ 3 วิถีคนไร่จิง บทที่ 4 ทำกินถิ่นไร่จิง และบทที่ 5 งานบุญคนไร่จิง 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องถิ่นนี้ไร่จิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องเรื่องเล่าคนไร่จิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องวิถีคนไร่จิง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องทำกินถิ่นไร่จิง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่องงานบุญคนไร่จิง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง 3) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยใช้ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยที่ได้นำเสนอ ปรัชญาผลการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.80/84.48 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. ผลการเรียนรู้หลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05
3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.80/84.48 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ แสดงว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยงานวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง และขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ซึ่งในขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ การศึกษาข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนตำบลไร่จิง และลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง โดยวิธีการสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่ม และการจัดทำรูปเล่มและหาประสิทธิภาพของหนังสือ

อ่านเพิ่มเติมนั้น ซึ่งการได้มาของเนื้อหาที่นำมาใช้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เริ่มจากการสำรวจลักษณะหนังสืออ่านเพิ่มเติมจากครูและนักเรียน การศึกษาสภาพชุมชนตำบลไโรจิงจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการ สัมภาษณ์ อีกทั้งมีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาด้วยการจัดสนทนากลุ่มจากกลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และชาวบ้านที่มีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด ของถวัลย์ มาศจรัส (2538: 61-63) และมานพ ถนอมศรี (2546: 69-71) ซึ่งอธิบายในงานเขียนสารคดี ควรใช้ข้อมูลทั้งสองอย่างผสมผสานกัน คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) หรือข้อมูลภาคสนาม และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) หรือข้อมูลอ้างอิง จากนั้นนำเนื้อหาที่ได้มาจัดทำรูปเล่ม ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยึดแนวคิดจินตนา ไบกาซูยี เป็นหลักในการจัด ทำรูปเล่ม ประกอบด้วยขั้นตอน 1) กำหนดประเภทหนังสือ 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) กำหนดระดับ ผู้อ่านกลุ่มเป้าหมาย 4) ศึกษาความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน 5) กำหนดเนื้อหา/หัวเรื่อง/ชื่อเรื่อง 6) กำหนดโครงสร้างเนื้อหา/โครงเรื่อง 7) กำหนดแนวการเขียน 8) กำหนด/ศึกษาแหล่งข้อมูลศึกษา ค้นคว้าอ้างอิง 9) กำหนดลักษณะรูปเล่มและต้นฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนักวิชาการด้านการ พัฒนาหนังสือสำหรับเด็กจินตนา ไบกาซูยี (2536: 149-179) โดยงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนด ลักษณะรูปเล่มขนาด 16 หน้ายกพิเศษ หรือขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก ซึ่งเป็นขนาดที่นิยมใช้กับงานเขียน ประเภทสารคดี ใช้กระดาษถนอมสายตาในการพิมพ์ เนื่องด้วยกระดาษชนิดนี้ลดการสะท้อนแสง เวลาอ่าน ทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วสบายตา จำนวนประมาณ 50-100 หน้า ตัวอักษรขนาดที่ใช้พิมพ์เนื้อหา มีขนาด 16 พ้อยท์ และเน้นการใช้ภาพประกอบที่เป็นภาพสี เพื่อดึงดูดความสนใจของคนอ่าน อีกทั้งใน การออกแบบหนังสือได้ยึดหลักการเบื้องต้นที่เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภาพรวมของ ผลงาน ได้แก่ (1) เอกภาพ (2) การเน้นและสร้างลำดับความสำคัญ และ (3) สัดส่วนและหลักการ เบื้องต้นที่เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยต่างๆ ภายในงานออกแบบ ได้แก่ (1) ขนาด (2) ความสมดุล (3) ทิศทางและการเคลื่อนไหว (4) ความขัดแย้ง และ (5) จังหวะ ลีลา และการซ้ำ รวมทั้งหลักการจัดวางองค์ประกอบในส่วนประกอบต่างๆ ของหนังสือ เพื่อให้ หนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มีรูปเล่มที่น่าอ่าน และดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของอารยะ ศรีกัลยาณบุตร (2550: 110) นอกจากนี้ด้านองค์ประกอบต่างๆ ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ ประกอบด้วย ส่วนหน้าของหนังสือ ได้แก่ ปกหน้า-ปกหลัง ไบรอนปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ คำชี้แจง ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ได้แก่ เนื้อหาและภาพประกอบ ส่วนท้ายของหนังสือ ได้แก่ แบบฝึกหัดท้ายบท เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท บรรณานุกรม และประวัติ ผู้เรียบเรียง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็กกัญญาพร นิธิยประภา, 2543; ถวัลย์ มาศจรัส, 2536; จินตนา ไบกาซูยี, 2542 และงานวิจัยด้านการพัฒนา

หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษา (โสภา สุขวิทยากรณ์, 2551; อมรา ชวนขยัน, 2552 และภาวณี คำนศิริวานิชย์, 2553) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมว่าควรประกอบด้วย ส่วนหน้าของหนังสือ ได้แก่ ปกหน้า-ปกหลัง ไบรอนปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ คำชี้แจง ส่วนเนื้อหาของหนังสือ ได้แก่ เนื้อหาและภาพประกอบ ส่วนท้ายของหนังสือ ได้แก่ แบบฝึกหัดท้ายบท เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบท บรรณานุกรม และประวัติผู้เรียบเรียง สำหรับขั้นตอนการหาประสิทธิภาพ ผู้วิจัยดำเนินการตาม แนวคิดของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556: 11-12) ที่เสนอว่าให้นำสื่อการเรียนรู้ซึ่งในที่นี้คือหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้แบบรายบุคคลหรือแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (Individual Tryout หรือ One to One Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างคือ เก่ง ปานกลาง อ่อนอย่างละ 1 คน รวมจำนวน 3 คน ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 81.33/80.00 แล้วจึงนำข้อบกพร่องที่ได้จากการทดลองใช้ในครั้งนี้ครั้งแรกมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับนักเรียนแบบกลุ่มเล็กหรือกลุ่มย่อย (Small Group Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ เก่ง ปานกลาง อ่อนอย่างละ 3 คน รวมจำนวน 9 คน ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.00/81.11 แล้วจึงนำข้อบกพร่องที่ได้จากการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข และนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปทดลองใช้แบบภาคสนาม (Field Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ เก่ง ปานกลาง อ่อนอย่างละ 10 คน รวมจำนวน 30 คน ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 86.13/80.33 แล้วจึงนำข้อบกพร่องที่ได้จากการทดลองมาใช้ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้จริง ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.80/84.48 ทั้งนี้ค่าประสิทธิภาพที่ยอมรับให้ถือค่าความแปรปรวนระหว่าง 2.5-5% นั่นคือประสิทธิภาพของสื่อการเรียนรู้ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 5% และค่า E_1 หรือ E_2 ที่คำนวณได้จากการทดสอบประสิทธิภาพจะต้องใกล้เคียงกันและห่างกันไม่เกิน 5% (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2544: 60) ดังนั้นค่าประสิทธิภาพจึงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จะเห็นได้ว่าค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และมีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นมาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญ และการทดลองใช้กับนักเรียนเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องหลายครั้ง รวมทั้งในการออกแบบหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมออกเป็น 5 บท โดยเนื้อหาแต่ละบทความมีความหลากหลายทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเชื่อ การประกอบอาชีพ ศาสนา และประเพณีในท้องถิ่น อีกทั้งยังมีการจัดวางอย่างสอดคล้องและต่อเนื่องกันในลักษณะการบูรณาการสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมทั้ง 5 สาระ ตลอดจนมีการจัดเรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยากทำให้ง่ายต่อการอ่านและชวนให้น่าติดตาม นอกจากนี้เมื่อนักเรียน

อ่านเนื้อหาแต่ละบทจบแล้วจะมีแบบฝึกหัดท้ายบทเพื่อวัดและประเมินความรู้ของนักเรียน ยังเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้ระหว่างการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม จึงส่งผลให้ผลการเรียนรู้หลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพรรณิ สุตะวงศ์ (2550: 51-52) ได้ทำการวิจัย เรื่องการหาประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณเชียงแสน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาระสาท) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณเชียงแสน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.72/82.25 สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด 80/80 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา ชวนขยัน (2552: 154 -156) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องแหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาว ผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาวที่สร้างขึ้นมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 93.19/83.11 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวนี ด้านศิริวานิชย์ (2553: 73-74) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องย่าถิ่นแดนเครื่อง สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเครื่อง จังหวัดนครศรีธรรมราชที่สร้างขึ้น มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.24/80.72 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเรียนรู้หลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงวก่ก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี ซึ่งกำลังระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้หนังสือเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง มีความสอดคล้องกับวัย ความต้องการของนักเรียน และการเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนไร่จิง ด้วยการศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น โดยนักเรียนมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น จัดเป็นประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงประสบการณ์ใหม่ คือ ความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนได้จากการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมให้เข้ากันอย่างเป็นระบบกลายเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้น นอกจากนี้ด้านองค์ประกอบของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ใช้ภาพวาดลายเส้นและภาพถ่ายจากของจริงที่เป็นรูปธรรม ประกอบกับเนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติม จะช่วยให้เด็กเข้าใจเรื่องราวชุมชนไร่จิงชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจต์ (Intellectual Development Theory) (อ้างถึงในทศนา แหมมณี, 2553: 64 - 66) ที่กล่าวว่ากระบวนการทางสติปัญญา ประกอบด้วย การซึมซับหรือการดูดซึม

(Assimilation) การปรับและจัดระบบ (Accommodation) และการเกิดความสมดุล (Equilibration) อีกทั้งหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีเนื้อหาที่ชัดเจน เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวท้องถิ่นซึ่งเป็นเรื่องราวที่ใกล้ตัว และอยู่ในประสบการณ์จริงของนักเรียนสอดคล้องกับนักวิชาการด้านการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็กกัญญาพร นิตยประภา (2543: 28) และกรรจิต มนูญผล (2547: 10) ได้กล่าวถึงความสนใจเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น) มีความสนใจแนวการอ่านหนังสือประเภทสารคดีที่มีเรื่องราวน่าสนใจใกล้ตัว มีเนื้อหาสาระสมจริง ผู้วิจัยยังได้เพิ่มการศึกษาความต้องการลักษณะของหนังสือของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 และครู เพื่อให้การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครู และท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เนื้อหาในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นเรื่องราวที่นักเรียนสนใจอยากรู้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับตำบลไร่จึงได้ดียิ่งขึ้น ในด้านเนื้อหาที่น่าสนใจไว้ในหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นเนื้อหาที่มีความถูกต้อง เนื่องจากแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาพัฒนาเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความน่าเชื่อถือและยังนำไปใช้อ้างอิงได้ เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาข้อมูลต่างๆ จากการเก็บข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสัมภาษณ์ พุดคุย การสังเกตสภาพชุมชน และข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับตำบลไร่จึง นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้รู้ในท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น สำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของถวัลย์ มาศจรัส (2538: 61-63) และมานพ ถนอมศรี (2546: 69-71) ซึ่งอธิบายแหล่งข้อมูลในการเขียนสารคดี แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) หรือข้อมูลภาคสนามและข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) หรือข้อมูลอ้างอิง ในงานเขียนสารคดีควรใช้ข้อมูลทั้งสองอย่างผสมผสานกัน นอกจากนี้เนื้อหาที่น่าสนใจในหนังสืออ่านเพิ่มเติมแต่ละบทยังมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน รวมทั้งหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีภาพถ่ายประกอบเนื้อเรื่องที่มีสีสันสวยงามและภาพลายเส้นจำนวนมาก ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และการสรุปเรื่องราวแต่ละบท ทำให้นักเรียนสร้างความคิดรวบยอดได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของมานพ ถนอมศรี (2546: 35) กล่าวถึงภาพประกอบหนังสือสารคดีที่ใช้เด็กโตใช้ภาพวาดแบบเหมือนจริง และภาพถ่ายเพื่อช่วยส่งเสริมให้เนื้อหาที่มีความชัดเจน สมบูรณ์มากขึ้นมีการแบ่งเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นรายบท เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ เมื่อศึกษาเรียนรู้จบในแต่ละบทมีการประเมินผลการเรียนรู้ทันที โดยการทำแบบฝึกหัดท้ายบทแต่ละบทหลังจากการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีผลคะแนนหลังจากการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมอยู่ในระดับสูง อันเป็นการสร้างความภาคภูมิใจและแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นต้องการศึกษายบทเรียนต่อไปอีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของสมพร จารุณัฐ (2540: 5-8) ที่กล่าวว่าลักษณะสำคัญของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ดีนั้น ควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะ

ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง กล่าวคือ ผู้เขียนควรพิจารณาเรื่องราวที่เสนอความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน สอดแทรกคำถามช่วยต่าง ๆ ตลอดจนเสนอแนะหนังสืออื่นๆ ที่ผู้อ่านอาจไปศึกษาให้กว้างขวางลึกซึ้งได้ตามความสนใจ อีกทั้งในการวิจัยครั้งนี้ยังใช้แผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ถิ่นนี้ที่ไร่จึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เรื่องเล่าคนไร่จึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง วิถีคนไร่จึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ทำกินถิ่นไร่จึง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง งานบุญคนไร่จึง ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นระบบตามลำดับขั้นตอนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา ศรีตระกูล (2549: 97 - 103) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าโง้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต2 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความมีวินัย สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโสภา สุขวิทยากรณ์ (2551: 63-65) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระภูมิปัญญาท้องถิ่น วิชาสังคมศึกษา เรื่อง เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระภูมิปัญญาท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษา เรื่อง เรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จึง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านภาพประกอบ รองลงมาด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ และด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนมีความสนใจอยากรู้อยากเห็นในเนื้อหาของหนังสืออ่านเพิ่มเติมอันเป็นเรื่องราวของท้องถิ่นที่น่าสนใจ ซึ่งนักเรียนอาจไม่เคยทราบเรื่องราวในท้องถิ่นที่เป็นเรื่องใกล้ตัวสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับนักวิชาการด้านการพัฒนาหนังสือสำหรับเด็ก ภิญญาพร นิตยประภา (2534: 28) และครุฑิต มนูญผล (2547: 10) ได้กล่าวถึงความสนใจเด็กช่วงอายุ 12-14 ปี (ก่อนวัยรุ่น) มีความสนใจแนวการอ่านหนังสือประเภทสารคดีที่มีเรื่องราวน่าสนใจ ใกล้ตัว มีเนื้อหาสาระสมจริง นอกจากนี้ขั้นตอนการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้เพิ่มการศึกษาความต้องการลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครู

ทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อให้การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมครั้งนี้ตรงตามความต้องการของนักเรียน ครู และท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการออกแบบลักษณะรูปเล่มของหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีสีสันสวยงามตั้งแต่ปกนอกจนถึงภายในเล่ม มีการใช้ภาพถ่ายประกอบและภาพวาดลายเส้นสอดคล้องกับเนื้อหาช่วยให้เข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดจินตนาการ เสริมสร้างความคิด รวมทั้งความบันเทิงใจในการอ่าน อีกทั้งยังมีแบบฝึกหัดท้ายบทให้นักเรียนได้ทำเพื่อประเมินความรู้ของตนเองในแต่ละบทอีกด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของสมพร จารุณภู (2540: 5-8) ที่กล่าวว่าลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีลักษณะที่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจเรื่องราวได้ โดยใช้ภาษาถูกต้อง เหมาะสมกับความรู้ เสนอเนื้อหาตามลำดับขั้นตอนของความรู้ตามพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้อ่านให้ตัวอย่างเหมาะสม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีหรือเรื่องส่งเสริมความเข้าใจอื่น เช่น ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง คำถาม อภิธานศัพท์ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านภาพประกอบ รองลงมาด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์ ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ และด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา ตามลำดับ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมด้านภาพประกอบสูงสุดอันดับแรก ทั้งนี้เป็นเพราะภายในหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีการใช้ภาพถ่ายประกอบเป็นจำนวนมากในการช่วยขยายและส่งเสริมให้เนื้อหามีความชัดเจนสมบูรณ์มากขึ้น แสดงรายละเอียดบางอย่างที่ไม่สามารถบรรยายได้ด้วยตัวอักษร และเป็นการโน้มน้าวความสนใจแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับอารยะศรีกัลยาณบุตร (2550: 110) ได้กล่าวถึงข้อดีของการใช้ภาพประกอบ คือ ช่วยเรียกร้องความสนใจ และทำให้ผู้อ่านอยากติดตามเนื้อหาที่น่าสนใจ โดยเฉพาะภาพที่เป็นภาพถ่ายที่ทำให้เนื้อหามีความน่าเชื่อถือและชัดเจน อันดับสองด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการออกแบบลักษณะรูปเล่มของหนังสืออ่านเพิ่มเติมขนาดพ็อกเก็ตบุ๊ก มีสีสันสวยงาม ตั้งแต่ปกนอกจนถึงภายในเล่ม ตัวอักษรที่พิมพ์อ่านง่ายและชัดเจน มีการใช้แถบสีแบ่งตามบทให้สะดวกต่อการอ่าน และการเลือกใช้คู่สีที่ง่ายแก่การอ่าน ได้แก่ ตัวอักษรสีดำบนพื้นสีเหลือง ตัวอักษรสีเขียวบนพื้นสีเหลือง และตัวอักษรสีแดงบนพื้นสีเหลือง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้กระดาษถนอมสายตาในการพิมพ์ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสบายตาขณะอ่านเพราะว่ามันลดการสะท้อนแสง ซึ่งสอดคล้องคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ (2546: 13-15) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการประเมินหนังสือประเภทสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (อายุ 12-14 ปี) ด้านรูปเล่มนั้นต้องคำนึงถึงประเด็นขนาดของเล่มเหมาะสมกับผู้อ่าน รูปเล่มและปกแข็งแรงทนทาน การออกแบบมีความน่าสนใจ การออกแบบปกเหมาะสมกับเนื้อหา ส่วนประกอบของหนังสือตรงตามประเภทของ

หนังสือ กระดาษคุณภาพดี ขนาดตัวอักษรเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน และการเข้าเล่มแข็งแรงทนทาน อันดันดับที่สามด้านแบบฝึกหัดท้ายบทอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีแบบฝึกหัดท้ายบทที่มีแทรกในเนื้อหาแต่ละบททั้ง 5 บท โดยหลังจากที่นักเรียนอ่านจบบทเรียนแล้วสามารถทำแบบฝึกหัดท้ายบททันที ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้ทันที และยังเป็นการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ (2545: 14-28) กล่าวว่าไว้ว่าการประเมินหนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรคำนึงถึงหลักการส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้อ่าน ซึ่งหนังสืออ่านเพิ่มเติมควรมีกิจกรรมท้ายบท อาจเป็นคำถามประเภทกระตุ้นความคิดให้ไกลออกไปจากเรื่องที่อ่าน ช่วยให้นำความเรื่องที่อ่านไปแล้วไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันหรือไปแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันส่งเสริมให้นักเรียนได้ความรู้ความคิด ทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนอันดับที่สี่ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งเป็นทั้งนี้เป็นเพราะว่าการใช้การเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมได้เน้นความรู้สาระความรู้ท้องถิ่นไว้จึงมากเกินไป ส่งผลให้ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับลดลง และด้านเนื้อหาและการใช้ภาษาอยู่ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการใช้ภาษาเชิงวิชาการ จึงทำให้ความคิดเห็นของนักเรียนค่อนข้างต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันดร์ เนตรภักดี (2547: 51-52) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนของเรา: อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ช่วงชั้นที่ 3) ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ช่วงชั้นที่ 3) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนของเรา: อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมีความเหมาะสมมากที่สุด ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเจนวิทย์ อุตสวโร (2548: 47-51) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สโดยผู้สตุล สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสตุล ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหนังสือผู้สอน และนักเรียน มีความคิดเห็นว่าคุณภาพของหนังสือมีความเหมาะสมในระดับมาก รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวนี ด้านศิริวานิชย์ (2553: 73-74) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเครื่อง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเครื่อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้หลังใช้สูงกว่าก่อนใช้ รวมทั้งนักเรียนมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะในการประเมินข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไปในการนำหนังสืออ่านเพิ่มเติมไปใช้

1. จากการวิจัยพบว่าหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีแบบฝึกหัดประจำบทเรียนเน้นความรู้ความจำ ทั้งนี้เห็นได้จากค่าประสิทธิภาพ E_1 ที่สูงกว่า E_2 ดังนั้นจึงควรเพิ่มแบบฝึกหัดให้มีความยากเหมาะสมกับวัยของนักเรียนและมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. จากการวิจัยพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับเป็นลำดับรองสุดท้าย แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ท่องถิ่น รวมทั้งควรเน้นการนำความรู้ท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเกิดสำนึกความรักท้องถิ่นและสามารถนำความรู้ท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการทบทวนครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา ในประเด็นอื่น ๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยว สินค้าประจำตำบล เพื่อให้มีหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีรายละเอียดของท้องถิ่นที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. ควรสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมรูปแบบอื่น ๆ เช่น หนังสือการ์ตูน หนังสือบันเทิงคดี เพื่อให้มีหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่มีเนื้อหาความหลากหลาย ดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ในรายวิชานั้น

3. ควรมีการศึกษาผลของการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมที่ส่งเสริมให้เกิดสำนึกความรัก
ท้องถิ่น

4. ควรมีการศึกษาผลของการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมร่วมกับวิธีสอนอื่น ได้แก่ วิธีการ
สอนแบบสืบเสาะ วิธีสอนแบบทัศนศึกษา เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. สำนักนโยบายแผนและมาตรฐานการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม. (2545). รายงานการประชุมทางวิชาการ เรื่อง ทิศทางวัฒนธรรมกับการศึกษาในกระแสการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิ ทิ ซี คอมมิวนิเคชั่น กรุงเทพมหานคร.
- _____. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). หนังสือดีเด่น ประจำปีพ.ศ.2554. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมวิชาการ. (2538). การจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2542). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. ศูนย์พัฒนาหนังสือ. (2545). การเลือกและการใช้หนังสือเพื่อสนองหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2545). เกณฑ์การประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. คณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ. (2546). การประกวดหนังสือดีเด่นของคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา. (2551). พระบรมราโชวาทและกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. กรุงเทพฯ: ราชไทยเพรส.

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระ
ชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542. (2544). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์
เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดนครปฐม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการประเมินภายนอกกรอบสาม โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา. (2555). **รายงานผลการประเมิน
ภายนอกกรอบสาม**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยู ที ประเมิน และพัฒนาคุณภาพ
การศึกษา.
- ครรชิต มนูญผล. (2547). **เคล็ดไม่ลับในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- จักรภัทร พงศ์ภัทร. (2546). **คู่มือการเขียนหนังสือเสริมประสบการณ์ตามความต้องการของท้องถิ่น**.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ชารอักษร.
- จินตนา ไบกาซูยี. (2534). **การจัดทำหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2536). **การเขียนสื่อการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2542). **เทคนิคการเขียนหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เจนวิทย์ อุตสวโร. (2548). “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง สโดยผู้สวดสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดสตูล.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอน บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช**.
- จวีวรรณ คูหาภินันท์. (2527). **การทำหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: บุรพาสาส์น.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). “การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน” **ศิลปการศึกษาศาสตร์
วิจัย**. 5, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 7-16.
- บันลือ พฤกษ์วัน. (2533). **วรรณกรรมกับเด็ก**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2535). **การเขียนหนังสือเพื่อขอเลื่อนตำแหน่งอาจารย์3**. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- _____. (2538). **เทคนิคและตัวอย่างการเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม**.
กรุงเทพฯ: มิติใหม่.
- _____. (2538). **สารคดีและการเขียนสารคดี**. กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส จำกัด.
- ถวัลย์ มาศจรัส. (2539). **การเขียนหนังสือส่งเสริมการอ่านและหนังสืออ่านเพิ่มเติม**. กรุงเทพฯ:
ต้นอ้อ จำกัด.
- _____, บรรณาธิการ. (2542). **การเขียนหนังสือสารคดีสืบสานมรดกวัฒนธรรมไทย**.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภูมิปัญญา จำกัด.

ทศนา แคมมณี. (2553). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทศบาลเมืองไรัจิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม. (2554). “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองไรัจิง.” 15 ตุลาคม.

ธารรงค์ดี ธารงเลศฤทธิ์. (2550) “สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง.” **วารสารวิชาการ** 10, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2550): 2-5.

นิรันดร์ เนตรภักดี. (2547). “ผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ช่วงชั้นที่ 3) เรื่อง ชุมชนของเรา : อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นุชนารถ ยิ้มจันทร์. (2546). “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่อง ฮีตสิบสองในวิถีชีวิตชาวศรีสะเกษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดศรีสะเกษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ,

พระธรรมปิฎก. (2539). **ปฏิรูปการศึกษากับการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาชาวบ้าน**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

ภาวณี ด่านศิริวานิชย์. (2553). “การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ย่าถิ่นแดนเกรัง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภิญญาพร นิตยประภา. (2543). **การผลิตหนังสือเด็ก**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

มานพ ถนอมศรี. (2546). **การเขียนหนังสือสารคดี บันทึกคดี สำหรับเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ: สิปประภา.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2551). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รัตนา ศรีตระกูล. (2549). “การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าไ้ง่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- รัตนฤทัย สัจจพันธุ์ (2544). ศาสตร์และศิลป์แห่งวรรณคดี. กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น.
- โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา. (2556). “รายงานสารสนเทศงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา ประจำปีการศึกษา 2556 ” 15 พฤษภาคม.
- _____. “หลักสูตรโรงเรียนมาตรฐานสากลการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา (ปรับปรุง พุทธศักราช 2554) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.” นครปฐม, 2554 (อค์สำเนา)
- วัดไร่ขิง. (2553). ตำนานประวัติวัดไร่ขิง. ม.ป.ท.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2545). ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาโรจน์ เกษมสุขโชติกุล. (2552). “ชะตากรรม “หนังสือกระดาษ” จะอยู่หรือไปในยุค “อีบุ๊ก” เพื่อปู.” ผู้จัดการ. (2 กุมภาพันธ์): 15.
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2544). นวัตกรรมการเรียนการสอนการสร้างแบบฝึก. ชัยนาท: ชมรม พัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมาย.
- _____. (2547). การสร้างสื่อการสอนและนวัตกรรมการเรียนรู้...สู่การพัฒนาผู้เรียน.ราชบุรี: ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. (2553). นวัตกรรมการเรียนการสอน คุณภาพของเยาวชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิควรรณคดี.
- สุพรรณ สุตะวงศ์. (2550). “การหาประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องเมืองโบราณ เชียงแสนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นปีที่ 1 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3.” ปริญญามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตร และการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สมพร จารุณี. (2534). การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2540). คู่มือการเขียนเรื่องบันเทิงคดีและสารคดี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมถวิล ศรีอ่อน. (2546). “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องสืบสานงานอาชีพท้องถิ่นสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดสมุทรสาคร.” ปริญญามหาบัณฑิต สาขา หลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.

- โสภา สุขวิทยากรณ์. (2551). “การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระภูมิปัญญาท้องถิ่นวิชาสังคมศึกษา เรื่องเรื่องเล่าจากผู้เฒ่าวังตะเคียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- โสภณ วารานนท์ และคณะ. (2540). **ประวัติวัดท่าพูด**. กรุงเทพฯ: ชีรพงษ์การพิมพ์.
- อารยะ ศรีกัลยาณบุตร. (2550). **การออกแบบสิ่งพิมพ์**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกพล เรืองสกุล. (2549). “การศึกษาและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ภูมิปัญญาช่างทำเถรودเพลของอำเภอสามพราณ.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรา ชวนขยัน. (2552). “การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในเขตเทศบาลตำบลหนองขาว.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อครูเพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา
หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. นายปัญญา โพธิ์ลิวัลย์	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 59 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
2. นางสาวนลินรัตน์ พงศ์พุทธารุ	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 59 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
3. นางวาทีณี สมเชื้อเวียง	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 59 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
4. นางนิตยา ชำประชา	ครู วิทยฐานะชำนาญการ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 59 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
5. นางสุนีย์ ชวงศ์ศิริกุล	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 58 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
6. นางสาวยุพิน ม่วงนา	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 58 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
7. นางสมศรี เลี้ยงบำรุง	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 56 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
8. นางศิริเพ็ญ สุทธิประภา	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 56 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
9. นางสาวจันทร์เพ็ญ จิระรัตนภรณ์	ครู วิทยฐานะชำนาญการ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 56 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา
10. นางกานดา พิมใจใส	ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาฯ อายุ 54 ปี โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มพระสงฆ์

1. พระสังเวท คเวสโก (สุจิตฺต)	เจ้าอาวาสวัดท่าพุด อายุ 64 ปี
จำพรรษาเป็นเวลา 47 ปี
2. พระครูธีรวัฒน์ ปัญญาธิโร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) อายุ 62 ปี
จำพรรษาเป็นเวลา 40 ปี
3. พระพิมลสมณคุณ	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) อายุ 82 ปี
เกิดและจำพรรษาเป็นเวลา 82 ปี

กลุ่มผู้รู้ในท้องถิ่น

1. นายสัญญา	สุดล้ำเลิศ	อาชีพข้าราชการบำนาญ อายุ 60 ปี
อาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 38 ปี
มีผลงานแต่งหนังสือเอกสารเกี่ยวกับตำบลไร่จิง
2. นายมานะ	เถียรทวี	อาชีพผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดท่าพุด อายุ 55 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 55 ปี
มีผลงานแต่งหนังสือเอกสารเกี่ยวกับตำบลไร่จิง
3. นายวิรัตน์	น้อยประชา	อาชีพผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดท่าพุด อายุ 55 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 55 ปี
มีผลงานแต่งหนังสือเอกสารเกี่ยวกับตำบลไร่จิง
4. นางกลุ่ม	จันทร์บำรุง	อาชีพครูภูมิปัญญาสถานหมอนแดง อายุ 81 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 81 ปี
ได้รับการยกย่องจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม
เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. นางกรอง	เดชชานา	อาชีพครูภูมิปัญญาสานเสื่อเคย อายุ 84 ปี เกิดและอาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 84 ปี ได้รับการยกย่องจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. นายบุญรอด	โพธิ์แดง	อาชีพครูภูมิปัญญาเถรอดเพล อายุ 68 ปี เกิดและอาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 68 ปี ได้รับการยกย่องจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
7. นายไพฑูรย์	กรรณโม	อาชีพครูภูมิปัญญาประติมากรรม(ปูนปั้นสด) อายุ 59 ปี เกิดและอาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 59 ปี ได้รับการยกย่องจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น
ชาวบ้าน		
1.นางประจวบ	สงกา	อาชีพทำนา อายุ 78 ปี เกิดและอาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 59 ปี
2.นางรำพึง	สุวรรณพงศ์	อาชีพ - อายุ 78 ปี อาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 50 ปี
3.นางวันดี	ธนธนาณท์	อาชีพเจ้าหน้าที่ประจำวัดไร่จึง อายุ 73 ปี อาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 55 ปี
4.นายเชาวน์	จินดาวงศ์	อาชีพทำนา อายุ 70 ปี เกิดและอาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 70 ปี
5. นายสนั่น	จรดล	อาชีพทำสวน อายุ 69 ปี เกิดและอาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 69 ปี
6. เรือตรีประสิทธิ์	ทองวงษ์	อาชีพขับเรือท่องเที่ยวศรีสวัสดิ์ อายุ 65 ปี อาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 38 ปี
7. นางอารยา	ทองปรีชา	อาชีพธุรกิจส่วนตัวร้านอาหาร อายุ 63 ปี เกิดและอาศัยในตำบลไร่จึงระยะเวลา 63 ปี

- 8.นางกมลรัตน์ ศรีพัฒนพงศ์ อาชีพข้าราชการบำนาญ อายุ 62 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 62 ปี
- 9.นางพวงกาญจน์ กรุงกาญจนา อาชีพข้าราชการบำนาญ อายุ 61 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 61 ปี
- 10.นายกมล ประทีปธีรานันท์ อาชีพข้าราชการครู โรงเรียนวัดไโรจิงวิทยา อายุ 57 ปี
อาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 33 ปี
11. นางนฤมล วัฒนพิทักษ์พงษ์ อาชีพข้าราชการครู โรงเรียนวัดท่าพุด อายุ 56 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 56 ปี
12. นางเรืองทิพย์ จันทิสา อาชีพเจ้าหน้าที่วัดท่าพุด อายุ 55 ปี
อาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 35 ปี
- 13.นายพรเทพ ปัดวิ อาชีพไวยาวัจกรวัดไโรจิง อายุ 54 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 54 ปี
- 14.นายรุ่งศักดิ์ จันทรบำรุง อาชีพทำเครื่องเบญจรงค์ อายุ 53 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 53 ปี
- 15.นายบุญโปรด มากรักษา อาชีพทำสวนและหมอฟันบ้าน อายุ 56 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 56 ปี
- 16.นายศักดิ์ชัย เทพเจริญนิรันดร์ อาชีพหมอฟันบ้าน สมุนไพรไโรจิง อายุ 55 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 55 ปี
17. นางจิตรา อริยวัฒน์วงศ์ อาชีพข้าราชการครู โรงเรียนวัดท่าพุด อายุ 52 ปี
อาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 31 ปี
- 18.นางเยาวลักษณ์ ช่างเกวียน อาชีพทำสวน อายุ 52 ปี
อาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 35 ปี
- 19.นายวิรัตน์ สงกา อาชีพข้าราชการครู โรงเรียนวัดไโรจิงวิทยา อายุ 50 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 50 ปี
- 20.นางนรรัตน์ วรรณแก้ว อาชีพทำเครื่องเบญจรงค์ อายุ 49 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 49 ปี
- 21.นายศักดิ์ชัย อ้นคง อาชีพทำสมุนไพร อายุ 47 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 47 ปี

22.นางสาววรภัทร บุญพรหม

อาชีพบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน 44 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 44 ปี

ผู้นำชุมชน

นายชาติรี

สุขถาวร

อาชีพกำนันตำบลไโรจิง และไวยาวจักรวัดไโรจิงอายุ 72 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 72 ปี

นายพยนต์

ชำประชา

อาชีพผู้ใหญ่บ้าน อายุ 65 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไโรจิงระยะเวลา 65 ปี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อจัดกลุ่มสนทนาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน

1. พระครูธีรวัฒน์ ปัญญาธิโร	ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไร่จิง (พระอารามหลวง) อายุ 62 ปี
จำพรรษาเป็นเวลา 40 ปี
2.นางประจวบ สงกา	อาชีพทำนา อายุ 78 ปี
อาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 59 ปี
3. นายชาติรี สุขถาวร	อาชีพกำนันตำบลไร่จิง และไวยาวัจกรวัดไร่จิง อายุ 72 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 72 ปี
4. นายบุญรอด โพธิ์แดง	อาชีพครูภูมิปัญญาเถรอดเพล อายุ 68 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 68 ปี
5. นายพนนต์ ชำประชา	อาชีพผู้ใหญ่บ้าน อายุ 65 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 65 ปี
6. นายสัญญา สุดล้ำเลิศ	อาชีพข้าราชการบำนาญ อายุ 60 ปี
อาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 38 ปี
มีผลงานแต่งหนังสือเอกสารเกี่ยวกับตำบลไร่จิง
7. นายมานะ เกียรทวิ	อาชีพผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดท่าพุด อายุ 55 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 55 ปี
มีผลงานแต่งหนังสือเอกสารเกี่ยวกับตำบลไร่จิง
8. นายวิรัตน์ น้อยประชา	อาชีพผู้ดูแลพิพิธภัณฑสถานบ้านวัดท่าพุด อายุ 55 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 55 ปี
มีผลงานแต่งหนังสือเอกสารเกี่ยวกับตำบลไร่จิง
9.นายพรเทพ ปัดวี	อาชีพไวยาวัจกรวัดไร่จิง อายุ 54 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 54 ปี
10.นายวิรัตน์ สงกา	อาชีพข้าราชการครู โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา อายุ 50 ปี
เกิดและอาศัยในตำบลไร่จิงระยะเวลา 50 ปี

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจคุณภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม
 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง
 ด้านภาษาและด้านการผลิตหนังสือ

อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากจู้ย

อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นายชลิต หนูนาค

นักวิชาการช่างศิลป์ ชำนาญการ 8
 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

อาจารย์ ดร.อนัน ปั่นอินทร์

อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นายสัญญา สุดล้ำเลิศ

ครู วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา จังหวัดนครปฐม

อาจารย์ ดร.ยุวี ผลพันธุ์

อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลท้องถิ่นตำบลไร่จิง เพื่อพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ข้อมูลท้องถิ่นของตำบลไร่จิง
3. แบบประเด็นสนทนากลุ่ม ข้อมูลท้องถิ่นของตำบลไร่จิง
4. แบบประเมินคุณภาพ หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ข้อสอบนี้เป็นข้อสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว แล้วทำเครื่องหมาย **x** ลงใน
 กระดาษคำตอบ

บทที่ 1 ถิ่นนี้ที่ไร่จิง

จุดประสงค์ข้อที่ 1 บอกที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลไร่จิงได้ จำนวน 1 ข้อ (ความรู้ความจำ 2 ข้อ)

1. พื้นที่ตำบลไร่จิงมีอาณาเขตติดต่อกับหลายตำบลในอำเภอสามพรานยกเว้นข้อใด

ก. ตำบลยายชา	ข. ตำบลท่าตลาด
ค. ตำบลอ้อมใหญ่	ง. ตำบลคลองจินดา

2. พื้นที่ตำบลไร่จิง ทางทิศเหนือติดต่อกับตำบลใด

ก. ตำบลยายชา	ข. ตำบลท่าตลาด
ค. ตำบลบางกระทึก	ง. ตำบลกระทุ่มล้ม

จุดประสงค์ข้อที่ 2 บอกและอธิบายลักษณะการปกครองของตำบลไร่จิงได้ (ความเข้าใจ 2 ข้อ)

3. “ตำบลไร่จิงมีจำนวนประชากรมากกว่า 10,000 คน แต่ไม่เกิน 50,000 คน มีนายกเทศมนตรีเป็น
 หัวหน้าฝ่ายบริหาร” จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงการปกครองแบบใด

ก. เทศบาลนคร
ข. เทศบาลเมือง
ค. เทศบาลตำบล
ง. เทศบาลอำเภอ

4. รูปแบบการปกครองของตำบลไร่จิง สัมพันธ์กับข้อใด

ก. ผู้ใหญ่บ้าน
ข. กำนัน
ค. นายกเทศมนตรี
ง. นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

จุดประสงค์ข้อที่ 3 อธิบายลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศของตำบลไร่จึงได้

(จำนวน 4 ข้อ ความเข้าใจ 2 ข้อ นำไปใช้ 2 ข้อ)

5. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับภูมิประเทศของตำบลไร่จึง
 - ก. เป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีน
 - ข. เป็นพื้นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเลอ่าวไทย
 - ค. พื้นที่ราบดินตะกอนจากแม่น้ำท่าจีน
 - ง. เป็นพื้นที่ราบลุ่มจากคลองแยกจากแม่น้ำท่าจีน
6. ถ้านักเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชน จะพัฒนาพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำอย่างไรให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
 - ก. จัดทำเป็นห้างสรรพสินค้าเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว
 - ข. จัดทำเป็นเขตเศรษฐกิจ เปิดโอกาสให้นักลงทุนทั้งไทยและต่างชาติมาเปิดบริษัทหรือตั้งโรงงานได้
 - ค. ส่งเสริมการทำเกษตร โดยให้ชาวบ้านปลูกพืชเศรษฐกิจตามความต้องการของตลาด เพื่อส่งออกไปขายทั้งในและต่างประเทศ
 - ง. ส่งเสริมการทำเกษตรให้เหมาะสมตามลักษณะพื้นที่ รวมถึงปรับภูมิทัศน์บริเวณแม่น้ำ เพื่อเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ สร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง
7. ที่ตั้งของตำบลไร่จึงอยู่ใกล้กับปากอ่าวไทย ส่งผลต่อลักษณะภูมิอากาศในช่วงฤดูหนาวอย่างไร

ก. อากาศไม่หนาวจัด	ข. อากาศหนาวเย็นจัด
ค. ฝนตกชุกน้ำท่วมขัง	ง. อากาศร้อนและแห้งแล้ง
8. การที่ในอดีตมีน้ำเค็มไหลเข้ามาในแม่น้ำท่าจีน ถ้านักเรียนอาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำท่าจีน นักเรียนจะเลือกทำสวนตามข้อใด

ก. ปลูกกล้วย	ข. ปลูกส้มโอ
ค. ปลูกมะพร้าว	ง. ปลูกหมาก

จุดประสงค์ข้อที่ 4 นักเรียนวิเคราะห์ภูมิประเทศ ภูมิอากาศของตำบลไร่จึงที่ส่งผลต่อการดำเนิน

ชีวิต (จำนวน 4 ข้อ วิเคราะห์ 2 ข้อ สร้างสรรค์ 2 ข้อ)

9. ดาวกำลังหาพื้นที่ทำสวนส้มโอและมะพร้าว ดาวควรเลือกพื้นที่ตามข้อใด
 - ก. ที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ซึ่งเกิดจากการทับถมของดินตะกอนแม่น้ำพัดพา
 - ข. ที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ซึ่งเกิดจากการพัดพาของตะกอน มีดินงอกออกมาจากฝั่งเพิ่มเติม เรียกว่า ฝั่งคู้
 - ค. ที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ซึ่งเกิดจากการพัดพาของตะกอน มีดินงอกออกมาจากฝั่งเพิ่มเติม เรียกว่า ฝั่งเลนหรือฝั่งแหลม
 - ง. ที่ราบอันอุดมสมบูรณ์ บริเวณส่วนโค้งวงนอกของแม่น้ำ ตลิ่งมีน้ำกัดเซาะ เรียกว่า ฝั่งคู้ หรือ ฝั่งแหลม
10. กรณีที่นักเรียนเป็นชาวบ้านอพยพมาจากต่างถิ่น กำลังหาพื้นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพในเขตลุ่มน้ำท่าจีน นักเรียนจะเลือกตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพตามข้อใด
 - ก. ที่ราบใกล้ริมแม่น้ำฝั่งเลน ประกอบอาชีพทำนา
 - ข. ที่ราบใกล้ริมแม่น้ำฝั่งคู้ ประกอบอาชีพทำสวนส้มโอ
 - ค. ที่ราบใกล้ริมแม่น้ำ ประกอบอาชีพทำสวนกล้วยไม้
 - ง. ที่ราบใกล้ริมแม่น้ำ เปิดร้านขายผักและผลไม้ตามฤดูกาล
11. เหตุใดพื้นที่ตำบลไร่จึง ในฤดูหนาวอากาศจึงไม่หนาวจัด

ก. พื้นที่เป็นดินทราย	ข. พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ
ค. ที่ตั้งอยู่ใกล้กับปากอ่าวไทย	ง. พื้นที่มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านกลางตำบล
12. หากนักเรียนตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายฝั่งตลิ่งชัน หรือฝั่งคู้ มักจะมีการกัดเซาะและเกิดการพังทลายของตลิ่ง นักเรียนจะเลือกวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวยังไร

ก. เทกรวดริมฝั่ง	ข. ปลูกชายเพื่อยริมฝั่งให้มากขึ้น
ค. เอาดินมาถมเพิ่มบริเวณชายฝั่ง	ง. ทำเขื่อนดินที่พัฒนามาจากสุโขทัย

จุดประสงค์ข้อที่ 5 นักเรียนอธิบายทรัพยากรธรรมชาติของตำบลไร่จึงได้

(จำนวน 2 ข้อ ความเข้าใจ 2 ข้อ)

13. “ชายเฟื้อย” เปรียบได้กับป่าไม้ในข้อใด

ก. ป่าดิบชื้น	ข. ป่าดงดิบ
ค. ป่าชายหาด	ง. ป่าเบญจพรรณ

14. “ เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำที่สำคัญในระบบนิเวศของแม่น้ำท่าจีน” จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงพรรณไม้ข้อใด

ก. ต้นตีนเป็ด

ข. ต้นลำเจียก

ค. ต้นมะพูด

ง. ต้นมะกอกน้ำ

จุดประสงค์ข้อที่ 6 นักเรียนอธิบายลักษณะและสภาพทั่วไปทางสังคม การศึกษา ศาสนา อาชีพของประชากรในตำบลไฉฉางได้ (จำนวน 2 ข้อ ความเข้าใจ 2 ข้อ)

15. “พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลไฉฉาง จะเต็มไปด้วยสวนส้มโอ มะพร้าว มีนาข้าว ปลูกพืชสวนครัว นานาชนิด” จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านในตำบลไฉฉางประกอบอาชีพเกี่ยวกับอะไร

ก. กสิกรรม – การค้า

ข. กสิกรรม – ทำนา

ค. เกษตรกรรม – ทำไร่

ง. เกษตรกรรม - ทำสวน

16. “ วัดไฉฉางและวัดท่าพูด เป็นวัดประจำตำบลที่สำคัญของคนไฉฉาง ” จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านในตำบลไฉฉาง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาใด

ก. ศาสนาพุทธ

ข. ศาสนาคริสต์

ค. ศาสนาอิสลาม

ง. ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

บทที่ 2 เรื่องเล่าคนไฉฉาง

จุดประสงค์ข้อที่ 7 นักเรียนอธิบายประวัติความเป็นมาและภูมินามที่สำคัญของตำบลไฉฉางได้ (จำนวน 4 ข้อ ความจำ 2 ความเข้าใจ 2 ข้อ)

17. หลักฐานข้อใดที่แสดงให้เห็นว่าตำบลไฉฉางเป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

ก. ตำนานวัดไฉฉาง

ข. ศิลาจารึกวัดท่าพูด

ค. จดหมายเหตุลาลูแบร์

ง. จารึกบนแผ่นอิฐมอญบนผนังอุโบสถวัดท่าพูด

18. ตำบลไฉฉาง หมู่บ้านคลองท่าพูด หมู่บ้านคลองใหม่ หมู่บ้านคลองพร้าว ชื่อเหล่านี้มีที่มาอย่างไร

ก. ตั้งตามลักษณะเด่น ๆ ของแต่ละพื้นที่

ข. ชาวบ้านร่วมกันตั้งชื่อและลงประชามติ

ค. เจ้าอาวาสวัดแต่ละหมู่บ้านเป็นคนตั้งชื่อ

ง. กำนัน และผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้านเป็นคนตั้งชื่อ

19. ชื่อหมู่บ้านคลองบางพร้าว มีที่มาอย่างไร
- ชาวบ้านชื่อนายพร้าวเป็นผู้ริเริ่มขุดคลองขึ้น
 - ชาวบ้านนิยมปลูกมะพร้าวกันเป็นจำนวนมาก
 - ชาวบ้านชื่อนายพร้าวเป็นผู้สร้างตลาดในการขายมะพร้าว
 - พ่อค้ามีการขนส่งมะพร้าวผ่านคลองบางพร้าวเป็นจำนวนมาก
20. “ศูนย์กลางทางการค้าและเป็นท่าเรือโดยสารแห่งเดียวของตำบลไทร่ชิง” จากข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงสถานที่แห่งใด
- วัดไทร่ชิง
 - วัดท่าพุด
 - ตลาดท่าเกวียน
 - ตลาดดอนหวาย

จุดประสงค์ข้อที่ 8 นักเรียนวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของตำบลไทร่ชิงในอดีตได้
(จำนวน 6 ข้อ ความรู้ความจำ 2 ข้อ วิเคราะห์ 4 ข้อ)

21. ชาติพันธุ์กลุ่มแรกที่มาตั้งถิ่นฐานในตำบลไทร่ชิงคือข้อใด
- กลุ่มคนจีนกวางตุ้ง
 - กลุ่มคนจีนแต้จิ๋ว
 - กลุ่มคนจีนไหหลำ
 - กลุ่มคนจีนฮกเกี้ยน
22. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับที่มาของชื่อ “ตำบลไทร่ชิง”
- ชาวบ้านในตำบลไทร่ชิงประกอบอาชีพปลูกขิง
 - แม่น้ำท่าจีนเป็นแหล่งขนถ่ายและค้าขายขิง
 - ชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานได้ประกอบอาชีพขายขิง
 - ชาวจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานได้ประกอบอาชีพปลูกขิง
23. ตำนานหลวงพ่อดำไทร่ชิงมีหลายตำนาน ข้อใดกล่าวถูกต้อง
- ทุกตำนานจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนา
 - สิ่งที่ในตำนานพูดถึงมักจะเป็นเรื่องจริงเสมอ
 - ตำนานเป็นสิ่งที่เชื่อถือไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นทั้งหมด
 - ตำนานคือสิ่งที่ชาวบ้านสร้างขึ้นเพื่อเรียกความศรัทธาให้กับคนในชุมชน

24. ตามตำนานเล่าว่าพระพุทธรูป 5 องค์ที่ลอยตามน้ำมา ข้อใดกล่าวถูกต้อง
- หลวงพ่อโสธร – ลอยตามลำน้ำแม่กลอง
 - หลวงพ่อวัดไร่ขิง – ลอยตามลำน้ำท่าจีน
 - หลวงพ่อโตวัดบางพลี – ลอยตามแม่น้ำท่าจีน
 - หลวงพ่อวัดบ้านแหลม – ลอยตามลำน้ำเพชรบุรี
25. จุดประสงค์สำคัญที่พุทธศาสนิกชนมานมัสการองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิงเป็นจำนวนมากคือข้อใด
- เพื่อมาขอพรจากองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง
 - เพื่อมานมัสการและแก้บนจากองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง
 - เพื่อมาชมมหรสพในงานนมัสการหลวงพ่อวัดไร่ขิง
 - เพื่อมาบนบานศาลกล่าวกับองค์หลวงพ่อวัดไร่ขิง
26. ในฐานะที่นักเรียนเป็นสมาชิกในชุมชนตำบลไร่ขิง เมื่อมีประชาชนต่างถิ่นมานมัสการหลวงพ่อวัดไร่ขิงนักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไร
- ต้อนรับด้วยไมตรีจิต แนะนำร้านอาหาร และแหล่งจำหน่ายของที่ระลึก
 - ต้อนรับด้วยไมตรีจิต แนะนำสถานที่สำคัญ และอธิบายประวัติชุมชนตำบลไร่ขิง
 - ต้อนรับด้วยไมตรีจิต แนะนำเจ้าอาวาส และอธิบายวิธีการนมัสการหลวงพ่อวัดไร่ขิง
 - ต้อนรับด้วยไมตรีจิต แนะนำสถานที่สำคัญ และอธิบายประวัติความเป็นมาของหลวงพ่อวัดไร่ขิง

บทที่ 3 วิถีคนวิถีไร่ขิง

จุดประสงค์ข้อที่ 9 นักเรียนอธิบายวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้คนตำบลไร่ขิงได้

(จำนวน 4 ข้อ ความรู้ความจำ 2 ข้อ ความเข้าใจ 2 ข้อ)

27. ผู้คนตำบลไร่ขิงในอดีตนิยมใช้พาหนะใดในการคมนาคมขนส่ง
- เรือ
 - รถม้า
 - ควายเทียมเกวียน
 - วัวเทียมเกวียน
28. “ กระตูกู ” เป็นส่วนประกอบของเรือในข้อใด
- เรือมอด
 - เรือหมู
 - เรือหางยาว
 - เรือสำปั้น

40. เพราะเหตุใดจึงมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมากบริเวณริมแม่น้ำท่าจีน

- ก. พื้นที่ใกล้เมืองหลวง การคมนาคมสะดวก
- ข. แรงงานหาง่ายและราคาถูก วัตถุดิบหาง่าย
- ค. วัตถุดิบหาง่ายราคาถูก การขนส่งทางน้ำสะดวก
- ง. ที่ดินอุดมสมบูรณ์ ที่ตั้งเหมาะสมกับการตั้งโรงงาน

41. ประเพณีใดที่เกี่ยวกับชาวนาปลูกข้าวของชาวดำบลไรรัง

- ก. ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าว
- ข. ประเพณีบุญบั้งไฟ
- ค. ประเพณีทำขวัญแม่โพสพ
- ง. ประเพณีแห่นางแมว

42. เพราะเหตุใดพื้นที่บริเวณตำบลไรรังจึงเป็นสภาพสองน้ำ

- ก. มีทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม
- ข. มีน้ำจากน้ำฝนและน้ำบาดาล
- ค. มีน้ำจากแม่น้ำท่าจีนและเจ้าพระยา
- ง. มีน้ำจากแม่น้ำท่าจีนและลำคลองต่าง ๆ

จุดประสงค์ข้อที่ 13 นักเรียนอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอาชีพในอดีตและปัจจุบันของตำบลไรรัง

ได้ (จำนวน 6 ข้อ ความจำ 2 ข้อ การวิเคราะห์ 2 ข้อ การสร้างสรรค์ 2 ข้อ)

43. “คนสมัยใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับอาชีพของบรรพบุรุษ มัวแต่ไปหลงกับกระแสทุนนิยม รักงาน

สบาย สนใจทำงานในห้องแอร์ในสำนักงานกันมาก” จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมข้อใดมากที่สุด

- ก. อุตสาหกรรมเป็นพาณิชยกรรม
- ข. เกษตรกรรมเป็นเทคโนโลยี
- ค. พาณิชยกรรมเป็นอุตสาหกรรม
- ง. เกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม

44. เพราะเหตุใดเกษตรกรโดยเฉพาะชาวนาจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า

- ก. มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการผลิตทำให้ผลิตได้มาก
- ข. มีสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำในลุ่มน้ำท่าจีนปริมาณน้ำมากพอเพียงในการเพาะปลูกได้ตลอดปี
- ค. เพื่อสนองต่อความต้องการของโรงงานอุตสาหกรรมที่นำผลผลิตไปแปรรูป
- ง. การสร้างเขื่อนที่จังหวัดกาญจนบุรี ทำให้มีการควบคุมน้ำส่งผลให้มีน้ำทำเกษตรกรรมได้ตลอดปี

45. ตาของมัดหมี่มีอาชีพทำสวนส้มโออยู่ที่ตำบลไร่จิง พ่อของมัดหมี่เป็นคนอังกฤษแม่ของมัดหมี่เป็นคนไทย ในอนาคตมัดหมี่อยากมีกิจการเป็นของตนเอง ถ้านักเรียนเป็นมัดหมี่จะวางแผนชีวิตตนเองอย่างไร
- เรียนต่อด้านภาษาที่ต่างประเทศ อนาคตอยากทำงานในบริษัทระหว่างประเทศ
 - ติดตามพ่อไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษ และเปิดร้านอาหารไทยที่ประเทศอังกฤษ
 - เรียนต่อต่างประเทศด้านการบริหารธุรกิจ เมื่อจบการศึกษาจะเปิดบริษัทนำเข้าเที่ยวรอบโลก
 - เรียนต่อในประเทศด้านการบริหารธุรกิจ พร้อมกับการเรียนรู้การทำสวนส้มโอจากคุณตา ในอนาคตวางแผนทำธุรกิจเกี่ยวกับส้มโอ
46. “ผิวละเอียด ลูกกลมแป้น เนื้อในสีชมพู เนื้อหวานน้ำ” จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น เป็นส้มโอพันธุ์ใด
- พันธุ์ขาวแป้น
 - พันธุ์ขาวพวง
 - พันธุ์ขาวทองดี
 - พันธุ์ขาวพิศุล
47. ชาวสวนมะพร้าวในตำบลไร่จิงแก้ปัญหาด้วงกินยอดมะพร้าวโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไร
- ใช้ทรายโรยรอบคอต้นมะพร้าว
 - ใช้สมุนไพรผสมสารเคมีฉีดฆ่าด้วง
 - ใช้สมุนไพรคหยาบ ๆ โรยบนยอดมะพร้าว
 - ใช้ทรายผสมสมุนไพรโรยรอบคอต้นมะพร้าว
48. ในปัจจุบันชาวตำบลไร่จิงได้แปรรูปมะพร้าวน้ำหอมให้เกิดมูลค่าเพิ่มที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือข้อใด
- นำมาทำเป็นน้ำมะพร้าวจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว
 - นำมาทำเป็นมะพร้าวเผาจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว
 - นำมาทำเป็นมะพร้าวแช่อิ่มจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว
 - นำมาทำเป็นน้ำกะทิปรุงอาหารจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว

บทที่ 5 งานบุญคนไร่จิง

จุดประสงค์ข้อที่ 14 นักเรียนอธิบายความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถานในท้องถิ่นตำบล
ไร่จิงได้ (จำนวน 6 ข้อ ความเข้าใจ 2 ข้อ วิเคราะห์ 2 ข้อ และประเมินค่า 2 ข้อ)

49. “ พระพุทธรูปปางนี้อยู่ในอิริยาบถนั่งขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ซ้ายหงายวางลงพระเพลา พระหัตถ์
ขวาวางที่พระชานุ นิ้วพระหัตถ์ชี้ลงพื้นธรณี ลอยมาตามลำน้ำนครชัยศรี ” จากข้อความข้างต้น
กล่าวถึงพระพุทธรูปองค์ใด

- ก. หลวงพ่อวัดไร่จิง วัดไร่จิง
- ข. หลวงพ่อโต วัดบางพลีใหญ่
- ค. หลวงพ่อโสธร วัดโสธรวรวิหาร
- ง. หลวงพ่อวัดเขาตะเครา วัดเขาตะเครา

50. ข้อใดเป็นหลักฐานสำคัญที่สุดที่แสดงถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวไร่จิงตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา
ตอนปลาย

- ก. พระจุฬามณี
- ข. หลวงพ่อวัดไร่จิง
- ค. แผ่นอิฐมอญวัดท่าพุด
- ง. ใบเสมาทรงเครื่องวัดไร่จิง

51. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการสร้างพิพิธภัณฑ์วัดท่าพุด

- ก. ไม่เห็นด้วย เพราะเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ
- ข. ไม่เห็นด้วย เพราะสิ่งของส่วนใหญ่เป็นของโบราณ สร้างรายได้ให้กับชุมชนไม่ค่อยได้
- ค. เห็นด้วย เพราะเป็นสถานที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยว ส่งผลให้สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน
- ง. เห็นด้วย เพราะเป็นแหล่งรวบรวมโบราณวัตถุชิ้นสำคัญ ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมา
ของชุมชน

52. จากภาพข้างต้น เป็นพระพุทธรูปปางใด

ก. ปางห้ามญาติ	ข. ปางลีลา
ค. ปางสมาธิ	ง. ปางมารวิชัย

53. เพราะเหตุใด “ความเชื่อเรื่องที่ทำมนบาลศาลกล่าวขอให้ไม่ถูกเกณฑ์ทหารหลวงพ่อวัดไร่จิง ท่านไม่ชอบให้”

- ก. เพราะหลวงพ่от่านชอบให้คนเป็นทหารเพื่อปกป้องรักษาศาสนา
- ข. เพราะหลวงพ่от่านชอบให้คนเป็นทหารเพื่อปกป้องรักษาบ้านเมือง
- ค. เพราะหลวงพ่от่านชอบให้คนเป็นทหารเพื่อปกป้องรักษาดำบลไร่จิง
- ง. เพราะหลวงพ่от่านชอบให้คนเป็นทหารเพื่อทำสงครามกับพม่าในอดีต

54. การทำบุญของพุทธศาสนิกชนที่มานมัสการหลวงพ่อดาวไร่จิง นักเรียนคิดว่ามีผลต่อสุขภาพอนามัยของชุมชนไร่จิงอย่างไร

- ก. เกิดประโยชน์ เพราะเป็นการให้เงินจัดตั้งกองทุนผู้ป่วยผู้ยากไร้ตำบลไร่จิง
- ข. เกิดประโยชน์ เพราะเป็นการให้เงินสนับสนุนโรงพยาบาลเมตตาประชารักษ์ (วัดไร่จิง)
- ค. ไม่เกิดประโยชน์ เพราะเป็นการให้เงินสนับสนุนเทศบาลเมืองไร่จิง
- ง. ไม่เกิดประโยชน์ เพราะเป็นการให้เงินปรับปรุงศาสนสถานภายในวัดไร่จิง

จุดประสงค์ข้อที่ 15 นักเรียนบอกคุณค่าของของศาสนสถานที่สำคัญในท้องถิ่นได้ (จำนวน 4 ข้อ การนำไปใช้ 2 ข้อ และการวิเคราะห์ 2 ข้อ)

55. นักเรียนมีแนวทางในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างไร

- ก. ปฏิบัติตามหลักศีล 5 และศาสนาอื่น ๆ ให้สมบูรณ์
- ข. รณรงค์ให้ปฏิบัติตามแนวของศาสนาต่าง ๆ ที่ถูกต้อง
- ค. ร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้คนในชุมชนปฏิบัติ
- ง. บอกให้บุคคลในครอบครัวร่วมอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

56. ศาสนสถานในตำบลไร่จิง แสดงให้เห็นถึงชีวิตคนในตำบลไร่จิงอย่างไร

- ก. ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นิกายเถรวาท
- ข. ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นิกายมหายาน
- ค. ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก
- ง. ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ นิกายโปรเตสแตนต์

57. กรณีนักเรียนได้รับมอบหมายงานจากครูศิลปะไปศึกษาเรียนรู้ที่วัดไร่จิง นักเรียนควรจะศึกษาเรื่องใดจึงจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนมากที่สุด

- ก. หัตถกรรม และจิตรกรรม
- ข. ปฏิมกรรม และจิตรกรรม
- ค. วรรณกรรม และสถาปัตยกรรม
- ง. วรรณกรรม และจิตรกรรม

แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
จำนวน 60 ข้อ

ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ
1	ง.	16	ก.	31	ง.	46	ค.
2	ค.	17	ง.	32	ค.	47	ก.
3	ข.	18	ก.	33	ข.	48	ข.
4	ค.	19	ก.	34	ง.	49	ก.
5	ก.	20	ค.	35	ก.	50	ค.
6	ง.	21	ข.	36	ง.	51	ง.
7	ก.	22	ง.	37	ก.	52	ง.
8	ข.	23	ก.	38	ก.	53	ข.
9	ค.	24	ข.	39	ค.	54	ข.
10	ง.	25	ข.	40	ก.	55	ค.
11	ค.	26	ง.	41	ค.	56	ก.
12	ก.	27	ก.	42	ก.	57	ข.
13	ค.	28	ง.	43	ง.	58	ค.
14	ข.	29	ก.	44	ง.	59	ค.
15	ง.	30	ข.	45	ง.	60	ค.

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายวิชา ส22104 ประวัติศาสตร์

เรื่อง ถิ่นนี้ที่ไร่จิง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

จำนวน 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

2. ตัวชี้วัด

ม. 1/3 นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

3. ข้อสรุปทั่วไป

การที่แต่ละพื้นที่มีที่ตั้งที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลให้ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ และพืชพรรณธรรมชาติแตกต่างกัน

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) นักเรียนบอกที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลไร่จิงได้
- 2) นักเรียนอธิบายลักษณะการปกครองของตำบลไร่จิงได้
- 3) นักเรียนอธิบายลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศของตำบลไร่จิงได้
- 4) นักเรียนวิเคราะห์ภูมิประเทศ ภูมิอากาศของตำบลไร่จิงที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตได้
- 5) นักเรียนอธิบายทรัพยากรธรรมชาติของตำบลไร่จิงได้
- 6) นักเรียนอธิบายลักษณะและสภาพทั่วไปทางสังคม การศึกษา ศาสนา อาชีพของประชากรในตำบลไร่จิงได้
- 7) นักเรียนเห็นความสำคัญของลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ส่งผลต่อสภาพสังคมในตำบลไร่จิงได้

5. สาระการเรียนรู้

ความรู้

- 1) ที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลไร่จิง

- 2) ลักษณะการปกครองของตำบลไร่จึง
- 3) ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศของตำบลไร่จึง
- 4) ทรัพยากรธรรมชาติของตำบลไร่จึง

สมรรถนะสำคัญ

- 1) ความสามารถในการสื่อสาร
- 2) ความสามารถในการคิด
- 3) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- 1) มีวินัย
- 2) ใฝ่เรียนรู้
- 3) มุ่งมั่นในการทำงาน

6. ชิ้นงาน/ภาระงาน

- แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 1 เรื่อง “ถิ่นนี้ที่ไร่จึง”
- ใบกิจกรรม“แฟนพันธุ์แท้ชาวไร่จึง”

7. การวัดและประเมินผล

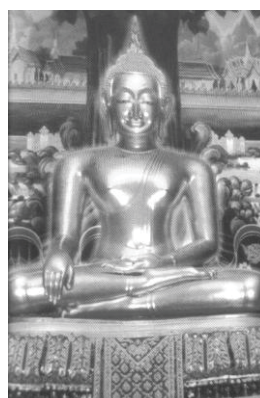
ขอบเขตการวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
1. ความรู้ (K) - ที่ตั้งและอาณาเขตของตำบลไร่จึง - ลักษณะการปกครองของตำบลไร่จึง - ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศของตำบลไร่จึง - ทรัพยากรธรรมชาติของตำบลไร่จึง	- การตอบคำถามปากเปล่า - การทำกิจกรรมแฟนพันธุ์แท้ไร่จึง - การทำแบบฝึกหัดท้ายบทที่ 1	- ประเด็นคำถาม - ใบกิจกรรมแฟนพันธุ์แท้ไร่จึง - แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 1	ครู
2. ทักษะ/กระบวนการ (P) - ทักษะการเชื่อมโยงความคิด - ทักษะการคิดวิเคราะห์ - ทักษะการให้เหตุผล	- การสังเกตพฤติกรรมรายบุคคล	- แบบสังเกตทักษะ/กระบวนการ	ครู

ขอบเขตการวัด	วิธีการ	เครื่องมือ	ผู้ประเมิน
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ (A) - มีวินัย - ใฝ่เรียนรู้ - มุ่งมั่นในการทำงาน	- การสังเกต - พฤติกรรม - รายบุคคล	- แบบสังเกต - คุณลักษณะ - อันพึงประสงค์	ครู

8. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน (10 นาที)

1. ครูนำรูปภาพพระพุทธรูปให้นักเรียนดู (ตามที่ปรากฏในรูปภาพ)

ภาพหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง

จากนั้นนำเสนอสนทนากับนักเรียน โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

- 1.1 ประติมากรรมในภาพมีชื่อว่าอะไร
(หลวงพ่อดำวัดไร่ขิง)
- 1.2 พระพุทธรูปดังกล่าว ประดิษฐานอยู่ที่ใด
(พระอุโบสถวัดไร่ขิง)
- 1.3 หลวงพ่อดำไร่ขิงมีความเกี่ยวข้องกับตำบลไร่ขิงอย่างไร
(เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ของ และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวตำบลไร่ขิง รวมถึง ศาสนิกชนทั่วไป)

(ทักษะกระบวนการ : การเชื่อมโยงทางความคิด, สมรรถนะ : ความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการคิด คุณลักษณะ : ใฝ่เรียนรู้)

2. จากคำตอบของนักเรียน ครูกล่าวกับนักเรียนโดยเชื่อมโยงว่า “หากกล่าวถึงถิ่นนี้ที่ตำบลไไร่จิง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตำบลนี้อย่างไร วันนี้ นักเรียนจะได้ศึกษาเรื่องขนาดทำเลที่ตั้ง และพืชพรรณธรรมชาติที่สำคัญ” จากนั้นผู้สอนก็เขียนเรื่องที่จะสอนไว้บนกระดานว่า “ถิ่นนี้ที่ไไร่จิง เรื่อง ภูมิประเทศ และภูมิอากาศของตำบลไไร่จิง ”

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (80 นาที)

1. ครูแสดงแผนที่ตำบลไไร่จิง พร้อมทั้งคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ถามนักเรียน ดังนี้

ภาพแผนที่ตำบลไไร่จิง

- 1.1 คำถาม : พื้นที่ตำบลไไร่จิง มีลักษณะเด่นอย่างไร

(มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านกลางตำบล)

- 1.2 คำถาม : จากลักษณะพื้นที่ที่มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านกลางตำบลดังกล่าว

ส่งผลต่อภูมิประเทศและทรัพยากรอย่างไร

(มีภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์ ส่งผลให้มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย)

(ทักษะกระบวนการ : ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการให้เหตุผล สมรรถนะ :

ความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการคิด คุณลักษณะ : ใฝ่เรียนรู้)

2. นักเรียนศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง ชุมชนคนไไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บทที่ 1 เรื่อง “ถิ่นนี้ที่ไไร่จิง” หน้า 7-16 โดยใช้เวลา 30 นาที ขณะที่นักเรียนกำลังศึกษา ครูคอยสังเกตพฤติกรรม ความสนใจของนักเรียนในการศึกษา ซึ่งครูคอยชี้แนะในประเด็นที่นักเรียนเกิดสงสัย (ทักษะกระบวนการ : ทักษะการคิดวิเคราะห์ , สมรรถนะ : ความสามารถในการคิด คุณลักษณะ : มีวินัย ใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นในการทำงาน)

3. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละ 5-6 คน ร่วมกันทำกิจกรรม โดยครูอธิบายขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

3.1 กิจกรรมนี้มีชื่อว่า “แฟนพันธุ์แท้ชาวไร่จิง” โดยครูจะเป็นแจกใบคำถามแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนตอบคำถาม กลุ่มใดมีคะแนนสูงสุดเป็นผู้ชนะในกิจกรรมนี้

3.2 ครูใช้เวลาในการทำกิจกรรม 15 นาที โดยที่แต่ละกลุ่มเขียนคำตอบลงในใบกิจกรรม “แฟนพันธุ์แท้ชาวไร่จิง” หากตอบถูกต้องได้คะแนน 1 คะแนน โดยข้อคำถามมี 6 ข้อ ดังนี้

- (1) ตำบลไร่จิง มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลใดบ้าง
(ตำบลบางกระทึก ตำบลอ้อมใหญ่ ตำบลท่าข้าม ตำบลกระทุ่มล้มตำบลยายชา และตำบลท่าตลาด) (Obj.1)
- (2) ตำบลไร่จิง มีลักษณะการปกครองแบบใด
(เทศบาลเมืองไร่จิง) (Obj.2)
- (3) ตำบลไร่จิง มีลักษณะภูมิประเทศ และภูมิอากาศเป็นอย่างไร
(ภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านกลางตำบล และภูมิอากาศแบบร้อนชื้น) (Obj.3)
- (4) การที่แม่น้ำท่าจีนไหลผ่านกลางตำบล ส่งผลต่อลักษณะภูมิประเทศเป็นอย่างไร
(เกิดทางน้ำโค้งวัด แบบภูมิประเทศเป็นสองส่วน คือ ชายฝั่งตลิ่งชัน (พื้นที่ตลิ่งถูกกัดเซาะ และชายฝั่งยื่นออกมา (พื้นที่ตะกอนงอกออกมา)) (Obj.3)
- (5) จากลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของตำบลไร่จิง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวไร่จิงอย่างไร
(การทำเขื่อนปูน ป้องกันการพังทลายบริเวณพื้นที่ริมตลิ่ง การประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นต้น) (Obj.4)
- (6) เหตุใดปัจจุบันสัตว์น้ำบางชนิดจึงสูญหายไป
(เพราะมลพิษทางน้ำ ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม การทิ้งขยะน้ำเสียลงแม่น้ำ) (Obj.5)

3.3 เมื่อนักเรียนแต่ละกลุ่มตอบคำถามเสร็จแล้ว ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยคำตอบ โดยครูให้สุ่มเรียกตัวแทนนักเรียนมาเฉลยคำตอบบนกระดานดำ แล้วครูอธิบายเพิ่มเติม

(ทักษะกระบวนการ : ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการให้เหตุผล สมรรถนะ : ความสามารถในการสื่อสารและความสามารถในการคิด คุณลักษณะ : ใฝ่เรียนรู้, มีวินัย, มุ่งมั่นการทำงาน)

4. นักเรียนทำแบบฝึกหัดท้ายบทที่ 1 เรื่อง ถิ่นนี้ที่ไร้จิง หน้า 17 จากหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง “ชุมชนคนไร้จิง” โดยเขียนคำถามและเติมคำตอบลงสมุด ใช้เวลา 20 นาทีจากนั้นร่วมกันเฉลยพร้อมกัน โดยครูอธิบายเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

(ทักษะกระบวนการ : ทักษะการคิดวิเคราะห์ สมรรถนะ : ความสามารถในการคิด คุณลักษณะ : ใฝ่เรียนรู้, มีวินัย, มุ่งมั่นการทำงาน)

กิจกรรมรวบยอด (10 นาที)

1. นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม ดังนี้

1.1 การที่นักเรียนศึกษา เรื่อง “ถิ่นนี้ที่ไร้จิง” นั้น นักเรียนคิดว่าสภาพทั่วไปทางสังคมของตำบลไร้จิง จากอดีตถึงปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

(อดีตเป็นสังคมเกษตรกรรม ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมอุตสาหกรรม จึงมีการย้ายถิ่นของผู้คนเข้ามาอยู่ในตำบลไร้จิงมากยิ่งขึ้น) (Obj.6)

1.2 นักเรียนคิดว่าลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ มีความสำคัญต่อสภาพสังคมในตำบลไร้จิงอย่างไร (Obj.7)

(ส่งผลต่อวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ เช่น การคมนาคมทางน้ำ การทำนา การทำสวน เป็นต้น)

1.3 การที่นักเรียนศึกษา เรื่อง “ถิ่นนี้ที่ไร้จิง” นั้น นักเรียนได้ประโยชน์อย่างไร (การที่แต่ละพื้นที่มีที่ตั้งที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลให้ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิอากาศ และพืชพรรณธรรมชาติแตกต่างกัน (Gen.)

(ทักษะกระบวนการ : ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการให้เหตุผล และทักษะการใช้ชีวิต สมรรถนะ : ความสามารถในการสื่อสารความสามารถในการคิด และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต คุณลักษณะ : ใฝ่เรียนรู้, มีวินัย, มุ่งมั่นการทำงาน)

1.3 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญ พร้อมทั้งให้นักเรียนบันทึกสาระสำคัญลงในสมุด

9. สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

1. หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ภาพหลวงพ่อวัดไร่จิง
3. ภาพแผนที่ตำบลไร่จิง

10. แหล่งการเรียนรู้/หนังสืออ้างอิง

ศิริประภา จังพานิช. ชุมชนคนไร่จิง. มปท., 2557.

บันทึกหลังสอน

ผลการสอน

โดยภาพรวมนักเรียนมีความสนใจต่อการศึกษาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเป็นอย่างมาก และให้ความร่วมมือในการเรียนรู้เป็นอย่างดี นักเรียนให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมกลุ่ม และการตอบคำถามอย่างสม่ำเสมอและตั้งใจ นอกจากกิจกรรม “แฟนพันธุ์แท้ชาวไร่จิง” นักเรียนทุกคนสนุกสนาน และให้ความร่วมมือในกิจกรรมเป็นอย่างดี

ปัญหาและอุปสรรค

เมื่อเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนบางกลุ่มจะพูดคุยเสียงดัง ไม่ฟังคำชี้แจงจากครู

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม / แนวทางแก้ไข

ครูควรระบุดีก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มว่า ถ้ากลุ่มใดส่งเสียงดังจะตัดคะแนนของกลุ่มนั้น

ลงชื่อ..... ผู้สอน
(นางสาวศิริประภา จังพานิช)

แบบสังเกตทักษะ / กระบวนการ

ที่	ชื่อ – สกุล	รายการ												รวม
		ทักษะ การคิดวิเคราะห์				ทักษะ การเชื่อมโยง ความคิด				ทักษะ การให้เหตุผล				
		3	2	1	0	3	2	1	0	3	2	1	0	

เกณฑ์การตัดสิน

ช่วงคะแนน	ระดับคุณภาพ
7-9	3 หมายถึง ดีเยี่ยม
4-6	2 หมายถึง ดี
1-3	1 หมายถึง ผ่าน
0	0 หมายถึง ไม่ผ่าน

เกณฑ์การให้คะแนน

การคิดวิเคราะห์

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
อธิบายรายละเอียดของเรื่องทีอ่านได้ อย่างละเอียด และให้เหตุผลประกอบ สามารถแยกองค์ประกอบจากเรื่องราวที่กำหนดเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจจนสามารถสรุปได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง	อธิบายรายละเอียดของเรื่องทีอ่านได้และให้เหตุผลประกอบ สามารถแยกองค์ประกอบจากเรื่องราวที่กำหนดเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจจนสามารถสรุปได้อย่างเหมาะสม	อธิบายรายละเอียดของเรื่องทีอ่านได้เพียงเล็กน้อย สามารถแยกองค์ประกอบจากเรื่องราวที่กำหนดเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจจนสามารถสรุปได้	ไม่สามารถระบุปัญหาแยกแยะองค์ประกอบและสรุปได้

ทักษะการเชื่อมโยงความคิด

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
เชื่อมโยงความคิดของตนกับข้อมูล หรือหลักการที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างเป็นระบบและสามารถตอบคำถามได้ ถูกต้องชัดเจนตามหลักการและเหตุผล	เชื่อมโยงความคิดของตนกับข้อมูล หรือหลักการที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างเป็นระบบและสามารถตอบคำถามได้ ถูกต้อง	เชื่อมโยงความคิดของตนกับข้อมูล หรือหลักการที่มีอยู่ และสามารถตอบคำถามได้ ถูกต้อง	ไม่สามารถเชื่อมโยงความคิดของตนกับข้อมูลหรือหลักการที่มีอยู่ได้

ทักษะการให้เหตุผล

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
อธิบายรายละเอียด โดยเชื่อมโยงให้เห็น ถึงสาเหตุและผลที่ เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เป็นระบบได้ถูกต้อง ชัดเจนตามหลักการ และเหตุผล	อธิบายรายละเอียด โดยเชื่อมโยงให้เห็น ถึงสาเหตุและผลที่ เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เป็นระบบได้ถูกต้อง	อธิบายรายละเอียด โดยเชื่อมโยงให้เห็น ถึงสาเหตุและผลที่ เกิดขึ้นได้	ไม่สามารถอธิบาย รายละเอียด โดย เชื่อมโยงให้เห็นถึง สาเหตุและผลที่เกิดขึ้น ได้

เกณฑ์การให้คะแนน

ความมีวินัย

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อ บัง คับ ข อง ครอบครั ว โรงเรียน และสังคม ไม่ละเมิด สิทธิของผู้อื่น ตรงต่อ เวลาในการปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ ใน ชีวิตประจำวัน และ รับ ผิด ชอบ ใน การ ทำงาน	ปฏิบัติตามข้อตกลง ระเบียบข้อบังคับของ ครอบครั ว โรงเรียน และสังคม ตรงต่อเวลา ในการปฏิบัติกิจกรรม ต่างๆในชีวิตประจำวัน และรับ ผิด ชอบ ใน การ ทำงาน	ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อ บัง คับ ข อง ครอบครั ว โรงเรียน และสังคม ตรงต่อเวลา ในการปฏิบัติกิจกรรม ต่างๆในชีวิตประจำวัน	ไม่ ปฏิบัติ ตาม ข้อตกลงกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของ ครอบครั ว โรงเรียน และสังคม

ใฝ่เรียนรู้

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจ เรียน เอาใจใส่ และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ มีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ และเข้าร่วม กิจกรรม การ เรียนรู้ ต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน เป็นประจำ	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจ เรียน เอาใจใส่ และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ และเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ ต่างๆ บ่อยครั้ง	เข้าเรียนตรงเวลา ตั้งใจ เรียน เอาใจใส่ในการ เรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และเข้าร่วม กิจกรรมการเรียนรู้ ต่างๆ เป็นบางครั้ง	ไม่ตั้งใจเรียน

มุ่งมั่นในการทำงาน

ดีเยี่ยม (3)	ดี (2)	ผ่าน (1)	ไม่ผ่าน (0)
ตั้งใจและรับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมายให้ สำเร็จ มีการปรับปรุง และพัฒนาการทำงาน ให้ดีขึ้นด้วยตนเอง	ตั้งใจและรับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมายให้ สำเร็จ มีการปรับปรุง และพัฒนาการทำงาน ให้ดีขึ้น	ตั้งใจและรับผิดชอบ ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมายให้ สำเร็จ มีการปรับปรุง การทำงานให้ดีขึ้น	ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ การงาน

ใบกิจกรรม “ แพนพันธุ์แท้ไร่จิง ”

กลุ่มที่ ชั้น.....รายชื่อสมาชิกกลุ่ม	
1.....	4.
2.....	5.
3.....	6.

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

ข้อ 1 จงเติมอาณาเขตที่ติดต่อกับตำบลไร่จิงลงในแผนที่โครงร่างนี้

คำตอบ

ข้อ 2 ตำบลไร่จิง มีลักษณะการปกครองแบบใด

คำตอบ

ข้อ 3 ตำบลไร่จิง มีลักษณะภูมิประเทศ และภูมิอากาศเป็นอย่างไร

คำตอบ

ข้อ 4 การที่แม่น้ำทำเงินไหลผ่านกลางตำบล ส่งผลต่อลักษณะภูมิประเทศเป็นอย่างไร

คำตอบ

ข้อ 5 จากลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของตำบลไร่ขิง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวไร่ขิงอย่างไร

คำตอบ

ข้อ 6 เหตุใดปัจจุบันสัตว์น้ำบางชนิดจึงสูญหายไป

คำตอบ

เฉลยใบกิจกรรม “แฟนพันธุ์แท้ไร่จิง”

กลุ่มที่ ชั้น.....รายชื่อสมาชิกกลุ่ม	
1.....	4.....
2.....	5.....
3.....	6.....

คำชี้แจง จงตอบคำถามต่อไปนี้

ข้อ 1 จงเติมอาณาเขตที่ติดต่อกับตำบลไร่จิงลงในแผนที่โครงร่างนี้

คำตอบ

ข้อ 2 ตำบลไร่จิง มีลักษณะการปกครองแบบใด

คำตอบ เทศบาลเมืองไร่จิง

ข้อ 3 ตำบลไฉฉิง มีลักษณะภูมิประเทศ และภูมิอากาศเป็นอย่างไร

คำตอบ ภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านกลางตำบล และภูมิอากาศแบบร้อนชื้น

ข้อ 4 การที่แม่น้ำท่าจีนไหลผ่านกลางตำบล ส่งผลต่อลักษณะภูมิประเทศเป็นอย่างไร

คำตอบ เกิดทางน้ำโค้งตัวค แบบภูมิประเทศเป็นสองส่วน คือ ชายฝั่งตลิ่งชัน (พื้นที่ตลิ่งถูกกัดเซาะและชายฝั่งยื่นออกมา (พื้นที่ตะกอนงอกออกมา)

ข้อ 5 จากลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศของตำบลไฉฉิง ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวไฉฉิงอย่างไร คำตอบ การทำเขื่อนปูน ป้องกันการพังทลายบริเวณพื้นที่ริมตลิ่ง การประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ข้อ 6 เหตุใดปัจจุบันสัตว์น้ำบางชนิดจึงสูญหายไป

คำตอบ เพราะมลพิษทางน้ำ ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม การทิ้งขยะน้ำเสียลงแม่น้ำ

**แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบบสอบถามนี้มี 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิดเพื่อรับทราบข้อมูลและข้อเสนอแนะอื่นๆ

ดังนั้นขอให้นักเรียนประเมินความคิดเห็นที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนความคิดเห็นของรายการประเมินแต่ละข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก
3	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ความคิดเห็นของนักเรียนครั้งนี้ ไม่มีผลต่อคะแนนใด ๆ ทั้งสิ้น คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และงานพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทั้งในระดับโรงเรียน ท้องถิ่น และระดับประเทศ จึงขอให้นักเรียนตั้งใจตอบข้อคำถามตามความเป็นจริง

ผู้วิจัย

นางสาวศิริประภา จังพานิช

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ

() ชาย

() หญิง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
1) ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์						
1.1) ลักษณะปกหนังสือน่าสนใจ						
1.2) ชื่อเรื่องชวนให้อยากรู้อยากอ่านเนื้อเรื่อง						
1.3) ขนาดและความหนาของหนังสือ						
1.4) รูปเล่มสวยงาม สะดวกในการเปิดอ่าน						
1.5) ขนาดตัวอักษร สีตัวพิมพ์ชัดเจน อ่านง่าย						
1.6) คุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์						
1.7) การจัดข้อความ รูปภาพอ่านง่ายสบายตา						
2) ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา						
2.1) จัดลำดับเนื้อหาต่อการทำความเข้าใจ						
2.2) เนื้อหาแต่ละบทน่าสนใจชวนให้ติดตาม						
2.3) ความยาวแต่ละเรื่องเหมาะสมกับวัย						
2.4) การใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย						
3) ด้านภาพประกอบ						
3.1) ภาพประกอบสีเส้นสวยงามชัดเจน สื่อให้ เข้าใจง่าย สอดคล้องกับเนื้อหา						
3.2) ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับ หน้ากระดาษ และขนาดของตัวอักษร						
3.3) ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา						

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
3.4) คำอธิบายภาพ ทำให้เข้าใจภาพและเนื้อหา มากยิ่งขึ้น						
3.5) ภาพประกอบดึงดูดความสนใจอยากอ่าน เนื้อเรื่อง						
4) ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท						
4.1) ส่งเสริมความรู้ และทักษะการคิดได้ หลากหลาย						
4.2) ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา มากยิ่งขึ้น						
5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ						
5.1) ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องราวความเป็นมาของท้องถิ่น						
5.2) ปลุกฝังให้เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น						
5.3) ปลุกฝังให้นักเรียนเกิดความรักและภูมิใจ ในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น						
5.4) ช่วยเสริมสร้างนิสัยค้นคว้าหาความรู้ และรักการอ่าน						
5.5) สามารถนำความรู้ที่ได้จากหนังสือไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้						

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ
ลงชื่อ (.....)

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

เรื่อง ชมชนคนไร่จึง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

(สำหรับนักเรียน)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ.....ชั้น...../.....

เพศ () ชาย () หญิง

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีดังนี้

ข้อ 1 นักเรียนสนใจในเรื่องอะไรบ้างเกี่ยวกับชุมชนไร่จิง ในหัวข้อหลักดังนี้

- 1) ด้านลักษณะทางกายภาพของตำบลไทรงาม มีเรื่องอะไรบ้างที่นักเรียนยังไม่รู้
- 2) ด้านประวัติความเป็นมาของตำบลไทรงาม มีเรื่องอะไรบ้างที่นักเรียนยังไม่รู้
- 3) ด้านวิถีชีวิตของชาวไทรงาม มีเรื่องอะไรบ้างที่นักเรียนยังไม่รู้
- 4) ด้านบุคคลสำคัญ ที่นักเรียนควรรู้จัก
- 5) ด้านอาชีพที่สำคัญของชาวไทรงาม มีเรื่องอะไรบ้างที่นักเรียนยังไม่รู้
- 6) ด้านความเชื่อและประเพณีที่สำคัญ มีเรื่องอะไรบ้างที่นักเรียนยังไม่รู้

[illegible]

ข้อ 2 ด้านลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่นักเรียนต้องการให้ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติม ควรมีลักษณะเป็นอย่างไรในหัวข้อหลักดังนี้

- 1) ด้านขนาดรูปเล่ม
- 2) ด้านรูปแบบและขนาดตัวอักษร
- 3) ด้านรูปแบบภาพหน้าปก
- 4) ด้านรูปแบบของแบบฝึกหัดท้ายบท

ข้อ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ข้อ 2 ด้านลักษณะของหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่นักเรียนต้องการให้ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ควรมีลักษณะเป็นอย่างไรในหัวข้อหลักดังนี้

- 1) ด้านขนาดรูปเล่ม
- 2) ด้านรูปแบบและขนาดตัวอักษร
- 3) ด้านรูปแบบภาพหน้าปก
- 4) ด้านรูปแบบของแบบฝึกหัดท้ายบท

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

(สำหรับกลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้าน และผู้นำชุมชน)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสำรวจพื้นที่ และสัมภาษณ์กลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้าน และและผู้นำชุมชน เพื่อศึกษาข้อมูลท้องถิ่นของตำบลไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จากนั้นนำผลข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่นของตำบลไร่จิง

อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 3 ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อรับทราบข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัย

นางสาวศิริประภา จังพานิช

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

เพศ

- ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ

- ☐ 31 - 40 ปี ☐ 41 - 50 ปี ☐ 51 - 60 ปี
☐ 61 - 70 ปี ☐ 71 - 80 ปี ☐ 81 - 90 ปี
☐ 91 - 100 ปี

อาชีพ

- ☐ พระสงฆ์
☐ ข้าราชการ
☐ เกษตรกรรม
☐ ค้าขาย
☐ รับจ้าง
☐ อื่น ๆ

ระดับการศึกษา

- ☐ ประถมศึกษา
☐ มัธยมศึกษา
☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก
☐ อื่น ๆ

กลุ่มคุณสมบัติผู้ให้การสัมภาษณ์ตามที่ผู้วิจัยกำหนด

- ☐ พระสงฆ์
☐ ผู้รู้ในท้องถิ่นจริง
☐ ชาวบ้าน
☐ ผู้นำชุมชน

ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่นของตำบลไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1. ด้านลักษณะทางกายภาพ

- 1.1 ที่ตั้ง ขนาด อาณาเขตของตำบลไร่จิง มีลักษณะอย่างไร
- 1.2 สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของตำบลไร่จิง มีลักษณะเป็นอย่างไร
- 1.3 ทรัพยากรธรรมชาติสัตว์น้ำ และพืชน้ำของตำบลไร่จิงที่พบหายาก หรือสูญพันธุ์ไปแล้ว มีอะไรบ้าง

2. ด้านประวัติความเป็นมา

- 2.1 การตั้งถิ่นฐานของชาวไร่จิงเข้ามาอาศัยตั้งแต่สมัยใด และตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณใด
- 2.2 ภูมินามของชื่อหมู่บ้านในตำบลไร่จิง มีอะไรบ้าง และมีที่มาอย่างไร
- 2.3 ตำนานที่สำคัญของตำบลไร่จิง มีอะไรบ้าง และมีความเป็นมาอย่างไร
- 2.4 วัดไร่จิงและวัดท่าพุด มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

3. ด้านวิถีชีวิต

- 3.1 รูปแบบการปกครองของตำบลไร่จิงในอดีต-ปัจจุบันมีลักษณะการปกครองอย่างไร
- 3.2 จากสภาพภูมิศาสตร์ส่งผลให้ชาวไร่จิง มีความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตอย่างไร
- 3.3 ความเชื่อของชาวไร่จิงมีอะไรบ้าง และมีความเป็นมาอย่างไร
- 3.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไร่จิง มีอะไรบ้าง และมีขั้นตอนการทำอย่างไร

4. ด้านบุคคลที่สำคัญ

- 4.1 หลวงพ่อแก้ว มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จิงในเรื่องใด
- 4.2 หลวงพ่อชื่น มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จิงในเรื่องใด
- 4.3 พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จิงในเรื่องใด
- 4.5 ครูภูมิปัญญาที่สำคัญของตำบลไร่จิง
 - 1) นายบุญปลูก ปลอดจินดา (ช่างแทงหยวก) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จิงในเรื่องใด
 - 2) นายสว่าง ชูสุวรรณ (ช่างทำเครื่องเล่นเถรودเพล) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จิงในเรื่องใด

3) นายบุญรอด โพธิ์แดง (ช่างทำเครื่องเล่นเธรอดเพลด) มีประวัติโดยย่อ
อย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร้จิงในเรื่องใด

5. ด้านอาชีพที่สำคัญ

- 5.1 อาชีพทำนาของชาวไร้จิง มีลักษณะอย่างไร
- 5.2 อาชีพทำสวนผลไม้ มีลักษณะอย่างไร
- 5.3 การค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าของชาวไร้จิงที่ตลาดท่าเกวียน มีลักษณะอย่างไร

6. ประเพณีที่สำคัญ

- 6.1 งานประจำปีของหลวงพ่อดาวไร้จิง และวัดท่าพุดมีความสำคัญและความเป็นมา
อย่างไร
- 6.2 ประเพณีการทำขวัญข้าวมีความเป็นมา และวิธีปฏิบัติอย่างไร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณในความร่วมมือ

ลงชื่อ

(.....)

ประเด็นการจัดสนทนากลุ่ม

เรื่อง การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

(สำหรับกลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้าน และผู้นำชุมชน)

คำชี้แจง

ประเด็นการสนทนากลุ่มนี้ เป็นประเด็นการสนทนากลุ่มสำหรับกลุ่มพระสงฆ์ ผู้รู้ในท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้าน และผู้นำชุมชน เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและความถูกต้องของข้อมูลท้องถิ่น ตำบลไร่จิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จากนั้นนำผลข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประเด็นในการจัดสนทนากลุ่ม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่นของตำบลไร่จิง

อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 3 ประเด็นที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อรับทราบข้อเสนอแนะอื่นๆ

ผู้วิจัย

นางสาวศิริประภา จังพานิช

นักศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนสังคมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

เพศ

- ☐ ชาย ☐ หญิง

อายุ

- ☐ 31 - 40 ปี ☐ 41 - 50 ปี ☐ 51 - 60 ปี
☐ 61 - 70 ปี ☐ 71 - 80 ปี ☐ 81 - 90 ปี
☐ 91 - 100 ปี

อาชีพ

- ☐ พระสงฆ์
☐ ข้าราชการ
☐ เกษตรกรรม
☐ ค้าขาย
☐ รับจ้าง
☐ อื่น ๆ

ระดับการศึกษา

- ☐ ประถมศึกษา
☐ มัธยมศึกษา
☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก
☐ อื่น ๆ

กลุ่มคุณสมบัติผู้ให้การสัมภาษณ์ตามที่ผู้วิจัยกำหนด

- ☐ พระสงฆ์
☐ ผู้รู้ในท้องถิ่น ไร่/วัง
☐ ชาวบ้าน
☐ ผู้นำชุมชน

ตอนที่ 2 ประเด็นที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อมูลท้องถิ่นของตำบลไร่จึง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

1. ด้านลักษณะทางกายภาพ

- 1.1 ที่ตั้ง ขนาด อาณาเขตของตำบลไร่จึง มีลักษณะอย่างไร
- 1.2 สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของตำบลไร่จึง มีลักษณะเป็นอย่างไร
- 1.3 ทรัพยากรธรรมชาติสัตว์น้ำ และพืชน้ำของตำบลไร่จึงที่พบหายาก หรือสูญพันธุ์ไปแล้ว มีอะไรบ้าง

2. ด้านประวัติความเป็นมา

- 2.1 การตั้งถิ่นฐานของชาวไร่จึงเข้ามาอาศัยตั้งแต่สมัยใด และตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บริเวณใด
- 2.2 ภูมินามของชื่อหมู่บ้านในตำบลไร่จึง มีอะไรบ้าง และมีที่มาอย่างไร
- 2.3 ตำนานที่สำคัญของตำบลไร่จึง มีอะไรบ้าง และมีความเป็นมาอย่างไร
- 2.4 วัดไร่จึงและวัดท่าพุท มีประวัติความเป็นมาอย่างไร

3. ด้านวิถีชีวิต

- 3.1 รูปแบบการปกครองของตำบลไร่จึงในอดีต-ปัจจุบันมีลักษณะการปกครองอย่างไร
- 3.2 จากสภาพภูมิศาสตร์ส่งผลให้ชาวไร่จึง มีความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตอย่างไร
- 3.3 ความเชื่อของชาวไร่จึงมีอะไรบ้าง และมีความเป็นมาอย่างไร
- 3.4 ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไร่จึง มีอะไรบ้าง และมีขั้นตอนการทำอย่างไร

4. ด้านบุคคลที่สำคัญ

- 4.1 หลวงพ่อแก้ว มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จึงในเรื่องใด
- 4.2 หลวงพ่อชื่น มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จึงในเรื่องใด
- 4.3 พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (ปัญญา อินฺทปญฺโญ) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จึงในเรื่องใด
- 4.5 ครูภูมิปัญญาที่สำคัญของตำบลไร่จึง
 - 1) นายบุญปลูก ปอดจินดา (ช่างแทงหยวก) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จึงในเรื่องใด
 - 2) นายสว่าง ชูสุวรรณ (ช่างทำเครื่องเล่นเถรอดเพล) มีประวัติโดยย่ออย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร่จึงในเรื่องใด

- 3) นายบุญรอด โพธิ์แดง (ช่างทำเครื่องเล่นเกอร์ดเพด) มีประวัติโดยย่อ
อย่างไร และมีความสำคัญต่อชุมชนไร้จิงในเรื่องใด

5. ด้านอาชีพที่สำคัญ

- 5.1 อาชีพทำนาของชาวไร้จิง มีลักษณะอย่างไร
5.2 อาชีพทำสวนผลไม้ มีลักษณะอย่างไร
5.3 การค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าของชาวไร้จิงที่ตลาดท่าเกวียน มีลักษณะอย่างไร

6. ประเพณีที่สำคัญ

- 6.1 งานประจำปีของหลวงพ่อด้าวไร้จิง และวัดท่าพุดมีความสำคัญและความเป็นมา
อย่างไร
6.2 ประเพณีการทำขวัญข้าวมีความเป็นมา และวิธีปฏิบัติอย่างไร

ตอนที่ 3 ประเด็นที่ใช้ในการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อรับทราบข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอบคุณในความร่วมมือ

ลงชื่อ

(.....)

แบบประเมินคุณภาพ
หนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้ เป็นแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นการประเมินด้านคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการนำไปใช้ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีความสมบูรณ์ โดยแบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อรับทราบข้อเสนอแนะอื่นๆ

ดังนั้นขอให้ท่านประเมินความคิดเห็น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนความคิดเห็นของรายการประเมินแต่ละข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก
3	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ผู้วิจัย

นางสาวศิริประภา จังพานิช
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนสังคมศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
ด้านที่ 1 การประเมินด้านคุณภาพเนื้อหา						
1) ด้านเนื้อหา						
1.1) เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชา สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด						
1.2) เนื้อหาให้ความรู้เหมาะสมกับวัย ของผู้อ่าน						
1.3) เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ ใช้ในการเรียนการสอน						
1.4) ความยาวเนื้อหาแต่ละเรื่องเหมาะสม กับวัยของผู้อ่าน						
2) ด้านการเสนอเนื้อหา						
2.1) การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย						
2.2) การจัดลำดับเนื้อหาแต่ละบท มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน						
2.3) การเสนอเนื้อหาแบ่งบทอย่าง เหมาะสม						
3) ด้านการใช้ภาษา						
3.1) การใช้ภาษาเข้าใจง่าย สื่อความหมายชัดเจน						
3.2) การใช้ภาษาถูกต้อง กระชับ ตามหลักภาษา						

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
3.3) ความง่ายของภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน						
3.4) เรียบเรียงภาษาได้สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล						
3.5) ส่งเสริมให้เกิดสุนทรียภาพทางด้านการใช้ภาษา						
ด้านที่ 2 การประเมินด้านกายภาพของหนังสือ						
4) ด้านองค์ประกอบอื่นของหนังสือ						
4.1) คำแนะนำเสนอถูกหลักวิชาการ						
4.2) สารบัญ มีรายละเอียดครบถ้วน						
4.3) คำชี้แจงการใช้หนังสือชัดเจน						
4.4) แบบฝึกหัดหลากหลาย ง่ายต่อการทดสอบด้วยตนเอง						
4.5) บรรณานุกรมครบถ้วนถูกต้อง						
5) ด้านการจัดวางรูปแบบของหนังสือ						
5.1) การออกแบบรูปแบบ มีความเหมาะสมสวยงามง่ายต่อการใช้งาน						
5.2) ปกมีสีสันสวยงาม น่าสนใจ						
5.3) การบรรจุคำหรือข้อความในแต่ละหน้ามีความเหมาะสม						
5.4) ขนาดตัวอักษร สีตัวอักษร ชัดเจน สวยงาม อ่านง่าย เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน						
5.5) ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา ชัดเจน สื่อความหมาย ดึงดูดความสนใจ มีขนาดเหมาะสม						

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	5	4	3	2	1	
5.6) การจัดหน้า การจัดวางข้อความ และรูปภาพ มีความเหมาะสม สวยงาม น่าสนใจ						
5.7) คุณภาพกระดาษที่ใช้ในการพิมพ์						
ด้านที่ 3 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ						
6) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ						
6.1) ช่วยให้เข้าใจวิถีชีวิตท้องถิ่นดียิ่งขึ้น						
6.2) ปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง						
6.3) สามารถนำความรู้ที่ได้จากหนังสือ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้						
6.4) ปลุกฝังให้เกิดความรัก ภาคภูมิใจ หวงแหนในท้องถิ่น						
6.5) ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดี พร้อมที่จะอนุรักษ์ท้องถิ่น						

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ลงชื่อ

(.....)

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
		1	2	3		
1	พื้นที่ตำบลไร่จิงมีอาณาเขตติดต่อกับหลายตำบล ในอำเภอสามพรานยกเว้นข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
2	พื้นที่ตำบลไร่จิง ทางทิศเหนือติดต่อกับตำบลใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
3	“ตำบลไร่จิงมีจำนวนประชากรมากกว่า 10,000 คน แต่ไม่เกิน 50,000 คน มีนายกเทศมนตรีเป็น หัวหน้าฝ่ายบริหาร” จากข้อความดังกล่าว แสดง ให้เห็นถึงการปกครองแบบใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
4	รูปแบบการปกครองของตำบลไร่จิง สัมพันธ์กับ ข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
5	ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับภูมิประเทศของตำบล ไร่จิง	+1	+1	+1	3.00	1.00
6	ถ้านักเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทในชุมชน จะพัฒนา พื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำอย่างไรให้สอดคล้องกับการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	+1	+1	+1	3.00	1.00
7	ที่ตั้งของตำบลไร่จิงอยู่ใกล้กับปากอ่าวไทย ส่งผล ต่อลักษณะภูมิอากาศในช่วงฤดูหนาวอย่างไร	0	+1	+1	2.00	0.67
8	การที่ในอดีตมีน้ำเค็มไหลเข้ามาในแม่น้ำท่าจีน ถ้านักเรียนอาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำท่าจีน นักเรียน จะเลือกทำสวนตามข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ΣR	IOC
		1	2	3		
9	ดาวกำลังหาพื้นที่ทำสวนส้มโอและมะพร้าว ดาวควรเลือกพื้นที่ตามข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
10	กรณีที่นักเรียนเป็นชาวบ้านอพยพมาจากต่างถิ่น กำลังหาพื้นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพในเขต ลุ่มน้ำท่าจีน นักเรียนจะเลือกตั้งถิ่นฐานและ ประกอบอาชีพตามข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
11	เหตุใดพื้นที่ตำบลไร่จิง ในฤดูหนาวอากาศจึง <u>ไม่</u> หนาวจัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
12	หากนักเรียนตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายฝั่งตลิ่งชัน หรือฝั่งคุ้ง มักจะมีการกัดเซาะและเกิดการ พังทลายของตลิ่ง นักเรียนจะเลือกวิธีการ แก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไร	+1	+1	+1	3.00	1.00
13	“ชายเพื่อย” เปรียบได้กับป่าไม้ในข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
14	“เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำที่สำคัญในระบบนิเวศ ของแม่น้ำท่าจีน” จากข้อความดังกล่าว แสดงให้ เห็นถึงพรรณไม้ข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
15	“พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลไร่จิง จะเต็มไปด้วย สวนส้มโอ มะพร้าว มินาข้าว ปาลูกพีชสวนครัว นานาชนิด” จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านในตำบลไร่จิงประกอบอาชีพเกี่ยวกับ อะไร	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
		1	2	3		
16	“ วัดไร่จิงและวัดท่าพูด เป็นวัดประจำตำบลที่สำคัญของคนไร่จิง ” จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านในชาวไร่จิง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
17	หลักฐานข้อใดที่แสดงให้เห็นว่าตำบลไร่จิงเป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย	+1	+1	+1	3.00	1.00
18	ตำบลไร่จิง หมู่บ้านคลองท่าพูด หมู่บ้านคลองใหม่ หมู่บ้านคลองพร้าว ชื่อเหล่านี้มีที่มาอย่างไร	+1	+1	+1	3.00	1.00
19.	ชื่อหมู่บ้านคลองบางพร้าว มีที่มาอย่างไร	+1	+1	+1	3.00	1.00
20	“ศูนย์กลางทางการค้าและเป็นท่าเรือโดยสารแห่งเดียวของตำบลไร่จิง” จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงสถานที่แห่งใด	+1	+1	0	2.00	0.67
21	ชาติพันธุ์กลุ่มแรกที่มาตั้งถิ่นฐานในตำบลไร่จิงคือข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
22	ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับที่มาของชื่อ “ตำบลไร่จิง”	+1	+1	+1	3.00	1.00
23	ตำนานหลวงพ่อดำไร่จิงมีหลายตำนาน ข้อใดกล่าวถูกต้อง	+1	+1	+1	3.00	1.00
24	ตามตำนานเล่าว่าพระพุทธรูป 5 องค์ที่ลอยตามน้ำมา ข้อใดกล่าวถูกต้อง	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			ΣR	IOC
		1	2	3		
25	จุดประสงค์สำคัญที่พุทธศาสนิกชนมานมัสการองค์หลวงพ่อดำไร่จิงเป็นจำนวนมากคือข้อใด	0	+1	+1	2.00	0.67
26	ในฐานะที่นักเรียนเป็นสมาชิกในชุมชนตำบลไร่จิง เมื่อมีประชาชนต่างถิ่นมานมัสการหลวงพ่อดำไร่จิงนักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไร	0	+1	+1	2.00	0.67
27	ผู้คนตำบลไร่จิงในอดีตนิยมใช้พาหนะใดในการคมนาคมขนส่ง	+1	+1	+1	3.00	1.00
28	“กระดุงกู” เป็นส่วนประกอบของเรือในข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
29	ข้อใดไม่ใช่ชื่อเรือขุดที่ชาวไร่จิงใช้ในอดีต	+1	+1	+1	3.00	1.00
30	 จากภาพเรือดั้งกล่าวชาวไร่จิงนำไปใช้ประโยชน์ในข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
31	ข้อใดคือสาเหตุสำคัญที่สุดที่ชาวบ้านในตำบลไร่จิง มาตั้งถิ่นฐานหนาแน่นบริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนและรอยต่อระหว่างแม่น้ำกับคลองต่าง ๆ	+1	+1	+1	3.00	1.00
32	ศาลตายายแตกต่างจากศาลพระภูมิอย่างไร	+1	+1	+1	3.00	1.00
33	บุคคลในข้อใดมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาวัดท่าพุดในอดีต	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
		1	2	3		
34	“เดิมชื่อ ปัญญา เป็นพระสงฆ์ที่มีบุคลิกน่าศรัทธา เป็นผู้ให้ความสำคัญกับการศึกษา และสร้าง โรงพยาบาลที่มีชื่อเสียงด้านการรักษาดวงตา” จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงบุคคลใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
35	เพราะเหตุใดจึงเรียกเครื่องเล่นโบราณชนิดหนึ่งว่า “เถรอตเพล ”	+1	+1	+1	3.00	1.00
36	เครื่องเล่นโบราณที่ทำด้วยไม้ไผ่ในข้อใดที่ต้องใช้ เวลาเล่นนานที่สุด	+1	+1	+1	3.00	1.00
37	หัตถกรรมจากเตยหนาม นำมาใช้ประโยชน์ อย่างไร	+1	+1	+1	3.00	1.00
38	หัตถกรรมการแทงหยวก นำมาใช้ประโยชน์ อย่างไร	+1	+1	+1	3.00	1.00
39	อาชีพสำคัญของชาวบ้านในเขตตำบลไร่จิงคือ ข้อใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
40	เพราะเหตุใดจึงมีโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก บริเวณริมแม่น้ำท่าจีน	0	+1	+1	2.00	0.67
41	ประเพณีใดที่เกี่ยวกับชาวนาปลูกข้าวของชาวดำบล ไร่จิง	+1	+1	+1	3.00	1.00
42	เพราะเหตุใดพื้นที่บริเวณตำบลไร่จิงจึงเป็นสภาพ สองน้ำ	0	+1	+1	2.00	0.67

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
		1	2	3		
43	“คนสมัยใหม่ไม่ให้ความสำคัญกับอาชีพของบรรพบุรุษ มัวแต่ไปหลงกับกระแสทุนนิยม รักงานสบาย สนใจทำงานในห้องแอร์ ในสำนักงานกันมาก” จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมข้อใดมากที่สุด	0	+1	+1	2.00	0.67
44	เพราะเหตุใดเกษตรกรโดยเฉพาะชาวสวนกับชาวนาจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้า	0	+1	+1	2.00	0.67
45	ตาของมัดหมี่มีอาชีพทำสวนส้มโออยู่ที่ตำบลไร่จิง พ่อของมัดหมี่เป็นคนอังกฤษ แม่ของมัดหมี่เป็นคนไทย ในอนาคตมัดหมี่อยากมีกิจการเป็นของตนเอง ถ้านักเรียนเป็นมัดหมี่จะวางแผนชีวิตตนเองอย่างไร	+1	+1	0	2.00	0.67
46	“ผิวละเอียด ลูกกลมแป้น เนื้อในสีชมพู เนื้อหวานฉ่ำ” จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นเป็นส้มโอพันธุ์ใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
47	ชาวสวนมะพร้าวในตำบลไร่จิงแก้ปัญหาด้วงกินยอดมะพร้าวโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างไร	+1	+1	+1	3.00	1.00
48	ในปัจจุบันชาวตำบลไร่จิงได้แปรรูปมะพร้าวน้ำหอมให้เกิดมูลค่าเพิ่มที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือข้อใด	+1	+1	0	2.00	0.67

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง
ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
		1	2	3		
49	“ พระพุทธรูปปางนี้อยู่ในอิริยาบถนั่งขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ซ้ายหงายวางลงพระเพลา พระหัตถ์ขวาวางที่พระชานุ นิ้วพระหัตถ์ชี้ลงพื้นธรณี ลอยมาตามลำน้ำนครชัยศรี ” จากข้อความข้างต้นกล่าวถึงพระพุทธรูปองค์ใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
50	ข้อใดเป็นหลักฐานสำคัญที่สุดที่แสดงถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวไร่จิงตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย	+1	+1	+1	3.00	1.00
51	นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่กับการสร้างพิพิธภัณฑ์วัดท่าพูด	+1	+1	+1	3.00	1.00
52	 จากภาพข้างต้น เป็นพระพุทธรูปปางใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
53	เพราะเหตุใด “ความเชื่อเรื่องที่ห้ามบนบานศาลกล่าวขอให้ไม่ถูกเกณฑ์ทหารหลวงพ่อวัดไร่จิง ท่านไม่ชอบให้”	+1	+1	+1	3.00	1.00
54	การทำบุญของพุทธศาสนิกชนที่มานมัสการหลวงพ่อวัดไร่จิง นักเรียนคิดว่ามีผลต่อสุขภาพอนามัยของชุมชนไร่จิงอย่างไร	0	+1	+1	2.00	0.67
55	นักเรียนมีแนวทางในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างไร	0	+1	+1	2.00	0.67

ตารางที่ 12 ค่าดัชนีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของข้อสอบวัดผลการเรียนรู้ก่อนและหลังใช้
หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง
ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
		+1	0	1		
56	ศาสนสถานในตำบลไร่จิง แสดงให้เห็นถึงชีวิต คนในตำบลไร่จิงอย่างไร	+1	+1	+1	3.00	1.00
57	กรณีนักเรียนได้รับมอบหมายงานจากครูศิลปะ ไปศึกษาเรียนรู้ที่วัดไร่จิง นักเรียนควรจะศึกษา เรื่องใดจึงจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนมากที่สุด	+1	+1	+1	3.00	1.00
58	อิงฟ้าเป็นผู้นำชุมชนในเขตตำบลไร่จิง ต้องการจะ ปลูกฝังลักษณะนิสัยในการอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรมในเขตชุมชน อิงฟ้าควรเริ่มปลูกฝัง นิสัยใด	+1	+1	+1	3.00	1.00
59	ข้อใดเป็นความเชื่อของชาวไร่จิงที่จัดประเพณี แห่หลวงพ่อดำไร่จิงทางน้ำ	+1	+1	+1	3.00	1.00
60	ข้อใดเป็นเหตุผลที่ทำให้งานประจำปีของวัด ทำพุดและวัดไร่จิง จะอยู่ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์- เมษายน	0	+1	+1	2.00	0.67
รวมทั้งฉบับ		0.93				

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

ข้อ	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปผล
1	0.77	0.23	ใช้ได้
2	0.63	0.30	ใช้ได้
3	0.37	0.30	ใช้ได้
4	0.60	0.33	ใช้ได้
5	0.53	0.47	ใช้ได้
6	0.67	0.07*	ใช้ไม่ได้*
7	0.87*	0.13*	ใช้ไม่ได้*
8	0.50	0.37	ใช้ได้
9	0.60	0.27	ใช้ได้
10	0.53	0.40	ใช้ได้
11	0.73	0.27	ใช้ได้
12	0.33	0.07*	ใช้ไม่ได้*
13	0.33	0.27	ใช้ได้
14	0.53	0.13*	ใช้ไม่ได้*
15	0.47	0.33	ใช้ได้
16	1.00*	0.00*	ใช้ไม่ได้*
17	0.47	0.47	ใช้ได้
18	0.37	0.30	ใช้ได้
19	0.63	-0.03*	ใช้ไม่ได้*
20	0.53	0.33	ใช้ได้
21	0.50	0.30	ใช้ได้
22	0.53	0.27	ใช้ได้
23	0.50	0.30	ใช้ได้
24	0.53	0.33	ใช้ได้

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้
เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง (ต่อ)

ข้อ	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปผล
25	0.60	0.27	ใช้ได้
26	0.50	0.10*	ใช้ไม่ได้*
27	0.73	0.00*	ใช้ไม่ได้*
28	0.67	0.27	ใช้ได้
29	0.53	0.33	ใช้ได้
30	0.50	0.37	ใช้ได้
31	0.67	0.20	ใช้ได้
32	0.43	0.23	ใช้ได้
33	0.57	0.30	ใช้ได้
34	0.90*	0.10*	ใช้ไม่ได้*
35	0.60	0.33	ใช้ได้
36	0.70	0.30	ใช้ได้
37	0.67	0.20	ใช้ได้
38	0.53	0.33	ใช้ได้
39	0.80	0.20	ใช้ได้
40	0.50	0.30	ใช้ได้
41	0.60	0.27	ใช้ได้
42	0.63	0.23	ใช้ได้
43	0.43	0.17*	ใช้ไม่ได้*
44	0.77	0.17*	ใช้ไม่ได้*
45	0.43	0.37	ใช้ได้
46	0.30	0.23	ใช้ได้
47	0.23	0.23	ใช้ได้
48	0.40	0.33	ใช้ได้

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง (ต่อ)

ข้อ	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	สรุปผล
49	0.47	0.40	ใช้ได้
50	0.40	0.13*	ใช้ไม่ได้*
51	0.53	0.33	ใช้ได้
52	0.93*	0.07*	ใช้ไม่ได้
53	0.53	0.20	ใช้ได้
54	0.53	0.27	ใช้ได้
55	0.60	0.27	ใช้ได้
56	0.83*	0.17*	ใช้ไม่ได้*
57	0.60	0.33	ใช้ได้
58	0.60	0.33	ใช้ได้
59	0.47	0.33	ใช้ได้
60	0.70	0.17*	ใช้ไม่ได้
เฉลี่ย	0.52	0.23	-

หมายเหตุ

- ข้อสอบข้อที่ 7, 16, 34, 52 และข้อที่ 56 มีค่าความยากง่าย (p) มากกว่า 0.80 จัดเป็นข้อสอบที่ง่ายเกินไป จึงตัดออก
 - ข้อสอบข้อที่ 6, 12, 14, 19, 26, 27, 43, 44, 50 และข้อที่ 60 มีค่าอำนาจจำแนก (r) น้อยกว่า 0.20 จัดเป็นข้อสอบที่ไม่สามารถจำแนกเด็กเก่งและเด็กอ่อนได้ จึงตัดออก
 - เนื่องจากมีข้อสอบเกินจำนวนที่ต้องการจึงตัดออกแบบเจาะจง ได้แก่ ข้อสอบข้อที่ 2, 4, 9, 20, 24, 25, 30, 31, 36, 37, 39, 42, 45, 54 และข้อที่ 55
 - รวมตัดข้อสอบออกทั้งหมด 30 ข้อ และคงเหลือข้อสอบจำนวน 30 ข้อ
- นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) ได้เท่ากับ 0.95

ตารางที่ 14 คะแนนแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง

คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	คนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน
1	18	21	19	14	22
2	19	24	20	16	27
3	13	27	21	17	27
4	13	25	22	15	23
5	22	27	23	17	25
6	22	28	24	16	27
7	17	26	25	16	26
8	15	23	26	14	24
9	13	26	27	18	26
10	15	25	28	20	27
11	13	26	29	18	28
12	15	24	30	18	25
13	18	25	31	13	26
14	14	27	32	17	28
15	19	24	33	17	25
16	15	25	34	17	26
17	16	23	35	15	24
18	15	25			
ก่อนเรียน				$\bar{x} = 16.29$	S.D. = 2.38
หลังเรียน				$\bar{x} = 25.34$	S.D. = 1.71

ตารางที่ 15 ผลการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คนที่		$\sum R$	ระดับคุณภาพ	ความหมายระดับคุณภาพ
	1	2			
ด้านที่ 1 การประเมินด้านคุณภาพเนื้อหา					
1) ด้านเนื้อหา					
1.1) เนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชา สอดคล้องกับมาตรฐาน และตัวชี้วัด	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
1.2) เนื้อหาให้ความรู้เหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
1.3) เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ใช้ในการเรียนการสอน	4	4	8	4.00	เหมาะสมมาก
1.4) ความยาวเนื้อหาแต่ละเรื่องเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	4	4	8	4.00	เหมาะสมมาก
รวมด้านเนื้อหา	4.25				เหมาะสมมาก
2) ด้านการนำเสนอเนื้อหา					
2.1) การเสนอเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอนเข้าใจง่าย	4	4	8	4.00	เหมาะสมมาก
2.2) การจัดลำดับเนื้อหาแต่ละบทมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	3	4	7	3.50	เหมาะสมมาก
2.3) การเสนอเนื้อหาแบ่งบทย่างเหมาะสม	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
รวมด้านการนำเสนอเนื้อหา	4.00				เหมาะสมมาก

ตารางที่ 15 ผลการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คนที่		$\sum R$	ระดับคุณภาพ	ความหมายระดับคุณภาพ
	1	2			
3) ด้านการใช้ภาษา					
3.1) การใช้ภาษาเข้าใจง่าย สื่อความหมายชัดเจน	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
3.2) การใช้ภาษาถูกต้อง กระชับรัดกุมตามหลักภาษา	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
3.3) ความง่ายของภาษาเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
3.4) เรียบเรียงภาษาได้สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างมีเหตุผล	4	4	8	4.00	เหมาะสมมาก
3.5) ส่งเสริมให้เกิดสุนทรียภาพทางด้านการใช้ภาษา	3	4	7	3.50	เหมาะสมมาก
รวมด้านการใช้ภาษา	4.20				เหมาะสมมาก
รวมด้านที่ 1 การประเมินด้านคุณภาพเนื้อหา	4.17				เหมาะสมมาก
ด้านที่ 2 การประเมินด้านกายภาพของหนังสือ					
4) ด้านองค์ประกอบอื่นของหนังสือ					
4.1) คำนำนำเสนอถูกต้องหลักวิชาการ	4	4	8	4.00	เหมาะสมมาก

ตารางที่ 15 ผลการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คนที่		ΣR	ระดับคุณภาพ	ความหมายระดับคุณภาพ
	1	2			
4) ด้านองค์ประกอบอื่นของหนังสือ(ต่อ)					
4.2) สารบัญ มีรายละเอียดครบถ้วน	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
4.3) คำชี้แจงการใช้หนังสือชัดเจน	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
4.4) แบบฝึกหัดหลากหลาย ง่ายต่อการทดสอบด้วยตนเอง	3	4	7	3.50	เหมาะสมมาก
4.5) บรรณานุกรมครบถ้วนถูกต้อง	4	4	8	4.00	เหมาะสมมาก
รวมด้านองค์ประกอบอื่นของหนังสือ	4.10				เหมาะสมมาก
5) ด้านการจัดวางรูปแบบของหนังสือ					
5.1) การออกแบบรูปแบบมีความเหมาะสมสวยงามง่ายต่อการใช้งาน	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
5.2) ปกมีสีสันสวยงาม น่าสนใจ	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
5.3) การบรรจุคำหรือข้อความในแต่ละหน้ามีความเหมาะสม	5	3	8	4.00	เหมาะสมมาก

ตารางที่ 15 ผลการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คนที่		$\sum R$	ระดับคุณภาพ	ความหมายระดับคุณภาพ
	1	2			
5) ด้านการจัดวางรูปเล่มของหนังสือ (ต่อ)					
5.4) ขนาดตัวอักษร สีตัวอักษร ชัดเจน สวยงาม อ่านง่าย เหมาะสมกับวัย ของผู้อ่าน	5	3	8	4.00	เหมาะสมมาก
5.5) ภาพประกอบสอดคล้องกับ เนื้อหา ชัดเจน สื่อความหมาย ดึงดูดความสนใจ มีขนาดเหมาะสม	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
5.6) การจัดหน้า การจัดวางข้อความ และรูปภาพ มีความเหมาะสม สวยงาม น่าสนใจ	5	3	8	4.00	เหมาะสมมาก
5.7) คุณภาพกระดาษที่ใช้ในการพิมพ์	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
รวมด้านการจัดวางรูปเล่มของหนังสือ	4.29				เหมาะสมมาก
รวมด้านที่ 2 การประเมินด้านกายภาพของหนังสือ	4.21				เหมาะสมมาก
ด้านที่ 3 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
6) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
6.1) ช่วยให้เข้าใจวิถีชีวิตท้องถิ่นดียิ่งขึ้น	5	4	9	4.50	เหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 15 ผลการหาคุณภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความ คิดเห็น ของ ผู้เชี่ยวชาญ คนที่		$\sum R$	ระดับ คุณภาพ	ความหมาย ระดับคุณภาพ
	1	2			
6) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ (ต่อ)					
6.2) ปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง	4	3	7	3.50	เหมาะสม มาก
6.3) สามารถนำความรู้ที่ได้จาก หนังสือไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3	4	7	3.50	เหมาะสม มาก
6.4) ปลุกฝังให้เกิดความรัก ภาควุมใจ หวงแหนในท้องถิ่น	5	4	9	4.50	เหมาะสม มากที่สุด
6.5) ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดเจตคติที่ดี พร้อมที่จะอนุรักษ์ท้องถิ่น	5	5	10	5.00	เหมาะสม มากที่สุด
รวมด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.20				เหมาะสมมาก
รวมด้านที่ 3 ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.20				เหมาะสม มาก
สรุปรวมโดยภาพรวม	4.19				เหมาะสมมาก

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้เชี่ยวชาญ

หนังสือจะมีความน่าสนใจเป็นอย่างไรดี เน้นการจัดวางองค์ประกอบของภาพและข้อความไม่ให้แน่นจนเกินไป และแบบฝึกหัดควรมีเน้นความหลากหลายมากกว่านี้ การวางภาพบางภาพควรมีการเกริ่นนำบอกกว่าให้ทราบว่าเป็นภาพใด ด้านการประเมินคุณภาพเนื้อหาควรปรับข้อความไม่ให้แน่นจนเกินไป ด้านการประเมินด้านกายภาพของหนังสือ ควรปรับแบบฝึกหัดมีเน้นความหลากหลายมากกว่านี้ และด้านการจัดวางรูปเล่มหนังสือ ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับหนังสือมีความน่าสนใจมีคุณค่าและประโยชน์แก่ท้องถิ่นเป็นอย่างดี

ตารางที่ 16 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
แบบรายบุคคล จำนวน 3 คน

นักเรียน คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดหลังอ่าน					คะแนนรวม แบบฝึกหัด 25คะแนน	คะแนนผล การเรียนรู้ หลังใช้ 30 คะแนน
	บทที่ 1	บทที่ 2	บทที่ 3	บทที่ 4	บทที่ 5		
	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน		
1	2	4	5	3	4	18	19
2	3	4	4	5	5	21	25
3	4	5	5	3	5	22	28
รวม						61	72
คิดเป็นร้อยละ						81.33	80.00

ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) แบบรายบุคคล เท่ากับ 81.33/80.00

ตารางที่ 17 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
แบบรายกลุ่มเล็ก จำนวน 9 คน

นักเรียน คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดหลังอ่าน					คะแนนรวม แบบฝึกหัด 25คะแนน	คะแนนผล การเรียนรู้ หลังใช้ 30 คะแนน
	บทที่ 1	บทที่ 2	บทที่ 3	บทที่ 4	บทที่ 5		
	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน		
1	5	4	5	5	5	24	28
2	3	4	4	3	4	18	21
3	4	3	4	2	4	17	19
4	5	5	5	5	5	25	27
5	3	4	4	3	4	18	22
6	4	3	4	3	5	19	23
7	4	4	5	4	5	22	26
8	4	4	5	4	4	21	26
9	5	5	5	5	5	25	27
รวม						189	219
คิดเป็นร้อยละ						84.00	81.11

ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) แบบรายกลุ่มเล็ก เท่ากับ 84.00/81.11

ตารางที่ 18 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
แบบภาคสนาม จำนวน 30 คน

นักเรียน คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดหลังอ่าน					คะแนนรวม แบบฝึกหัด 25คะแนน	คะแนนผล การเรียนรู้ หลังใช้ 30 คะแนน
	บทที่ 1	บทที่ 2	บทที่ 3	บทที่ 4	บทที่ 5		
	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน		
1	5	5	5	5	5	25	27
2	4	5	5	4	5	23	25
3	5	5	5	5	5	25	24
4	5	5	4	5	4	23	20
5	3	3	4	5	5	20	24
6	3	5	4	3	5	20	22
7	5	5	4	5	5	24	28
8	4	5	4	3	5	21	20
9	3	4	4	4	5	20	23
10	5	5	4	5	4	23	23
11	5	5	5	5	5	25	27
12	4	5	4	3	5	21	26
13	4	4	5	3	4	20	24
14	4	3	3	3	5	18	21
15	4	5	4	4	5	22	25
16	5	5	5	5	5	25	27
17	3	4	4	3	4	18	20
18	5	5	5	5	5	25	28
19	4	3	4	3	5	19	23
20	3	4	4	4	5	20	25

ตารางที่ 18 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
แบบภาคสนาม จำนวน 30 คน (ต่อ)

นักเรียน คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดหลังอ่าน					คะแนนรวม แบบฝึกหัด 25คะแนน	คะแนนผล การเรียนรู้ หลังใช้ 30 คะแนน
	บทที่ 1	บทที่ 2	บทที่ 3	บทที่ 4	บทที่ 5		
	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน		
21	4	5	5	5	5	24	27
22	3	5	3	5	5	21	25
23	3	4	5	3	5	20	26
24	5	4	5	5	5	24	28
25	3	5	4	2	5	19	20
26	5	4	4	4	5	22	25
27	5	4	4	5	5	23	25
28	4	3	4	2	4	17	19
29	3	4	4	3	4	18	21
30	3	5	5	3	5	21	25
รวม						646	723
คิดเป็นร้อยละ						86.13	80.33

ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) แบบภาคสนาม เท่ากับ 86.13/80.33

ตารางที่ 19 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน

นักเรียน คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดหลังอ่าน					คะแนนรวม แบบฝึกหัด 25คะแนน	คะแนนผล การเรียนรู้ หลังใช้ 30 คะแนน
	บทที่ 1	บทที่ 2	บทที่ 3	บทที่ 4	บทที่ 5		
	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน		
1	3	4	4	4	5	20	21
2	3	5	5	4	5	22	24
3	4	5	5	5	5	24	27
4	3	4	5	5	4	21	25
5	5	4	5	5	4	23	27
6	5	5	4	4	5	23	28
7	3	3	5	5	4	20	26
8	5	4	4	3	4	20	23
9	5	4	5	5	5	24	26
10	4	5	4	5	5	23	25
11	3	4	5	5	5	22	26
12	4	5	5	5	5	24	24
13	4	5	5	5	5	24	25
14	5	5	5	4	4	23	27
15	3	3	5	5	4	20	24
16	5	4	4	5	5	23	25
17	4	4	5	4	5	22	23
18	4	4	5	4	5	22	25
19	5	4	5	4	4	22	22
20	5	5	5	5	5	25	27

ตารางที่ 19 ค่าประสิทธิภาพของหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน (ต่อ)

นักเรียน คนที่	คะแนนแบบฝึกหัดหลังอ่าน					คะแนนรวม แบบฝึกหัด 25คะแนน	คะแนนผล การเรียนรู้ หลังใช้ 30 คะแนน
	บทที่ 1	บทที่ 2	บทที่ 3	บทที่ 4	บทที่ 5		
	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน	5คะแนน		
21	4	4	3	5	4	20	27
22	3	3	5	4	5	20	23
23	3	5	5	5	4	22	25
24	3	5	5	5	5	23	27
25	5	4	4	5	5	23	26
26	5	4	5	4	4	22	24
27	4	5	4	5	5	23	26
28	4	5	5	4	5	23	27
29	3	5	5	5	5	23	28
30	5	4	4	4	5	22	25
31	5	3	4	5	5	22	26
32	4	3	5	5	5	22	28
33	4	5	4	4	5	22	25
34	5	4	5	4	5	23	26
35	3	4	5	4	4	20	24
รวม						777	887
คิดเป็นร้อยละ						88.80	84.48

ได้ค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) กับกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 88.80/84.48

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
	1	2	3		
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้					
1.1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ครบถ้วนตามรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
1.2 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ	+1	+1	+1	3.00	1.00
2. ข้อสรุปทั่วไป					
2.1 ข้อสรุปทั่วไปมีความถูกต้องครอบคลุม เนื้อหา และชัดเจน	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2 ข้อสรุปทั่วไปสามารถพัฒนาความคิด รวบยอดของนักเรียนได้	+1	+1	+1	3.00	1.00
3. จุดประสงค์การเรียนรู้					
3.1 จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2 จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถ วัดพฤติกรรมการเรียนรู้ได้	+1	+1	+1	3.00	1.00
4. สาระการเรียนรู้					
4.1 สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2 สาระการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.3 สาระการเรียนรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์และสอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
	1	2	3		
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
5.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับ จุดประสงค์และสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอน ชัดเจน และสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียน ศึกษาด้วยตนเองโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม	+1	+1	+1	3.00	1.00
6. สื่อการเรียนการสอน					
6.1 สื่อการเรียนการสอน มีความสอดคล้องกับ สอดคล้องประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และ กิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.2 สื่อการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาชัดเจนมากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3.00	1.00
6.3 สื่อการเรียนการสอน มีความเหมาะสมกับวัย และความสามารถของนักเรียน	+1	+1	+1	3.00	1.00
7. การวัดและการประเมินผล					
7.1 การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.2 เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลมีความ เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 20 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
	1	2	3		
7. การวัดและการประเมินผล (ต่อ)					
7.3 การวัดและประเมินผลมีการกำหนดเกณฑ์ ในการประเมินที่ชัดเจน	+1	+1	+1	3.00	1.00
7.4 การวัดและประเมินผลครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ	+1	+1	+1	3.00	1.00
รวมทั้งฉบับ	1.00				

ตารางที่ 21 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ของผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ระดับความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
	+1	0	-1		
1) ด้านลักษณะรูปเล่มและการพิมพ์					
1.1) ลักษณะปกหนังสือน่าสนใจ	+1	+1	+1	3.00	1.00
1.2) ชื่อเรื่องชวนให้อยากรู้อยากอ่านเนื้อเรื่อง	+1	+1	+1	3.00	1.00
1.3) ขนาดและความหนาของหนังสือ	+1	+1	+1	3.00	1.00
1.4) รูปเล่มสวยงาม สะดวกในการเปิดอ่าน	+1	+1	+1	3.00	1.00
1.5) ขนาดตัวอักษร สีตัวพิมพ์ชัดเจน อ่านง่าย	+1	+1	+1	3.00	1.00
1.6) คุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์	+1	+1	+1	3.00	1.00
1.7) การจัดข้อความ รูปภาพอ่านง่ายสบายตา	+1	+1	+1	3.00	1.00
2) ด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา					
2.1) จัดลำดับเนื้อหาง่ายต่อการทำความเข้าใจ	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.2) เนื้อหาแต่ละบทน่าสนใจชวนให้ติดตาม	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.3) ความยาวแต่ละเรื่องเหมาะสมกับวัย	+1	+1	+1	3.00	1.00
2.4) การใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย เหมาะสมกับวัย	+1	+1	+1	3.00	1.00
3) ด้านภาพประกอบ					
3.1) ภาพประกอบสีสันสวยงามชัดเจนสื่อให้เข้าใจง่าย สอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.2) ขนาดของภาพประกอบเหมาะสมกับหน้ากระดาษ และขนาดของตัวอักษร	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.3) ภาพประกอบสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	3.00	1.00

ตารางที่ 21 ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของ
แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อหนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง ของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

รายการประเมิน	ระดับความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			$\sum R$	IOC
	+1	0	-1		
3) ด้านภาพประกอบ (ต่อ)					
3.4) คำอธิบายภาพ ทำให้เข้าใจภาพและเนื้อหามากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3.00	1.00
3.5) ภาพประกอบดึงดูดความสนใจอยากอ่านเนื้อเรื่อง	+1	+1	+1	3.00	1.00
4) ด้านแบบฝึกหัดท้ายบท					
4.1) ส่งเสริมความรู้ และทักษะการคิดได้หลากหลาย	+1	+1	+1	3.00	1.00
4.2) ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น	+1	+1	+1	3.00	1.00
5) ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ					
5.1) ช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราว ความเป็นมาของท้องถิ่น	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.2) ปลุกฝังให้เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.3) ปลุกฝังให้นักเรียนเกิดความรักและภูมิใจในภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.4) ช่วยเสริมสร้างนิสัยค้นคว้าความรู้และรักการอ่าน	+1	+1	+1	3.00	1.00
5.5) สามารถนำความรู้ที่ได้จากหนังสือไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	+1	+1	+1	3.00	1.00
รวมทั้งฉบับ	1.00				

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่อง ชุมชนคนไร่จิง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุมชนคนไร่จิง

เรื่อง ศิริประภา จิวพานิช
ภาพ เอกลักษณ์ ศรีเนตร

หนังสืออ่านเพิ่มเติม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชุมชนคนไร่จิง

พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม 2557
เรียบเรียง ศิริประภา จีงพานิช
ภาพประกอบ เอกรัตน์ ศรีเอนตร
รูปเล่ม เบญจมา สุขประเสริฐชัย

คำนำ

เรื่องราวในแต่ละท้องถิ่นนั้น มีความแตกต่างตามสภาพภูมิศาสตร์ และสังคม อันเป็นสิ่งที่น่าเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นล้วนมีตำนาน ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีของตนเอง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การศึกษา หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ชุมชนคนไร่ชิง” จัดทำขึ้นเพื่อสำหรับให้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในท้องถิ่นไร่ชิง

หนังสืออ่านเพิ่มเติมเล่มนี้ ข้าพเจ้าได้เรียบเรียงขึ้นจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และจากการจัดสนทนากลุ่ม สำหรับใช้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่เรื่องราวของตำบลไร่ชิง เพื่อให้นักเรียนได้รู้ถึงภูมิหลังความเป็นมา เข้าใจลักษณะภูมิประเทศ การปกครอง สถานที่สำคัญ อาชีพ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในไร่ชิง

ข้าพเจ้าหวังว่า หนังสืออ่านเพิ่มเติมนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนที่จะให้เกิดความรักและหวงแหน ตลอดจนความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของท้องถิ่น จะได้ช่วยกันอนุรักษ์จรรโลงไว้ในสิ่งที่ตั้งามให้คงอยู่สืบไป

นางสาวศิริประภา จังพานิช

สารบัญ

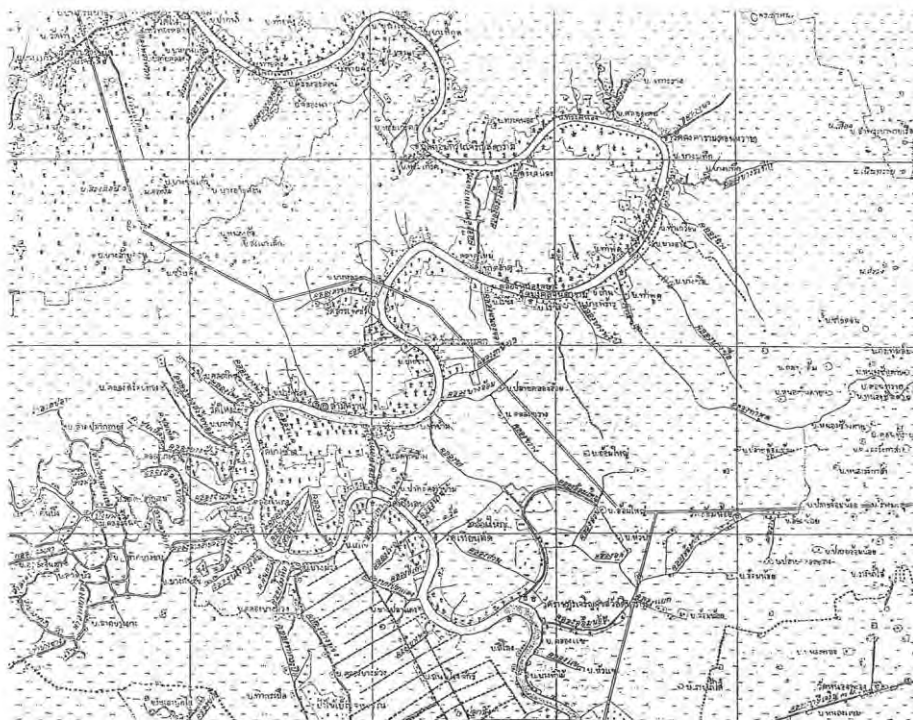
คำชี้แจง	5
บทที่ 1 ถิ่นนี้ที่ไร่จ้ง	7
แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 1	17
บทที่ 2 เรื่องเล่าชาวไร่จ้ง	18
แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 2	26
บทที่ 3 วิถีคนวิถีไร่จ้ง	27
แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 3	42
บทที่ 4 ทำกินถิ่นไร่จ้ง	43
แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 4	51
บทที่ 5 วนบุญคนไร่จ้ง	54
แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 5	63
เฉลยแบบฝึกหัดท้ายบทที่ 1-5	64-68
บรรณานุกรม	69
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	70
ประวัติผู้เขียน	72

คำชี้แจง

หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง “ชุมชนคนไร่ชิง” สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกเวลา แบ่งออกเป็น 5 บท โดยการบูรณาการเชื่อมโยงสาระในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ทั้ง 5 สาระการเรียนรู้ โดยดึงจากจุดเด่นของเนื้อหาตำบลไร่ชิงให้สัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ นำมาเรียบเรียงขึ้นเป็นบท จำนวน 5 บท และตั้งชื่อแต่ละบทให้สัมพันธ์กัน ดังนี้

บทที่ 1 ถิ่นนี้ที่ไร่ชิง	(สาระภูมิศาสตร์)
บทที่ 2 เรื่องเล่าชาวไร่ชิง	(สาระประวัติศาสตร์)
บทที่ 3 วิถีคนวิถีไร่ชิง	(สาระหน้าที่พลเมือง ฯ)
บทที่ 4 ทำกินถิ่นไร่ชิง	(สาระเศรษฐศาสตร์)
บทที่ 5 งานบุญคนไร่ชิง	(สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม)

นักเรียนศึกษาหาความรู้ที่ละบท จากนั้นตอนท้ายของแต่ละบท จะมีแบบฝึกหัดท้ายบท เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของหนังสือ

แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อระหว่างอำเภอสамพราน จังหวัดนครปฐม
กับจังหวัดราชบุรี
ที่มา : กรมแผนที่ทหาร

บทที่ 1

ถิ่นนี้ที่ไร่จิง

ไร่จิง เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองอำเภอสามพราน อยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดนครปฐม ระยะทางห่างจากอำเภอสามพรานประมาณ 7 กิโลเมตร และระยะทางห่างจากจังหวัดนครปฐมประมาณ 28 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 25.4 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 15,872 ไร่

อาณาเขตตำบลไร่จิงมีพื้นที่ติดต่อกับตำบลอื่น ๆ ทั้ง 4 ทิศ ดังนี้

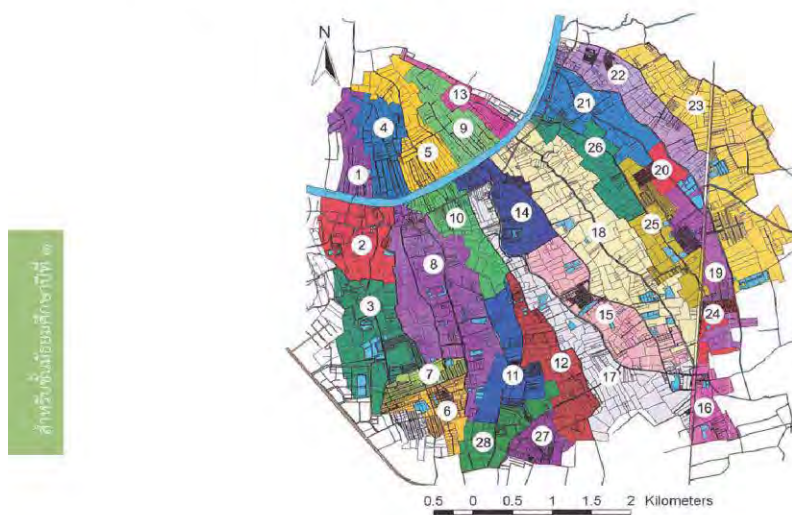
ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลบางกระทิก
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลอ้อมใหญ่ และตำบลท่าข้าม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลกระทุ่มล้ม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลยายชาและตำบลท่าตลาด

แผนที่แสดงอาณาเขตตำบลไร่จิง
ที่มา : เทศบาลเมืองไร่จิง

ตำบลไธสงนี้ แต่เดิมเป็นตำบลเล็ก ๆ อยู่ติดต่อกับตำบลท่าพุทที่เป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ต่อมาในปีพ.ศ. 2460 ทางราชการได้รวมตำบลไธสงและตำบลท่าพุทขึ้นเป็นตำบลเดียวกัน เมื่อปี พ.ศ.2537 ตำบลไธสงได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลไธสงขึ้น และเมื่อปี พ.ศ. 2551 ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองไธสง

1. ชุมชนบ้านไธสง	15. ชุมชนวังเฒ่า
2. ชุมชนบ้านไธสง-บ้านไร่	16. ชุมชนบ้านเอื้ออาทร-พหลินเพชร
3. ชุมชนบ้านไธสง-ศรีเสถียร	17. ชุมชนคลองวัดท่าพุท
4. ชุมชนบ้านคลองใหม่	18. ชุมชนบ้านคลองบางซื่อ
5. ชุมชนบ้านคลองมะนาว	19. ชุมชนหมู่บ้านกลาโหม
6. ชุมชนบ้านคลองบางพร้าว-ศรีเสถียรรุ่น 9	20. ชุมชนหมู่บ้านสิวรัตน์ 2
7. ชุมชนบ้านคลองบางพร้าว-ศรีเสถียรรุ่น 6	21. ชุมชนบ้านท่าเกวียน
8. ชุมชนบ้านคลองบางพร้าว	22. ชุมชนคลองฉาง
9. ชุมชนบ้านคลองตาจุ่น	23. ชุมชนคลองยายสา-แพด 1
10. ชุมชนบ้านถ่าน	24. ชุมชนบ้านเอื้ออาทรพุทธมณฑลสาย 5-บาวาเรียน
11. ชุมชนโรงหล่อ	25. ชุมชนหมู่บ้านพญา 5
12. ชุมชนประจักษ์ใจ	26. ชุมชนบ้านบางยาง
13. ชุมชนบ้านคลองผิสี	27. ชุมชนบ้านคลองรางเคย 1
14. ชุมชนหลังวัดท่าพุท	28. ชุมชนบ้านคลองรางเคย 2

แผนที่แสดงชุมชนย่อยตำบลไธสง
ที่มา : เทศบาลเมืองไธสง

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลไร่ขิง เป็นพื้นที่ราบลุ่ม โดยมีแม่น้ำท่าจีน ไหลผ่านพื้นที่ มีคลองแยกออกมาจากแม่น้ำท่าจีน จึงทำให้ดินมีสภาพอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยอินทรีย์วัตถุที่น้ำพัดพาเอามาทับถมกันเหมาะแก่การเพาะปลูก นอกจากนี้ยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนานาชนิด

การไหลของแม่น้ำท่าจีน มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่บริเวณริมตลิ่ง เรียกว่า “ทางน้ำโค้งตัว” เป็นการกระทำของลำน้ำแบบหนึ่ง ทำให้เกิดลักษณะภูมิประเทศของชายฝั่งสองส่วน โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

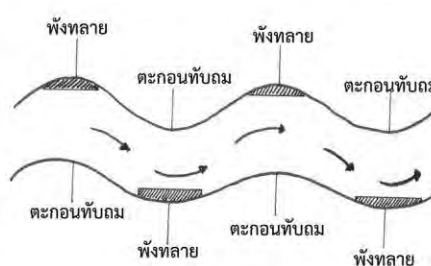

ภาพแสดงการไหลทางน้ำโค้งตัวของแม่น้ำท่าจีน

1. “ชายฝั่งตลิ่งชัน” หรือชาวบ้านมักเรียกว่า “ฝั่งคู้ง” เป็นพื้นที่บริเวณริมตลิ่งที่ถูกน้ำไหลกัดเซาะเกิดการพังทลาย ซึ่งมีการป้องกันการกัดเซาะดิน ไม่ให้พังทลายด้วยการเทหินกรวดริมฝั่ง การทำเขื่อนปูน เป็นต้น

สำหรับพื้นที่บริเวณนี้

2. “ชายฝั่งยื่นออกมา” หรือชาวบ้านมักเรียกว่า “ฝั่งเลน” หรือ “ฝั่งแหลม” คือ พื้นที่บริเวณเป็นส่วนของน้ำพัดพาตะกอนของดินเลนมาทับถมดินจะงอกออกมาจากฝั่งเพิ่มขึ้นจากตลิ่งออกมา เรียกว่า “ตะกอนหัวหาด” ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้มักจะเป็นที่ต่ำ และมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก

ภาพจำลองบริเวณชายฝั่งตลิ่งชัน (ฝั่งคู้ง) และชายฝั่งยื่นออกมา (ฝั่งเลน)

ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลไร่ชิง มีลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้น สภาพอากาศโดยทั่วไปฤดูฝนจะมีฝนตกชุก ฤดูร้อนอากาศค่อนข้างร้อน ส่วนฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด เนื่องจากที่ตั้งอยู่ใกล้กับปากอ่าวไทย โดยฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งอากาศจะร้อนและแห้งแล้ง อุณหภูมิสูงสุดจะอยู่ในช่วงเดือนเมษายน

แม่น้ำสายที่สำคัญ

แม่น้ำท่าจีน เป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญต่อลักษณะภูมิประเทศ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวไร่ชิงเป็นอย่างมาก แม่น้ำท่าจีนมีความยาวประมาณ 135 กิโลเมตร ไหลจากเหนือลงสู่ใต้ เคียงคู่มากับแม่น้ำเจ้าพระยาผ่านจังหวัดถึง 4 จังหวัด ทำให้มี

ชื่อเรียกแตกต่างกันออกไปตามจังหวัดที่ไหลผ่าน ซึ่งเป็นแม่น้ำที่มีชื่อเรียกมากที่สุดในไทย โดยต้นของแม่น้ำแยกออกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่จังหวัดชัยนาท เรียกว่า “แม่น้ำมะขามแต่ม้า” ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เรียกว่า “แม่น้ำสุพรรณบุรี” ไหลผ่านจังหวัดนครปฐม บนพื้นที่อำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสามปราชญ์ เรียกว่า “แม่น้ำนครชัยศรี” และไหลผ่านจังหวัดสมุทรสาคร เรียกว่า “แม่น้ำท่าจีน” แล้วไหลลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร ตามสภาพภูมิศาสตร์การกำหนดชื่อแม่น้ำจะใช้ชื่อที่ปลายน้ำเป็นหลักในการตั้งชื่อ ชาวไร่ชิงมักจะเรียกแม่น้ำสายนี้ว่า “แม่น้ำท่าจีน” เพราะตำบลไร่ชิง อำเภอสามปราชญ์ อยู่ติดกับจังหวัดสมุทรสาคร

ภาพบริเวณแม่น้ำท่าจีนที่ ๓

ภาพวาดการไหลของแม่น้ำท่าจีน

พื้นที่ตำบลไร่เชิงตั้งอยู่ใกล้กับจังหวัดสมุทรสาคร ที่แม่น้ำท่าจีนไหลลงสู่อ่าวไทย น้ำเค็มจึงจะไหลเข้ามาในแม่น้ำท่าจีน ซึ่งน้ำที่มีรสเค็มจะส่งผลเสียทำให้ลูกมะพร้าวลึบ ใบเคยสีเหลือง แต่ในขณะเดียวกันความเค็มของน้ำทะเลได้ส่งผลดีช่วยให้ต้นลำพูเขียวขจี และรสของส้มโอที่มีรสค่อนข้างเปรี้ยวตามปกติกลับกลายเป็นมีรสหวานและกลมกล่อมอีกด้วย ปัจจุบันกรมชลประทานได้สร้างเขื่อนขึ้นเพื่อปล่อยน้ำจืดดันน้ำเค็มลงสู่ทะเล ภายหลังที่มีการสร้างเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี ทำให้น้ำเค็มขึ้นมาไม่ถึง เพราะมีการปล่อยน้ำจากเขื่อนลงมาดันน้ำเค็ม ทุกวันจะมีน้ำขึ้นและน้ำลง 2 ครั้ง ตามธรรมชาติ

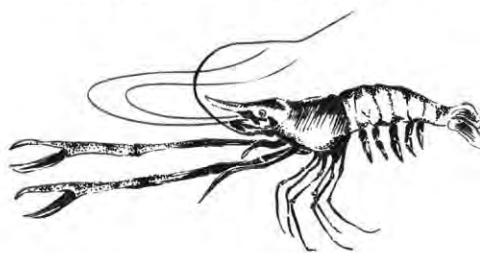
ทรัพยากรธรรมชาติ

สัตว์น้ำในแม่น้ำท่าจีนของตำบลไร่เชิง

แม่น้ำท่าจีนไหลผ่านพื้นที่กลางตำบลไร่เชิง ประกอบกับมีน้ำเค็มเข้ามาผสมกับน้ำจืดเกิดเป็นน้ำกร่อย จึงทำให้สัตว์น้ำในแม่น้ำท่าจีนของตำบลไร่เชิงประกอบด้วย สัตว์น้ำกร่อยซึ่งปัจจุบันสัตว์น้ำกร่อยบางชนิดได้สูญพันธุ์จากแม่น้ำท่าจีน ได้แก่ ปลาตีน ปลากระพงขาว ปูทะเล กุ้งเคย สาเหตุจากการสร้างเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรีขึ้น เพื่อปล่อยน้ำจืดดันน้ำเค็มลงสู่ทะเล ทำให้น้ำเค็มขึ้นมาไม่ถึง และสัตว์น้ำจืด ได้แก่ กุ้งก้ามกราม ปลาน้ำจืดชนิดต่าง ๆ

กุ้งก้ามกราม

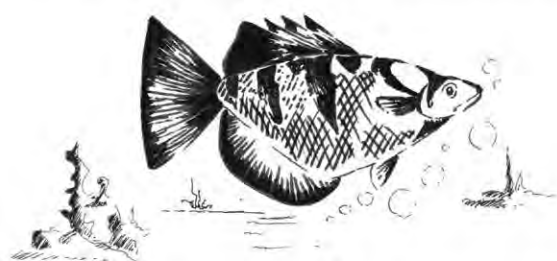
เป็นกุ้งน้ำจืดที่มีขนาดใหญ่ในอดีตชุกชุมมากในแม่น้ำท่าจีนถึงขนาดใช้มือเปล่าจับได้ตามโคนสะพาน หรือขอนไม้ๆ กุ้งก้ามกรามได้สูญพันธุ์จากแม่น้ำท่าจีนไปหมดเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา จากสาเหตุหลายประการ เช่น การทำประมงมากเกินไป การทำประมงผิดวิธี และมลภาวะทางน้ำเป็นพิษ เป็นต้น

ภาพวาดกุ้งก้ามกราม

ปลาเสือ หรือที่เรียกว่า ปลาพ่นน้ำ

มีลำตัวป้อมสั้นแบนข้าง ลำตัวสีเงินแซมเหลือง ปากมีขนาดใหญ่ มีก้านครีบแข็งมีความสามารถพิเศษ คือมองเห็นวัตถุที่อยู่ใต้น้ำได้เป็นระยะห่าง 1-1.5 เมตร และสามารถพ่นน้ำได้สูงถึง 1.5 เมตร จากผิวหนัง โดยแรงดันอย่างรวดเร็วของแผ่นปิดเหงือกกับช่องเล็กๆ ใต้เพดานปาก เพื่อให้เหยื่อตกลงมาและจับกิน

ปลาเสือ ซึ่งปัจจุบันไม่พบในแม่น้ำท่าจีน บริเวณตำบลไร่จึง

นอกจากนี้ยังมีปลาน้ำจืดที่มักพบในแม่น้ำท่าจีน ได้แก่ ปลาบู ปลากระทิง ปลาหลด และปลากระโทง เป็นต้น

ปลาบู

ปลากระทิง

ปลาหลด

ปลากระโทง

ปลาน้ำจืดชนิดต่าง ๆ ที่พบในแม่น้ำท่าจีนปัจจุบันลดจำนวนลง เพราะมลพิษทางน้ำที่เกิดจากการปล่อยของเสีย สิ่งปฏิกูลจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ และบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน

พรรณไม้ที่สำคัญของตำบลไร่ขิง

พื้นที่ตำบลไร่ขิงมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านตามแนวชายตลิ่งตลอดริมสองฝั่งแม่น้ำ ชาวบ้านเรียกพืชบริเวณริมตลิ่งนี้ว่า “ชายเฟื้อย” ซึ่งบริเวณนี้มีพรรณไม้ที่พบ ได้แก่ ต้นอ้อ ต้นลำเจียก ต้นหนามหมอ หรือเหงือกปลาหมอ ต้นเตยหนาม และ ผักบุ้ง อยู่ตามริมตลิ่งหน้าบ้านของแต่ละหลัง ในอดีตชายเฟื้อยมีประโยชน์มาก เช่น ใช้กันตลิ่งพังจากคลื่นเรือ เป็นแหล่งอาศัยของปลานานาชนิด นอกจากนี้ยังมีการปลูกผักบุ้งจีนไว้ขายฝั่งแม่น้ำ เพื่อใช้บริโภคและจำหน่ายที่สำคัญได้แก่ผักบุ้งจีน จะมีกุ้งฝอยปลาเล็กปลาน้อยอาศัยอยู่

พื้นที่บริเวณชายเฟื้อย สองฝั่งลุ่มแม่น้ำท่าจีน

พืชน้ำบริเวณชายเฟื้อย ได้แก่ ต้นอ้อ ต้นลำเจียก ต้นหนามหมอ

ต้นหนามหมอหรือเหงือกปลาหมอน้ำจืด

ต้นหนามหมอหรือเหงือกปลาหมอน้ำจืด พบได้ตามริมแม่น้ำ จัดเป็นไม้พุ่ม ลำต้นกลมแข็งสีเขียวแกมเทา และมีหนามอ่อนสีเขียวเข้ม ใบมีผิวมันเล็กน้อย รูปไข่ขอบใบเรียบหรือเว้า มีหนามแหลม ก้านใบสั้น ๆ ออกดอกสีขาว ต้นหนามหมอหรือเหงือกปลาหมอน้ำจืด พอถึงช่วงเดือนเมษายนน้ำเค็มขึ้น ทำให้ต้นไม้เหล่านี้ตายหมด ชาวไร่จึงจะนำไปต้มยาใช้รักษาโรคผิวหนัง ผื่นคัน กลากเกลื้อน

ต้นเตยหนาม

ต้นเตยหนาม มีลำต้นเป็นกอแตกกอ คล้ายกับต้นสับปะรด กิ่งใบยาว ลักษณะของใบมีสีเขียวยาวคล้ายกับใบเตยหอม ต่างกันที่มีใบใหญ่หนา ยาวประมาณ 1.5 – 2 เมตร บริเวณใบจะมีหนามทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านข้างสองด้าน และตรงกลางหลัง

ต้นเตยหนาม

ต้นเตยหนามเคยเป็นพืชเศรษฐกิจ โดยใช้สานเป็นเครื่องจักสาน เช่น เสื่อเตย หมอนเตย เป็นต้น ส่วนรากนำมาใช้ประโยชน์ โดยนำมาต้มกินขับปัสสาวะ แก้โรคนี้ได้ดี

ต้นลำพู

ต้นลำพู

ต้นลำพูเป็นไม้ยืนต้น มีรากอากาศ ขนาดใหญ่ที่แทงขึ้นมาจากพื้นดินเห็นได้ชัดเจน ใบเป็นใบเดี่ยวสีเขียว ดอกมีสีชมพูและสีขาว บนต้นลำพูจะมีหิ้งห้อยช่ออาศัยอยู่ ชาวไร่จึงจะนำดอกไปแกงส้ม หรือใช้เป็นผักสดรับประทานกับขนมจีน

ต้นมะกอกน้ำ

ต้นมะกอกน้ำมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าต้นสารภีน้ำ มักชอบขึ้นอยู่ใกล้น้ำ เป็นไม้ยืนต้น ลำต้นสีน้ำตาล ใบเป็นรูปไข่กลับหรือรูปใบหอก ปลายใบมน มีดอกเป็นช่อสีขาว และผลเป็นรูปทรงกลมรีสีเขียว เมื่อนำไปดองจะมีรสหวานชุ่มคอ แก้กระหายน้ำ ส่วนเปลือกต้นมีรสฝืด เปลือกแห้ง ชงน้ำดื่ม กินเป็นยาพอกเลือด หลังการคลอดบุตร

ต้นมะกอกน้ำ และต้นตีนเป็ดน้ำ

ต้นตีนเป็ด

ต้นตีนเป็ดเป็นไม้ยืนต้น พบขึ้นตามริมฝั่งแม่น้ำ ลำต้นสีน้ำตาล มีรากช่วยกันน้ำเซาะตลิ่งพังใบเป็นรูปไข่กลับหรือรูปใบหอก ดอกมีสีขาวกลางดอกมีสีเหลือง นอกจากนั้นผลทรงกลมคล้ายผลส้มมีสีเขียวเมื่อแก่สีแดงอมม่วงนำมาใช้ในการรักษาโรคตาปลา โรคผิวหนังเรื้อรัง โดยนำผลมาเผาตำผสมน้ำมันพืช หรือนำผลสดขยี้ทาก็สามารถรักษาอาการแก้ปวดตามข้อและกล้ามเนื้อ แต่ยางสีขาวของต้นมีพิษ หากเข้าตาทำให้ตาบอดได้ ส่วนเนื้อในผล เมล็ด ใบและเปลือก หากนำมารับประทานอาจทำให้อาเจียน และท้องเดินได้

ต้นมะพูด

ต้นมะพูดเป็นไม้ยืนต้น ลำต้นมียางขาว ใบยาวรีหนาเป็นมัน ดอกมีสีเขียวอมเหลือง มีผลขนาดเท่าส้มเขียวหวาน พอสุกจะมีสีเหลืองรสเปรี้ยวอมหวาน รับประทานได้ เปลือกมีรสฝาด ประโยชน์ใช้ทำยาสมานแผล นอกจากนี้ การที่มีต้นมะพูดจำนวนมากยังเป็นที่มาของภูมินามท่าพูด ปัจจุบันยังคงมีต้นมะพูดให้เราเห็นอยู่บริเวณข้างอุโบสถ วัดท่าพูด

ต้นมะพูด ซึ่งปัจจุบันยังคงเห็นอยู่บริเวณข้างอุโบสถวัดท่าพูด

สรุป

ตำบลไร่ขิง เป็นดินแดนที่มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบลุ่ม โดยมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านพื้นที่ และมีภูมิอากาศที่เอื้อประโยชน์แก่การตั้งถิ่นฐาน ทำให้ชุมชนมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับแม่น้ำท่าจีนถือเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่หล่อเลี้ยงชาวไร่ขิงมาหลายชั่วอายุคนความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในแม่น้ำ สามารถเป็นแหล่งอาหาร สร้างอาชีพ แหล่งการแลกเปลี่ยนสินค้า ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของรายได้ของชาวไร่ขิง ส่งผลให้สภาพสังคม และความเป็นอยู่ของชาวไร่ขิงดีขึ้น

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 1

ถิ่นนี้ที่ไร่ชิง

คำชี้แจง จงขีดเส้นใต้เลือกข้อความที่กำหนดให้สัมพันธ์กับข้อความต่อไปนี้

1. ตำบลไร่ชิงมีรูปแบบการปกครองแบบใด
(องค์การบริหารส่วนตำบล / เทศบาลตำบล)
2. ตำบลไร่ชิงมีลักษณะเด่นทางภูมิประเทศแบบใด
(ที่ราบลุ่ม / ที่ราบลูกฟูก)
3. พื้นที่บริเวณใดที่พบตะกอนห้วยหาด
(ฝั่งคู้ / ฝั่งเลน)
4. สัตว์น้ำกร่อยชนิดใดที่เคยพบในแม่น้ำท่าจีนบริเวณตำบลไร่ชิง
(ปลาเสือ / ปลาตีน)
5. พรรณไม้ใดที่ชาวไร่ชิงนำมาใช้ทำเครื่องจักสาน
(เตยหนาม / ลำเจียก)

ชุมชนคนไร่จิว

หนังสืออ่านเพิ่มเติม

พิมพ์ครั้งแรก พฤษภาคม 2557

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวศิริประภา จังพานิช
ที่อยู่	เลขที่ 17/24 หมู่ 3 ตำบลศิระชะทอง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
ที่ทำงาน	โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา เลขที่ 53 หมู่ 2 ตำบลไร่จิง อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา โรงเรียนอนุบาลสุธีธร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2546	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2551	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (เกียรตินิยมอันดับ 1) โปรแกรมวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2553	ศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2552	ครูผู้ช่วย โรงเรียนบัวปากท่าวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2
พ.ศ. 2555 – ปัจจุบัน	ครู คศ.1 โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9